

Een bijzondere nalatenschap; meubeltekeningen in de albums van Matthias Soiron¹

Het Rijksarchief in Limburg bewaart sedert 1930² ongeveer de helft van de zogenaamde “Soiron albums”, een verzameling tekeningen, die door de Maastrichtse architect Soiron bijeengebracht is. Elk album begint met een “Pro Memorie”.

PRO MEMORIE

“Dat ick Mat: Soiron Meester Schrijnwerker en Metzelaar tezamen, in den ouderdom van 84 jaaren, eerst hebbe begonnen optemaken, en te vergaderen alle mijne Tekeningen en Brouillions &, die ick van den beginne in mijne jonge jaaren altoos met ijver geteekent, en bewaart hebbe, waer voor grotelyckx ben versoekende, dat alle de zelve naer mijne Doodt door mijne nakomelingen die de zelve in besit zullen krijgen, geen misbruyk derzelve zullen maken, of verschueren zullen, gedagtig zijnde dat ick voor dezelve tot een zoo groot getal te brengen, menige daegen, en maanden, en jaere, daer-voor besteedt hebbe, ja menigmaal door den ijver voor van het een en ander schoon werck eene copie daer van te bekomen, mijn Eijgen werck menigmaal verzuymt hebbe.

Dese Brouiljons of Copien zijn dog alle merendeels op hunne voeten getekent, en konnen voor mijne nakomelingen en liefhebbers der

teekenkonst Egalyk dienen voor allerhande soorten van wercke hier uit te kunnen maken niet tegenstaende dezelve maer en brouillon getekent zijn

Ick hebbe voor mijne bestelde wercken te maken, voor Borgers en andere, altoos sorg gedragen, de zelve schoon en net te tekenen, dog altoos maer in Potloodt of Inck eene Copie zoo van t'een en ander, in die haast getekent, om de gedaghten niet te verliezen, zooals hier bij te zien is, waer voor ick Eijndelijk gerezolveert hebbe, om overtegaen van deese mijne tekeningen en Brouillions &, bij den boekdrukker Kerpen te doen inbinden 12 folianten aengaende het schrijnwerkerswerck, met nog 14 folianten wegens het metzelwerk en andere werken, yder foliant van 60 bladeren, en hebbe den boekbinder versogt alle dees folianten van het schrijnwerkers werck met eene geelagtige Couleur te distingeren. En die van het metzelwerk &, met eene andere vaale swarte gepikkelde couleur.

Ick hadde aen Kerpen voor ijder foliant intebinden alle de 60 bladeren op zijn order gerangeert, dogh heeft sulcx hier en daer niet exactelijk nagekomen, met hier en daer de bladers t onderste boven te zetten, en de zelve te verwisselen, en niet op eene Egale Hogte en breedte dus tevergeefs aengeplak hebbe

Verders hebbe ick in mijne jonge jaeren de Tekening geleert bij de Heer Bijlevelt schilder in wijck, en hebbe in deese school meenige portretten, en teekeningen, alle in Italiaensen inck uitgewerk gemaekt, waer voor ick eene apparte portefeuille gemakt hadde, al welke mij van mijne kamer uit mijne kaste weggenomen is geworden, met nog twee fraeije perspectief boecken, en perspectief printen

Mijne verdere Teekeningen van Schoone Huijsen en gebouwen &&, die op de grootde van een ordinair bladt papier niet hebben kunnen getekent worden, zullen zig bevinden in een portefeuilje.

Eijndelijk zullen sig nog veele van de alderschoonste Tekeningen bevinden in eene portefeuilje, waer uit genoegsaem sien zullen, dat ik niet alleen in architectuur wercken, maer ook in de fortificatie werken & seer schoon getekent hebbe, en dat diverse teekeningen van mij voor de nieuwe proeven te maken voor het metselaers ambagt, waer onder nog 6 andere ambagten staen, en begrepen zijn, getekent hebbe, al welke door byde princen die van oranje en die van Luyk geapprobeert zijn geworden.

Verders moet ook nog besonderlijck in aenmerking genomen worden, dat in mijne jonge jaeren mij noijjt in de gedaghten gekomen is, van deese mijne tekeningen, brouillions, projecten en ideen &,/die ick merendeels maer op losse, en half beschrevene bladers getekent hebbe, om mij alleen voor een copie te dienen/ te laten inbinden, waer voor mij noghtans gerezolveert hebbe, op dat mijne nakomelingen de zelve/ de door mijnen besonden ijver en hooge jaeren tot eene zoo groote menigte gekomen zijn / niet verschueren of wegh geeven zouden &/ in diverse folianten te laten inbinden, dus dencke mij te willen excuseren van de zelve niet beter, en op schoondere bladeren & getekent te hebben”.

Een "Pro Memorie", geschreven door een man die aan het eind van een lang leven, met gepaste trots de getuigen van zijn vakmanschap en arbeidzaamheid verzamelt en aan het nageslacht aanbiedt. Deze nalatenschap bevat belangrijke informatie, niet alleen over de mens Soiron en zijn werk, maar ook over de tijd waarin hij leeft, over het culturele klimaat en maatschappelijk leven van zijn stad, Maastricht, en, vooral over de meubel- en decoratiekunst in een periode, waarin deze tak van kunstnijverheid markante ontwikkelingen doormaakt.

DE TOTSTANDKOMING VAN DE ALBUMS

Op hoge leeftijd - hij is dan 84 jaar oud - besluit Matthias Soiron, die zich meester schrijnwerker en metselaar noemt, de tientallen jaren lang zorgvuldig bewaarde kopie-tekeningen van zijn ontwerpen en de talloze schetsen die hij uit beroepsmatige belangstelling maakte van o.a. meubels en bouwwerken, te bundelen. Ter voorbereiding trekt hij de in potlood geschreven aantekeningen bij zijn ontwerpen keurig in inkt over; de tekeningen zelf laat hij zoals ze zijn.

Alles waarvan hij vindt dat het de moeite waard is bewaard te blijven, tekeningen, vluchtige schetsen, maar ook kladjes en slordige impressies, brengt hij, netjes gebundeld naar boekdrukker Kerpen, die volgens zijn nauwkeurige instructies de verzameling inbindt tot zesentwintig folianten, waarvan er twaalf schrijnwerken en veertien metsel- en ander werk tot onderwerp hebben. Om de verschillende onderwerpen uit elkaar te kunnen houden, krijgen de boeken met meubelwerk een geelachtige kaft en de anderen een zwart gespikkelde omslag. Voor elke foliant had Soiron zestig bladen tekenwerk geselecteerd, geordend en provisorisch aaneengeplakt, maar drukker Kerpen heeft zich af en toe vergist en diverse stukken verkeerd bijeengevoegd, een enkele maal zelfs bladzijden op hun kop gezet [bijv. IV p.64]. Uit het feit dat elk deel van de collectie met een Pro Memoria begint, zou afgeleid kunnen worden dat Soiron al voorzag, of in elk geval rekening hield met de mogelijkheid dat de reeks albums niet compleet bewaard zou blijven. Soiron verontschuldigt zich in zijn Pro Memoria herhaaldelijk. Houdt deze behoefte verband met zijn karakter en aard of wil hij degenen die in de toekomst kennis van zijn werk nemen, een zo gunstig mogelijk beeld van zichzelf geven?

Hij zegt zich ervoor te schamen dat niet alle tekeningen fraai uitgewerkt zijn en niet op eerste kwaliteit papier zijn uitgevoerd, maar hij benadrukt, dat hij ook de vage, slordige krabbeltjes niet heeft kunnen weglaten, omdat ook zij een weergave zijn van het werk waaraan hij zijn hele leven heeft besteed.³ Hij verwacht dat komende generaties meubelmakers en architecten van zijn modellen als voorbeeld profijt kunnen hebben, ja deze zelfs tot in detail kunnen kopiëren. Met het oog daarop heeft hij het merendeel van de ontwerpen "op hunne voetmaten" weergegeven. Hij hanteert daarbij zowel de Maastrichtse, als de Luikse voetmaat, die respectievelijk bijna 28 en ruim 29 centimeter groot zijn.⁴

DE INHOUD VAN DE ALBUMS

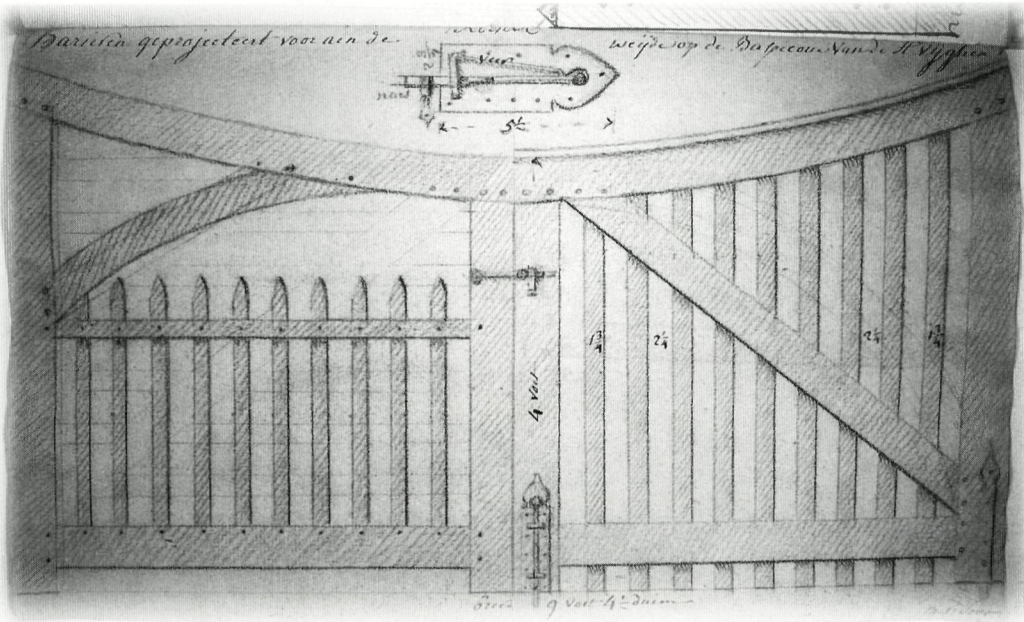
De verzameling bevat voornamelijk kopie-modeltekeningen en schetsen. Enerzijds de kopieën van eigen ontwerpen die Soiron voor zichzelf gemaakt heeft. Meestal is uit de aantekeningen wel op te maken, wanneer de tekening een ontwerp van hemzelf is en wanneer niet. De handtekening van Soiron onder een tekening betekent niet méér dan dat hij de afbeelding zelf heeft getekend.⁵ Soiron geneert zich enigszins voor zijn tekenwerk en vermeldt uitdrukkelijk dat hij er altijd voor gezorgd heeft zijn opdrachtgevers in ieder geval een mooie en nette tekening te geven. Anderzijds bevatten de albums schetsen van meubelen of bouwwerken, waarvan Soiron het model vroeg of laat dacht te kunnen gebruiken bij een eigen opdracht. Zo blijkt uit de notities bij verschillende schetsen, dat Soiron deze vervaardigd heeft op kijkdagen van veilingen en in de woningen van familie en bekenden. Hieronder bevond zich meubilair van niet-Maastrichtse makelij. Bijvoorbeeld het kabinet van de familie Demassen uit den Bosch [V p. 109]⁶; een klok uit Aken [II p. 59], een Hollands rustbed [II p. 120], het model van een stoel uit Parijs [H p. 13] en een Parijse commode [H p. 54]. Voorts zijn er meubelen, waarvan de origine niet expliciet vermeld wordt, maar waarvan het model een herkomst van elders verradt, zoals de mahoniehouten kabinetten [V p. 101

en H p. 12], het schrijfbureautje [V p. 103 en 104] en het uiterst verfijnd met verschillende houtsoorten ingelegde klepbureau [H p. 35], meubels die een uitgesproken noordnederlands karakter bezitten, en tenslotte een Engelse stoel [II p. 76B]. De "Luikse" meubelen zijn een verhaal apart en zullen ook als zodanig behandeld worden.⁷

IV p.36. Ontwerp van een prieel in chinoiserie.

Zoals veel architecten van zijn tijd in de Zuidelijke Nederlanden⁸ hield Soiron zich met de meest uiteenlopende dingen bezig. Zijn tekeningen vertonen een bijna onwaarschijnlijke variatie aan onderwerpen. Naast huizen met binnendecoratie en tuinen, kerken met kerkmeubilair, pastoriën, poorten, triomfbogen en vestingwerken komen ook bijvoorbeeld voor: een ver-

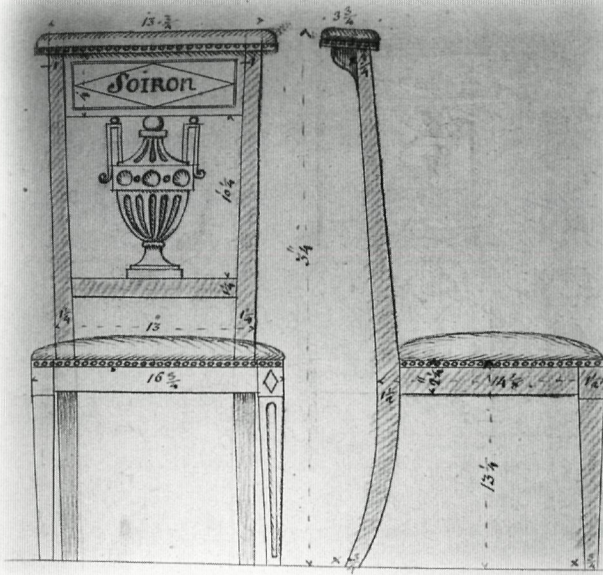
V p. 167. Weidehek met hang- en sluitwerk.

V p. 382. Plant in pot.

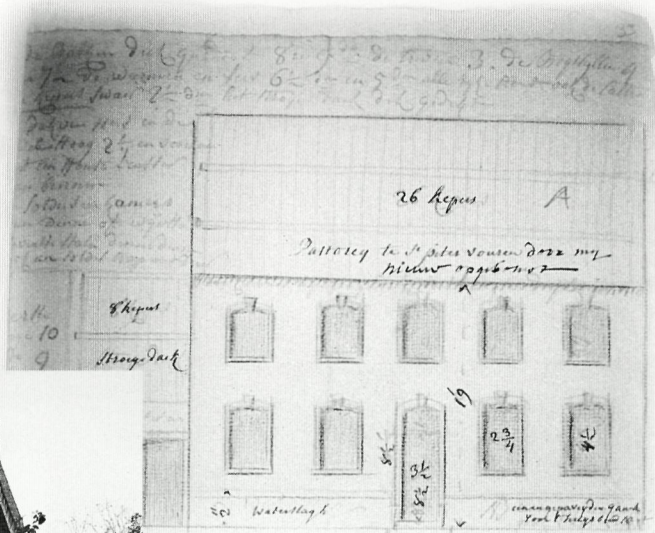

V p. 273. Triomfboog voor de primus van Leuven, De Gilissen.

H p. 50. Kerkstoel
Soiron.

III p. 33. Pastorie
van Sint Pieters-
voeren te vergelij-
ken met een foto
van de huidige
toestand.

rijdbare ladder om de bomen van de lindenlaan van kasteel Meerssenhoven te snoeien [kleurenplaat II], de drukpers van Dufour in de Papestraat, allerlei soorten hang- en sluitwerk voor hekken en poorten, de omstreeks 1800 in zwang komende nieuwe Franse ramen met grotere ruiten, een Chinees tuinpaalvoet, een soort rolstoel voor mevrouw Olyslagers, een plant in een pot en een koffie- en theeservies [kleurenplaat III]. In deze publicatie zal voornamelijk aandacht worden besteed aan de meubelen, die Soiron getekend heeft. Het kerkmeubilair en de winkelinterieurs zullen buiten bespreking blijven. Helaas zal ook niet volledig recht gedaan kunnen worden aan de prestaties van Soiron, aangezien ons nog maar de helft van de albums ter beschikking staat.

AFKOMST, OPLEIDING EN INVLOEDSFEER

Op 29 januari 1748 wordt Matthias Soiron, in deze verhandeling verder eenvoudigweg Soiron genoemd, gedoopt in de Sint-Catharinakerk te Maastricht. Hij trouwt op 5 juli 1784 met Sophia Elisabeth L'Herminotte en overlijdt op 1 april 1834. Matthias is een telg uit een geslacht van architecten. Zijn grootvader Matheus, geboren te Chaumont-Romsee in het land van Luik in 1681, vestigde zich te Maastricht in het begin van de achttiende eeuw. Hij was bouwmeester en gehuwd met Catharine Deplaye, wier zusters getrouwd waren met de bekende Luikse steenhouwers Lambertus Delière en Egidius Doyen. Drie van zijn zonen werden architect. Francois (1714-1778), die de verbouwing van het gouvernementsgebouw te Maastricht aannam en aan het Dinghuis te Maastricht gewerkt heeft, Joannes Ludovicus (1718-1762), die tevens een steenhouwerij exploiteerde aan het Bat, en Matheus (1722-1781), de vader van Soiron. Ook een broer van Soiron werd architect, Joannes Ludovicus, die in 1787 in Venlo trouwde en aldaar in 1797 overleed. En tenslotte had Soiron nog twee volle neven, die het beroep van architect uitoefenden: Matheus Jacobus (1749-1793) en Joannes Franciscus (1755-1818). Beiden waren te Hasselt geboren, maar werden respectievelijk in 1779 en in 1778 burger van de stad Maastricht onder het metselaarsgilde. Joannes Josephus, de jongste zoon van Matheus Jacobus, die in 1787 geboren werd in Maastricht, vestigde zich als schrijnwerker te Luik.

Deze achtergrond en de verwantschap met zilversmedenfamilies als L'Herminotte en Ernou hebben stellig het kunstzinnig talent van Soiron helpen ontwikkelen en zijn vakbekwaamheid bevorderd. In zijn Pro Memoria vertelt Soiron, zich excuserend voor de schetsmatige en slordige kladjes, die hij heeft laten inbinden, dat hij wel degelijk ook mooie tekeningen heeft gemaakt, uitgewerkt in Italiaanse inkt. Het tekenen had hij op jonge leeftijd geleerd *“bij de Heer Bijlevelt”* schilder in wijck, en hebbe in deese school meenige portretten, en tekeningen, alle in Italiaansen inck uitgewerk gemaakt, waer voor ick eene apparte portefeuille gemaakt hadde, al welke mij van mijne kamer uit mijne kaste weggenomen is geworden, met nog twee fraeije perspectief boecken, en perspectief printen”.

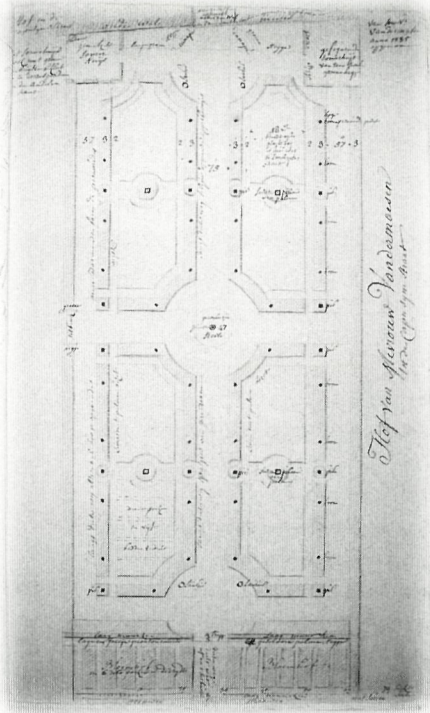
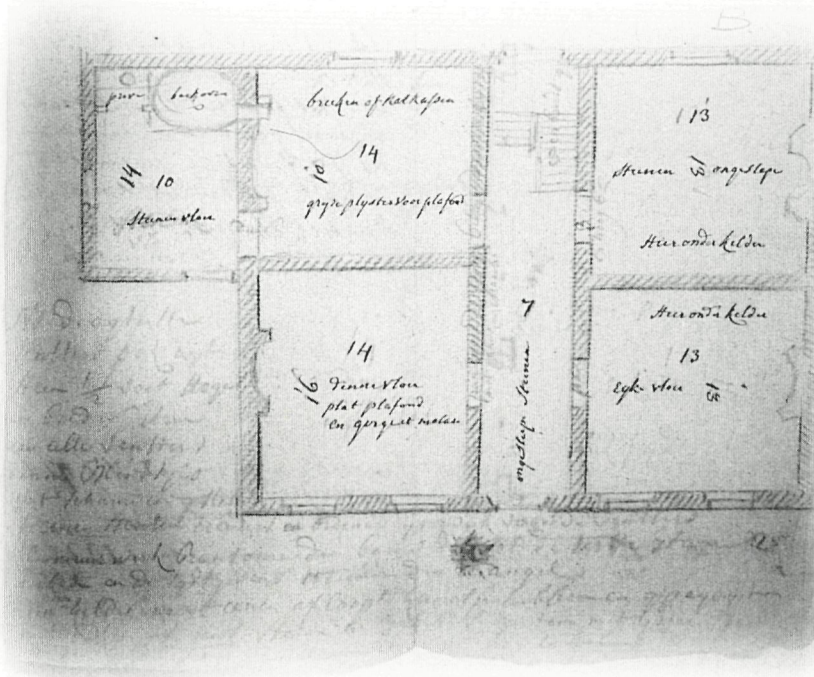
Deze passage uit de Pro Memoria, geeft enige informatie over de tekenopleiding, die Soiron gevolgd heeft. Al tijdens zijn leerjaren of anders later heeft hij ongetwijfeld kennis gemaakt met de ontwerpen en voorbeeldprenten van Jean Francois de Neufforge. Deze beroemde architect en graveur werd in 1714 geboren in Comblain au Pont in het land van Luik. In 1738 vertrok hij naar Parijs, waar hij werkte en in 1791 overleed. De Neufforge publiceert in 1756 zijn "Livre d'Architecture contenant differens desseins pour la décoration interieure des batiment". Zijn werk, geheel geïnspireerd door de hernieuwde belangstelling voor de cultuur der klassieken, is getekend in de zogenaamde goût à la grecque. In 1768 geeft De Neufforge een verzamelwerk van zeshonderd platen uit, het "Recueil élémentaire d'architecture". Tussen 1772 en 1780 worden daar nog driehonderd platen aan toegevoegd. Deze voorbeeldprenten waren echter ook per mapje van zes prenten tegelijk te koop, hetgeen zeer veel aan de verspreiding en bereikbaarheid van zijn ontwerpen heeft bijgedragen. Eenieder kon nu immers, afhankelijk van eigen behoefte en middelen, een collectie modelprenten samenstellen.

In de tweede helft van de achttiende eeuw ontstonden naast de oude academies in Antwerpen (1663), Brussel (1711) en Brugge (1717) in tal van steden in de Zuidelijke Nederlanden nieuwe academies.¹⁰ In Luik gebeurde dat in 1775. Soms traden kunstenaars van naam als stichter van een locale academie op. In Oudenaarde bijvoorbeeld de befaamde schilder en architect Philippe van der Meersch (1749-1819) en in Ath de gebroeders Florent, een schilder en een beeldhouwer-architect. In Luik wordt in 1774 de architect Jacques Barthélémy Renoz (1729-1786) door prins-bisschop Francois Charles de Velbrück benoemd als directeur van de tekenschool. Had de door Soiron genoemde schilder Bijlevelt misschien eenzelfde positie, als directeur van een Maastrichtse tekenschool of academie? Het onderwijs aan de academies ademt de geest en smaak van de nieuwe tijd; de prenten van De Neufforge worden er beschouwd als onmisbare oriëntatie- en inspiratiebron. Mede daardoor raakte het werk van de nieuw opgeleide architecten doordrenkt met de spiritualiteit en de vormentaal van het neo-classicisme. De beste architectuur- en modellenboeken werden op initiatief van de academies bewerkt of in het Nederlands vertaald, zoals het "Cours d'Architecture" van J.F. Blondel waarop Pieter van Reysschoot, professor architectuur aan de Gentse academie, zijn "Grondregelen der Bouwkunde" inspireert. Een vertaling van de "Regola delle Cinque Ordini" van Vignola werd eveneens overwogen.

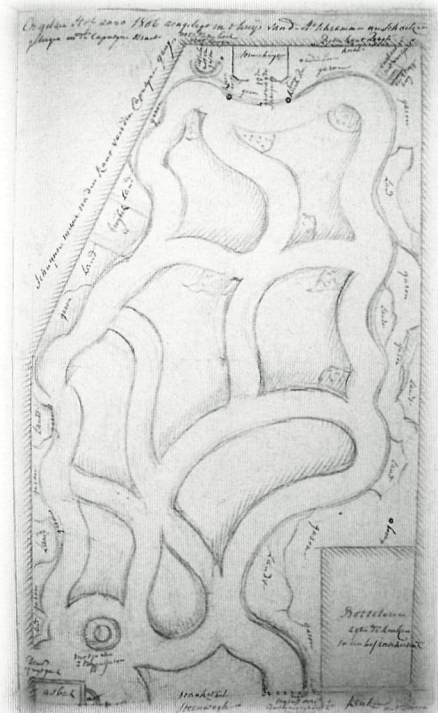
Het toegankelijk maken, de verspreiding en het gebruik van de architectuurliteratuur der klassieken werd door de academies krachtig bevorderd. Soiron zegt in zijn opleidingstijd twee perspectiefboeken en perspectiefprenten te hebben bezeten, waarvan hij het verlies zoveel jaren later kennelijk nog steeds betreurt.

III p. 33.

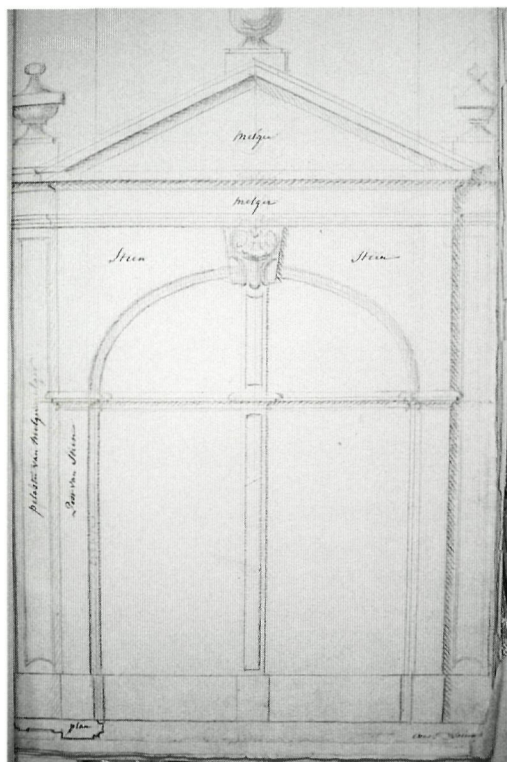
Plattegrond van de pastorie van Sint-Pietersvoeren met o.a. een aanduiding van de soorten vloeren; van steen, van "bricken of kalkassen", van ongeslepen stenen, van denne- of eikenhout. In het vertrek, waar de dennehouten vloer ligt, moest een koof-plafond met een eenvoudige decoratie rand, "plat plafond en gorge et molure" gemaakt worden.

IV p. 17. Hof van mevrouw Vandermaesen in de Capucijnenstraat in Maastricht, in Franse stijl aangelegd.

IV p. 31. Hof aangelegd in 1806 bij het huis van de heer Schrammen, nu Schaetzen, in de Capucijnenstraat in Maastricht, uitgevoerd naar Engelse trant.

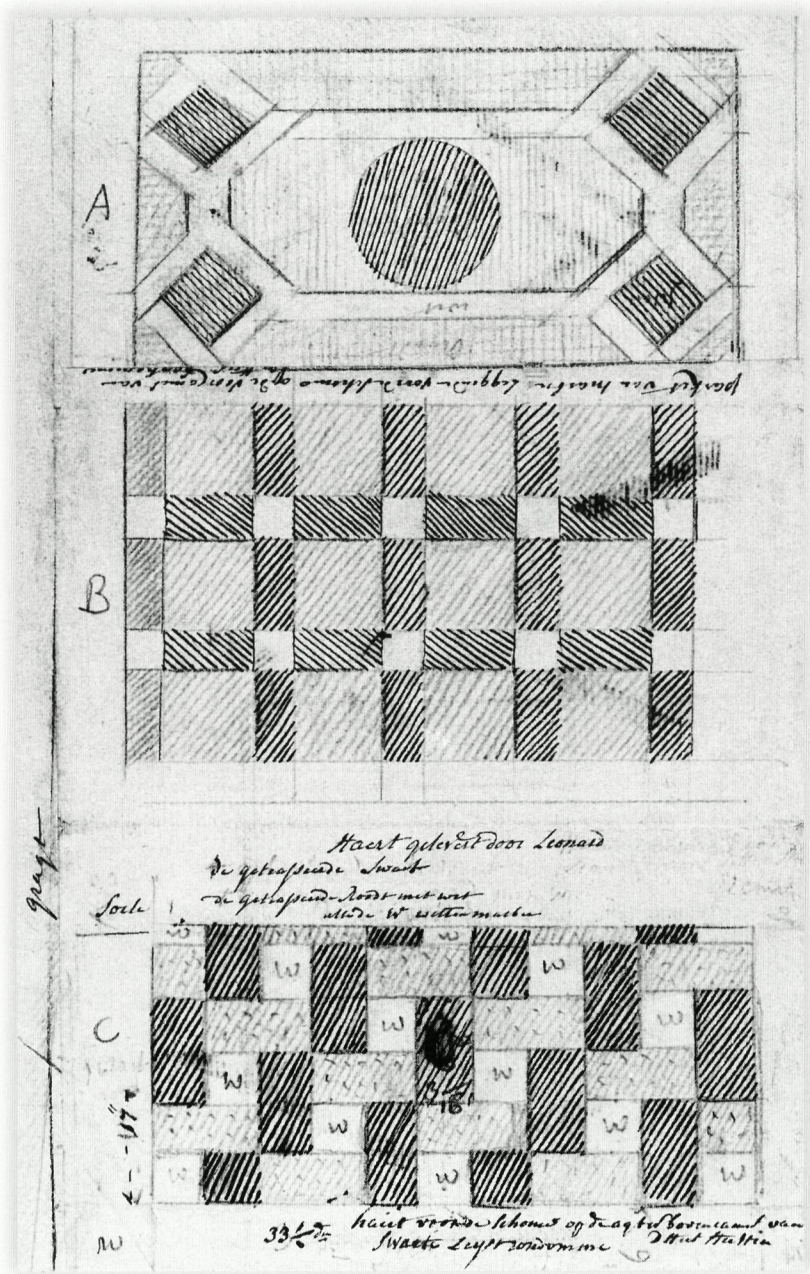
IV p. 113. Poort op Sint Servaasklooster bij het huis van kanunnik Cruts te vergelijken met een foto van de huidige toestand.

Uit de tekeningen van Soiron en zijn commentaren daarbij blijkt duidelijk dat hij in zijn element was als hij in de gelegenheid werd gesteld een “totaalontwerp” te creëren. Hij tekent dan alles in dezelfde stijl, niet alleen de bouwkundige constructie van het huis, maar ook de inrichting en decoraties van de binnenruimten, de betimmeringen en stucwerken van trappen, wanden en plafonds, de haarden met hun marmeren mantels en vloertjes, de vloeren, van marmer, bakstenen of parket, alsmede het meubilair, toebehoren als lampen en zelfs serviesgoed [kleurenplaten III t/m VII]. Ook ontwerpt hij de bij het huis behorende binnenplaatsen, stoepen, koetshuizen, ommuringen met poorten en de tuinen, die hij voorziet van modieuze verfraaiingen, deels nog naar de oude Franse geometrische barokmodellen, met “parterres de compartiment” en “plate bandes”, deels echter ook naar de nieuwe Engelse smaak, vol kronkelende paden en verrassende doorkijkjes.

Soiron heeft op deze brede aanpak allerminst het privilege. Het is een uitvloeisel van de tijdgeest die, in het bijzonder in het laatste decennium van de achttiende eeuw, in West-Europa bevrijdend rondwaarde en in snel tempo onder veel meer, ook de traditionele opvattingen over bouwen en decoratie deed verdampen. Deze *réveille* vorderde in toenemende mate van zowel de ontwerper als zijn cliënten het geëngageerde uitgangspunt dat alle elementen van het gebouw evenals zijn omgeving en inrichting zoveel als maar enigszins mogelijk, hetzelfde, aan de vormen der klassieke bouw- en versieringskunst ontleende, karakter dienden uit te stralen. Meubilair en decoratie uit vroeger tijd werden, om daarvoor plaats te maken, verbannen naar de zolder of weggebroken. Dat deze nieuwe overtuiging - die niet meer, zoals bij eerdere mode-impulsen, spontaan, doch uit een geestelijke discipline was ontstaan - niet in het minst ook als gevolg van de wijze waarop ze was geboren, ontwikkeld en gepropageerd, gemakkelijk tot een zekere uniformiteit van vormgeving kon leiden, zeker in de provincie, was onvermijdelijk.

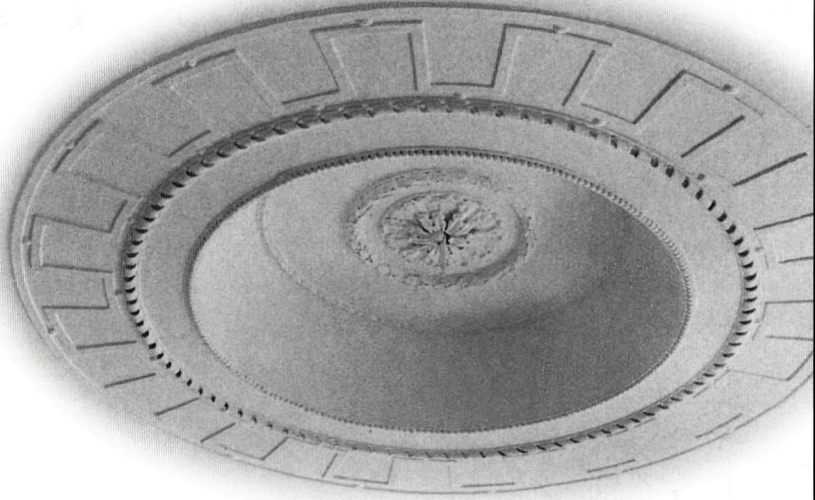
Zo zijn de ontwerpen van Soiron, voorzover ze tot de neo-classicistische traditie gerekend kunnen worden, duidelijk geïnspireerd door het assortiment circulerende voorbeeldboeken en -prenten van ook commercieel begaafde coryfeeën als De Neufforge. Uit Soiron's eigen aantekeningen blijkt dat hij eveneens beïnvloed is door het werk van zijn vakbroeders, wier werk steunde op dezelfde voorbeeldboeken. Soiron neemt deze uniformiteit graag voor lief zolang het maar niet ten koste gaat van de artistieke kwaliteit van het werk. Uit zijn uitlatingen terzake blijkt onmiskenbaar dat hij de gelijkvormigheid van ontwerp door het vergaande gebruik van modellenboeken en het min of meer klakkeloos nabootsen van de geslaagde creaties van anderen, nauwelijks als ongewenst of oneervol beschouwde.

Maar zelden kan worden vastgesteld waar Soiron de inspiratie voor een modeltekening heeft opgedaan. Een plafondversiering, ontworpen door de architect Renoz in kasteel Heeze in Noord-Brabant vertoont een treffende gelijkenis met het verdiepte plafond dat Soiron ontworpen heeft voor het kanunnikenhuis op de Grote Gracht en voor de Heer Bonhomme in het huis Markt 14, beide te Maastricht. En evenzeer bezit de opbouw van de vestibule in het huis van de heer Bonhomme met de zuilen en het beeld in de nis, een opvallende verwantschap met de hal in het stadhuis van Verviers, dat ook door Renoz is ontworpen en dat eveneens duidelijk beïnvloed is door het voorbeeldmateriaal van De Neufforge¹¹. Of er daadwerkelijk sprake is van nabootsing in deze willekeurig gekozen gevallen, laat zich niet vaststellen, laat staan dat achterhaald zou kunnen worden wie het werk van wie heeft gekopieerd en van wie de eerste het weer heeft overgenomen. De kopieerlust van Soiron was in elk geval groot.

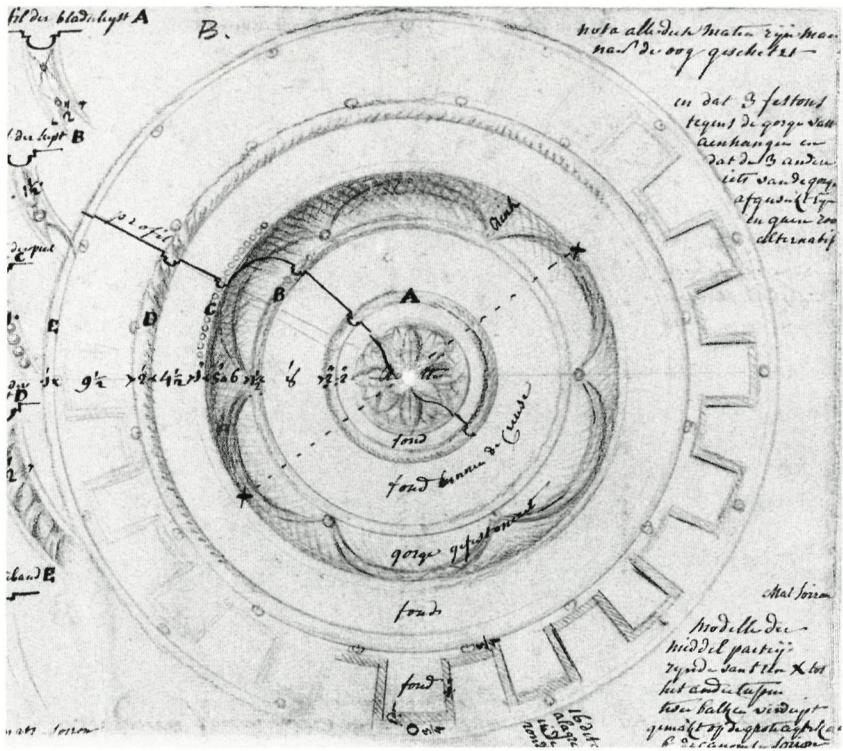

IV p.64. Voorbeelden van hardvloertjes en tevens een voorbeeld van het slordige werk van boekbinder Kerpen. Het bovenste hardvloertje "leggende voor de schouw op de voorcamer van de Heer Bonhomme" (Markt 14 Maastricht). Het marmer voor het tweede hardvloertje is geleverd door meester steenhouwer L. Leonard die op 13 mei 1792 geld ontvangt voor de marmeren schouw voor de pastorie van Zutendaal. Het onderste hardvloertje was bestemd voor de schouw op de "agterbovenkamer" van de Heer Hustin. Dit hardvloertje was omzoomd met een zwarte rand. De andere hardvloertjes waarschijnlijk ook.

Middenpartij van een plafond in het
"kanunnikenhuis", Grote Gracht 92
te Maastricht.

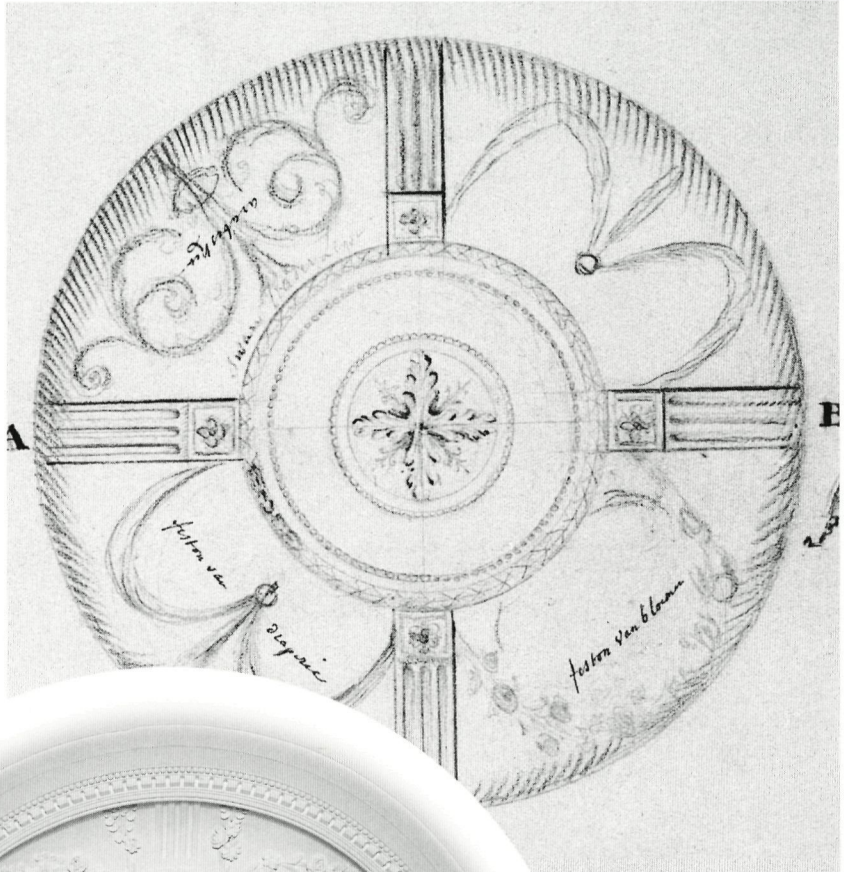

I p. 41B. Ontwerp van het plafond.

X p. 273.

Ontwerp van de
middenpartij van
het plafond in de
eetkamer van de
heer Bonhomme,
markt 14 te
Maastricht.

Huidige toestand

Uit zijn albums blijkt dat hij het werk van de architectenfamilie Couven uit Aken en dat van de familie Duckers uit Luik kende en waardeerde. Zo zijn bijvoorbeeld in deel V p. 383A en B p. 504B en in deel X p. 153B en p. 251 ontwerpen van Johan Joseph Couven voor respectievelijk Houthem-Sint-Gerlach en de kerk van Oud-Valkenburg in kopie opgenomen. Het huis, dat Duckers uit Luik ontwierp voor de heer advocaat Dukers, gelegen "1/2 uur agter Oorsbeek" heeft Soiron in deel I p. 97, 99 en 101 nagetekend. In het huis van schepen Bruels op de markt in Maastricht heeft ene Duckers anno 1809 de stucwerkplafonds gemaakt [X p. 287], evenals in de zaal van mevrouw Van Halen [X p. 287], echter in het laatste geval staat vermeld, dat deze Dukers "Dukers van Tour" was.

Uit archivalische bron is bekend dat Nicolaas en François Duckers in de abdij van Stavelot het stucwerk van de refter hebben verzorgd.¹² Behalve dit laatste heeft Soiron van al het genoemde werk schetsen gemaakt. Dat hij dit kopiëren van goed en evenwichtig werk van anderen om het wellicht zelf nog eens te gebruiken, belangrijk vond, wordt geïllustreerd door zijn Pro Memoria, waarin hij zegt: Bewaar mijn werk, verscheur het niet, "*gedagtig zijnde dat ick voor dezelve tot een zoo groot getal te brengen, menige daegen, en maanden, en jaere, daervoor besteedt hebbe, ja menigmaal door den ijver voor van het een en ander schoon werck een copie daer van te bekomen, mijn eijgen werck menigmaal verzuymt hebbe*".

HET CULTUREEL KLIMAAT IN MAASTRICHT EN OMSTREKEN TEN TIJDE VAN SOIRON

Soiron, die leefde van 1748 tot 1834, heeft in politiek opzicht interessante tijden meegemaakt; de overgang van het ancien regime naar de nieuwe tijd.¹³ In de jaren tachtig van de achttiende eeuw was Maastricht een rustige en deftige stad. Karel, prins van Nassau Weilburg, was gouverneur. Samen met zijn vrouw Carolina van Oranje-Nassau, de zuster van stadhouder Willem V, hield hij hof. De adellijke families uit de omgeving ontmoeten elkaar hier regelmatig. Als gouverneur werd Karel opgevolgd in 1784 door Frederik, prins van Hessen-Kassel, die twee jaar later met prinses Carolina uit het huis Nassau-Usingen in het huwelijk trad. Maastricht was in die tijd een belangrijk steunpunt voor de stadhouder. Vele malen verbleef de prins van Oranje hier op doorreis naar het kuuroord Spa, waar hij vaak vertoefde. Maastricht was garnizoensstad en het officierenkorps nam, evenals de stedelijke functionarissen volop deel aan de talrijke ontvangsten en bijeenkomsten. Aangezien over de stad Maastricht zowel de prins-bisschop van Luik als de Staten Generaal der Verenigde Nederlanden de scepter zwaaiden, kende het stadsbestuur voor elke functie een vertegenwoordiger van Luikse- en van Brabantse zijde. Ook de kapittels van Sint-Servatius en Onze-Lieve-Vrouwe drukten hun stempel op stad en omstreken. De invloed van Parijs op velerlei gebied, vooral ook cultureel, was groot.

Al in 1784 had een groep Franse toneelspelers zich in Maastricht genesteld en via het toneel maakten de Maastrichtenaren aanschouwelijk kennis met de Franse levensstijl. De idealen van de Verlichting vonden een vruchtbare bodem bij de bewoners van de Maasstad, die in de, in 1784 opgerichte, Societé d'Emulation en in nog drie andere sociëteiten gewend waren te discussiëren. Na de Franse overheersing ontstond in Maastricht en omgeving een groep van nieuwe rijken, die de aan de Domeinen vervallen goederen hadden opgekocht. Het waren figuren uit de magistraat, artsen, kooplieden en advocaten.

DE KLANTENKRING VAN SOIRON

In zijn Pro Memoria schrijft Soiron “*Ick hebbe voor mijne bestelde wercken te maken, voor Borgers en andere, ...*” En inderdaad heeft Soiron vooral gewerkt voor de goeode burgerij. Maar hij kreeg ook opdrachten van anderen, zoals de belangrijke opdracht van de baron en barones De Rosen om enkele grote vertrekken in hun kasteel Borgharen te moderniseren en opnieuw in te richten.¹⁴ Bij nog meer kasteelbewoners kwam Soiron aan huis, zoals bij Mevrouw van Wylre, Christina de Bounam de Rijckholt, die van 1781 tot 1803 op het kasteel te Wylre zetelde. In Maastricht bestond de cliëntele van Soiron uit vertegenwoordigers van de geestelijke stand, zoals jonkheer T.J. van Wassenaer Warmont, die op 8 december 1792 benoemd werd tot hoogproost van het kapittel van Sint-Servaas te Maastricht en H. Cruets, scholaster van hetzelfde kapittel, die met het onderwijs aan de kapittelschool belast was en verder natuurlijk zijn eigen broers, de kanunniken Soiron, voor wie hij het kapitale huis op de Grote Gracht 82 ontwierp. Voorts telde hij onder zijn cliënten vele functionarissen uit de Maastrichtse stadsmagistratuur, waaronder schepen Br(e)uls, voor wie hij van het statige huis Markt 19 zowel het exterieur als het interieur ontwierp en de schepenen Reijniken en diens opvolger Tielens, in wier opdracht Soiron weelderige hemelbedden tekende. In de vroege negentiende eeuw, als de kleine burgerij toonaangevender is geworden, zien wij velen genoemd in de aantekeningen van Soiron, als opdrachtgever, als eigenaar van huis of meubilair, of als degene, in wiens huis geveild wordt. Het zijn nagenoeg allen Maastrichtenaren.¹⁵

Het huis van schepen Bruls op de Markt nr. 19 te Maastricht

Het kanunnikenhuis, gelegen op de Grote Gracht nr. 92 te Maastricht

DE MEUBELMAKERS

Soiron heeft zeker niet al zijn ontwerpen ook zelf uitgevoerd. Uit de archieven van kasteel Borgharen blijkt, dat hij, toen het interieur gerenoveerd werd, daar optrad als een soort aannemer; de lijsten van de knechten van Matthias Soiron zijn in de bijlagen bij de rekeningen te vinden. In zijn aantekeningen bij de tekeningen van de meubels, vermeldt Soiron af en toe de naam van de maker van het meubel. In deel V op p. 93 tekent Soiron een hang- en legkast, die door "Thewissen onsen schrynnwerker" gemaakt is. Kennelijk betreft het hier een schrijnwerker, die bij Soiron in dienst was. De archieven van het Maastrichtse schrijnwerkersambacht zijn niet meer bewaard gebleven.¹⁶ Wel bestaat er nog een gedeelte van het archief van de ambachtsbeurs, een verzekeringsinstelling voor schrijnwerkers. Hierin zijn enkele van de door Soiron genoemde namen van schrijnwerkers terug te vinden:

- Jacobus Eijmael, in 1750 met aantekening van overlijden op 15 februari 1782
- Nicolaas Eijmael, op 28 maart 1784
- Lambertus Eijmael, op 21 maart 1790
- Reijnier Bronckers, op 25 april 1765
- Hubertus Bronckers, op 25 november 1792
- Benedict Roets, op 25 juli 1779 met aantekening van overlijden op 12 oktober 1786
- Jan Demolin, wordt op 18 maart 1791 ingeschreven in de ambachtsbeurs
- Teodorus Kessel, in 1797
- P. Kessel of Kestel, in 1808

Verschillende namen zijn nog niet teruggevonden in de archieven, zoals die van Minjolet, die het oudst gedateerde stuk in Soiron's albums, de klok van 1775 [II p. 56] heeft vervaardigd, en van Heusschen, als maker van een klepbureau uit 1818 [V p. 77]. Ook de naam van zijn eigen schrijnwerker, Thewissen, komt niet voor in de archieven van de ambachtsbeurs. Aan een zekere meubelmaker Joachim Kessels (1738-1791) zal hierna uitgebreid aandacht geschonken worden bij de beschrijving van de meubels, ontworpen voor kasteel Borgharen.

DE DATERING VAN DE MEUBELS EN DE LEER DER STIJLEN

Een enkele keer vermeldt Soiron een jaartal, waardoor het getekende meubel precies te dateren is. Ook een vermelding als "tekening van de Tafel gemaakt voor Mevrouw van Wylre", maakt een begrenzing in de tijd mogelijk. Christina de Bounam de Rijckholt was van 1781 tot 1803, het jaar van haar overlijden, vrouwe van Wylre. Het ontwerp van de tafel is dus niet van vóór 1781 en niet later dan 1803. Maar ook wanneer de aantekeningen bij

Details van "Luiks" snijwerk aan een houten schoorsteenmantel in een huis te Gronsveld

Culots

Fond quadrillé à fleurettes

Schelpmotief

De steeltjes waarop de bloempjes prijken zijn nagenoeg los van het hout weggesneden

Kunstig uitgeneden bloemenmandje op lambrequin.

het meubel geen enkele aanwijzing geven voor de datering is het tijdstip van ontstaan van het meubel vaak globaal te bepalen met behulp van de kennis over de stijl, waarin het meubel is uitgevoerd. De voornaamste episoden in de ontwikkeling der mode worden stijlperiodes genoemd.

Soiron heeft in zijn lange leven verschillende van deze periodes meegeemaakt, hetgeen duidelijk te zien is aan de tekeningen in zijn schetsboeken. Voor de achttiende eeuw onderscheidt men op het vasteland van Europa drie belangrijke stijlen, geïnspireerd door het toen op modegebied toonaangevende Frankrijk. De stijlperiodes worden dan ook vaak aangeduid met de naam van de opeenvolgende Franse koningen; de Lodewijk XIV, XV en XVI stijl. Voor wat betreft de Lodewijk XVI stijl en volgende stijlperiodes spreekt men in onze streken ook wel van het neo-classicisme. Een hervinden van de op de klassieke geïnspireerde vormentaal, als reactie ook op de frivoliteit van het rococo ten tijde van Lodewijk XV. Hierna ontwikkelt zich de stijl van het Empire, de pompeuze en martiale stijl van het keizerrijk van Napoleon, waarbij motieven worden gebruikt, die aan het militaire leven zijn ontleend, zoals trommels en vaandels en veldtenten. Een echte hofstijl had zich rond Napoleon ontwikkeld. De laatste stijlperiode, waarin Soiron ook nog vele tekeningen heeft afgebeeld is het tijdperk, waarin een min of meer universele vormdiscipline nagenoeg ontbrak en waarin het voor een groeiend aantal mensen mogelijk werd zich met allerlei meubelen te omringen mede dankzij de opkomende industrialisatie, waarin steeds meer seriematig gewerkt zal worden.

De algemeen heersende modestijlen worden in elke streek als het ware vertaald en aangepast aan de eigen regionale voorkeuren. Een midden achttiende eeuwse kast uit Aken bijvoorbeeld ziet er anders uit dan een kast uit dezelfde tijd uit Luik. Vooral Luik is toonaangevend geweest op het gebied van de meubelkunst in de achttiende eeuw tot ongeveer 1780, wanneer de invloed van het neo-classicisme zijn intrede doet. Soiron heeft weinig meubeltekeningen nagelaten van vóór 1780, maar voldoende om enige opmerkingen te rechtvaardigen over het “Maastrichtse meubel” in vergelijking met het nabijgelegen Luik en Aken.

DE MEUBELTEKENINGEN VAN SOIRON IN DE BLOEITIJD VAN HET “LUIKSE MEUBEL” EN DE BEÏNVLOEDING VANUIT AKEN¹⁷

De periode 1730 tot 1780 wordt algemeen beschouwd als de bloeiperiode van de Luikse meubelkunst. Na rond 1700 de Franse Barokstijl met zijn evenwichtige en symmetrische vormentaal aangenomen te hebben, vinden de schrijnwerkers in het Prins-Bisdom Luik daarin hun eigen variaties. Zij behouden gedurende bijna de gehele eeuw de evenwichtige opbouw van het meubel, maar verfraaien met hun snijwerk, dat aan kantwerk gelijk is, niet alleen het front van de panelen, maar vaak ook de hoeken en de bekroning. De meeste Luikse meubelen worden gemaakt van het eikenhout, dat in ruime hoeveelheid groeit in de bossen van de nabijgelegen Ardennen. Hout van de es en ook de wilde es, kers en beuk wordt in mindere mate gebruikt. Het schelpmotief is ook in deze tijd hét versieringsmotief bij uitstek. Aan de vormgeving ervan kan men globaal de tijd van ontstaan van het meubel aflezen. Is de schelp in het begin van de achttiende eeuw nog symmetrisch en star, naar het midden van de eeuw wordt de vormgeving steeds asymmetrischer, darteler en uitbundiger totdat aan het einde van de eeuw de schelp als het ware weer tot stilstand komt. Opvallend is dat, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Naamse meubelen, de decoratie aan de Luikse meubelen uit het volle hout wordt gesneden. In het begin van de eeuw zijn naast het schelpmotief, de palmetten, culots, lambrequins, acanthusbladeren en de damastnaboetsingen in hout, “fonds quadrillés à fleurettes”, favoriet. In het midden van de eeuw zijn twijgen met bloempjes, waaronder roosjes, margrietjes en anjertjes, de grote mode. De steeltjes, waarop de bloempjes prijken, zijn vaak los van het meubel gesneden, hetgeen het snijwerk een bijzondere elegantie verleent. Ook kunstig uitgesneden bloemenmandjes en de C en S vormige rocailles worden veelvuldig als versieringsmotief toegepast [kleurenplaat VIII].

Na 1770, 1780 gaan ook de Luikse meubels de vormentaal van het neo-classicisme vertonen. Men treft dan meubels in overgangsstijl aan, die slechts enkele classicistische sierelementen bezitten, zoals een vulling van een paneel met rechthoekig lijstwerk en vierkant uitgespaarde hoeken, maar die toch nog een schelpmotief als bekroning dragen.

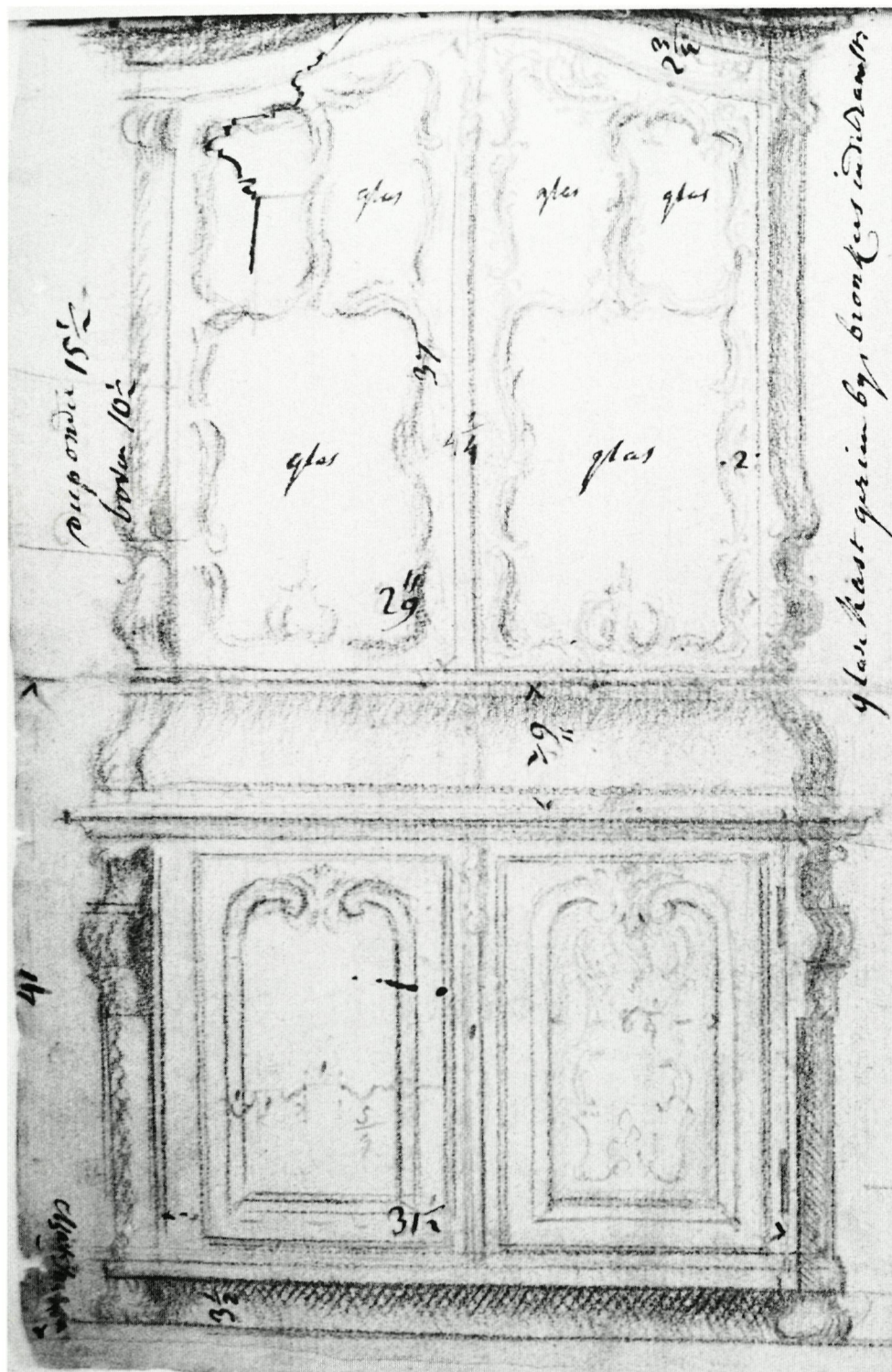
Het meubel uit de aangrenzende Duitse gebieden is doorgaans minder rijk aan decoratie-elementen in de achttiende eeuw dan het Luikse en de versieringsmotieven vertonen minder verfijning en souplesse. In Aken is de vitrinekast uit één stuk hét standaard rococo-meubel. In Luik blijft het heel lang een meubel à deux corps; op de gesloten onderkast wordt een losse vitrine geplaatst. Andere kenmerkende verschillen zijn de in het algemeen zwaardere en grovere uitvoering van de decoratieve elementen van de Akense vitrines waarbij bijvoorbeeld de vensterroeden met de dikke rocailles op de snijpunten niet te vergelijken zijn met het fragiele rankwerk van de vensterroeden op de Luikse vitrinekasten [kleurenplaat IX].

Soiron beeldt een aantal meubelen af, die geheel in de Luikse vormtaal passen: de stoelen, [II p. 83 en II p. 76A] de kasten, [II p. 76 rechtsboven; V p. 117; V p. 115; V p. 125; H p. 16 en H p. 21], de hoekkast met een gedeelte van een bijpassende lage betimmering [V p. 20 en II p. 121] en de klokkekasten [II p. 55 en II p. 8] Onder enkele van deze tekeningen heeft Soiron zijn naam vermeld en onder andere niet. Uit de aantekeningen van Soiron kan worden opgemaakt, dat hij daarmee slechts wil aangeven, dat de tekening van zijn hand is. Het verleent de tekening dus niet de status van eigen ontwerp. Alle genoemde meubelen lijken Luiks of tenminste zeer verwant aan de Luikse varianten van de Franse meubel- en decoratiestijlen uit de achttiende eeuw.

HET “MOTIF PERSPECTIF”

In de catalogus bij de grote tentoonstelling in Luik in 1905 wordt de vitrinekast met lessenaar, waarvan Soiron in zijn album een tekening heeft opgenomen, vermeld als een Luiks meubel “vitrine Liégeoise Louis XV” [V p.125].¹⁸ De vitrine is amper te herkennen; Soiron kon haar maar net op het hem ter beschikking staande blaadje krabbelen. Maar hoewel hij het meubel wat gedrongen weergeeft, gaat het zonder twijfel om dezelfde vitrinekast. Soiron tekent bij deze kast aan: “glasekast gezien by bronckers in de Ramstr”. De naam Bronckers komt voor in het archief van de Maastrichtse ambachtsbeurs als meubelmaker. De discrepantie tussen de toeschrijving in de Luikse catalogus en de notitie van Soiron roept eens te meer de vraag op welke de criteria dienen te zijn om de origine van een voorwerp van (toegepaste) kunst vast te stellen. Is bepalend, waar het voorwerp vervaardigd is, of het naar een bepaald, naar een specifieke plaats verwijzend model is gemaakt, of zijn de personalia van de maker doorslaggevend?

Nu is in de decoratie van deze vitrinekast een opvallend versieringsmotief gebruikt dat in de vakliteratuur “motif perspectif” wordt genoemd. Het heeft de vorm van een in doorzicht weergegeven architectuurelement - op de vitrine is bijvoorbeeld een ruïne afgebeeld- en is meestal in een rocaille opgenomen; doorgaans is het een basement met een paar bloempjes. Hoewel dit decoratiemotief ook elders, bijvoorbeeld in een stucwerk plafond in de Kruissherenkerk te Maaseik, aan het houtwerk van een altaar van Couven in de kerk in Eupen en op verschillende andere plaatsen gevonden wordt, is het toch opvallend dat het in Maastricht veelvuldiger lijkt voor te komen. In de gevelversieringen van diverse Maastrichtse monumentale gebouwen is dit “motif perspectif”, als basement in rocailles verwerkt en ook in het achttiende eeuwse Maastrichtse zilver vindt deze combinatie als versieringsmotief geregeld toepassing. In de tekeningen van Soiron is het “motif perspectif” te zien op stoelen [II p. 83] en op de bekroning van een kast [H p. 16].

V p. 125. Tekening van de in 1905 als "Luiks" getypeerde vitrine, die echter door Soiron beschreven wordt, als een "glasekast gezien bij Bronkers in de Ramstraat".

Vitrine Liégeoise Louis XV", afgebeeld in het Album de l'art ancien au pays de Liège: mobilier et sculpture, Liège, 1905.

Motif perspectif als ruïne, afgebeeld op een kastdeur. Museum Spaans Gouvernement Maastricht.

Uitgewerkt zijstuk bij een dergelijke, maar gesloten, kast. Tentoonstelling "Het binnenhuis, leven in 18e eeuw Maastricht", 2001, 2002. Museum Spaans Gouvernement te Maastricht.

Het motief perspectief aan een kast , waarbij een architecturaal element opgenomen is in een voluut.

Het motief perspectief als basement met bloempjes (aan een kast)

Het motief perspectief in de zilveren decoratie van de platten van een liturgisch boek, voorstellend resp. Elisabeth van Thüringen en de apostel Johannes, vervaardigd door de Maastrichtse zilversmid Servaes Beckers in de jaren 1758-1760.

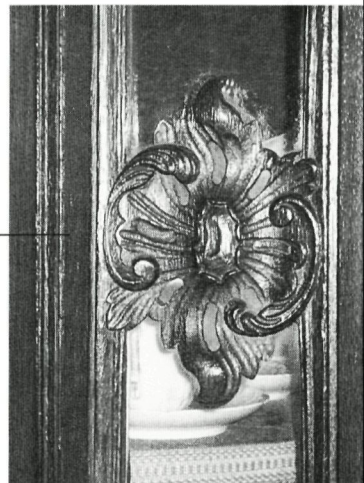

Het motief perspectief aan de hardstenen omlijsting van de deur van het huis Grote Gracht nr. 29 te Maastricht.

DE VITRINE

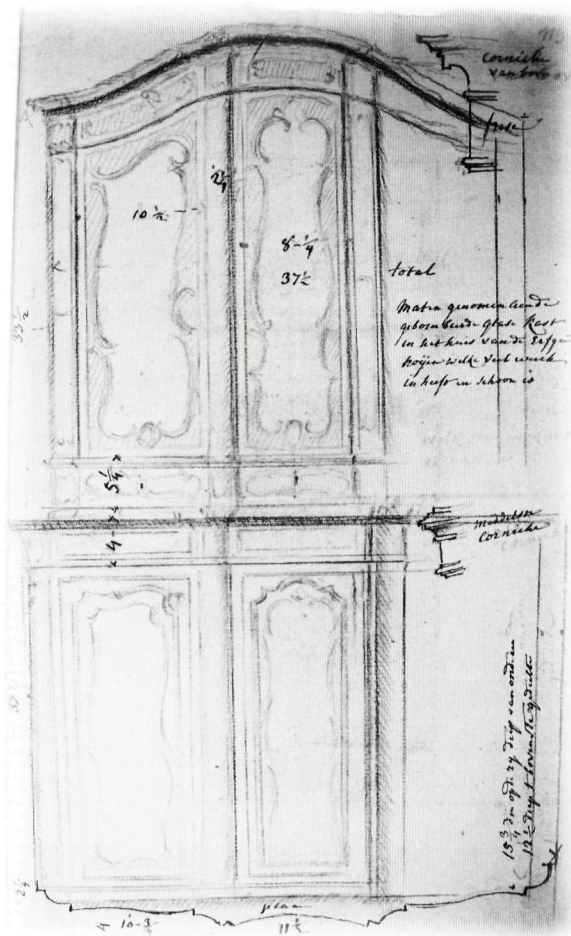
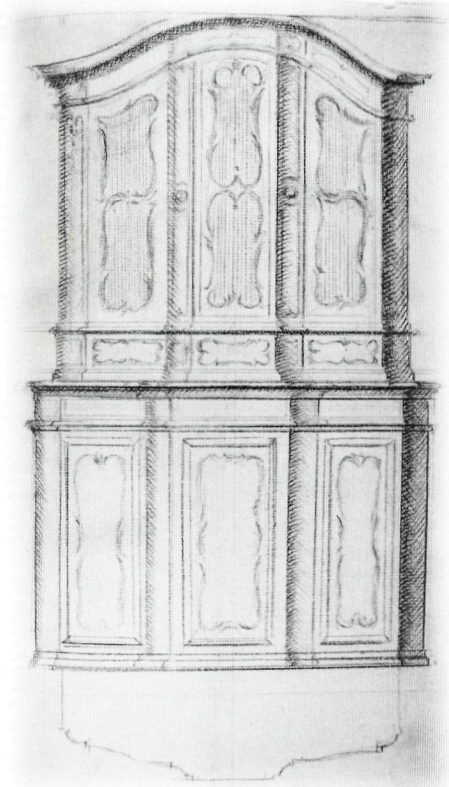
De zucht naar verfijning van leven der achttiende eeuwers deed hen zich omringen met luxe gebruiksvoorwerpen, die zowel een grote schoonheidswaarde als een materiële kostbaarheid bezaten en die daardoor konden dienen als demonstratie van goede smaak én welvaart. De vitrinekast, waarin de delicate beschilderde porceleinen serviezen, het geslepen en gegraveerde kristal en de kunstig gedecoreerde koffiekannen, bouilloirs en theepotten in symmetrische orde en vooral goed zichtbaar uitgesteld aan de bezoekers konden worden getoond, was dankzij deze kwaliteiten een prominent meubel in de achttiende eeuw. In zo'n kabinet, waarvan meestal de bovenste helft glazen deuren en zijkanten bezat, stonden, in weelderige rijen opgesteld, het hoogwaardig glas en kristal uit de fabrieken uit de omgeving van Luik en Maastricht, onder andere de glasateliers van de familie De Bounam, de kostbare creaties van de Luikse, Maastrichtse en Akense zilver-smedenambachten, het zwarte aardewerk uit Namen en het porcelein "en faience" van voornamelijk Belgische en Luxemburgse makelij.

Bij zijn neef Hennekens tekent Soiron "de schoon gebombeerde glasekast" na [V p. 115]. Niet alleen zijn hier de deuren van glas, maar aan de zijkanten zijn tevens tweemaal twee glazen ruitjes aangebracht, die het gehele zijpaneel van de bovenkant van de kast innemen. Het glas in de deuren is verdeeld in drie ruiten per deur, een grote onder en twee kleine erboven. Het glas is gevat in cartouches in rococostijl. Soiron vertelt in zijn notitie bij de tekening ook over het interieur en het gebruik van de vitrine. Achter de glazen deurtjes is op de bodem ruimte voor de grootste stukken, "hier onder set men 't grootste goed". Daarboven zijn drie planken, de onderste is breed, de tweede smaller en de derde nog smaller. Op deze wijze kon men de kostbaarheden mooi uitstellen. Tussen de boven- en de onderdeuren van de kast bevindt zich een lade. De kap van de kast is gebogen en wordt bekroond door een zwierige rocaille. De Luikse vitrinekasten zijn, zoals eerder gezegd, bijna altijd "à deux corps", dat wil zeggen twee kasten op elkaar, waarvan de onderkast gesloten is en het bovenkastje de vitrine vormt. De vitrinekasten uit Aken zijn als één geheel gemaakt. De vitrinekast, die Soiron afbeeldt in deel V op p. 119, die hij gezien had in het huis van de erfgenamen Hoijen en waarvan hij schrijft, dat ze "veel werck in heeft en schoon is", tekent hij opnieuw [H.p. 15], maar nu meer gedetailleerd en met een enigszins andere roedeverdeling. Deze kast lijkt qua opbouw en vormentaal een mengvorm te zijn van een Luikse en Akense vitrine. Weliswaar is hij opgebouwd uit twee losse delen, zoals in Luik gebruikelijk, maar van de Luikse verfijning is geen sprake. De roeden zijn zwaar uitgevoerd, zoals bij de Akense kasten. De familie van Soiron bezit tot op heden een kast, die verwantschap vertoont met dit soort vitrines, zij het dat deze kast van een andere bekroning en rijkere decoratie aan het vitrinegedeelte is voorzien. De decoratie aan de roeden aan de zijkant vertonen een grote gelijkenis met het schelpmotief, dat vaak aan

"Akens" schelpmotief.

Vitrinekast "à deux corps", typisch Luiks, maar met een schelpmotief, waarbij de rocaille eruit ziet als een dikke bloem, met een boonvormige bolling of uitsparing in het hart, hetgeen typisch Akens is. Deze kast is afkomstig uit de boedel van Soiron.

Schetsen van de kast van de erfgenamen Hoijen en een variatie hierop, waarbij Soiron vermeldt; "welke veel werck in heeft en schoon is". H.p. 15 en V p. 119.

de Akense vitrines wordt toegepast. Dit schelpmotief, waarbij de rocaille eruit ziet als een dikke bloem, met een boonvormige bolling of uitsparing in het hart, wordt als typisch Akens beschouwd [kleurenplaat IX]. Eénzelfde schelpmotief met een boonvormige bolling in het centrum is toegepast in de bekroning van de rugleuning van een serie stoelen, die zich bevindt in de consistoriekamer van de Sint-Jan te Maastricht. Tevens is het "motif perspectief" toegepast. De beïnvloeding van zowel de Luikse- als Akense meubelkunst op de Maastrichtse lijkt evident [kleurenplaat XXIX].

HET NEO-CLASSICISME¹⁹

Al omstreeks het midden van de achttiende eeuw begon men in Parijs onder invloed van recente opgravingen in Italië een afkeer te krijgen van de al te zwiërige, asymmetrische vormentaal van de Lodewijk XV stijl of rococo. Een verlangen naar de orde van de klassieke wereld, direct of indirect via de renaissance, was wederom ontstaan. Rond 1780 dringt deze nieuwe smaak, “à la grecque” genoemd, door tot de gegoede burgerij van de Zuidelijke Nederlanden. In het interieur worden de wanden met zuilen, pilasters en vaak ook nissen gedecoreerd. Guirlandes, medaillons met strikken, en trophéeën worden in talloze variatie’s toegepast [kleurenplaat V en VII].

In 1827 publiceert de Belgische architect Pierre-Jacques Goetghebuer (1788-1866) zijn “Choix des Monumens, édifices et maisons les plus remarquables du royaume des Pays Bas”, waarin hij de vormentaal, die als reactie ontstaan is op de rococo stijl, bejubelt. Eenvoud en orde tegenover overdaad en grilligheid.

Goetghebuer besteedt in dit werk vooral veel aandacht aan de architectuur in de Zuidelijke Nederlanden in de periode 1760-1827. In 1760 was de neo-classicistische stijl nog tot de allerhoogste kringen beperkt, maar zoals gezegd, vond vanaf 1780 de liefde voor deze klassieke vormentaal weerklink in alle geledingen van de maatschappij. Goetghebuer legt de nadruk op het “caractère noble” van het neo-classicisme. Het werkzame leven van Soiron heeft zich in deze periode afgespeeld. Goetghebuer vat de periode van 1760-1827 als één stijlperiode op; er is echter alle aanleiding dit tijdvak nader in te delen. De rijke expressies van het neo-classicisme uit zijn vroegste periode, waarbij de versieringsranden doorgaans aanvankelijk tamelijk zwaar, later veel lichter en eleganter zijn uitgevoerd en het hout in pasteltinten is geschilderd, verschilt wezenlijk van de latere, veel soberder ontwerpen, gerealiseerd in zwart en mahoniekleurig hout en slechts versierd met koperen of bronzen beslag, ingelegde biezen of lijstjes, en soms verfraaid met kolommen, canneluren of hermen.

Een goed voorbeeld van een “totaalontwerp” in neo-classicistische stijl vormen de kamers die Soiron tekende voor de baron en de barones De Rosen in kasteel Borgharen.

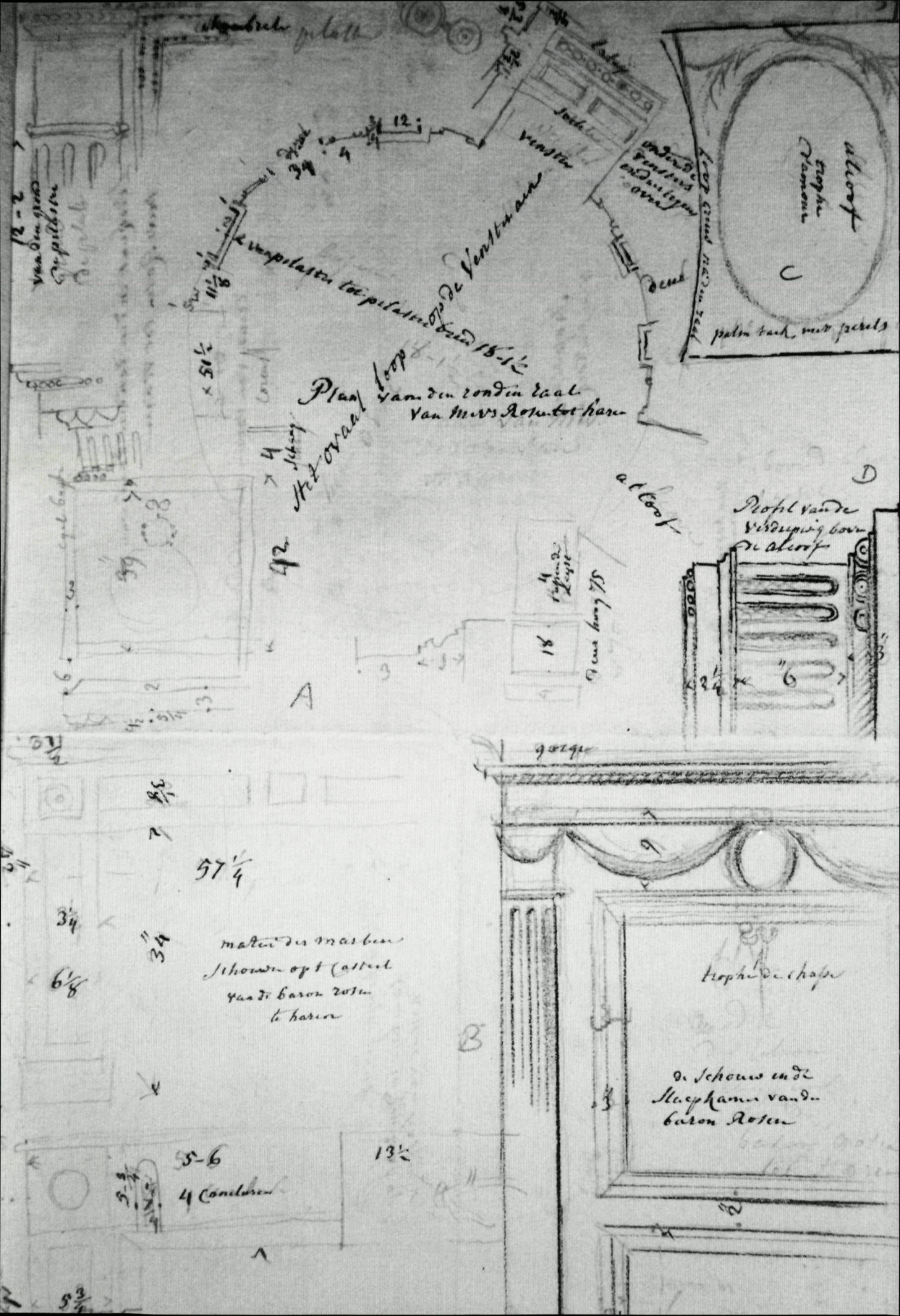
Charles Servais baron de Rosen (1746-1828)), heer van Borgharen en zijn vrouw Marie-Louise Isabelle van Buel bewoonden in het laatste kwart van de achttiende eeuw kasteel Borgharen gelegen in het gelijknamige dorp, pal aan de Maas, niet ver van Maastricht. Zij hadden de hulp ingeroepen van Matthias Soiron en zijn équipe om hun behuizing aan de mode van de tijd aan te passen. Een eerdere generatie had al veranderingen laten aanbrengen om van het oude slot een “maison de plaisance” te maken.²⁰ Charles Servais was kennelijk ingenomen met de nieuwe mode. Niet minder dan vier vertrekken werden gedecoreerd in neo-classicistische stijl: Een salon

Kasteel Borgharen.

in de noordelijke toren, waarvan de wandbespanning door de Luikenaar Pierre Michel de Lovinfosse geschilderd zou worden²¹, een eetkamer met een uittrekbare, multifunctionele tafel en een wandtafel als equivalent van de schouw²² en de vertrekken voor de baron en zijn vrouw, alle op de begane grond gesitueerd. In de archieven van Borgharen²³ zijn talloze overzichten te vinden van werkstaten van de knechten van Soiron als bijlagen bij de rekeningen over de jaren 1776 tot 1791. Hoeveel dagen er gewerkt was, door wie en welk materiaal gebruikt was, werd nauwkeurig genoteerd. De naam van de timmerman (menuisier), Jean of Joannes Piters komt in deze overzichten steeds terug. In 1789 wordt hij samen met Pierre Clasen vermeld en korte tijd later samen met Henr. Croes en Phil. Rigel. Waar of waarmee al deze werklieden bezig waren, wordt niet vermeld; wel zijn er staten van geleverd of verbruikt materiaal.

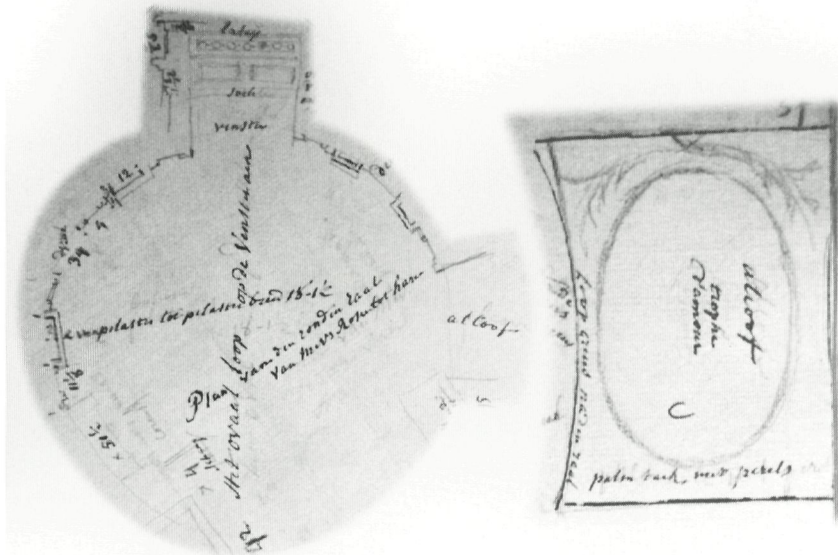
De schetsboeken van Soiron bevatten enkele bladzijden [III p. 37 en III p. 38], waarop op het eerste gezicht niet alles duidelijk te onderscheiden valt en de helft uit wel erg schetsmatige krabbeltjes lijkt te bestaan. Bij nader onderzoek blijken deze ogenschijnlijk vage aanduidingen echter betrekking te hebben op en precies overeen te komen met enkele van de nog bestaande interieurs. Op p. 37 van deel III zijn allerlei interieurelementen van zowel de kamer van de baron als van de barones te herkennen en op p. 38, naast tekeningen van het bed voor mevrouw, interieurdelen van de torenkamer, zoals de volledige opbouw van de schouw. De bedden van de baron en zijn vrouw, die speciaal voor deze vertrekken zijn gemaakt, zijn als enige van de zonder twijfel aan Soiron toe te schrijven meubels, bewaard gebleven. Tot de jaren zeventig van de vorige eeuw bevonden zich in het kasteel nog ettelijke meubelen uit de tijd van Soiron, maar een openbare veiling heeft het merendeel verspreid over niet meer te achterhalen nieuwe eigenaren.

DE “RONDE” ZAAL VAN MEVROUW DE ROSEN EN DE “SLAEPKAMER” VAN DE BARON

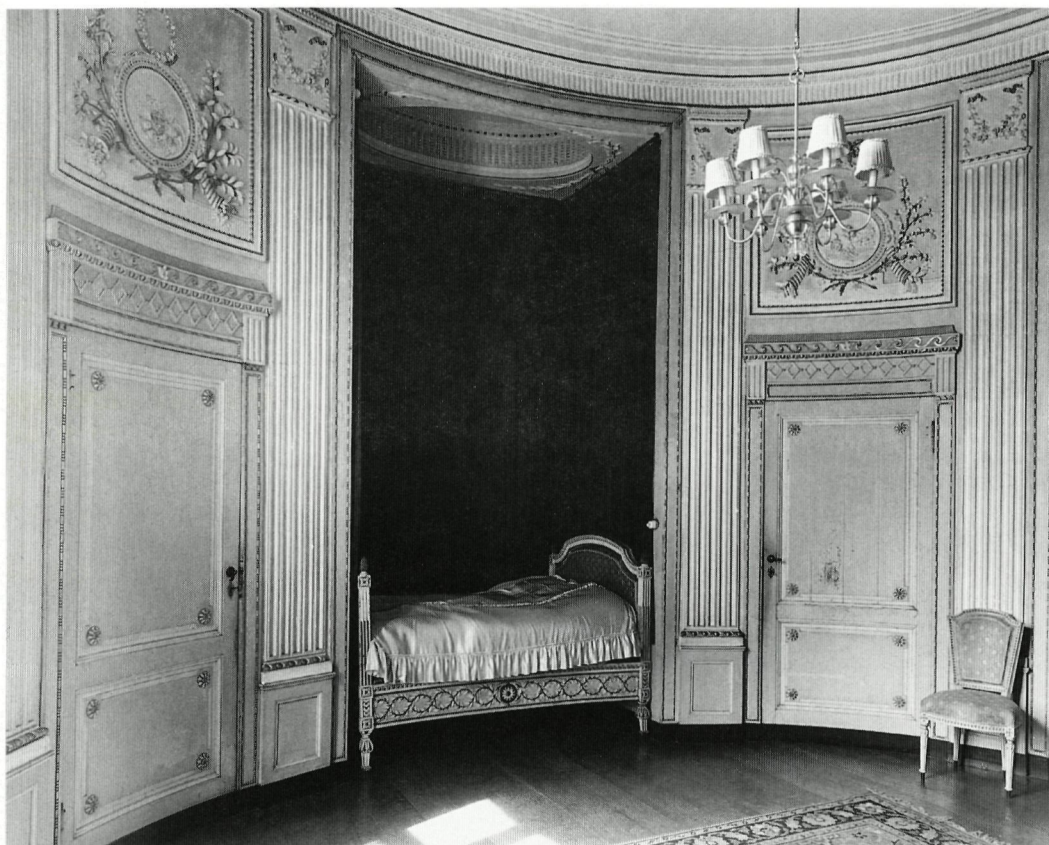
Soiron tekent een dwarsdoorsnede van de kamer, het “*Plan van den ronden zaal van Mevr Rosen tot haren*”. Hoewel Soiron spreekt over “*den ronden zaal*”, schrijft hij niettemin bij zijn tekening “*het ovaal loop op de venster aen*” en inderdaad is de kamer ovaal van vorm geworden. De plaats van de schouw is aangegeven op de plattegrond, evenals het venster en de alcoof, waarin het bed geplaatst kon worden. De ingebouwde kasten zijn op deze plattegrond niet te onderscheiden. De decoratie van de wanden en het plafond van de kamer vertoont alle kenmerken van de neo-classicistische vormdiscipline, niet alleen voor wat betreft de grote variatie aan versieringsranden, zoals (onderbroken) parelranden, het roller- of golflslagmotief, canneluren, omwonden linten, en motieven als medaillons met strikken en guirlandes van bloemenranken, maar ook in de opbouw van het wandvlak, die het geheel het architectonisch aanzicht geeft, dat typerend is voor deze stijl. De wandpilasters, die het vertrek ritmisch in vlakken verdelen, de supraporten, waarin vruchten en bloemen de vier seizoenen symboliseren, gevat in medaillons met een versiering van takjes aan weerszij en hoorns van overvloed, de indeling van het vlak der deuren met hoekkrozzetten, completeren het neo-classicistisch concept, geïnterpreteerd door een Maas-trichtse architect [kleurenplaten X en XI].

Linker pagina: III
p. 37. Interieur-
elementen van de
kamer van de
baron De Rosen
en de kamer van
de barones van
kasteel Borgharen.

Links: III p. 37 detail. “*Plan van den ronden zaal van Mevr. Rosen tot haren*” en “*alcoof*”.

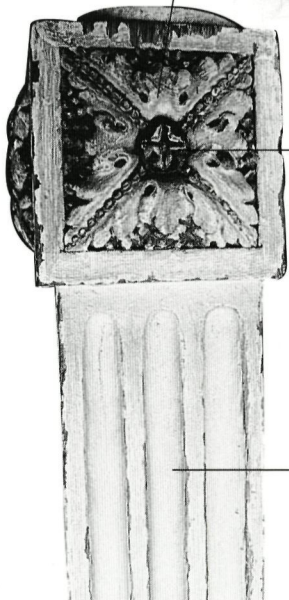
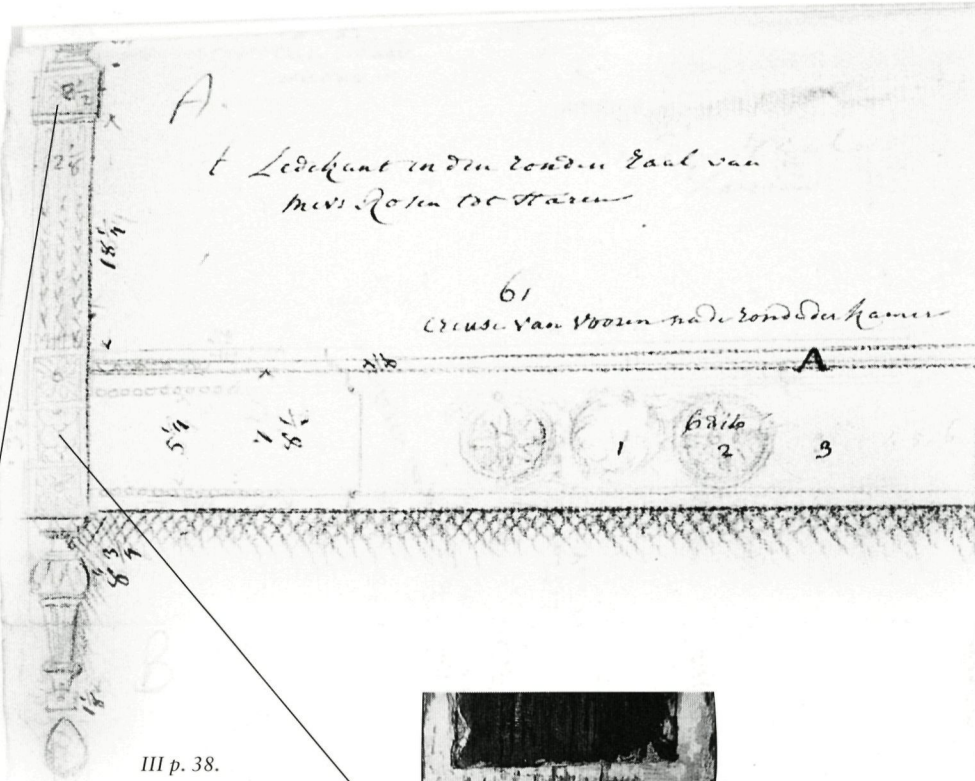
Rechts: III p. 37 detail. Plafond van de alcoof. “*alcoof; trophe d’amour; loop creus na den zaal; palmtack met perels*”.

De ovale kamer in kasteel Borgharen met het bed in de alcoof. Situatie rond 1965.

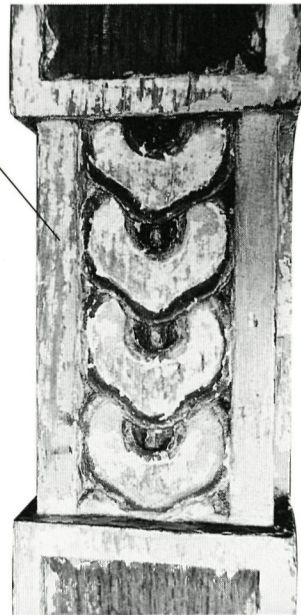
Het bed voor mevrouw is aangepast aan de vorm van de kamer; het rechterzijschot, door de positie van het bed, voorschot, loopt mee met de curve van de wand van het vertrek “*creuse van vooren na de ronde der kamer*” noemt Soiron het. Dit zijschot is rijk, maar delicaat versierd met een zonnebloemrozet in het centrum, van waaruit aan weerskanten tot vijf cirkels gebogen lauriertakken met bessen ontspruiten, aan boven- en onderzijde afgeboord met een parelrand en aan de bovenzijde bovendien met een sierrand van acanthusbladeren. Op tekening A in deel III p. 38 lijkt het erop alsof het aanvankelijk de bedoeling was lauriertakken en rozetten telkens af te wisselen, maar op tekening C in deel IV p. 6 zijn alleen lauriertakken getekend. Op de wand, aan weerszijden van de schouw, is een variant op hetzelfde thema te zien, nu van wijnranken, gebonden in cirkels, en op de vlakken van de wanden herhaalt zich de zonnebloemrozet, in een lichte variatie [kleurenplaat XII]. Het hoofdeinde van het ledikant en de stijlen daarvan zijn in deel III op p. 38 zeer nauwkeurig getekend. Zelfs “*van boven op den kop van t kopstuck*” is een dwarsdoorsnede gemaakt, waarbij de decoratierand nog eens apart verticaal is getekend [kleurenplaat XIII].

A Decoratie van de stijl van het bed van mevrouw De Rosen

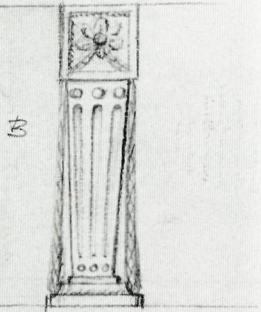
Acanthusrozet in een vierkant kader.

Vlak met drie cannelures

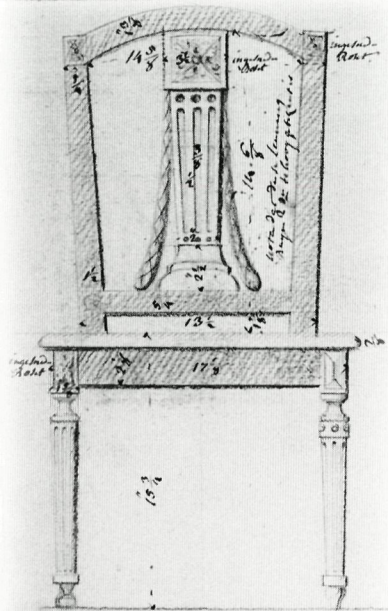
Variatie op het zogenaamde geteld-geld-motief.

Stoelleuningen, waarbij de rugplanken slechts geringe variaties vertonen

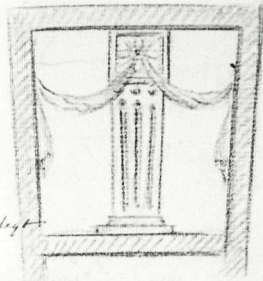
Leuning geseen van voren
in wijsenen stoel

IV p. 6B

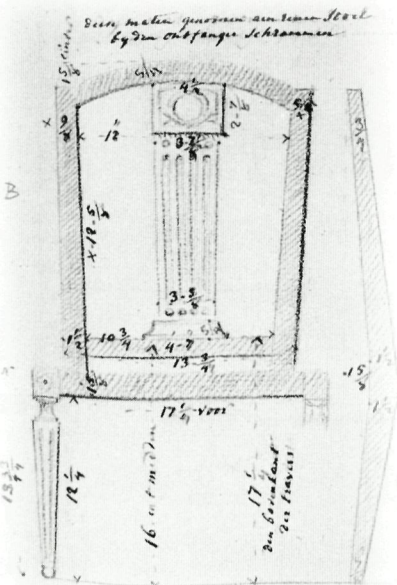
Stoel geseen door het kopel van de
Pouffe teel haren
1791

H p. 43

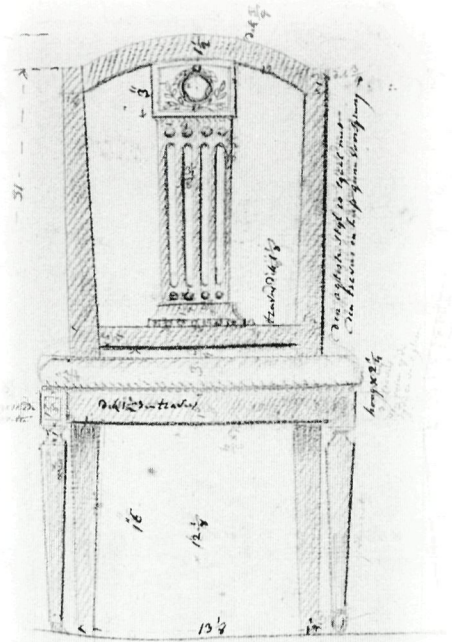

H p. 45

II p. 71

II p. 75 links onder

Note dat dezes stoel alle rugen over hangt

Constructie van de bedden

Album deel IV p.6C.

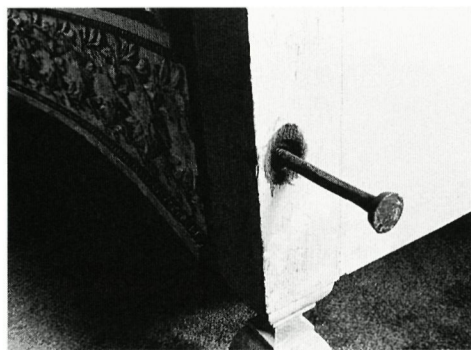
Onder de poten van de bedden zijn rollen of schuiven aangebracht
"voor t ledekant uit de alcoof vooruit te trekken".

Ledekant van de H^o Baron Rosen, t ledekant van Mev^o Rosen
gaende van W^oden. Oude, na de Cinter die

rollen

Schuiven

voor t ledekant uit de alcoof vooruit te trekken

Schroef, waarmee het hoofd- en voeteneinde van het bed van mevrouw De Rosen met het zijschot verbonden wordt.

Detail van de poot met schuif aan het bed van mevrouw De Rosen.

Al deze dwarsdoorsneden en details, en bijvoeging van de afmetingen, leveren een uiterst nauwkeurig ontwerp op. De bekroningen van de stijlen van hoofd- en voeteneinde hebben de vorm van een pijnappel; de decoratie van de stijlen zelf is zeer gecompliceerd en bestaat, van boven naar beneden uit: Een acanthusrozet in een vierkant kader, een vlak met drie cannelures, waarin korenaren opkomen, wederom een rozet, vervolgens een variatie op het zogenaamde geteld-geld-motief, nóg een rozet en tenslotte dan de betreffende korte vierkante poot, omkranst door bladerwerk, waaronder een gecanneleerde schacht. Op de overgang van stijl naar poot bevindt zich een eierlijst.

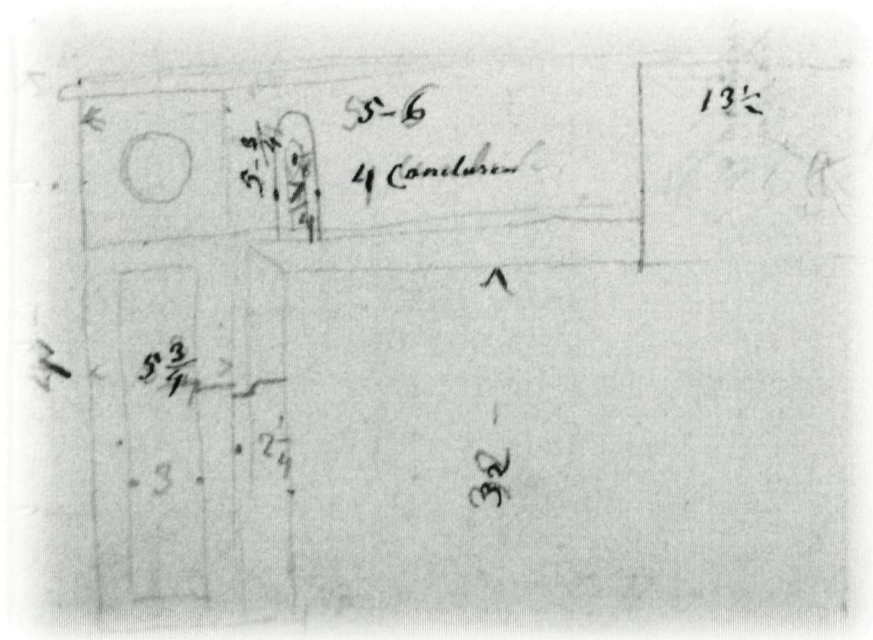
Al het snijwerk getuigt van een hoge graad van vakmanschap. Het is niet uitgesloten dat meubelmaker Joachim Kessels (1738-1791), de vader van de befaamde Maastrichtse beeldhouwer Mathieu Kessels (1784-1836)²⁴, de bedden voor kasteel Borgharen heeft gemaakt. Hij werd geboren te Baarlo en verhuisde al spoedig naar Maastricht. Kessels zou een uitmuntend vakman zijn geweest en het hierin volgens tijdgenoten zo ver gebracht hebben, dat hij een grote faam verwierf en zelfs naar Parijs ontboden werd om voor het Franse hof te werken. In 1791 stierf hij plotseling. In de archieven van kasteel Borgharen bevindt zich een kwitantie van J. Kessels, gedateerd 18 augustus 1790, voor de levering van twee tabouretjes, een commode, een stoel voor mademoiselle De Rosen om haar benen op te leggen en twee nachttafeltjes. Bovendien heeft Soiron boven een tekening van de bedden een "leuning gezien in een modernen stoel" [IV p. 6B] getekend, die verrassend veel lijkt op de leuning van de stoel, die een zekere Kessel[s] gemaakt heeft voor baron De Rosen [H p.43 links onder]. Bij de leuning van de stoel voor de baron zijn ook guirlandes aan weerszijden getekend. "In deel H is op pagina 45 een dwale in plaats van een guirlande getekend" Soortgelijke leuning, maar dan zonder de guirlandes, komen nóg tweemaal voor. [II p. 71 linksonder en II p. 75 linksonder].

Is het snijwerk aan het bed zeer verfijnd, de constructie daarentegen is erg eenvoudig. Met behulp van grote schroeven kunnen hoofd- en voeteneinde met de zijschotten verbonden worden. Onder de poten bevinden zich metalen wieltjes "voor t ledikant uit de alkoof voor uit te trekken". Het komvormig verdiepte plafond van de alkoof moest versierd worden met een "*trophe d'amour*"; het zijn twee duifjes op rozentakjes geworden. Vaak liet Soiron het aan de stucwerker over hoe deze precies gestalte wilde geven aan een trophee, als het maar paste in het decoratieschema. Voor de versiering van het plafond rondom de verdiepte koepel, schreef Soiron een viermaal herhaalde "*palmtak met perels*" voor. Ook het profiel van het verdiepte plafond boven de alkoof werd exact volgens Soiron's tekening uitgevoerd [III p. 37] [kleurenplaat XIV].

*Marmeren schouw
in de kamer van de
baron met o.a. vier
canneluren.*

*III p. 37 detail. De
marmeren schouw
met "4 caneluren".*

De kamer van de baron De Rosen is waarschijnlijk gelijktijdig met die van zijn echtgenote gerenoveerd, maar ademt een geheel andere sfeer. Het bed had weliswaar uit oogpunt van decoratie ook in een kamer bestemd voor een vrouw niet misstaan; het is immers aan de voorzijde op een nogal lieflijke wijze gedecoreerd met een bloemenguirlande en een medaillon met strik in het midden [kleurenplaat XV en XVI]. Precies dezelfde decoratie geeft de bovenzijde van de schouw te zien [kleurenplaat XVII]. Ook de “*middenornamenten*” van het plafond hebben geen uitgesproken mannelijk of vrouwelijk karakter. De centrale versiering in stuc op het plafond in de kamer van mevrouw, die als omlijsting van de lichter moest dienen, heeft “*regt afhingende festons van bloemen zijnde hier en daar met een strik opgetrokken*” en de middenbloem een “*Roset met vier bladen alleen*”. De centrumdecoratie op het plafond van de kamer van de baron moest echter een “*Rosette Souage*” worden in een vierkante omlijsting. Zou het een als grap bedoelde verwijzing naar de naam “De Rosen” zijn? De bewerking van dit stucwerk, aangeduid als “*gewaterde grond*” of “*fond gewatert of gepikeert*” is thans nog te onderscheiden [kleurenplaat XVIII].

Het stucwerk van de schouw moest in de slaapkamer van de baron een “*trophe de chasse*” [kleurenplaat XVII] worden, terwijl in de kamer van de barones een mandje met tuingereedschap op een omgevallen bloempot, waarboven een bruidskroon hangt, passend gevonden werd [kleurenplaat XIX]. De wanden van de kamer van mijnheer werden bespannen met op doek geschilderde, aan de Romeinse cultuur ontleende voorstellingen. Het lijkt of de afgebeelde vrouwen, gekleed in tunica en uitgerust met allerlei attributen, verschillende thema's, zoals de vier seizoenen, de zeven vrije kunsten en de elementen symboliseren. De kamer is later naar aanleiding van deze bespanning de “*chambre Romaine*” genoemd [kleurenplaten XX en XXI].

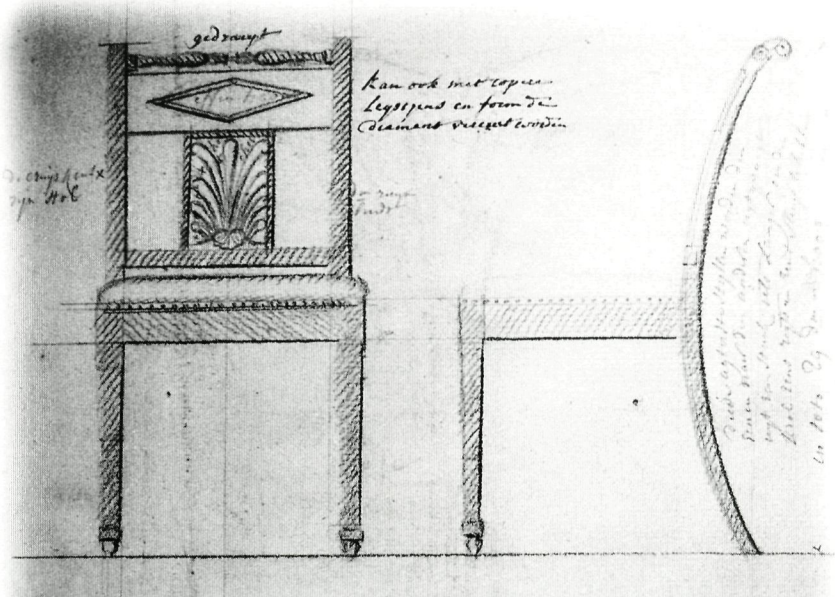
HET EMPIRE EN LATER²⁵

De architecten Charles Percier (1762-1838) en Pierre Francois Léonard Fontaine (1762-1853) creëerden vanaf 1799 voor Napoleon en Joséphine de Beauharnais in Malmaison een nieuwe hofstijl, geïnspireerd op de Romeinse Republiek. Vertrekken werden omgetoverd tot leger tenten, maar dan in kostbare uitvoering. Het resultaat was imponerend door de combinatie martiaal en pompeus. Na Napoleon's Egyptische veldtocht in 1798/1799, raakten de “*retour d'Egypte*” motieven in zwang. Een schier onuitputtelijke bron voor decoratiemotieven bood het in 1802 gepubliceerde boek van Vivant Denon, “*Voyage dans la Basse et Haute Egypte*”. Percier en Fontaine werden door de verspreiding van hun “*Recueil de décorations interieures...*” belangrijke instigatoren van de Empirestijl, de stijl van het nieuwe Franse keizerrijk. Het kleurenschema veranderde opzienbarend. Waren de vertrekken aan het einde van de achttiende eeuw doorgaans in zachte pasteltinten geschilderd, nu deden felle kleuren als geel, groen en azuurblauw hun intrede.

Het mahoniehout, waarmee de opvallende vergulde ornamenten prachtig contrasteren, werd het materiaal bij uitstek voor meubels. In onze streken wordt het kasteel Longchamps te Waremme bij Luik wel eens het Belgische Malmaison genoemd. De toenmalige eigenaars, Michel Laurent de Sélys-Longchamps (1769-1837) en Marie Denise Gandolphe (1777-1857) hadden de Franse architect Aimé Dubois opdracht gegeven hun vertrekken in de favoriete stijl van Napoleon te decoreren. Evenals in Malmaison werd er in Longchamps een legertent-kamer ingericht. Een stoel, waarvan Soiron vermeldt, dat deze uit Parijs is gekomen, [H p.39] is van nagenoeg hetzelfde model als de stoelen, gemaakt voor Longchamps, waar het oorspronkelijke meubilair uit 1805-1815 nog steeds bewaard wordt²⁶.

Met het afschaffen van het gildesysteem, waarbij een ambacht slechts uitgeoefend mocht worden binnen een aan regels gebonden groep, ontstaan na de Franse Revolutie, nieuwe mogelijkheden op het gebied van de decoratiekunst. Niet alles wordt meer handmatig gemaakt; men gaat, gelijk op met de technische ontwikkeling, in veelvoud voor het stormachtig groeiend koperspubliek produceren. Soiron merkt op bij de beschrijving van een secretaire bij Heijmans, dat “de opgelegde koppen zijn van compositie zoo als bij Eijmaal verkogt worden” [H p. 5]. De meubelmakersfamilie Eijmael had een meubelzaak in de Grote Staat en verkocht blijkbaar naast complete meubels ook losse ornamenten en beslag ter decoratie. In plaats van met de hand gemodelleerd stucwerk werden randen in stuc of carton-pierre (een soort papier-mâché) uit voorraad leverbaar. Er was geen Lovinfosse meer

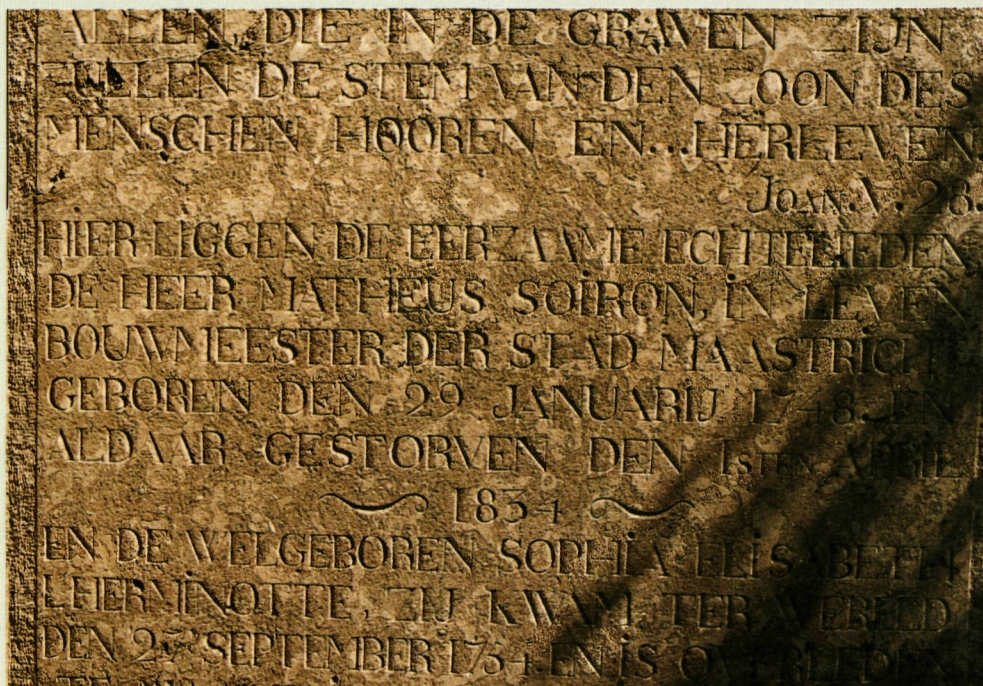
H p. 39
“Parijse” stoel

nodig om beschilderd doek te leveren ter bespanning van de wanden van de kamers. Machinaal bedrukt behangpapier kwam ervoor in de plaats en werd in locale fabriekjes vervaardigd of betrokken van de vermaarde firma Joseph Dufour uit Parijs. Zou de belangstelling van Soiron voor de drukpers van Dufour in de Papenstraat in Maastricht in verband hiermee ontstaan zijn? Ook het koperen of bronzen beslag dat op de donkere mahoniehouten meubelen werd toegepast, werd seriematig vervaardigd. Soiron bespreekt in deel V op p. 81 het beslag op de lade van het klepbureau van juffrouw Coenegracht. Het bestaat uit leeuwenkoppen als trekkers en een bronzen gestileerd ornament daartussen [kleurenplaat XXII]. Het rijke beslag, een paleis waardig, dat de meubels voor Malmaison sierde, wordt bij Soiron niet aangetroffen, maar een decoratiemotief als de "gaine", een herme, waarvan de buste "*bustekopkens*" en de voetjes doorgaans van brons of koper of van gebronserd hout zijn gemaakt, komt wel veel voor in de tekeningen van Soiron. Zowel aan tafels [II p. 88], consoles [II p. 98], commodes [H p. 31, V p. 237, V p. 231], kasten [V p. 229, V p. 249, V p. 121], secretaïres [V p. 75] als aan bedden [II p. 108, II p. 114]. De herme is een echt Romeins motief; op de beschilderde wandbespanning in de slaapkamer van de baron De Rosen op kasteel Borgharen is een zeer fraai exemplaar afgebeeld. De hermen -weliswaar aanzienlijk eenvoudiger dan die waarmee de paleismeubelen te Parijs, Compiègne en Kassel zijn opgesmukt- zullen nog lang populair blijven in de Maastrichtse interieurs [kleurenplaat XXIII]. Als variatie op de gaine geeft Soiron doorgaans een kolom of een decoratie met cannelures aan. Deze konden verfraaid worden door ze met koper of brons te bekleden of met goud of gele verf te bewerken, opdat de contouren goed uitkwamen. Het inleggen van het donkere mahoniehout met halfronde, koperen lijstjes en biesjes of met zwart gekleurd hout werd veelvuldig toegepast [kleurenplaat XXVII]. Interessante voorbeelden geeft Soiron van met gekleurd hout belijmd en ingelegd meubilair, dat al populair wordt aan het einde van de achttiende eeuw [II p. 73; H p. 49; H.p. 55; H p. 35].

Wanneer het eerste kwart van de negentiende eeuw voorbij is, worden steeds meer meubelen in kersenhout uitgevoerd. De combinatie met zwart governiste onderdelen zoals kolommen en bekroningsbollen blijft [kleurenplaat XXV].

Vóór de Franse Revolutie was er de schier onuitputtelijke rijkdom bij enkelen, maar in de negentiende eeuw ontstond er allengs een grotere markt voor luxe meubilair, zij het dan dat dit van een beduidend mindere allure was dan voorheen. De smaak van het nieuwe koperspubliek werd gevormd onder andere door de "Collection de Meubles et Objets de goût" van Pierre de la Mésangère, tussen 1802 en 1835 verschenen in het "Journal des dames et des modes". De vroegste tekeningen van Soiron getuigen van een totaal andere meubelkunst dan de tekeningen, die hij tegen het einde van zijn leven heeft gemaakt.

DE BETEKENIS VAN SOIRON

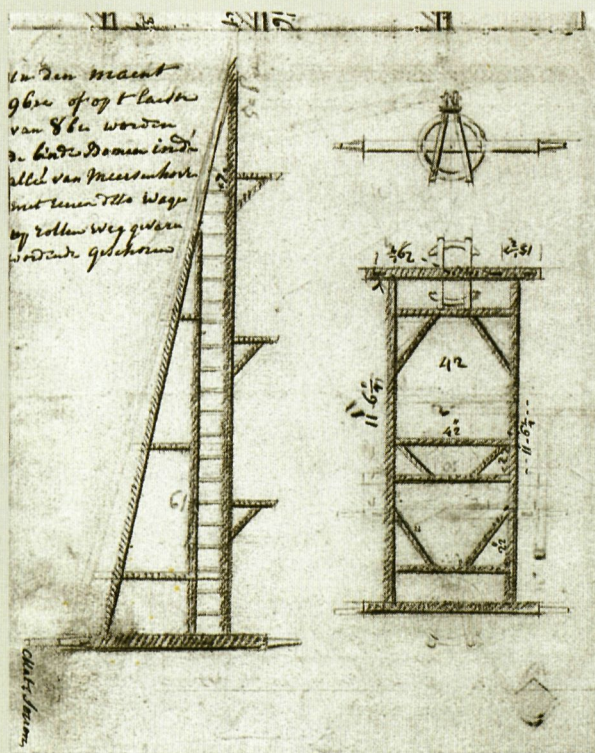
Het uitzonderlijke van Soiron is zijn besluit om alles, wat hij gedurende zijn lange leven de moeite van het (na)tekenen waard had gevonden, bijeen te brengen, opdat het voor latere generaties bewaard zou blijven. En dan niet in prachtig uitgewerkte tekeningen, maar voornamelijk op kladjes en schetsen, die aanvankelijk slechts bedoeld waren als geheugensteun. Aldus bood hij welbewust het nageslacht een kijkje in woning en kamer van menige familie in Maastricht en omgeving. Een blik over de grens van de tijd, en dat over meer dan een halve eeuw, waarin ook op het gebied van de bouw- meubel- en interieurkunst zeer veel veranderde. Soiron is zeer waarschijnlijk een architect geweest zoals velen uit zijn tijd en omgeving, maar met één overheersende passie; zijn bijzondere zorg voor de toekomst, zijn verlangen om zijn vakmanschap en kunde over de drempel van dood en vergetelheid heen te tillen.

Op zijn grafsteen, bij de ingang van de kerk te Bemelen, liet hij de spreuk uit Johannes 5 vers 26 beitelten:

“Allen die in de graven zijn zullen de stem van de zoon des menschen hooren en ... herleven”.

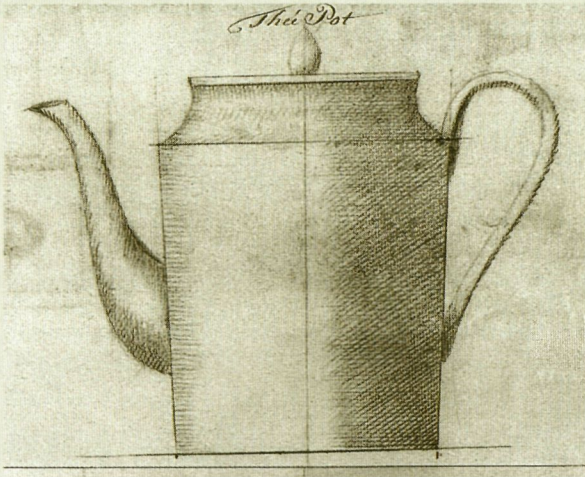
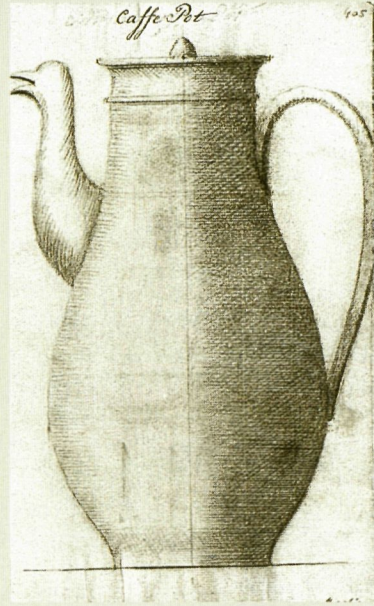
Soiron heeft dit bijbelwoord in elk geval ten dele bewaarheid.

Lindenlaan bij kasteel Meersshoven te Itteren, einde twintigste eeuw.

V p. 203. Verrijdbare ladder voor het snoeien van de Lindenlaan van kasteel Meersshoven “in den maent november of op 't laatste van october worden de lindenbomen in de allée van Meersshoven met eenen dito wagen op rollen weg gevaren wordende geschoren.”

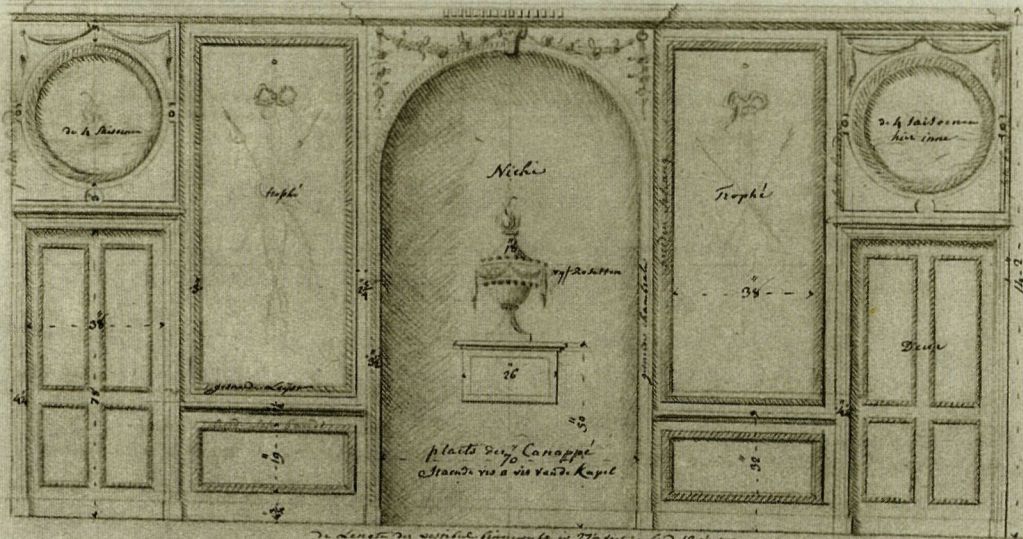

V p.401, 403 en 405
Koffie- en theedrinken ten tijde van Soiron.

De trap in het Kanunnikenhuis (Grote Gracht 82, Maastricht)
V p. 347. Schetsen van soortgelijke trapleuningen.

Wand in de vestibule van kasteel Meerssenhoven in de huidige toestand. Bij de recente restauratie zijn de originele kleuren zo goed mogelijk gereconstrueerd.

I p. 29. Ontwerp van de wand in de vestibule van kasteel Meerssenhoven.

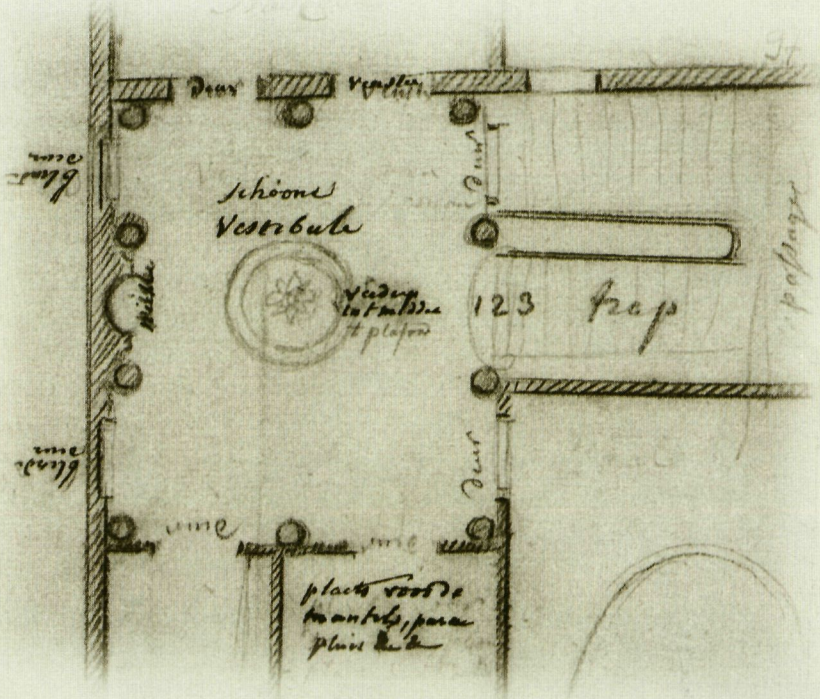
Ingebouwde kasten resp. in de pastorie van Zutendaal (met detail) en in het huis Rustenburg. Deze kasten zijn geheel opgenomen in het "totaalontwerp" van het vertrek, zoals aan de betimmering en het omringende stucwerk te zien is.

VII p. 97.

Plattegrond van het huis van de heer Bonhomme.

Neo-classicistische opbouw van de wanden in de vestibule van het huis van de heer Bonhomme (Markt 14 te Maastricht), waarop o.a. de wandpilaren en de nis duidelijk te zien zijn.

Details uit "Luiks" snijwerk.

Bloemenmandje als bekroning van een kast rustend op een C krul.

Schelpmotief en "fond quadrillé à fleurettes" aan een tafel

Akense vitrine. Couvenmuseum te Aken.

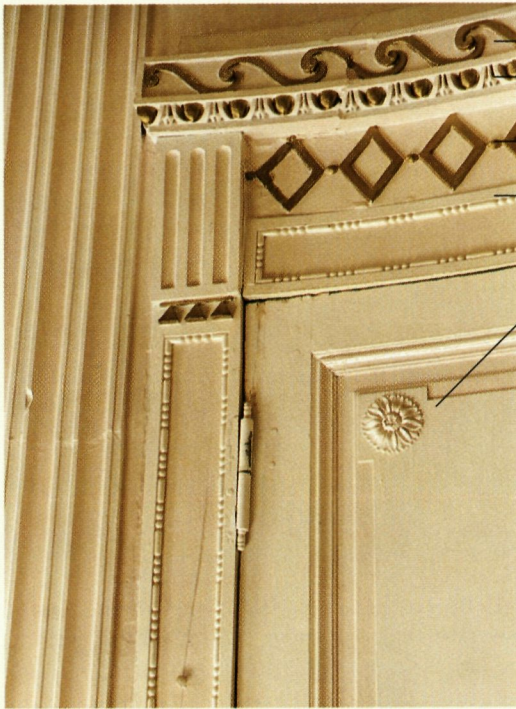
Akense vitrine met details van de typisch Akense schelpmotieven. Stadsmuseum te Eupen.

Kasteel Borgharen
Kamer van mevrouw De Rosen

III p. 37. De schetsen komen precies overeen met de uitgevoerde decoratie, zoals die nu nog ter plekke te zien is. Kamer van mevrouw De Rosen.

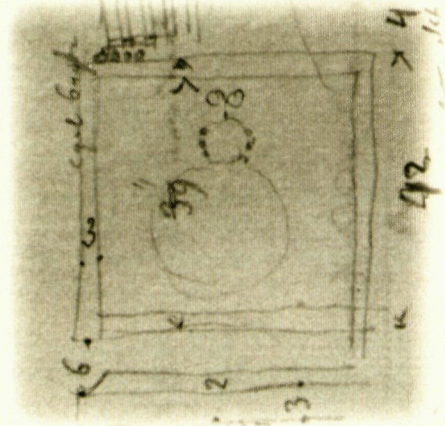
Roller- of golfslagmotief

Eierlijst

Ruitmotief

Onderbroken parelrand

Vlak van de deur met uitgespaard hoekrozet

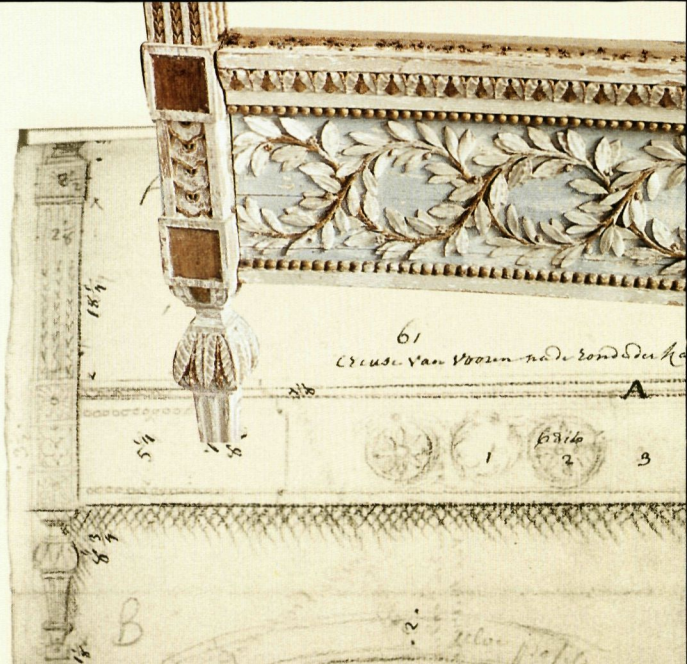

III p. 37 detail van de supraporte boven de deur. Geflankeerd door wandpilasters bevindt zich in het vlak boven de deur, in de supraporte, een symbolische uitbeelding van de herfst, waarbij een medaillon, hangend aan een kransje met strik aan weerszijden omgeven wordt door hoorns van overvloed en druivenranken. Boven de andere deuren zijn de overige seizoenen uitgebeeld.

Tot cirkels gebogen druivenranken als decoratieranden op de wand naast de schouw.

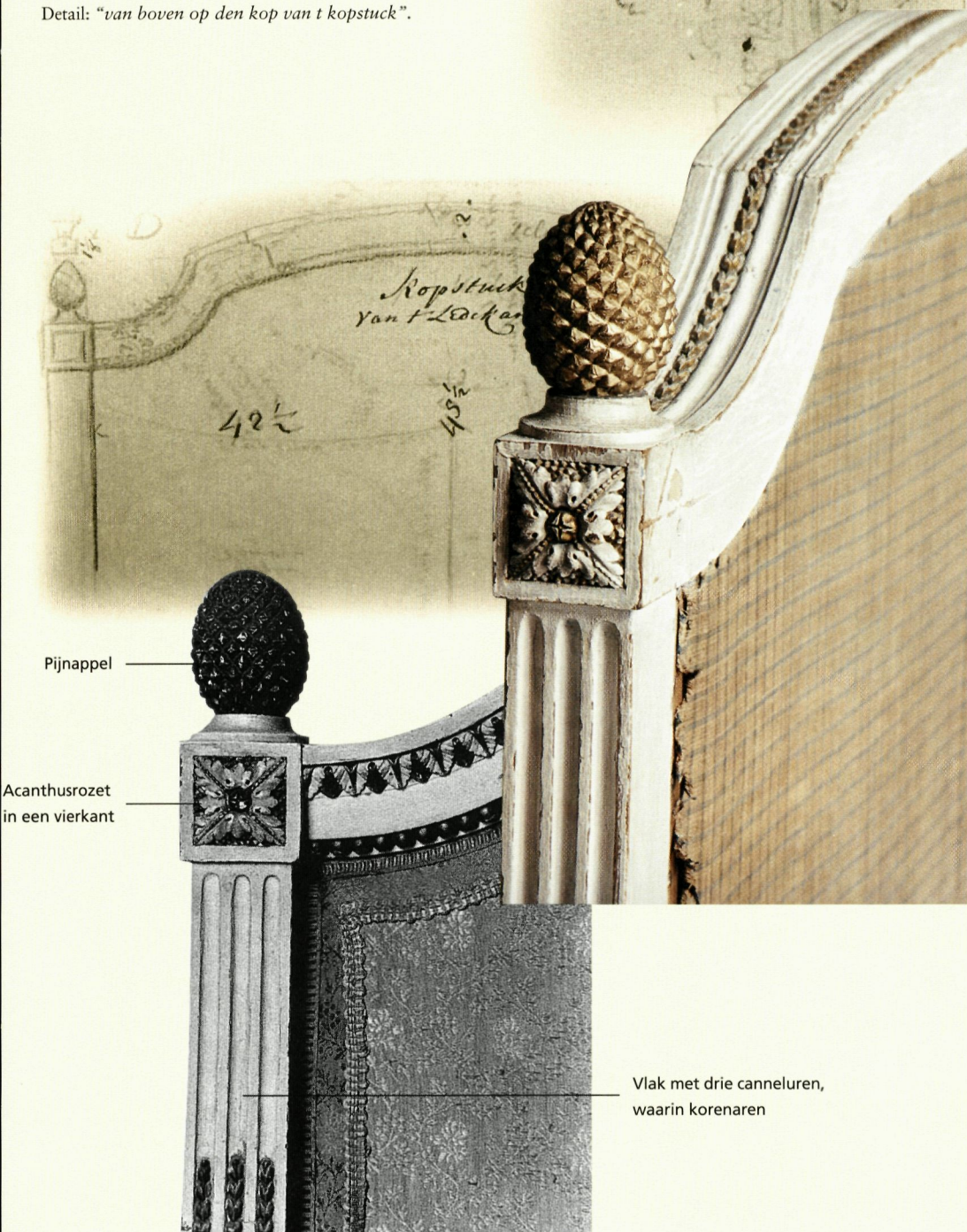
II p. 38 Tot cirkels gebogen lauriertakken met bessen aan het zijschot van het bed van mevrouw De Rosen op de linkerzijde van de tekening.

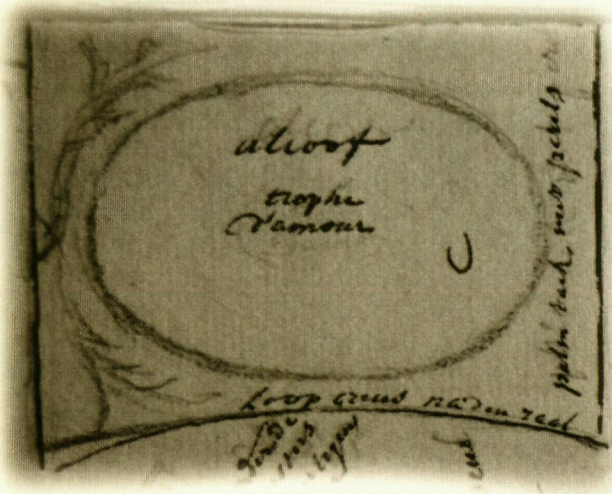
Zonnebloemrozet als randversiering aan de wand.

Zonnebloemrozet in het midden van het zijschot van het bed.

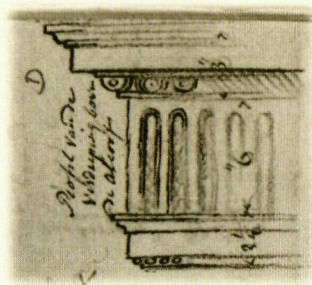
III p. 38. Tekening van "Kopstuck van t Ledekant".
Detail: "van boven op den kop van t kopstuck".

III p. 37

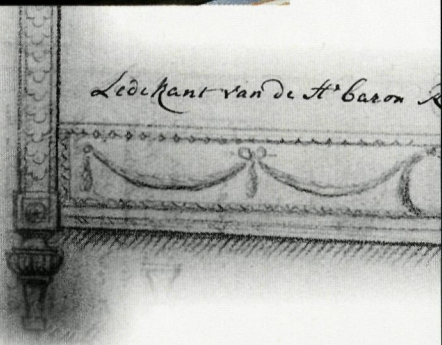
III p. 37 en huidige
toestand.
Alkoofplafond boven
het bed van mevrouw
De Rosen met een
doorsnede van het
profiel van de
rand. Duiven en
rozentakken vormen
de "trophe d'amour".

Bed en kamer van de baron

Huidige entourage van het bed van de baron De Rosen
Rechts: IV p. 6 Schets van het bed.

Bed en alkoof-
plafond van de
baron De Rosen.

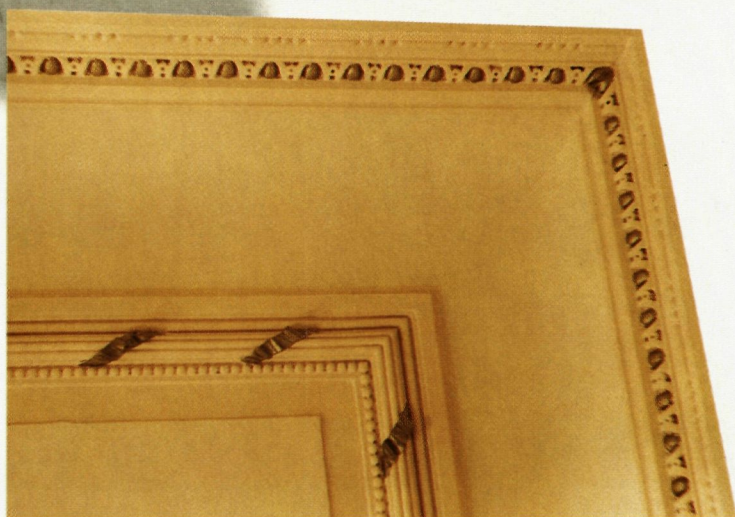

Schouwpartij in de kamer van de baron De Rosen met "trophe de chasse".

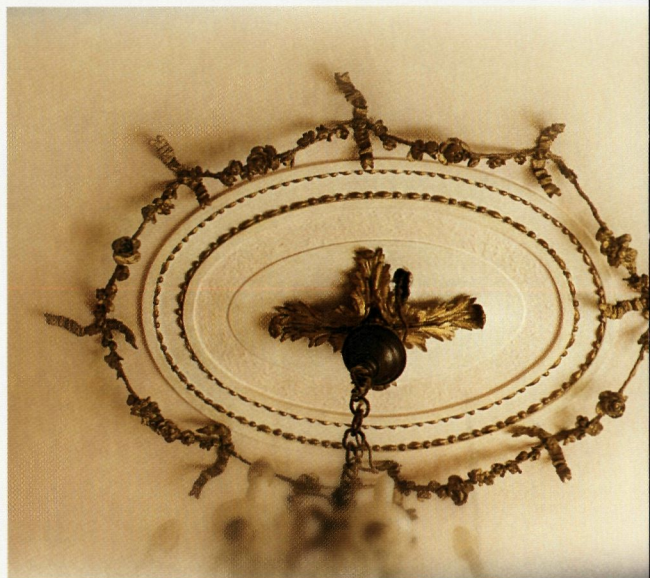
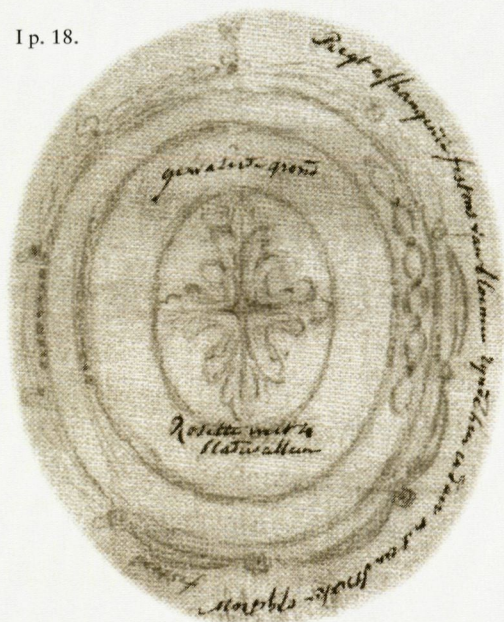
III p. 37 Schets van de schouw.

Detail van het stucplafond.

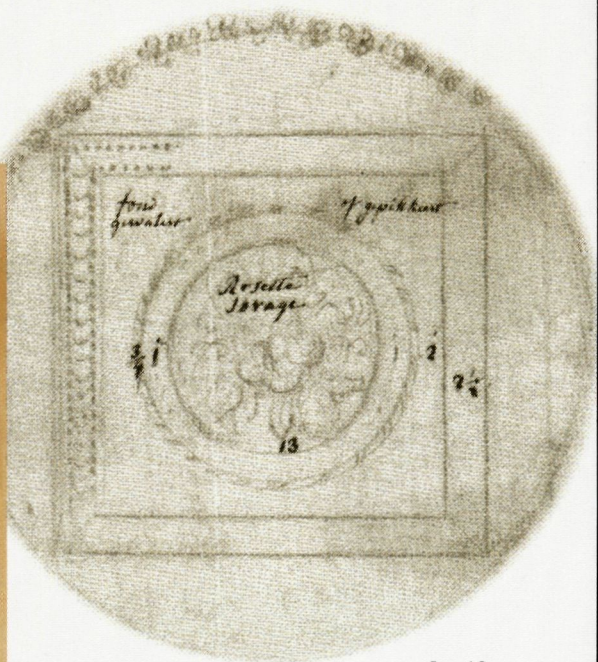
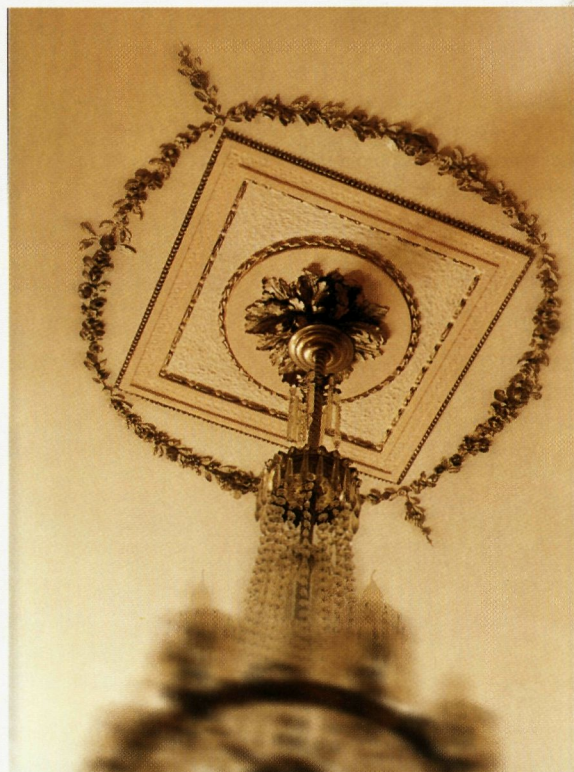

“Middenornamenten” van de plafonds

Ip. 18.

Plafond in de kamer van mevrouw De Rosen.

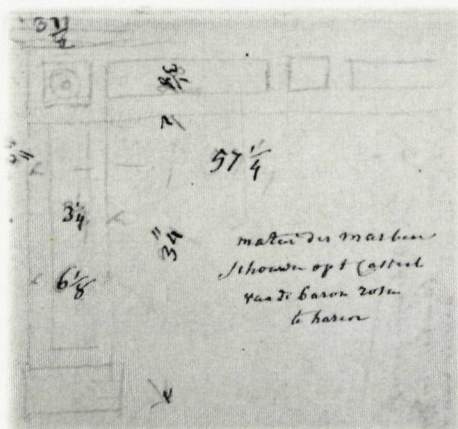

Ip. 18.

Plafond in de kamer van de baron met de “Rosette Savage”.

III p. 37 Schets van de marmeren schoorsteenmantel.

Op pagina XX en XXI. Beschilderde wandbespanning in de zogenaamde "Chambre Romaine" oewel de slaapkamer van de baron.

Schouwpartij in de kamer van mevrouw De Rosen met bruidskroon en mandje met tuingereedschap, leunend tegen een omgevalen bloempot. Met detail.

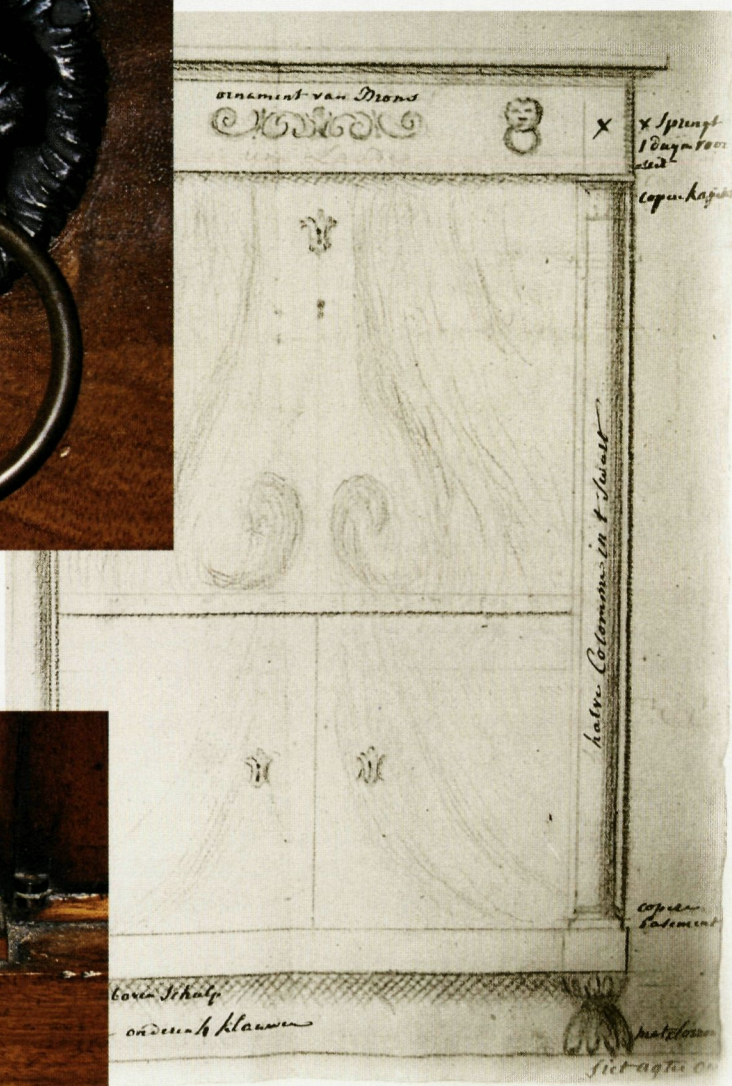

Details van het beschilderde doek in de "*Chambre Romaine*".

Trekker in de vorm van een leeuwenkop aan de bovenlade van een secretaire; gebronsseerd. Kunsthandel Daxer & Marschall te München.

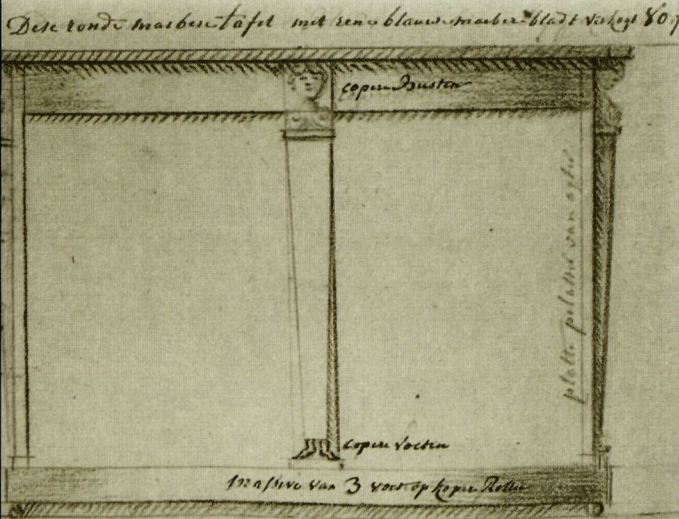
V p. 81 Secretaire of klepbureau.

Poot in de vorm van een klauw aan een secretaire. Kunsthandel Daxer & Marschall te München.

De "Gaine of Buste"

II p. 88

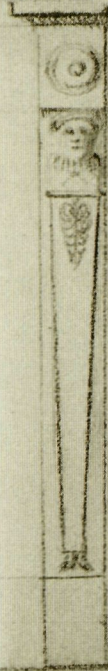
Herme met kopje en voetjes, toegepast aan een "paleismeubel".

Kopje aan de herme, afgebeeld op het beschilderd doek in de "Chambre Romaine" in kasteel Borgharen.

V p. 231

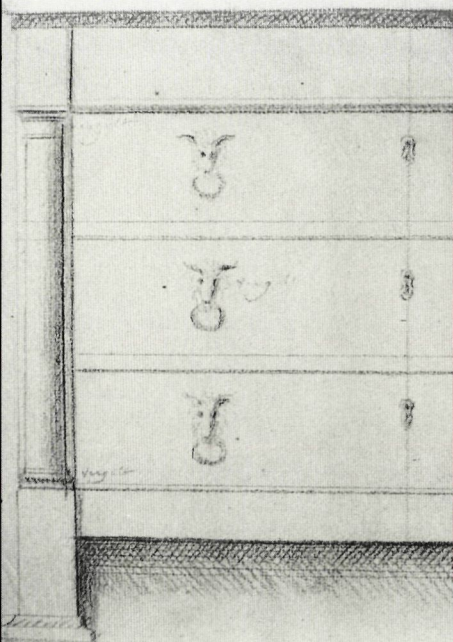

Gebronseerde "Bustekopkens" aan een secretaire. Kunsthandel Daxer & Marschall te München.

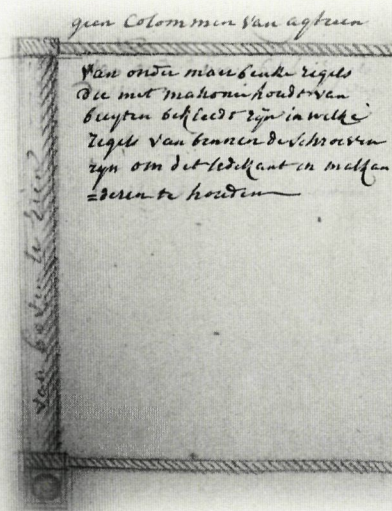

Voorbeeld van een interieur uit het begin van de negentiende eeuw. De heer des huizes schrijft met een ganzeveer op een blad, dat rust op de klep van een openstaande secretaire. Vele paperrassen bevinden zich in de vakjes achter de klep. De indeling van dergelijke ruimten wordt in de albums van Soiron uitvoerig beschreven. Het jongetje, dat in een platenboek wijst, zit op een stoel, waarvan de rugleuning de typische buiging vertoont, die ook aangetroffen wordt bij de stoel, die zich nog bevond op de zolders van Soiron's huis in Bemelen.[kleurenplaat XXVIII linksboven]. De rug van de andere stoel vertoont gelijkenis met de rugleuning getekend in deel H op pagina 49. De mahoniehouten tafel is ingelegd met koperen biesjes, die in allerlei variaties werden toegepast in deze tijd. Schilderij van Joseph Marcellin Combette. "Portrait de famille". 1805. Museum van Tours.

Soortgelijke mahoniehouten commode, waarvan de halve hoekkolommen zwart zijn gevernist en de kapitelen en basementen in het vuur verguld. Het bovenblad is van marmere. Particulier bezit. Afkomstig uit Maastricht.

II p. 114. Tekening van de bovenzijde van het ledikant, waaraan te zien is hoe aan de achterzijde de stijlen van het bed eenvoudig vlak zijn en geen kolomvorm hebben, zoals aan de voorkant.

Soortgelijk mahoniehouten ledikant. Particulier bezit.

II p. 110 B

Hemelbed uit dezelfde periode als het bed, getekend in deel II p. 110 B en C met soortgelijke vaasversiering. Particulier bezit.

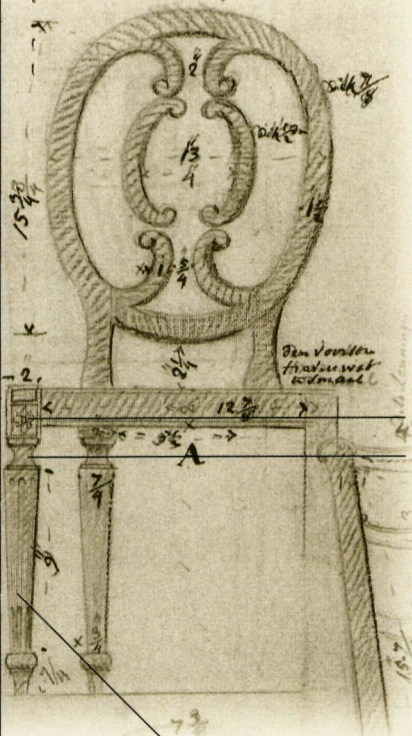

“Luikse” stoelen, geveild bij Christie’s, Londen, op 25 maart 1999.

II p. 76A Schets van een
“Ovalen Luyker Stoel”.

Detail van het speciale tussenstukje tussen de gecanneleerde poot
en de rozet op vierkante basis. Dit speciale tussenstukje
bevindt zich op de plaats van de gebruikelijke insnoering. Het is
te zien als variatie in de tekening op p. 43 linksboven van deel H.

A. Ovalen Luyker Stoel

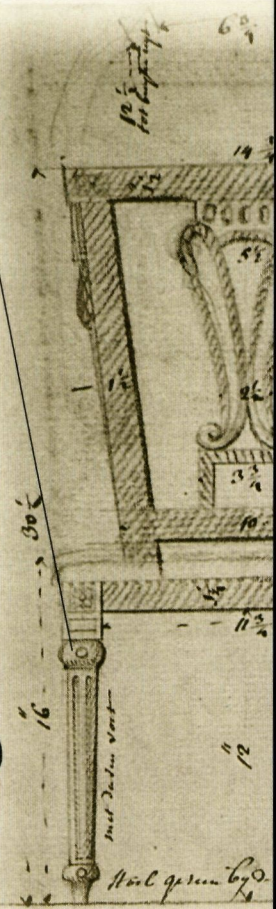
Mahoniehouten stoel met uitgewerkte rugplank en
ingelegd met koperen biesjes en een zwart gekleurde
losange. Particulier bezit, Maastricht.

Rozet op
vierkante
basis
Insnoering

koperen
biesjes
en zwart
losange

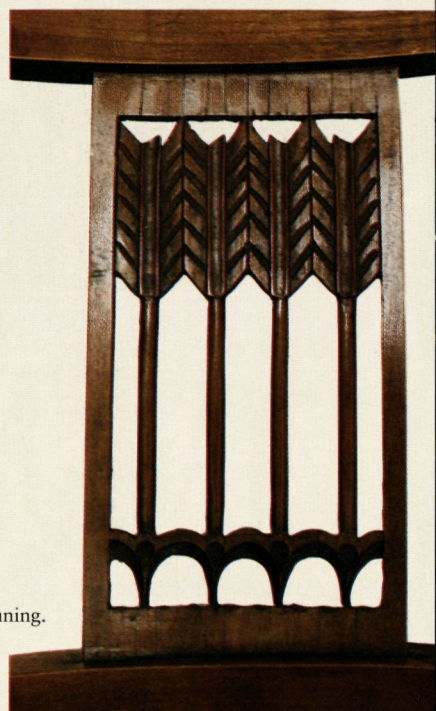
Gecanneleerde poot

H p. 43

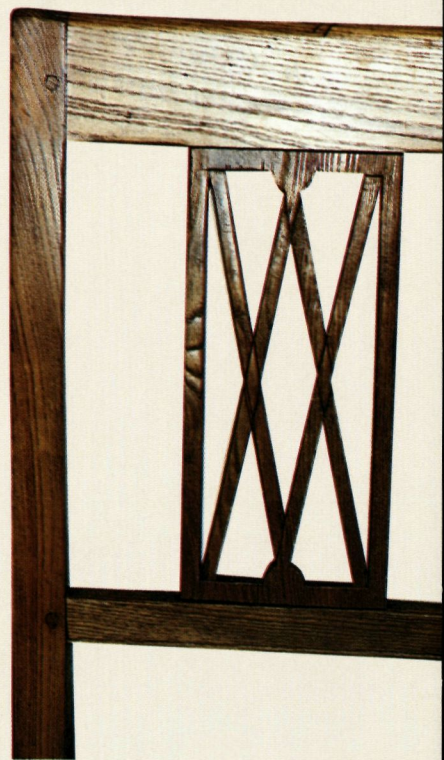
Stoel, aangetroffen in het huis van Soiron, te Bemelen.

Detail rugleuning.

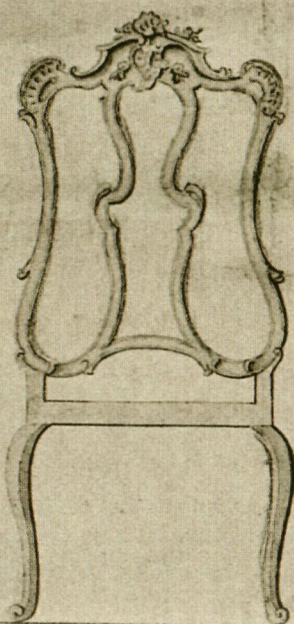

Leunstoel, enigszins te vergelijken met schets in deel II p. 74, geveild bij Christie's, Londen, op 30 september 1999.

Rugleuning in de vorm van gekruist hekwerk, enigszins zoals op schets H p. 49.

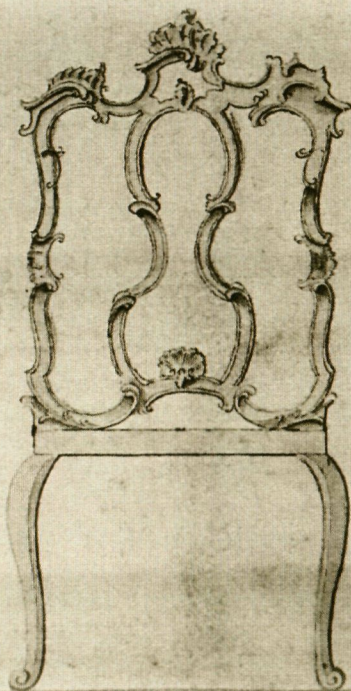
Invloed van zowel de Luikse- als Akense meubelkunst op de Maastrichtse

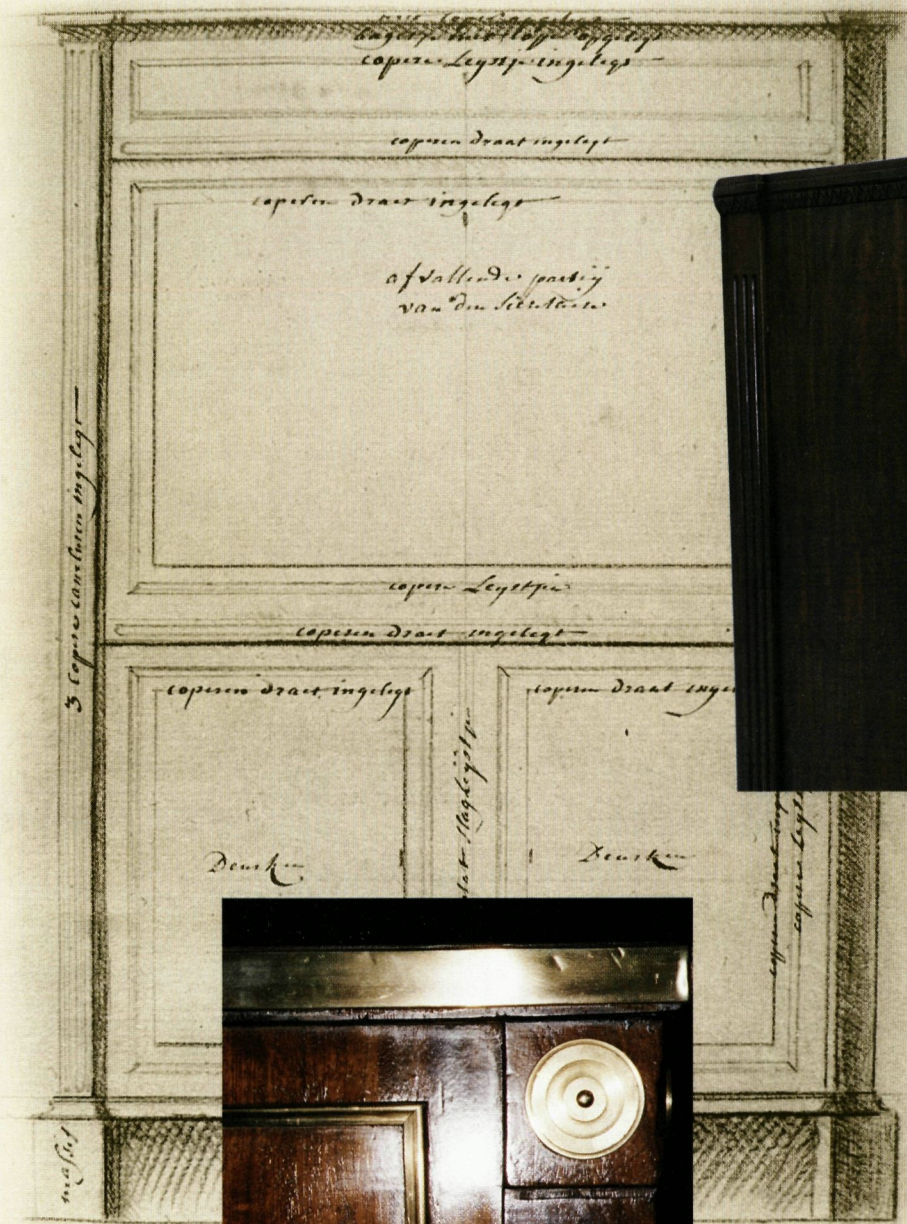
II p. 83

Boven: Stoel met rocaille en motif perspectif. Museum Spaans Gouvernement. Maastricht.

Rechts: Stoel met "Akense" schelp-motief met bloemetje en motif perspectif. Collectie kerkfabriek Sint Jan te Maastricht.

II p. 83

Schets H p. 34

Met koper ingelegde canneluren.

Detail van een bureau; de zijpilaster met drie onversierde canneluren.

BESCHRIJVING VAN DE MEUBELEN AFZONDERLIJK

Bedden

Tegen het einde van de achttiende eeuw is het bed niet meer het meest kostbare pronkmeubel van het vertrek, maar er wordt nog veel aandacht en geld aan besteed.²⁷ Vooral de hemelbedden kunnen er spectaculair uitzien. Soiron tekent vele variaties op de hemel, door hem “*troonje*” of “*doomken*” genoemd. Vergelijk het Franse “imperial”.

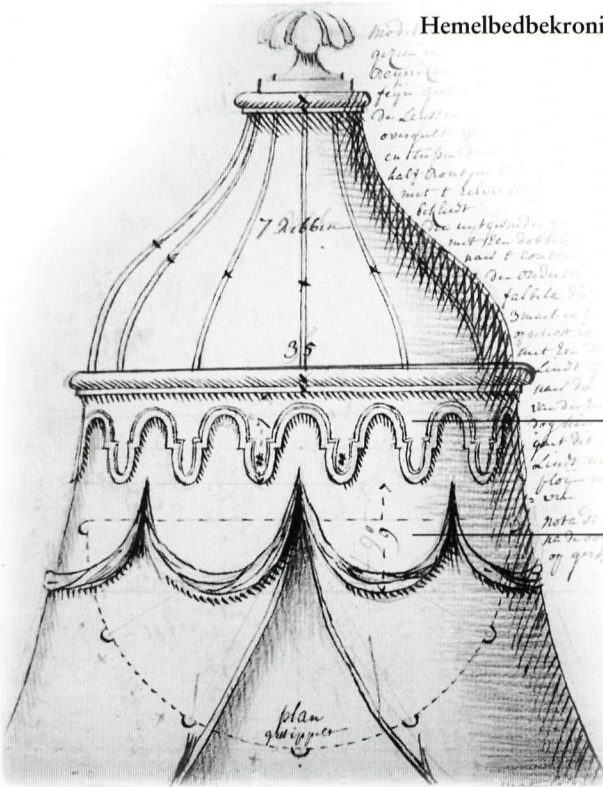
De enige meubels, waarvan we met zekerheid weten, dat ze door Soiron ontworpen zijn en welke nu nog bestaan, zijn de bedden bestemd voor de baron en de barones De Rosen van kasteel Borgharen [kleurenplaten XII t/m XVI]. Over de kleur van deze bedden heeft Soiron niets aangetekend. Bij de restauratie, onlangs, bleek dat eerst een lijm- en krijtlaag was aangebracht en vervolgens kleur en verguldsel. Het hoofd- en voeteneinde en de stoffen rol boven op het naar de kamer gekeerde zijschot werden bekleed met behulp van jute en paardehaar, als steunvorm voor het kostbare damast. Helaas is de oorspronkelijke bekleding in het verleden vervangen [IV p. 6c en III p. 38A en B).

In deel II p. 110 B en C tekent Soiron een ledikant, waarvan de twee helften zowel los als aaneengevoegd neergezet kunnen worden. Soiron geeft in een pietepetuerig handschrift een overvloed aan instructies. Hij geeft precies aan hoe diep de ornamentlijsten uitgeneden moeten worden, hoe de profielen er uit moeten zien, hoe door middel van een schroef het hoofd- of voeteneinde aan het zijschot bevestigd kan worden. Dat men het houtwerk eerst wit moet maken met krijt en lijm en vervolgens moet mahoniseren, alle ornamenten dan met grof goud moet vergulden, op welke plaats men de bekleedstof vast kan nagelen en hoe men de zijkanten met doek moet bspannen, alvorens het damast daarover kan worden aangebracht. Kleine detailtekeningen verduidelijken nog eens de aanwijzingen.

Het laatstgenoemde ledikant is bekroond met een hemel of troon, die gedragen wordt door ronde ijzeren gebogen roeden. De vaas, die midden bovenop de hemel staat, is uit twee delen gemaakt en door Soiron in detail getekend [kleurenplaat XXVI].

Een model van een “*fraij troonjen*” heeft Soiron gezien in het huis van “*paijmeester*” Reijniken [II p. 110 A].²⁸ Het was bekleed met een fijn gestreept stofje en de onder- en bovenlijst waren verguld evenals de zeven ribben, die het frame van het troontje vormden. De uitgesneden “*falbela*” (falbala is een afhangende versierde zoom aan gordijnen of ruim geplooid boordsel) was met een dubbel lint naar het contour gearneerd. De onderste “*opgetroste*” (in bundels opgenomen) falbala was met een dubbel lint gearneerd. Voor “*paijmeester*” Tielens²⁹ maakt Soiron in 1798 een hemelbedbekroning, waarvan het houtwerk met een “*opengewerkt gallerijtje*” werd versierd [II p. 112].

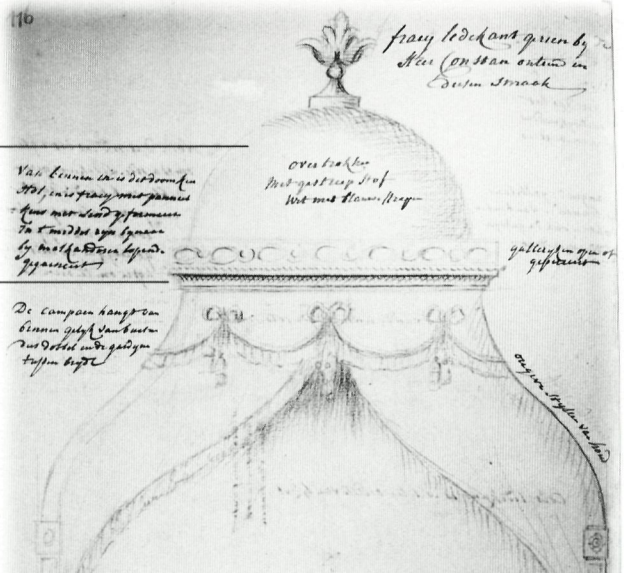
Hemelbedbekroningen

Uitgesneden "falbala", afhange
versierde zoom of ruim geplooid boordsel

"opgetroste" falbala

II p. 110A

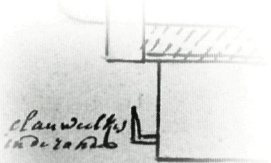

"doomken"

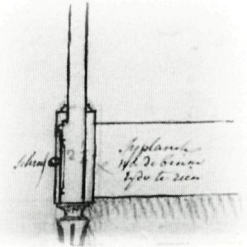
"campan", klokvormige val
met strikken en kwasten

II p. 116

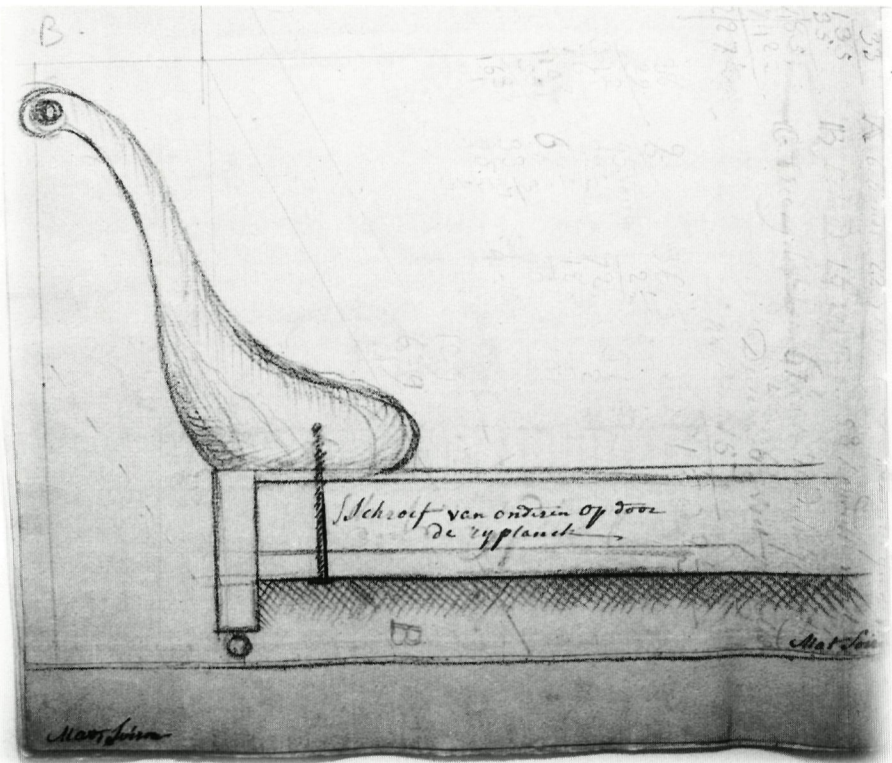
Schroeven en haken aan de bedden

II p. 124 "clauwelkes", haakjes, waaraan het bedgordijn bevestigd moet worden.

II p. 110B bevestiging van hoofd- en voeteneinde aan het zijschot met behulp van een schroef.

II p. 120 "Schroef van onderen op door de zyplanck".

De val werd aan het houtwerk vast gemaakt. Soiron tekent het grondplan en de profielen nauwkeurig en geeft de maten erbij.

Bij de heer Constan ziet Soiron een ledikant met hemel, waarvan het “doomken” overtrokken is met een wit met blauw gestreepte stof. Vanbinnen is het hol en bestaat het uit taps toelopende paneeltjes, met een lint bijeengehouden. Ook hier een opengewerkt “gallerijtje”. De “*campan*”, een klokvormige val met strikken en kwasten, hangt zowel aan de binnen- als aan de buitenkant, dus dubbel. De stijlen, waarop de hemel rust, zijn van hout [II p. 116].

De elementen van een ontwerp voor een bed met toebehoren en nog vele “*finitiven van ledikanten*” tekent Soiron als een soort klad bijeen [II p. 122]. Interessant is het project voor de heer Ernou: een hemelbed met kapstokken aan elke zijde, die behandeld zijn als smalle hemels. De naam Ernou doet ons denken aan de moeder van Soiron, Isabelle Lucia Ernou. Dit bed was dan ook bestemd voor “*menonk Ernou*” dat wil zeggen voor oom Ernou.³⁰

“*Een nieuw of modern ledikant van buiten op de kop te zien*” [II p. 106]. Aldus kondigt Soiron zijn tekening aan. Ook hier weer een zeer gedetailleerde tekening van de beoogde decoratie. We zijn duidelijk al wat voortgeschreden in de tijd. Ornamenten als het ruitmotief maken reeds een negentiende eeuwse indruk. De constructie van het bed is eenvoudig; kop en voetstukken worden met “*ogen en pinnen*” in elkaar gezet en de zijschotten slechts met haakjes. Soiron verduidelijkt het weer met een detailtekening. Op een ander blad [II p. 105] tekent Soiron nog twee hoofdeinden van moderne ledikanten. Het is opvallend hoe hij bij zijn ontwerp tekeningen altijd een keur aan variaties van decoratiemotieven geeft; de klant kan echt kiezen.

Een model voor een “*fraai ledikanten troonjen*” heeft Soiron op de “*precise grootte*” getekend zoals het gemaakt diende te worden [II p. 124]. Zelfs de “*clauwelkes*” waaraan het gordijn bevestigd zal moeten worden, zijn duidelijk afgebeeld. Het “*bolleken of vaasken*” bovenop moet zwart worden. En het gehele troontje moet gemahoniseerd worden. Deze kleurstelling alleen al dateert het bed in de negentiende eeuw [kleurenplaat XXV]. Mahoniehout, gecombineerd met zwart was toen immers in de mode, terwijl in de voorafgaande stijlperiode nog een sterke voorkeur bestond voor licht en zonnig uitziend meubilair; dit laatste effect werd bereikt door de meubels in lichte tinten te schilderen en met goud op te hogen.

Het kinderbedje [II p. 108A], dat Soiron nagetekend heeft, vertoont stijlen, versierd met een “*gaine*”, een beslagelement, in de vorm van een borstbeeldje op een naar onder smaller wordend zuilvormig lichaam, eindigend in voetjes, ook wel “*herme*” genoemd. Deze decoratie werd ook op commodes en secretaires en zelfs aan tafelpoten aangebracht. Soiron tekent de *gaine* van voren en opzij [kleurenplaat XXIII].

Een bed dat enigszins lijkt op dit kinderbedje, beeldt Soiron op pagina 104 van deel II van zijn verzameld werk af. Ook hier is het zojuist besproken langwerpige beslag toegepast. Er is zelfs nog een extra lauwerkransje aan toegevoegd. De bekroning van de stijlen van dit ledikant wordt gevormd door een vaasje met deksel. Het voorste zijschot bezit geen regelwerk en is van effen mahonie gemaakt. Soiron dacht dat dit ledikant zeven "louis" gekost had.

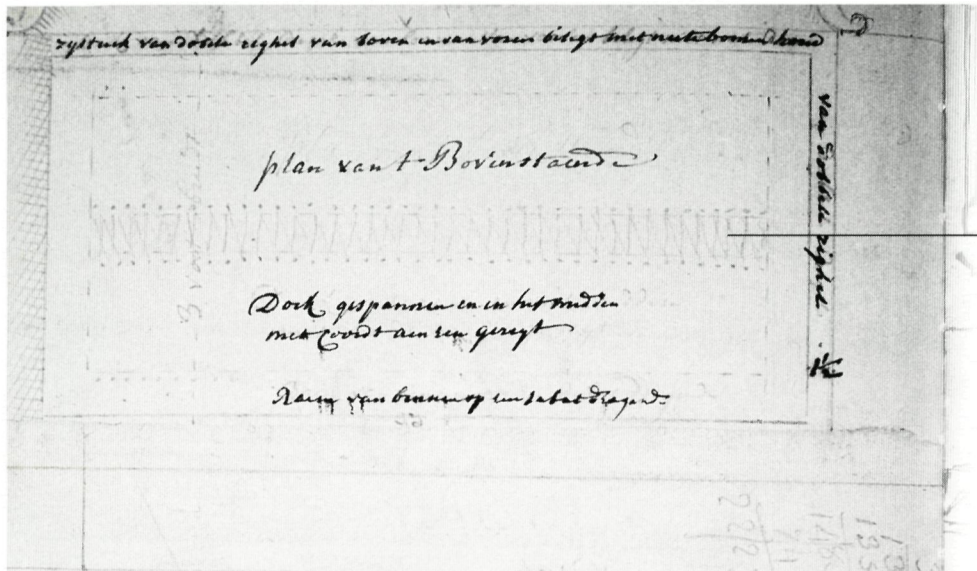
De heer Roemers³¹ koopt op de uitroep bij de "*commissaire de guerre*", de heer Roman³² commissaris te Maastricht, belast met garnizoenszaken, voor tweehonderdenvijftig francs een mahoniehouten ledikant zonder enig montuur of beslag [II p. 114] [kleurenplaat XXV]. Een nagenoeg identiek exemplaar had Soiron zien verkopen op de "*uitroep*", veiling, in het huis van de heer Homberg voor honderdentien "*francs*", maar dat bed vertoonde een scheur aan de voorzijde. Van het ledikant, gekocht door de heer Roemers, maakte Soiron een afzonderlijke tekening van de bovenzijde, waaraan te zien is hoe aan de achterzijde van het bed de stijlen eenvoudig vlak zijn en geen kolomvorm hebben, zoals aan de voorkant. De regels aan de onderkant zijn niet van massief mahonie-, doch slechts van beukenhout, met mahonie belijmd. De breedte van het bed is zesendertig duim, dus bedoeld voor één persoon. Bij een ander bed noemt Soiron vijfendertig duim breed voldoende voor één persoon en zesendertig duim voor twee personen. Voor een eenpersoonsbed wordt tweendertigeneenhalve duim ook voldoende geacht [II p. 108B]. Evenals thans nog, kende men ook vroeger verschillen in bedbreedtes.

Soiron had stellig ook belangstelling voor de constructie van het binnenwerk van het bed. Bij mevrouw Van de Heuvel ziet hij een Hollands rustbed, geheel uit notenhout vervaardigd of hiermee belijmd. Vooral de bodem trok zijn aandacht. Men ziet een houten frame, waarbinnen doek gespannen is, dat in het midden bijeengeregen is met een koord. Men kon de bodem spannen door het koord strakker aan te trekken [II p. 120A].

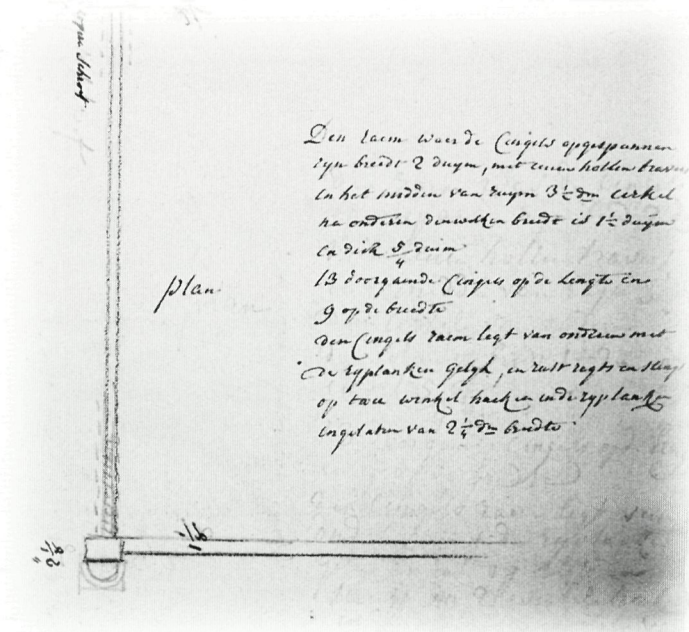
Bij het ledikant dat Soiron zag bij mevrouw Roux, tekent hij aan: "*den bodem met doek in t midden*" [II p. 108 B]. Een afzonderlijk binnenwerk tekent Soiron bij het bed in deel IV p. 84. Het is een singelraam met dertien singels in de lengte en negen in de breedte; het ligt aan de onderkant gelijk met de zijschotten en rust aan weerszijden op twee, in de zijplanken ingelaten, hoekijzers of -haken van twee en een kwart duim breedte.

In deel V op respectievelijk pagina 87 en 227 tekent Soiron kasten, waarin een bed verborgen kan worden. De ene is een hoge hoekkast en de andere ziet er ongeopend uit als een ladekastje.

Constructie van het binnenwerk van het bed: doek of singels in een frame

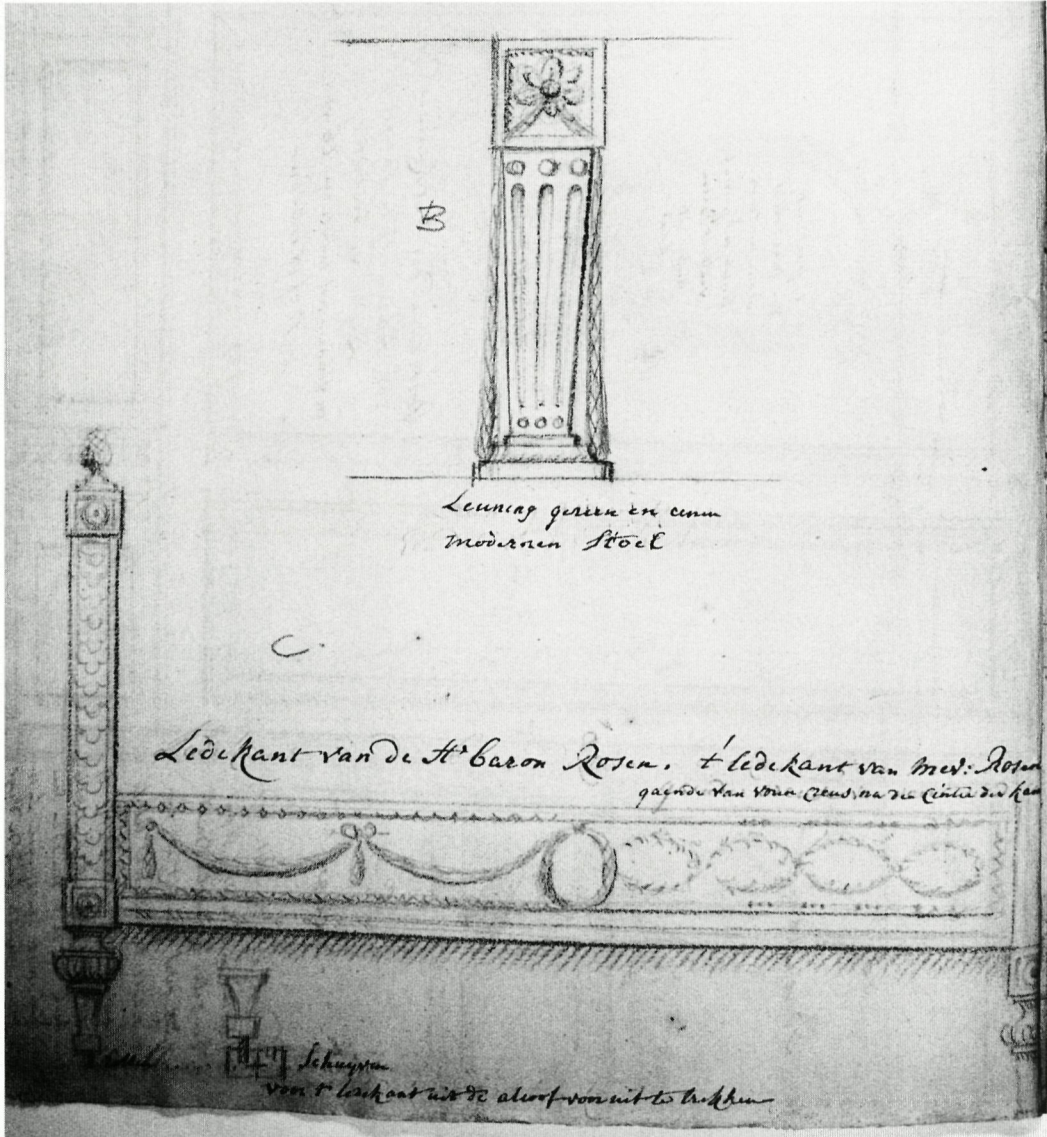

II p. 120A Detail. Houten frame, waarbinnen doek gespannen is, dat in het midden bijeengeregen is met een koord. Men kon de bodem spannen door het koord strakker aan te trekken.

IV p. 84. Raamwerk, waarop dertien singels in de lengte en negen in de breedte gespannen zijn.

SCHETSEN VAN BEDDEN IN HET ALBUM MET TEKST VAN SOIRON

IV, p. 6

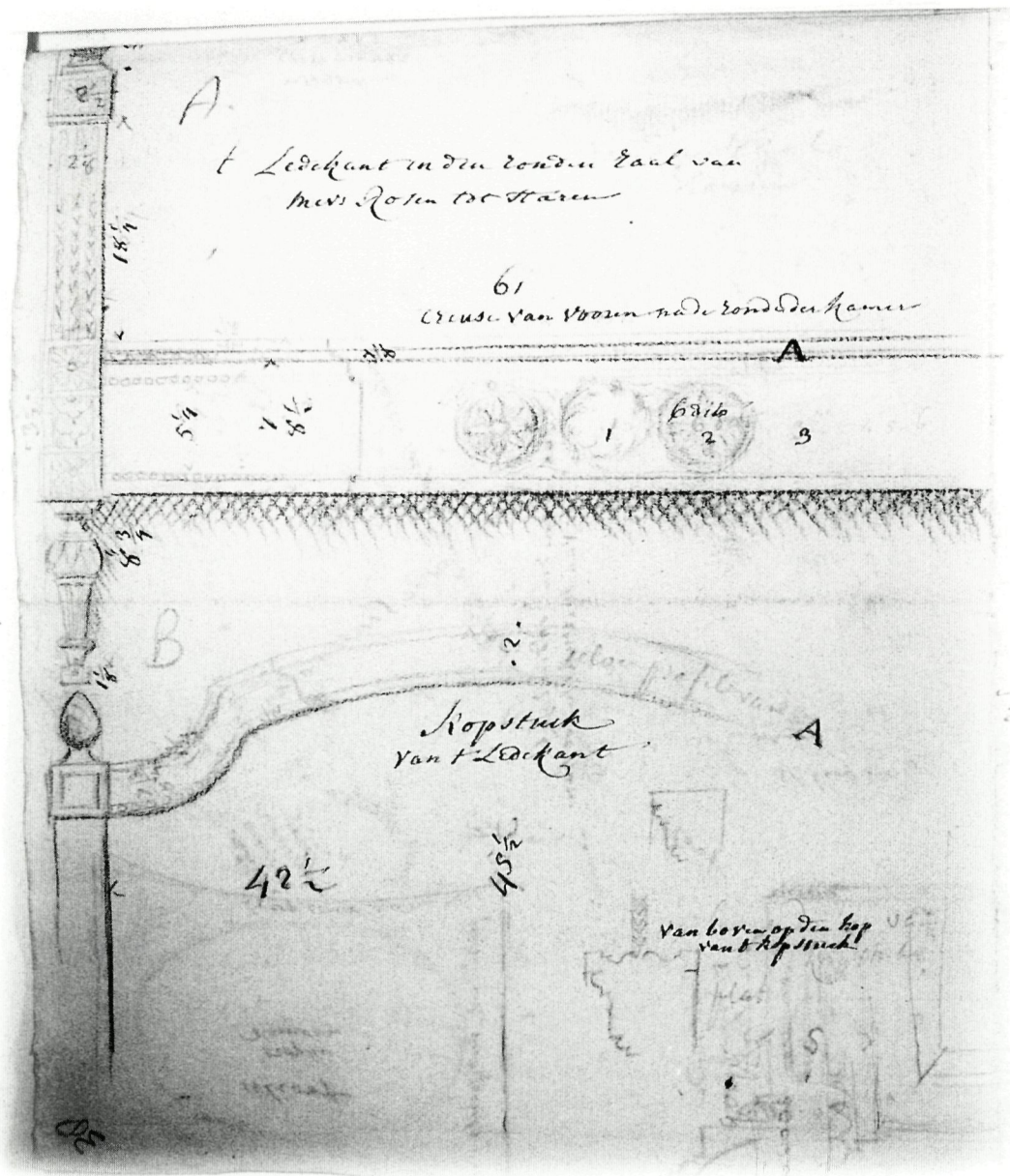
IV p. 6B. Leuning gezien in eenen modernen Stoel

IV p. 6C. Ledikant van de Hr baron Rosen. t'ledikant van Mevr. Rosen gaende van voren creus na den cinter der kamer/rollen/schuyven voor t ledikant uit de alcoof vooruit te trekken

III, p. 38

III, p. 38A. t Ledekant in den ronden zaal van mevr Rosen tot Haren/creuse van vooren na de ronde der kamer/A/6 dito

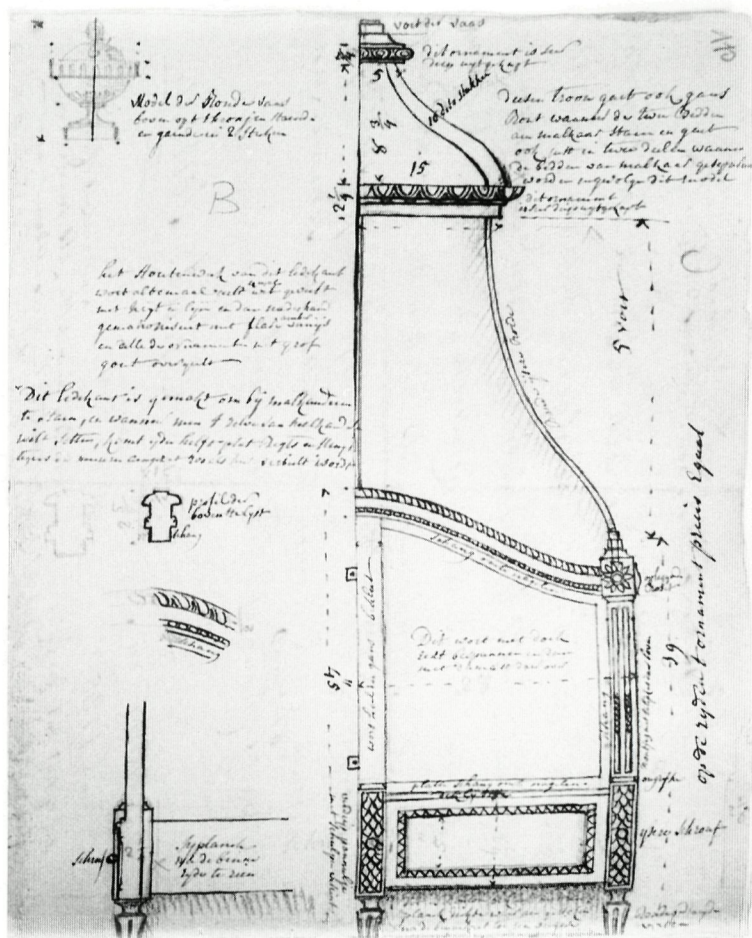
III, p. 38B. zelve profil van A/Kopstuck van t Ledekant/van boven op de kop van t kopstuck

II, p. 110 A

(A.)/Model van Een fraeij troonjen gezien in t huis van De Heer paym[eester] Reymiken, t geene met Een fraeij feijn gestreijp stofken bekleedt was de Leysten get; met X sijn overgult zoo als ook de 7 Ribb[en] en tussen de Ribben de w: met een half Rontjen verbeven zijn is het met t zelve stof van t ledkant bekleedt/den uytgesneden falbela is met Een dobbel Lindt naer t contoir gegarneert den onderste opgetrost falbela die maer 3 mael in t midden opgetrost is, is ook met Een dobbel Lindt gegarneert naer den Loop van den zelve dog hier en dair gaet dit dobbel Lindt naer de ploijen in v[.....]/nota de maten na de oog daer op gezet/ plan gestippelt

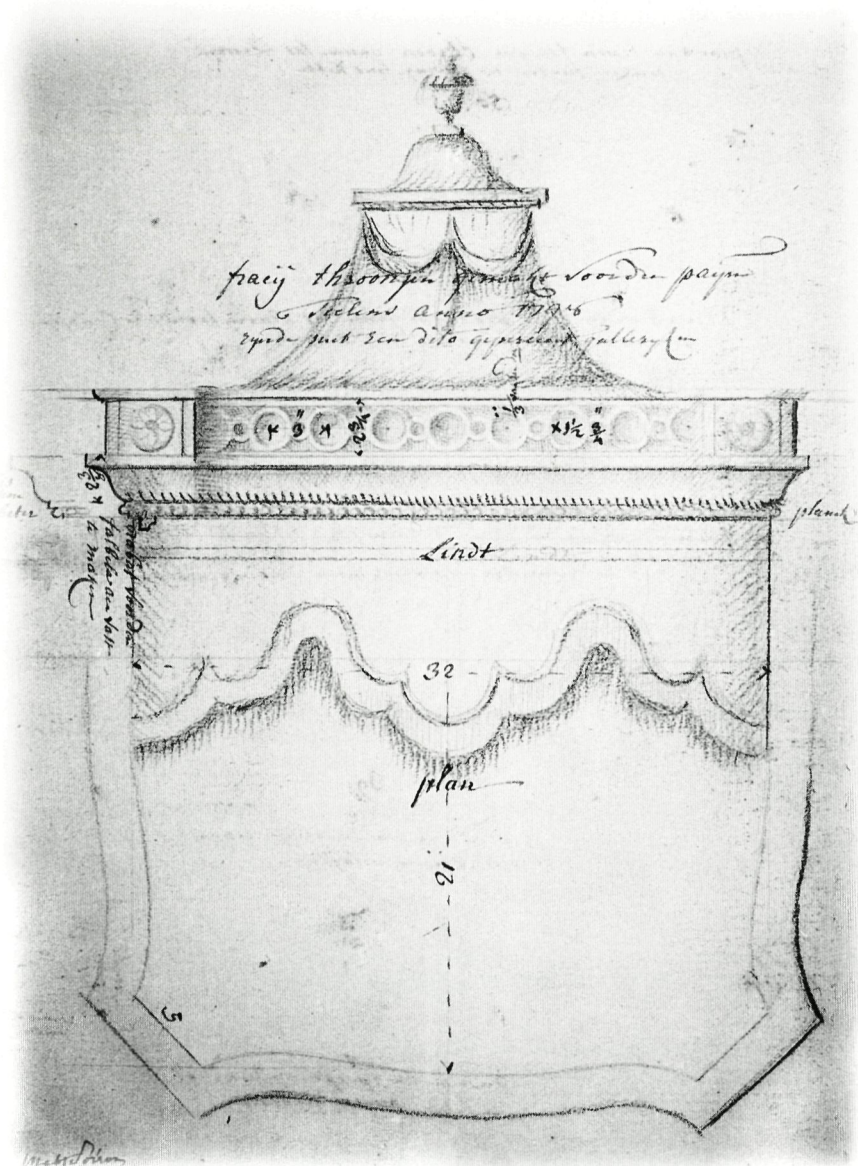

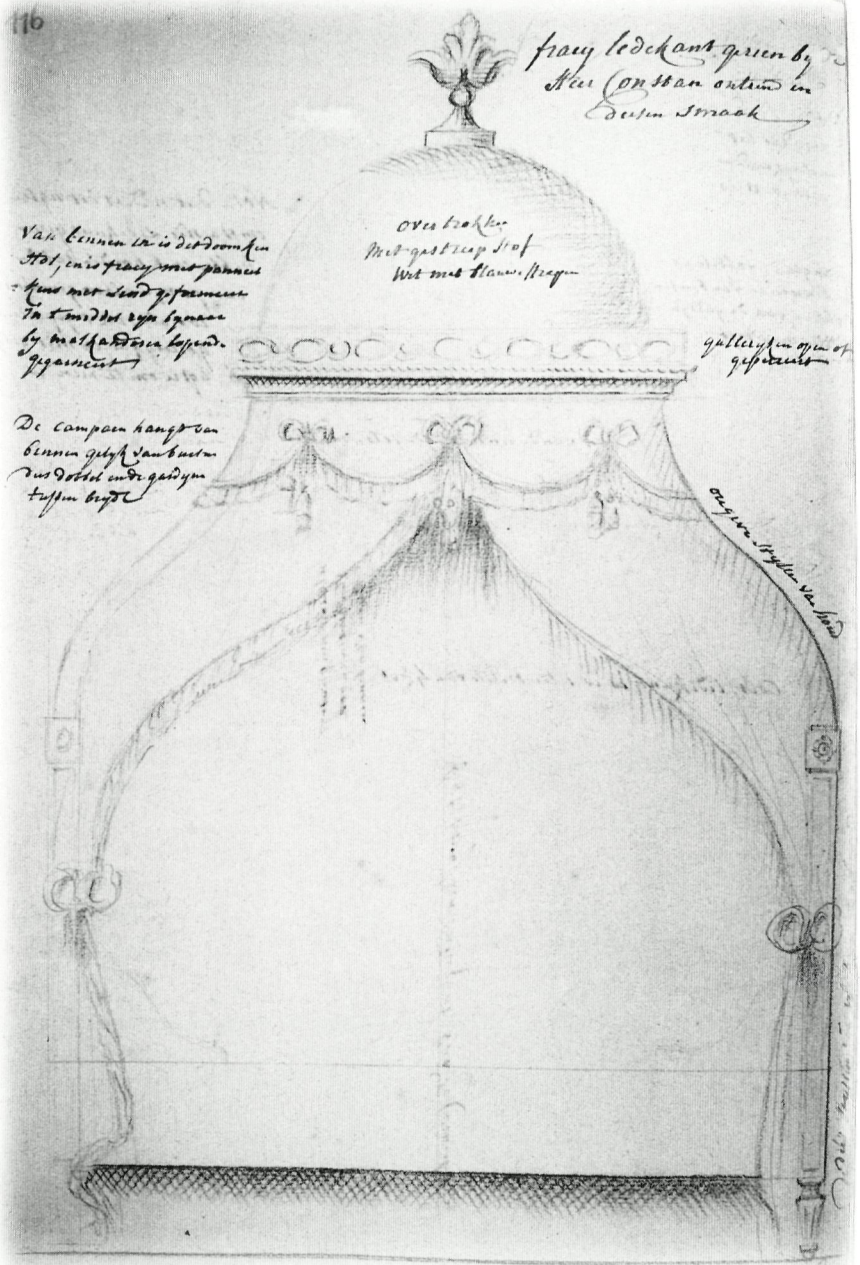
(B) Model der Ronde vaes boven op t thronjen staende en gaende in 2 stuken/het Houtenwerk van dit ledekant wort altemael eerst 4 mal wit geverft met krijt en lijm en dan naderhand gemahoniseert met glase amber vernijs en alle de ornamenten met grof gout overgult/Dit ledekant is gemakt om bij malkanderen te staen, en wanneer men t zelve van malkanderen wilt setten, komt yder helft plat regts en slings tegens de muren aangezet zoo als hier verbeelt wordt/profil der bovenste lyst schang/schang/schroeff/syplanck na de binne zyde te zien

(C) Voet der vaas/dit ornament is seer diep wytgekapt/10 dito stukken/deesen troon gaet ook gans Ront wanneer de twee bedden aen malkaar staen en gaet ook eerst in twee deelen wanneer de bedden van malkaar gesepareerd worden ingevolge dit modell/dit ornament is seer diep wytgekapt/ronde ijere Roedel/5 voetschang om te nagelen/opleggende Roset/wort heel en gans bekleet/Dit wort met doek recht bespannen en dan met damast daer over/schang/frontjes met tulipkes daer boven/platte schang om te nagelen/deklijstje/ougifke/op de zyden t ornament precis Egaal/verdiep pannelje met schulpen versiert/yser schrouf/dit is rontom bekleet met een planck dikte waer aen gestoken na de binnekant toe een ougive [...]/Ronde gedrayde voeten

II, p. 112

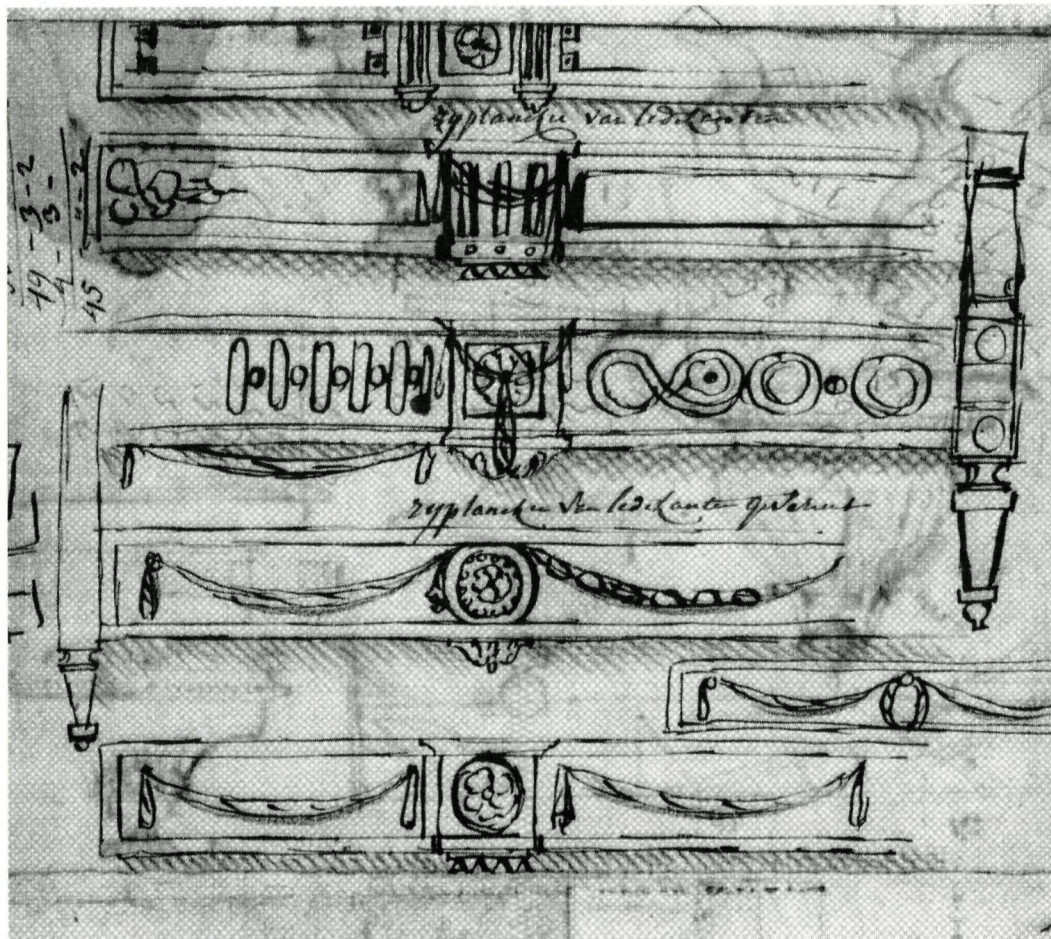
Fraij throonjen gemakt voor den paym[eester] Tielens anno 1798 zijnde met Een dito geperceert galleryken/1/3 van Een dm[is] nou beter/planck van on[der]/Rabat voor den falbela aen vast te maken/Lindt/plan

II, p. 116

Fraey ledekant gezien by de Heer Constan ontrend in deesen smaak/Van binnen in is dit doorken stof, en is fraey met panneelkens met Lind geformeert in t midden zyn bynaar by malkanderen lopende gegarneert/overtrokken met gestreept stof wit met blauwe strepen/galleryken open of geperceert/De campen hangt van binnen gelyk van buiten dus dobbel ende gardyne tussen beydt/ougive stylen van houd/dees styllen zijn [...] op Rolle

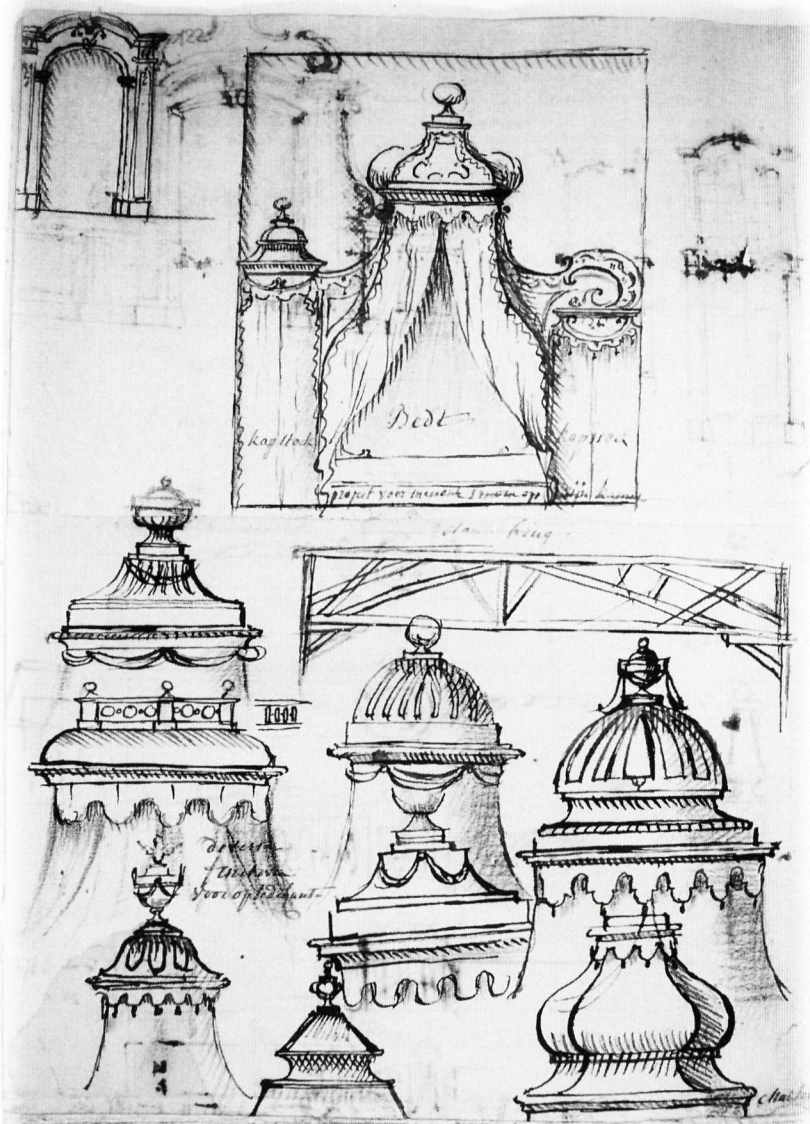

II p.121

Zijplancken van ledikanten getekent

II, p. 122

kapstock/Bedt/kapstock/project voor menonk Ernou op zijn kamer
deverse finitiven voor op ledekanten/Finitiven Van Ledekanten

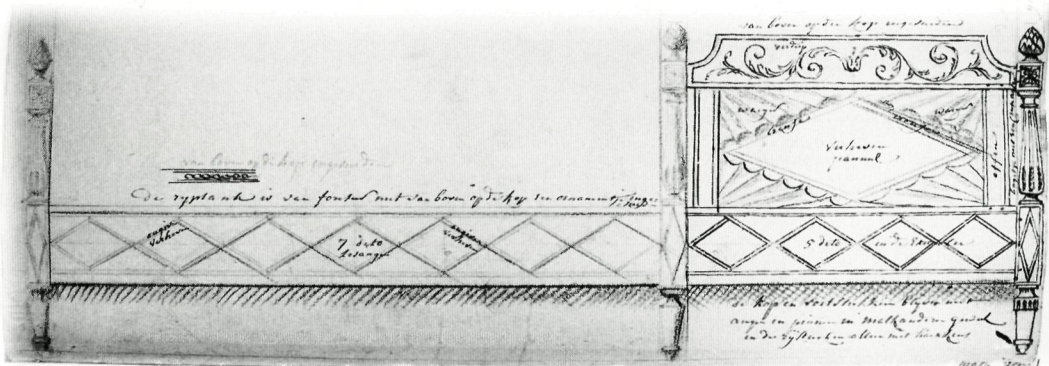

Finitiven van Ledekanten

II, p. 106

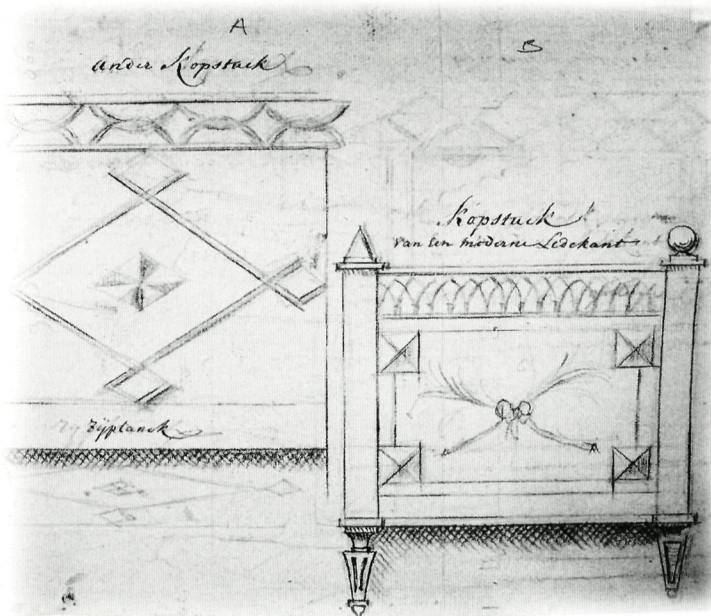
haexkens/ingesneden op de kop/zyplank/van boven op de kop ingesneden/de zyplank is van fontus met van boven op de kop Een ornamentje ingesneden/ougive verheven/7 dito losanges/ougive verheven

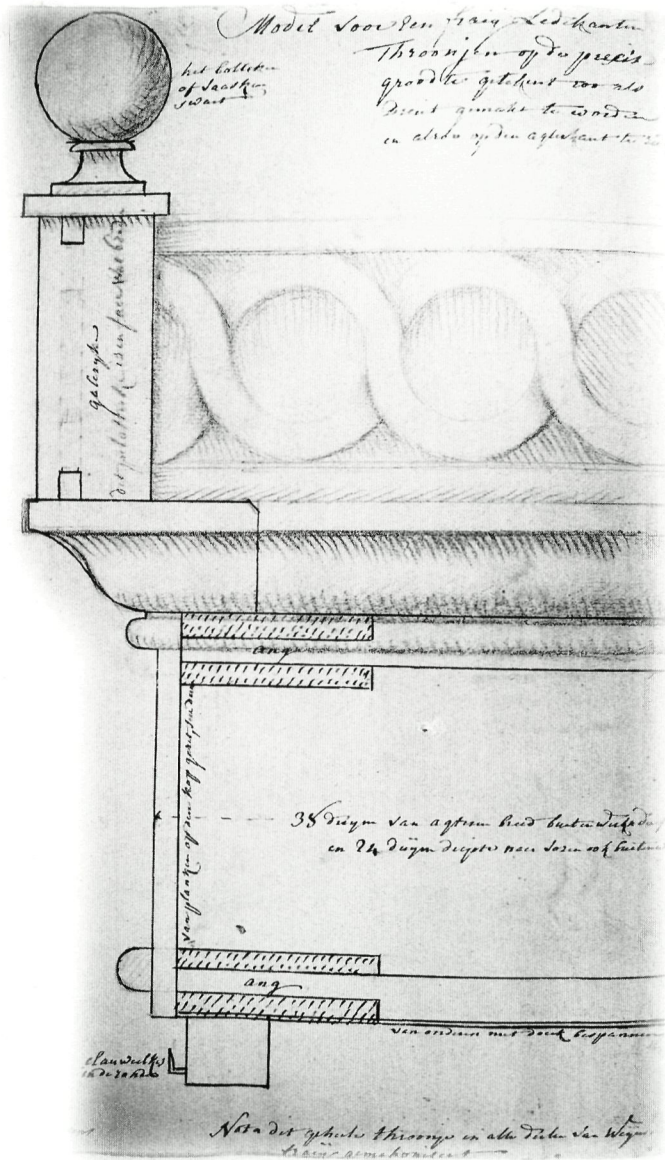
Nieuw of moderne Ledekant van buyten op de kop te zien/dit is t effective model van den gedray[den] poot/gedraeijden/van boven op den kop ingesneden/verdiep/waeyer/waeyer/creusel/creusel/verheven pameel/effen/bagetje met een cruse agter/5 dito in de Executie/de kop en voetstukken blijven met augen en pinnen in malkanderen gevat en de zijstukken alleen met haexkens

II, p. 105

(A)ander kopstuck/zijplanck/(B)/kopstuck van Een moderne Ledekant

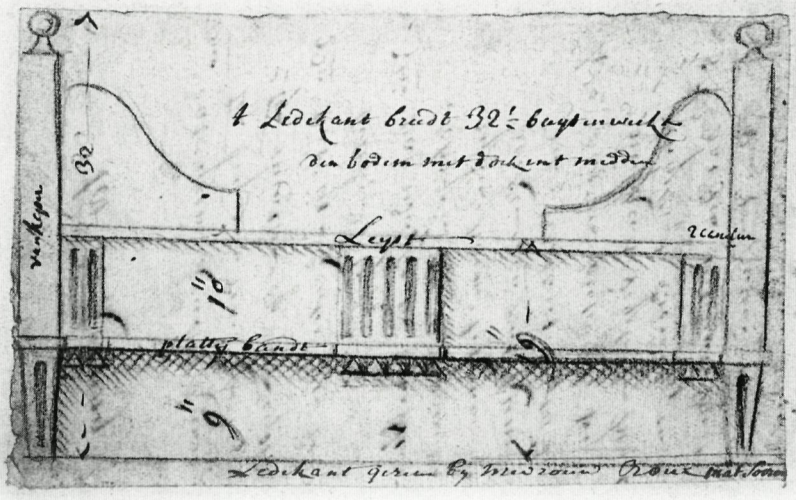
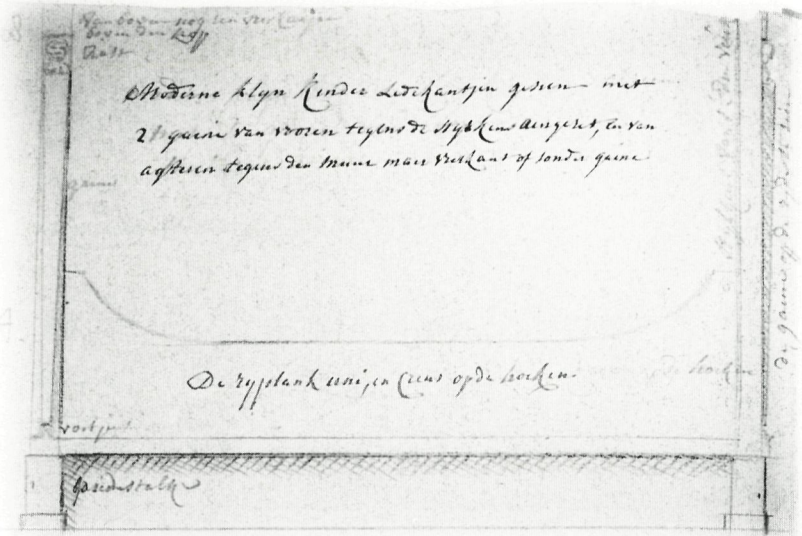
II, p. 124

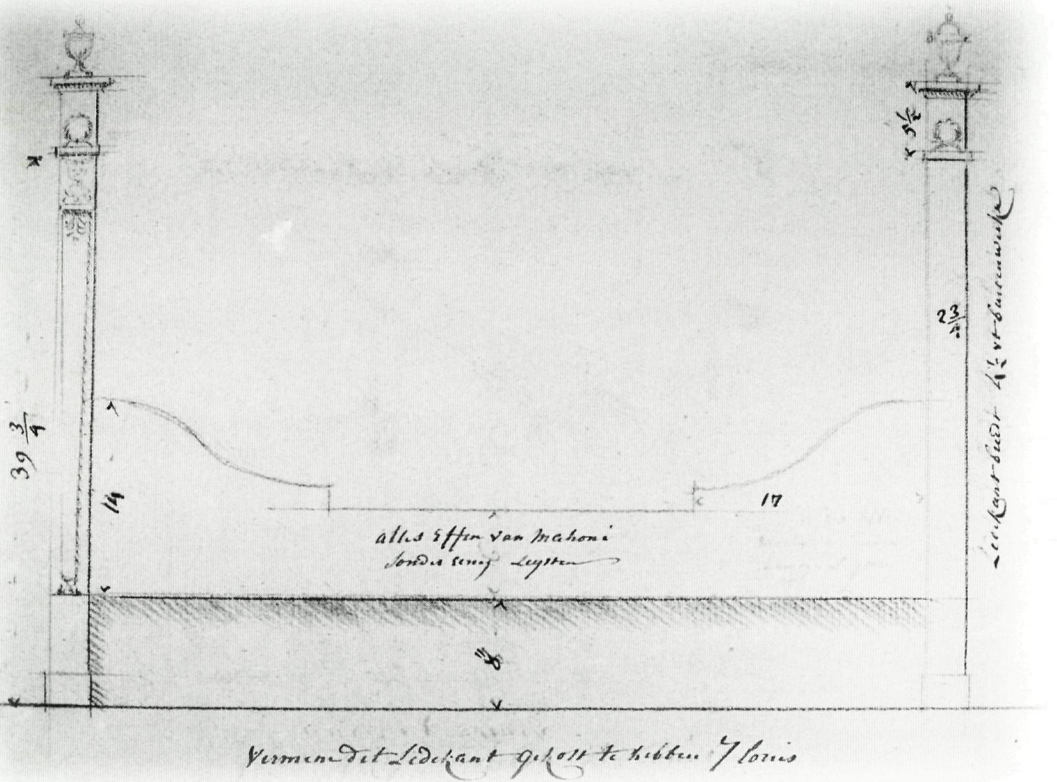
Model voor Een fraaij Ledekanten Throonjen op de precise grootte getekent zoo als dient gemaakt te worden en alzoo op den agterkant te zien/het bolleken of vaasken swart/galeryke/dit pilastertje is en face wat breder/lang/van planken op den kop gezet, seer dun/38 duym van agteren breed buitenwerck.....en 24 duym diepte naer voren ook buitenu[er]kx]lang/van onderen met doeck bespannen/clauweelkes in de ronden/Nota dit gehele throonje in alle deelen van Weyen fraaij gemahoniseert

II, p. 108

Van boven nog een vierkanjen boven den kop/Buste/Moderne klyn Kinder Ledekantjen gesien met 2 gaine van vooren tegens de stylkens aengezet, en van agteren tegens den muur maer vierkant of sonder gaine/gaine/Stylkens van 1 1/2 dm vierk[ant]/(A.)/de gaine op de zyde te zien/De zijplank uni, en creus op de hoeken/voetjens/Piedestalke

(B.)/t Ledekant breedte 32 1/2 buytenwerkx/den bodem met doek in t midden/van keper/Leyst/2 canelur/platte bandt/Ledekant gezien bij Mevrouw Roux

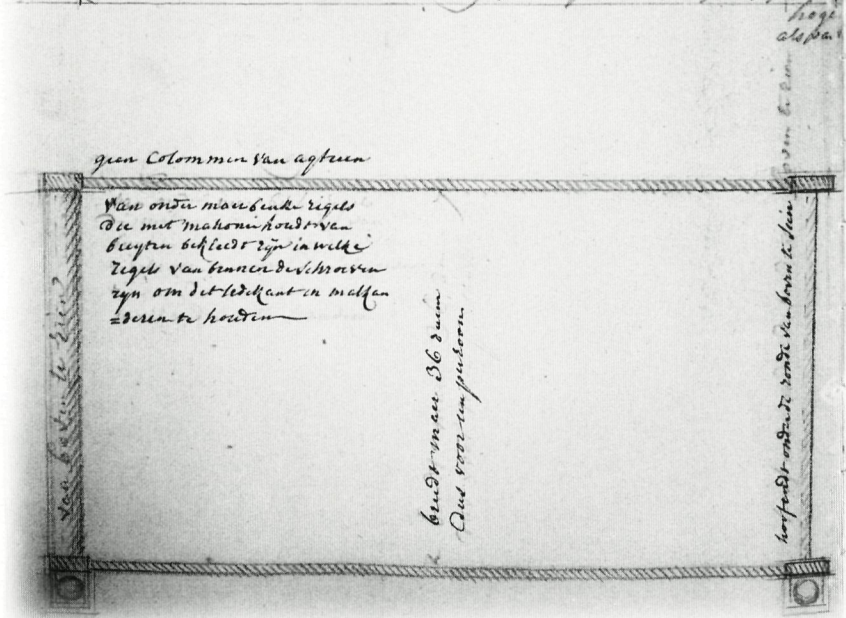
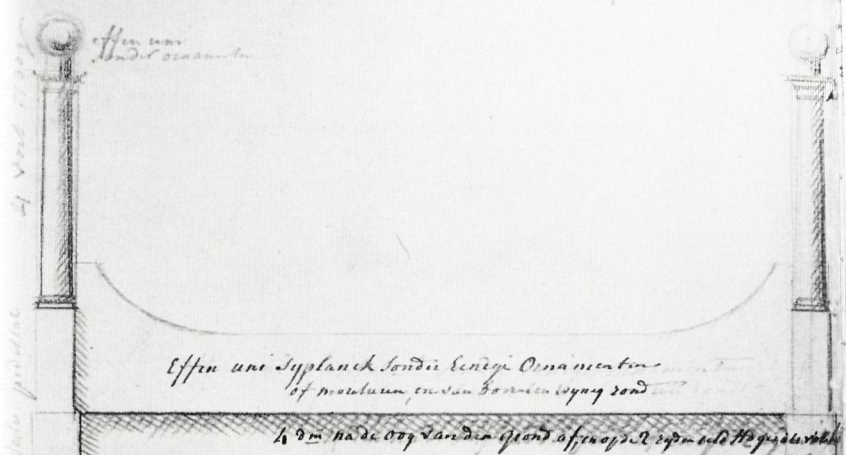

II, p. 104

alles Effen van Mahoni sonder eenig Leysten/Ledikant breed 4 1/2 vt buitenwerkx/Vermene dit Ledekant gekost te hebben 7 louis

Dit mahoni ledikant verkogt op den Uitroep van den
 Commissaire de guerre Roman 250 francs en gekogt door de
 Heer Roemers en hebbe ongeveer ten dito sien verkopen op den uitroep
 in t huis van Homberg voor 110 francs dog hadt een scheur in de voorplank

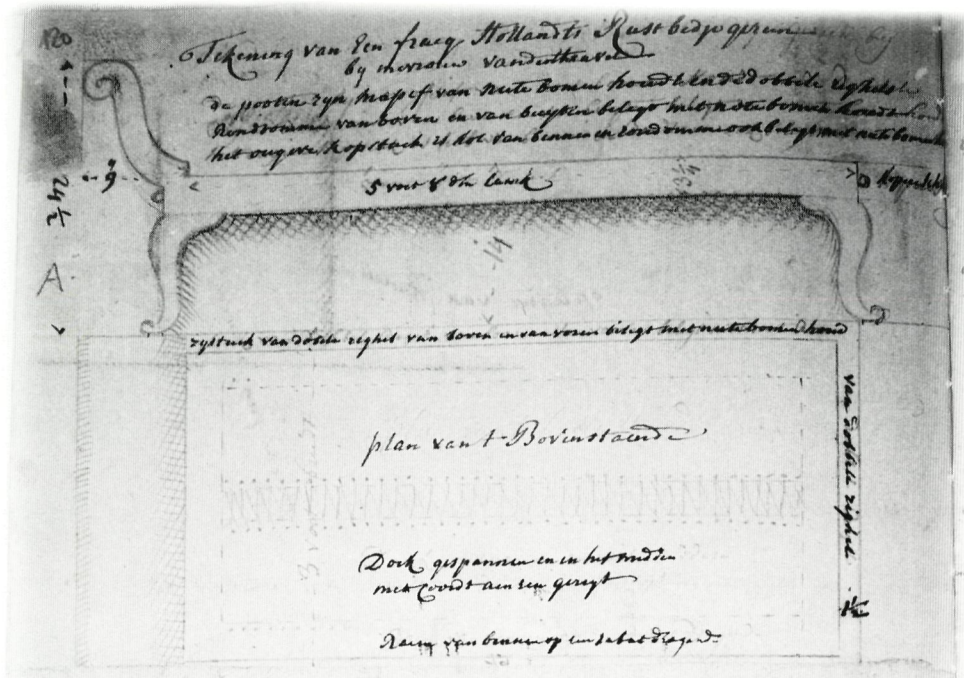
II, p. 114

Dit mahoni ledikant verkogt op den Uitroep van den Commissaire de guerre Roman 250 francs en gekogt door de Heer Roemers en hebbe ongeveer Een dito sien verkopen op den uitroep in t huis van Homberg voor 110 francs, dog hadt een scheur in de voorplank/effen uni sonder ornamenten/van koper/4 voet Hoog/pedestal/Effen uni syplanck sonder Eenige Ornamenten of monturen en van boven een wynig rond/soele/4 dm na de oog van den grond af, en op de 2 zyden iets hoger als voren

Geen Colommen van agteren/Van onder maer beuke regels die met mahoniehouden van buyten bekleedt zijn in welke regels van binnen de schroeven zyn om dit ledikant in malkanderen te houden/van boven te zien/breedt maer 36 duim dus voor een persoon/hoofdent onder de ronde van boven te zien

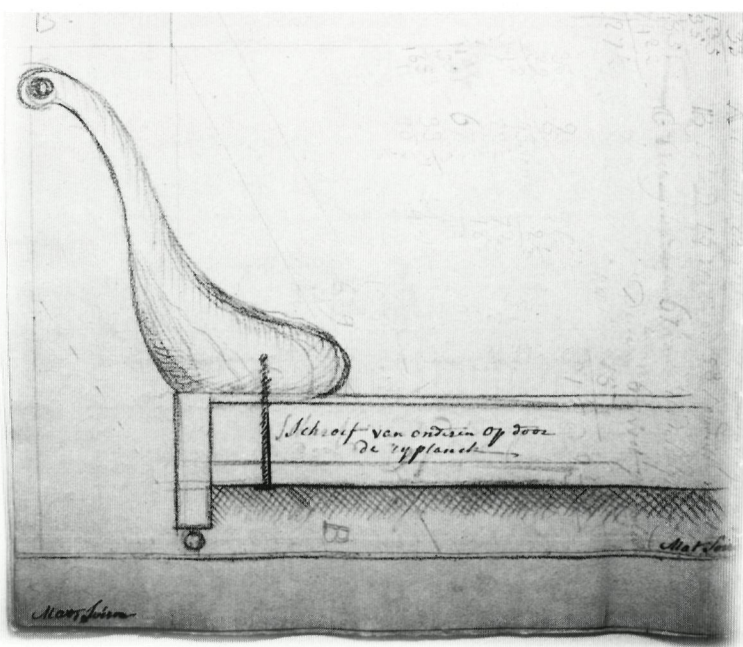

Slaapkamer Kasteel Eijsden te Eijsden; mahoniehoutenbed in alkoof; vroeg 19e eeuw.

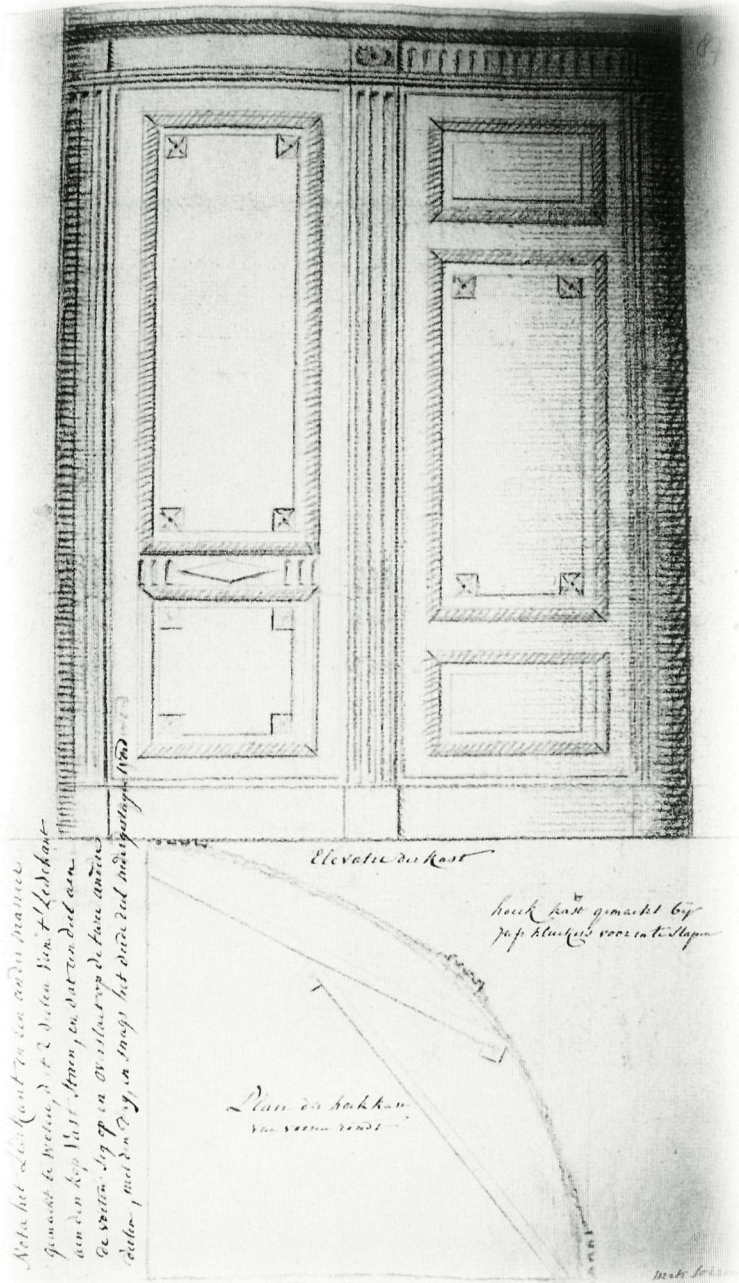

II, p. 120

Tekening van Een fraey Hollands Rust bedje gezien by mevrouw van den Heuvel/de pooten zijn massiv van nute bomen houdt en de dubbele reghels rondtomme van boven en van buyten belegt met notebomen houdt/het ougve kopstuck is hol van binnen en rondomme ook belegt met nutebomenhoudt/5 voet 8 dm lanck/kopere schroef/(A./)zystuck van dobele reghel van boven en van voren belegt met nutebomen houdt/3 voet breedt/plan van t Bovenstaende/van dobbelle righel/doek gespannen en in het midden met coordt aen een gereyt/Raem van binnen op een rabat dragende (B./)Schroef van onderen op door de zyplanck

Bedkasten

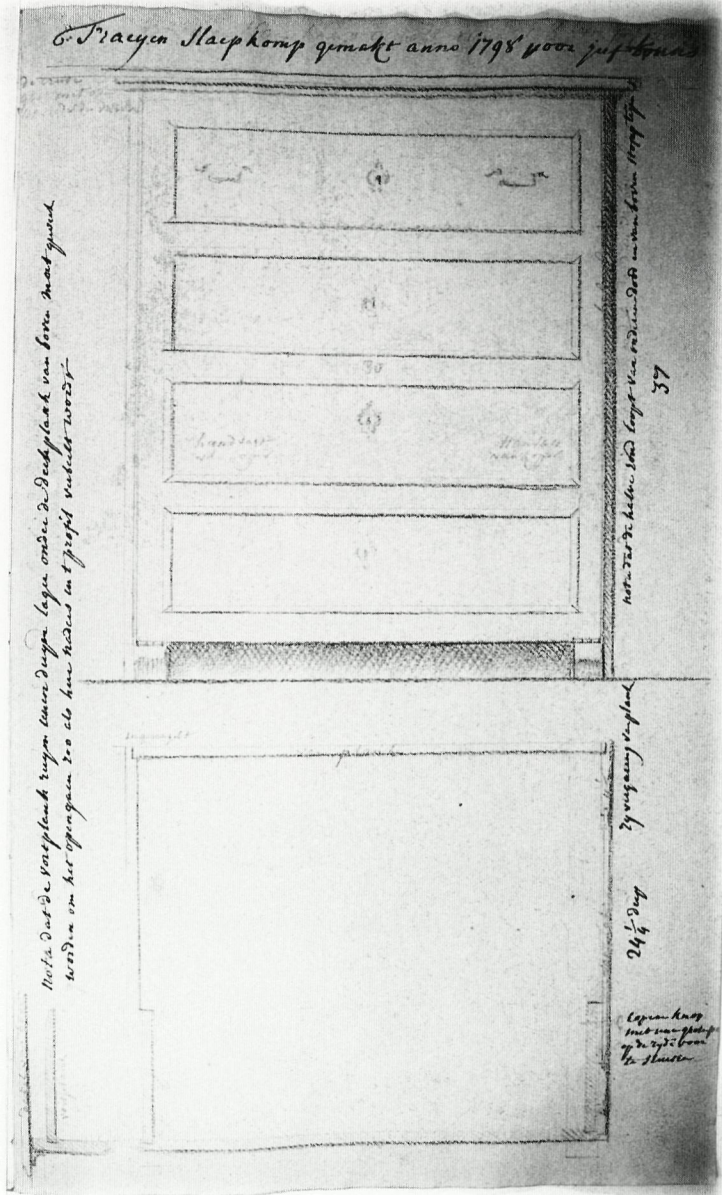

V, p. 87

Elevatie der kast/Nota het Ledekant in Een ander manier gemaakt te weten, dat 2 deelen van t'Ledekant aan den kop vast staen, en dat een deel aan de voeten sig op en overslaet op de twee andere deelen, met den dag, en snags het derde deel nedergeslagen werd/hoeck kast gemaakt bij Juff. kluckers voor in te slapen/Plan der hoekkast van vooren rondt

V, p. 227

Fraeyen Slaepkomp gemaakt anno 1798 voor juf toun/de creuse gaet met open tot onder den dexell/ougiven Leystje opge-
legt/handvast van koper/Handvast van koper/halve Rondt/nota dat de halve rond loopt van onderen dood en van boven
stomp tegen/ingenagelt/van plank/zyvergaring van plank/nota dat de voetplank ruym eenen duym onder de deckplank
van boven moet gewerk worden om het opengaen zoo als hier naders in t profiel verbeeld wordt/van Lat/24 1/4 diep
/copere knop met eenen groten pi[n] op de zyde voor te sluiten/dexel van boven/voetplank

Stoelen

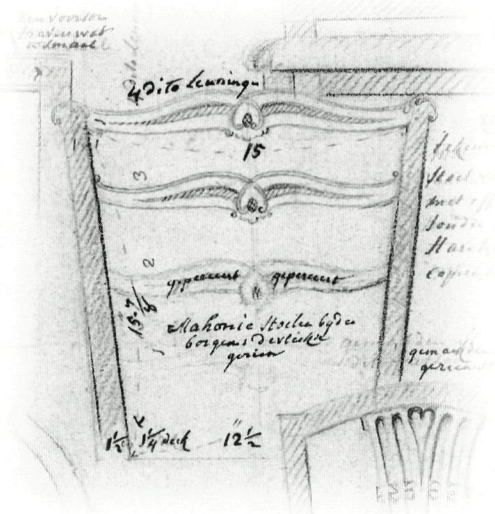
Rechte stoelen en tabouretjes

De tekeningen van de stoelen uit het midden van de achttiende eeuw zijn hiervoor reeds besproken bij de Luikse meubelen [II p. 83] [kleurenplaat XXIX]. In deel II p. 76A tekent Soiron nog een andere Luikse stoel. De ovale, geheel houten rug van de stoel in deel II op p. 76A lijkt duidelijk ontstaan te zijn uit de gebogen vormen in de ruggen uit de voorafgaande stijlperiode [kleurenplaat XXVII]. De gecanneleerde en ingesnoerde poten versierd met rozetten op een vierkante basis, worden op het einde van de achttiende eeuw in allerlei variaties toegepast. In deel H. p. 37 toont Soiron niet minder dan acht variaties van deze poten. Een ander model van een stoel met ovale rug is afgebeeld in deel II p. 76 B onderaan. Deze stoel staat bij burgemeester "Devlecken", wellicht dezelfde als H.M. de Vlieckx.³³ De rug is met vulhaar opgestopt ("geboureert") en de stand van de poten lijkt anders, meer schuin naar achteren gericht, dan bij de stoel in deel II p. 76A. Ook vorm en afmeting van de zitting vertoont een opmerkelijk verschil met die van de laatstgenoemde stoel, zoals blijkt uit een afzonderlijke doorsnede tekening.

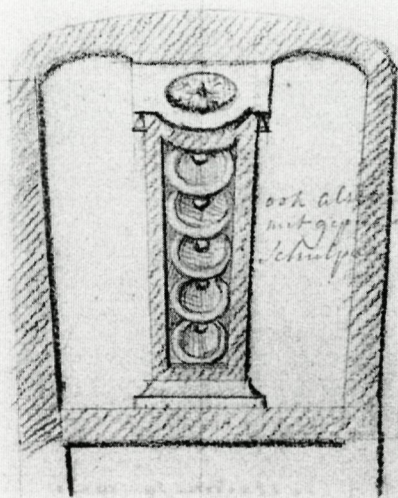
In 1792 maakt meubelmaker Routs voor mevrouw Van Wijlre een stoel met ovaal gevormde rug, waarvan zowel de rug als de zitting bekleed is [II p. 73]. Deze stoel lijkt geïnspireerd op de hierboven besproken stoel van burgemeester De Vlieckx. Bij hem heeft Soiron nog een rug van een mahoniehouten stoel nagetekend, in accoladevorm gebogen en verstevigd met geper-

II p. 76B

Engelse stoel

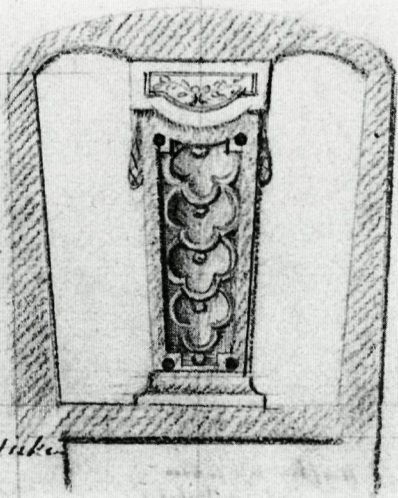

ceerde latten; een dergelijke constructie en ontwerp had Soiron nog niet eerder gezien, maar beviel hem wel [II p. 76B in het midden]. Deze stoel had effen gladde poten. Het is opmerkelijk dat Soiron schrijft dat hij een dergelijke stoel nog niet eerder gezien heeft, omdat deze stoel onmiskenbaar van Engelse origine is. Ook de bekleding met paardehaar, met "Harekussens", vastgezet met koperen nageltjes, verraadt zijn Engels karakter.

II p. 72
"geteld geld"

Er waren ook stoelen op de markt, waarvan de poten op ingenieuze wijze waren belijmd en ingelegd. Een mooi voorbeeld daarvan geeft Soiron in deel II p. 73 B. Het midden van de poten is van bruinachtig hout gelijk aan "*mijn regletten houdt*", het hout van de door hem gebruikte linealen. Dan aan weerszijden een dun wit opgelegd streepje, een breder violet opgelegd streepje en het resterende hout aan beide zijden van wit opgelegd hout. Een degelijke verfijnde belijming was werk voor een "ebenist", die meer in zijn mars had dan een eenvoudig schrijnwerker.

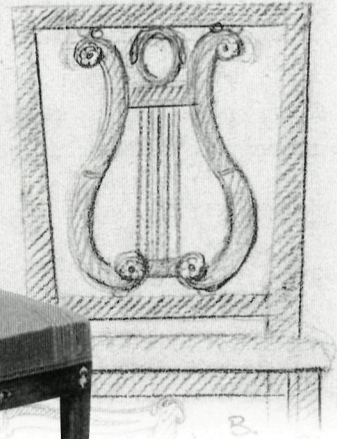
II p. 72
variatie op
"geteld geld"

In deel II p. 72 en 75 en in deel H. p. 42, 45 en 48 geeft Soiron een keur aan modellen van rugleuningen in de stijl van Lodewijk XVI, Empire en later. Er zijn er met motieven als geteld geld; een variatie hierop, waarbij de ronde vorm van de munt als het ware uitzakt; vaasvormen; cannelures in verschillende uitvoering; maar ook met verstevigingslatten, waarop een combinatie van allerlei randen of composietvormen met ovalen, vierkanten en ruiten, in grote verscheidenheid voorkomen. Verder zijn waaier- en palmmotieven, als gekruist hekwerk of als een schoof aren bijeengepakte spij-

len in het begin van de negentiende eeuw blijkbaar populair. Naast poten en rug krijgt ook de voorste regel van de zitting soms extra aandacht [H. p.43 bovenaan rechts]. Opvallend is dat in de loop der tijd de achterpoten steeds meer gaan hellen. Stonden bij de Lodewijk XVI stoelen de achterpoten

B- Stool van suohene Heeds gemaekt
van Kestel

II p. 76

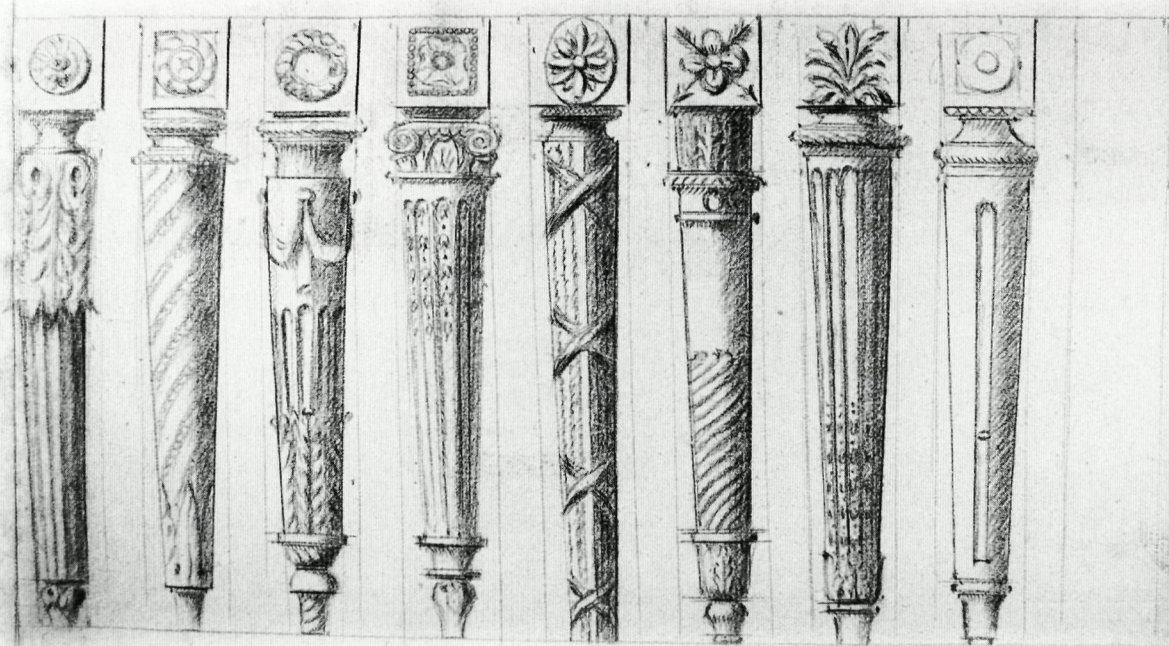
Vroeg negentiende eeuwse voorbeelden van stoelen met rugleuning in de vorm van een lier. Stoelen uit de "Bundessammlung alter Stilmöbel" in het museum te Wenen.

II p. 76 Schets van een achttiende eeuwse model, rechtsboven.

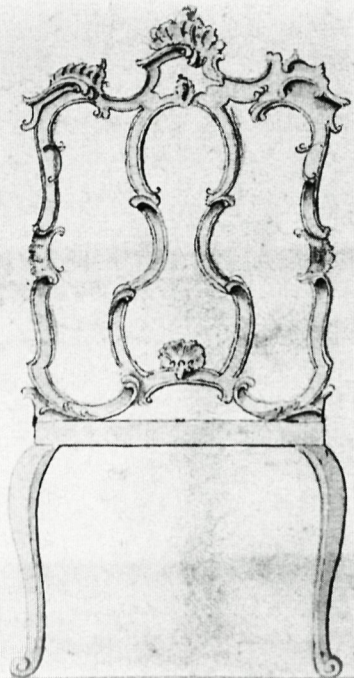
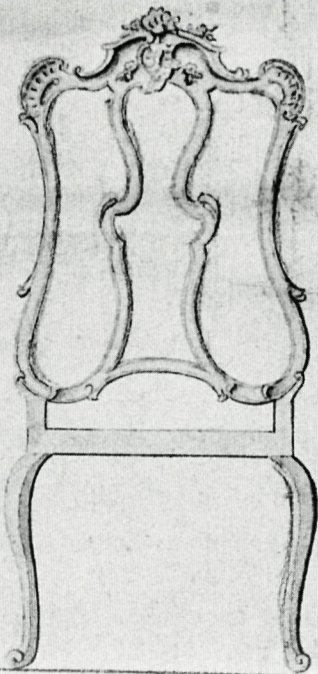
meestal nagenoeg loodrecht, bij de stoelen in Empire-stijl en latere modellen zijn deze van licht tot vrij diep naar buiten uitgebogen. Bij een Lodewijk XVI stoel met gecanneleerde rugplank meldt Soiron er apart bij "nota dat deesen stoel iets agterover hang" [II p.75 links onderaan]. De stoelpoten lijken in later tijd minder bewerkt te worden. Bij "mevrouw van Wijlre" zag Soiron, een "nieuw model van stoel", gemaakt door meubelmaker Routs. De rug is schildvormig en open. De plank in de rugleuning heeft vier gebogen cannelures en de poten zijn aan drie zijden van een cannelure voorzien. Beneden zijn die poten verbonden door een dwarslat. Het kussen in de zitting is op een raam bevestigd en ligt verzonken in de stoel [II p. 71 A]. Soiron noemt deze stoel nieuw, ofschoon hij uit een vroege periode van zijn werkzaam leven, omstreeks 1800, dateert. Vanaf 1781 was Christina de Bounam vrouwe van Wijlre, dat ten tijde van het ancien régime tot de zgn. vrije rijksheerlijkheden behoorde en waar zich tevens het kasteel Wijlre bevond. Vanaf 1790 tot haar overlijden in 1803 genoot zij het vruchtgebruik van deze bezitting. Met "mevrouw van Wijlre" zal Soiron dus hoogstwaarschijnlijk deze Christina de Bounam bedoeld hebben. Bovendien is in deel IV op p. 45 sprake van "mevrouw Bonam" wanneer Soiron het ontwerp van een Engelse tuin tekent voor Wylre.

Twee vroeg negentiende eeuwse stoelen beeldt Soiron af in deel H. p. 49. Model A is met een geel gekleurd ruitmotief in horizontale stand in het midden van de voorste regel van de zitting van de stoel versierd en een ruitmotief in verticale stand aan de zijkanten van de voorste regel boven de aanhechting van de poten. In het midden van de poten bevindt zich een brede cannelure van geel hout. De rest van de onderzijde van de stoel is effen gehouden en van bruin hout gemaakt. Het raamwerk van de rugleuning is met gele dubbele- of enkele ingelegde reepjes hout verlevendigd. Er is ook nog sprake van zwart inlegwerk. Bovenop de stijlen van de rugleuning zijn zgn. "diamanten", stukjes hout in diamantvorm, aangebracht. Stoel model B lijkt op het eerste gezicht alleen door de versiering van de rug van model A te verschillen, maar bij nader inzien ziet men hoe de ruglijn van de stoel veel meer helt dan bij model A en ook hoe de vlakken van de zittingen verschillen. Soiron beeldt de stoelen niet zelden van verschillende kanten af, opdat men de vorm en constructie nauwkeurig kan bestuderen. De leuning van model B is ingewikkeld gevormd met een afwisseling van holle en platte gedeelten. Ook hier is sprake van inlegwerk van gekleurde reepjes, wit en zwart hout. De poten hebben aan de bovenkant een versiering van vijf ronde ribjes en beneden drie ronde ribjes. Deze twee modellen van stoelen zijn door een zekere "Jagneau" verworven. "Diamanten", stukjes hout in de diamantvorm, bovenop de stijlen van de stoel.

H, p. 37

RECHTE STOELN

II, p. 83

II, p. 76 (zie pagina 80 rechts)

(A.) Ovalen Luyker Stoel/Dik 7/8/Dik 1/2 dm/den voorsten travers wat te smael/A
(E) plan A

(B) Stoel van Mahoni Houdt gemaakt door Kessel

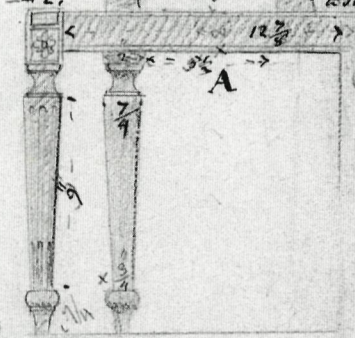
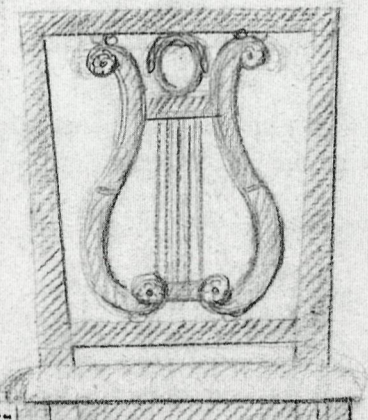
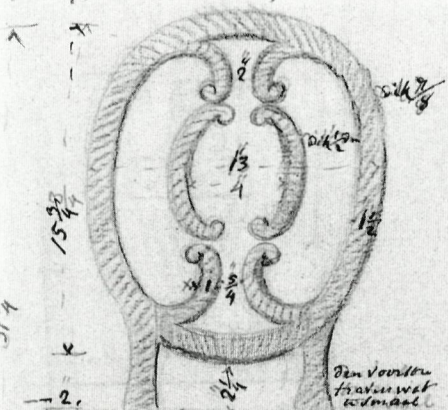
4 dito leuningen/(B.)/tekening van den mahoni stoel van den borgm Vlickx met effen glatte
pooten sonder eenig werk, en met Hare kussens daer op, en met copere nagelkens gebouweert/
geperceert/geperceert/Mahonie stoelen by den borgems devlickx gezien/1 1/2 en 1 1/4
dick/gemack den stoel en dit fatson gezien staet schoon

(D.) gevlogten bandt

gebouweert/(C)/B/model der ovalen stoel by de Hr. borgemeester devlickx/(F)/plan B

A. Ovale Luyken Stoel

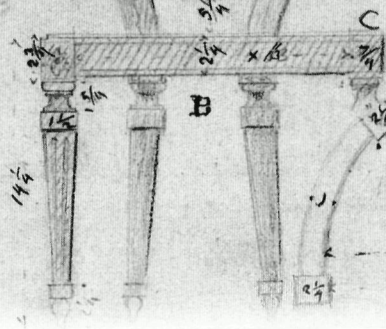
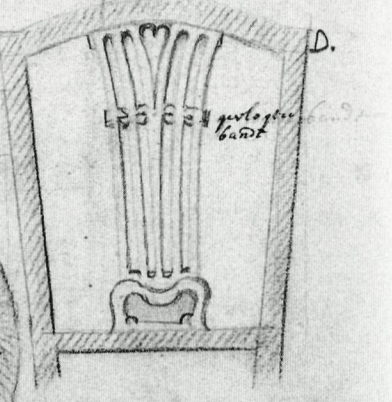
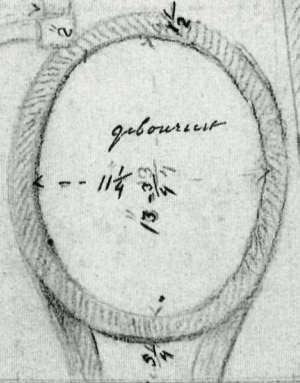
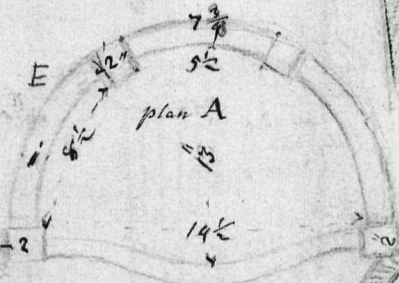
B. Stoel van Moehoni Hoeds gemaekt door Kijssie

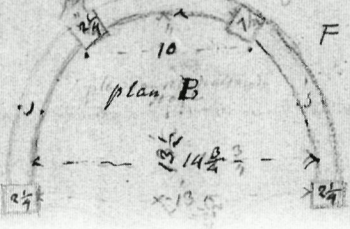
40ite leuning

B. Leuning van den Moehoni Stoel van den longi Stoel met effe of alle poorten son die leuning wick, en met Har kuffen daer op geset Copie te gillens gebouwt gem an d'wel Stoel in d'et fatter gesen d'et schoon

C model der Ovalen Stoel by de H. bergmuller D'vleete

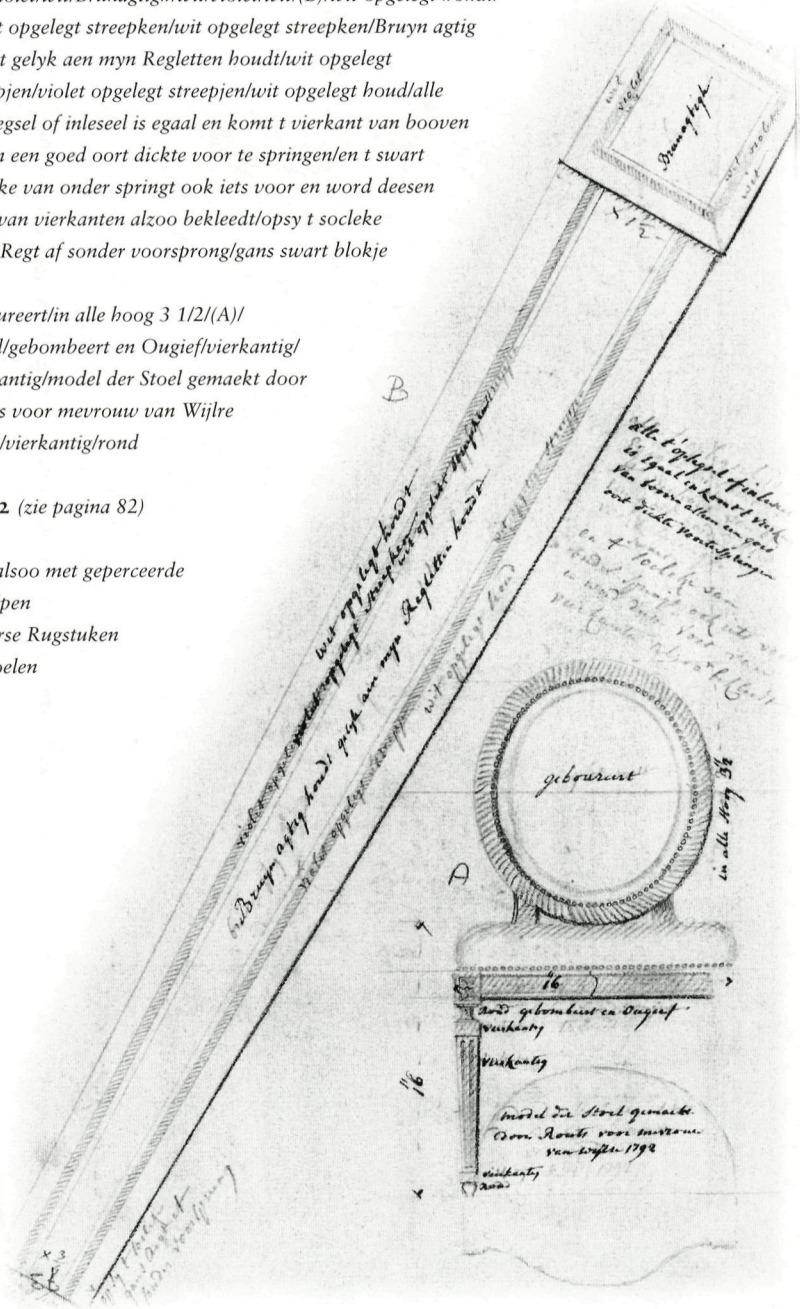
II, p. 73

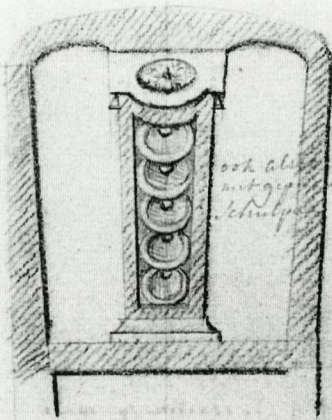
wit/violet/wit/Brunagtigh/wit/violet/wit/(B)/wit opgelegd houdt/
violet opgelegd streepken/wit opgelegd streepken/Bruyn agtig
houdt gelyk aen myn Regletten houdt/wit opgelegd
streepjen/violet opgelegd streepjen/wit opgelegd houd/alle
t'oplegsel of inleseel is egaal en komt t vierkant van booven
alleen een goed oort dichte voor te springen/en t swart
socleke van onder springt ook iets voor en word deesen
voet van vierkanten alzo bekleet/opsy t socleke
gans Regt af sonder voorsprong/gans swart blokje

gebouert/in alle hoog 3 1/2/(A)/
Rond/gebombeert en Ougief/vierkantig/
vierkantigmodel der Stoel gemaekt door
Routs voor mevrouw van Wijlre
1792/vierkantigronde

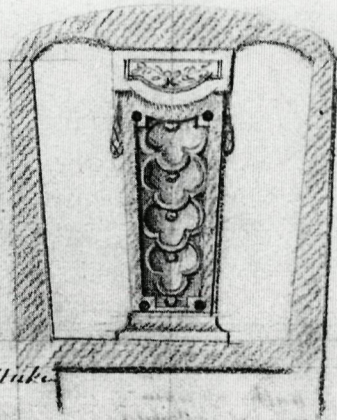
II, 72 (zie pagina 82)

ook alsoo met geperceerde
schulpen
Diverse Rugstukken
in stoelen

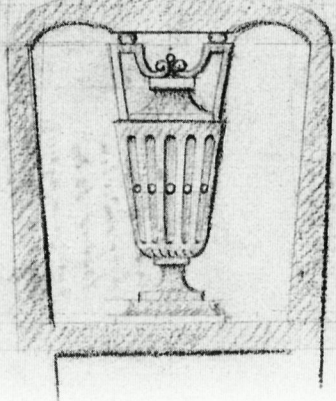
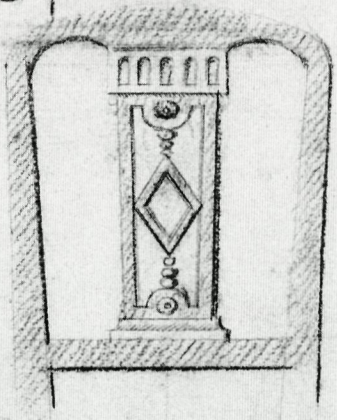
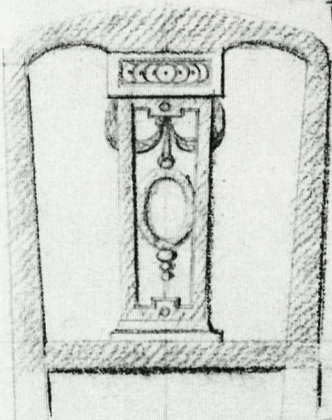
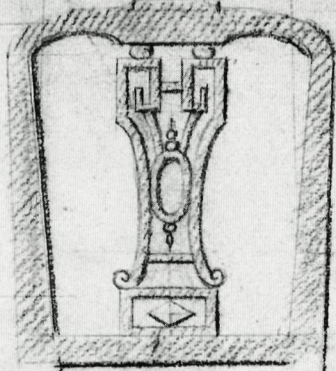

och alla
antigen
skulptur

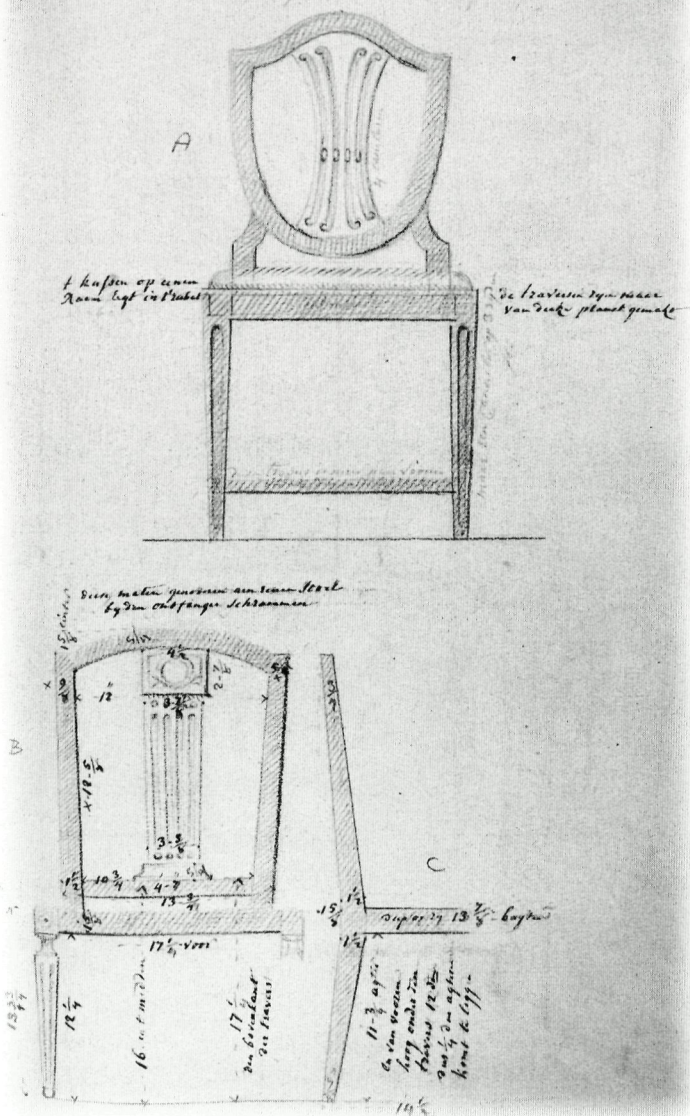
Diverse Luststake
in Stollen

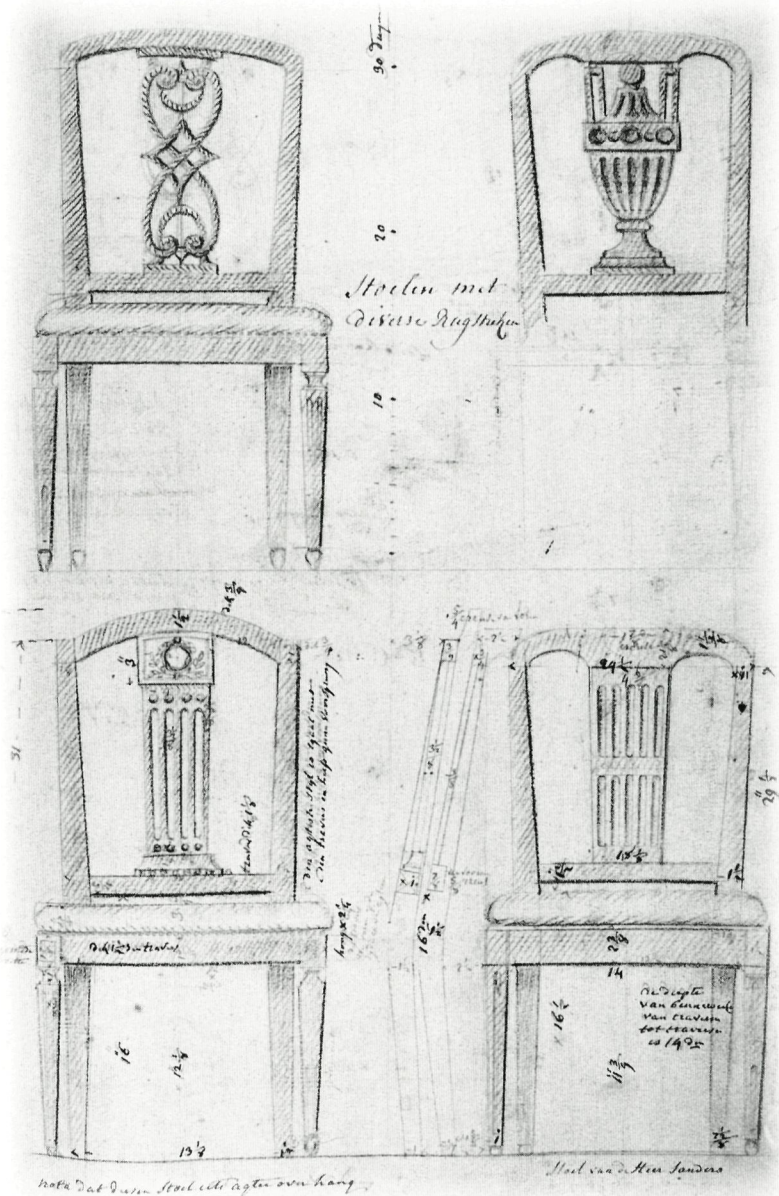

II, 71

Nieuw model van stoel gesien by mevr. van Wijlre gemaakt door Route/(A)/4 caneluren/t kussen op eenen Raem ligt in t'rabat/de traversen zyn maar van dicke planck gemaakt/maar een cannelur op 3 zyden/deesen travers is meer naer vooren deese maten genomen aen eenen stoel by den ontfangen Schrammen/in toto hoog met den cinter 32 1/2 stuk/(B)/1 5/8 Cinter/17 1/4 voor/16 in t midden/17 1/4 den bovenkant der travers (C)/diep opzy 13 7/8 buyten/11 3/4 agter en van vooren hoog onder den travers 12 dm dus 1/4 dm agtern komt te leggen

Nieuw model van Stoel gesien by mevr. van Wijlre gemaakt door Route

II, p. 75

10/20/30 duym/Stoelen met diverse Rugstukken

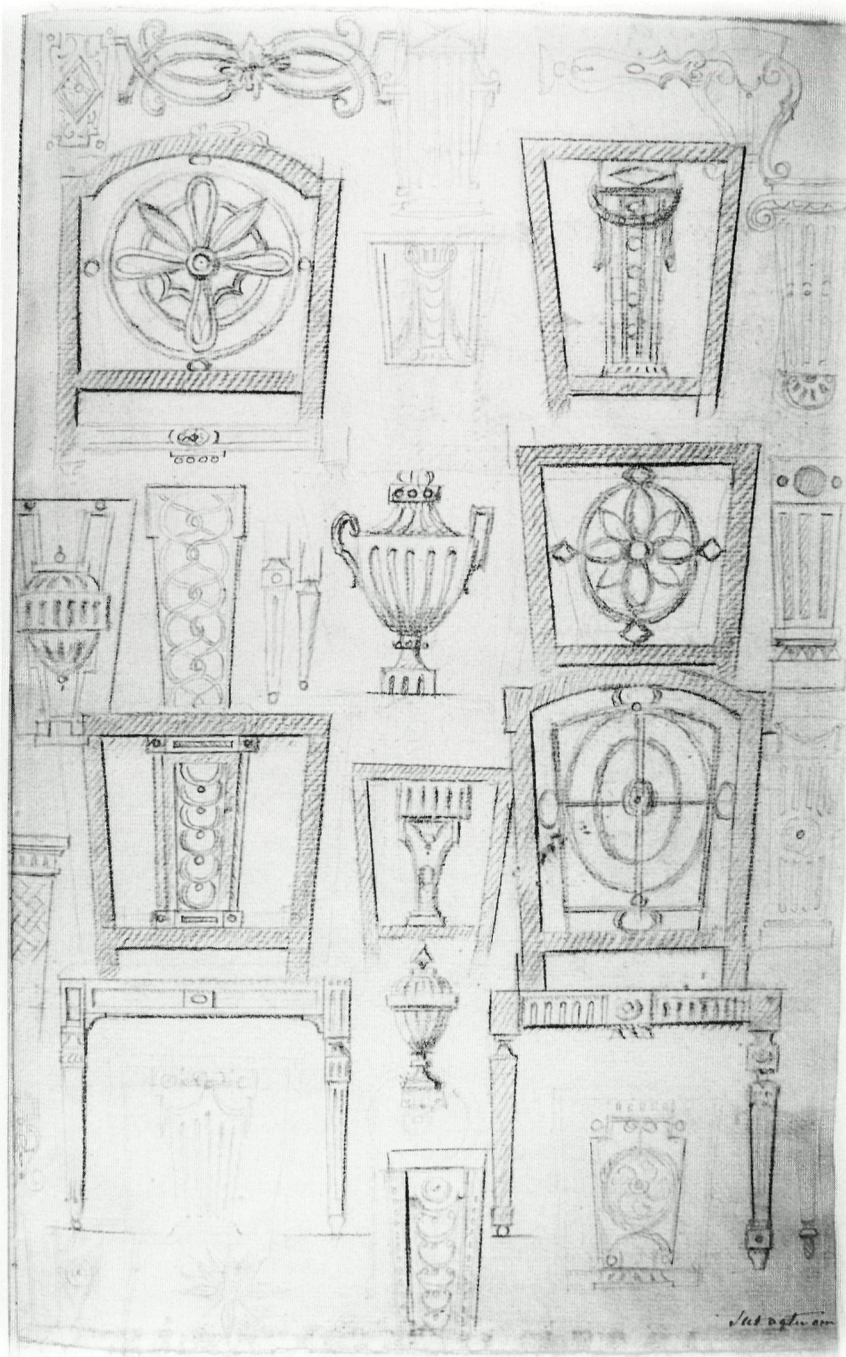
dik $\frac{3}{4}$ /travers dik $1 \frac{1}{8}$ /den agtste styl is egaal met den travers en heeft geene voorsprong
ingesnede Rosette/dik $1 \frac{1}{2}$ dm travers/gevarnist

nota dat deesen stoel iets agterover hang

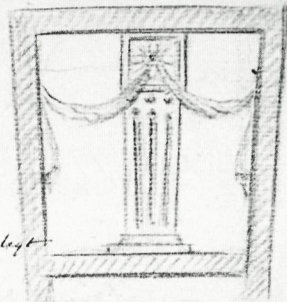
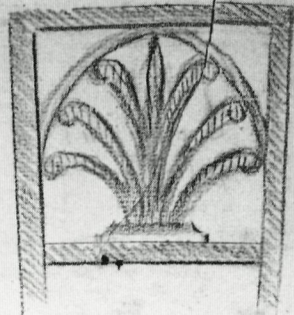
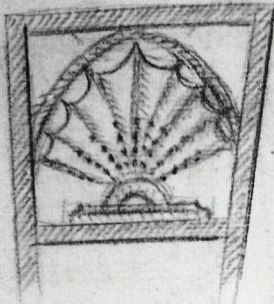
$\frac{5}{4}$ creuse van voren/hoog x $2 \frac{1}{4}$ den travers van voren op de zyde en van agteren/van vooren
 $\frac{5}{8}$ creus

$\frac{7}{8}$ dm creuse/de diepte van binnewerk van traverse tot traverse is 14 dm/gevarnist
stoel van de Heer Sanders

H, p. 42

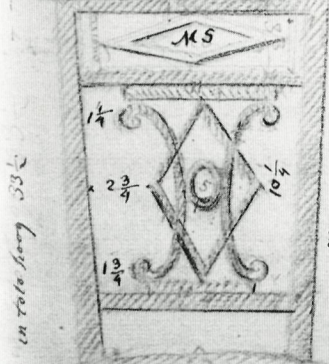
H, p. 45

De Lesangre M.S. is van wit hout ingelyft

15 1/2

groen leer

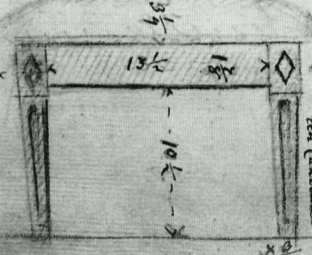
in rode leery 33 1/2

1 1/4
2 3/4
1 1/2
1 3/4

De juiste maten van onze 2 Stolen

gemaakt voor in St. Mathias parochie

in t. middel overal en
op eenige perst. diegenen

groen leer

witt. lesangre ingelyft

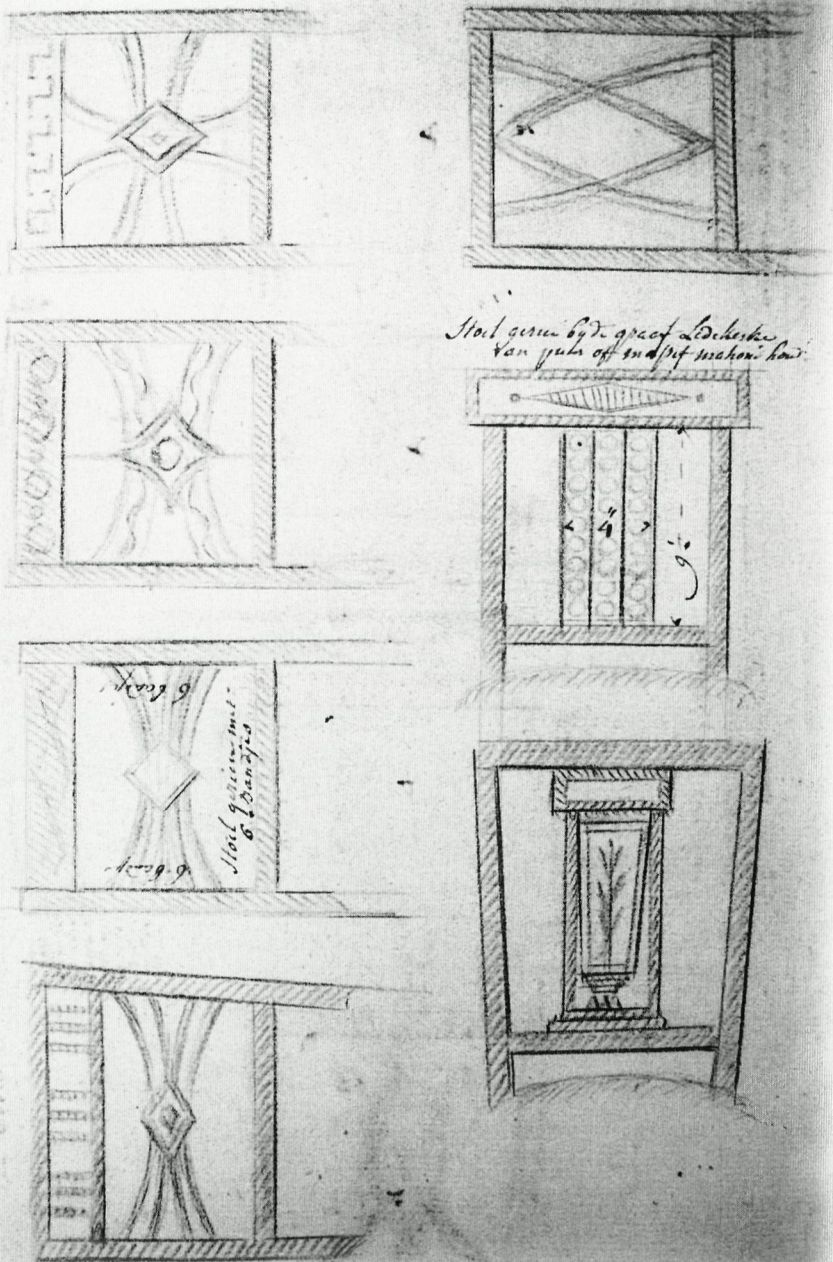
3 1/2
13 1/2
1 1/2
10 1/2

een caubour

H, p. 48

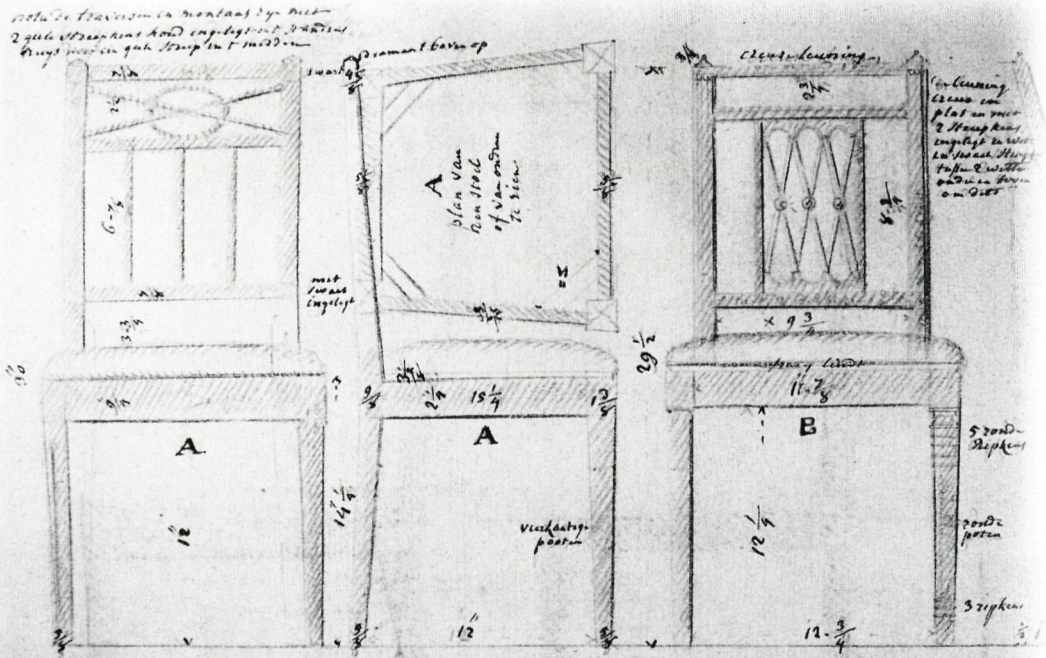
6 bandjes/stoel gezien met 6 Bandjes/6 bandjes

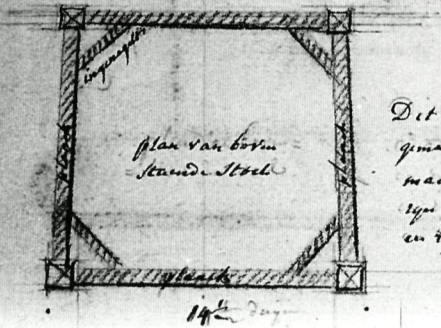
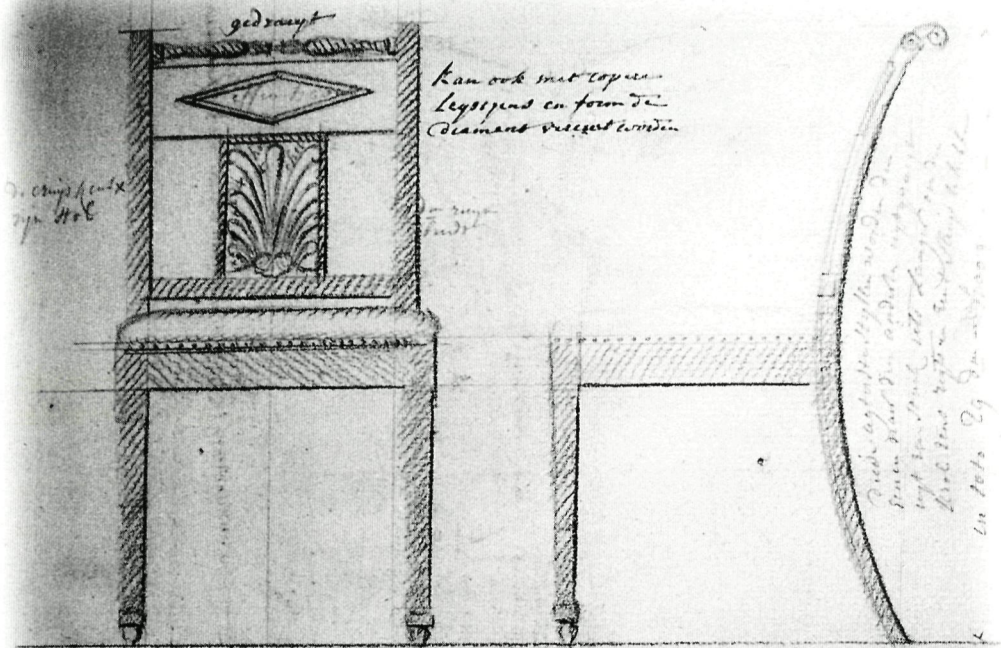
van boven stoel gezien by de graaf Ledekerke van puur of massif mahoni hout

H, p. 49

nota de traversen en montans zyn met 2 geele streepkens houd ingelegt en t st andries cruys met een geele streef in t midden/swart/met swart ingelegt/A/de voorface van desen stoel van onderen is ingelegt in den travers met eene geele losange in t midden, en in de pooten van boven een dito geele losange opstaende, en eene breede cannelure van geel Houdt in t midden van den poot, alle t overige op de zydens effen sonder ingelegt, in alles bruyn houd gemaakt diamant boven op/A/plan van den stoel of van onderen te zien/A/vierkantige pooten/(A) creuse leuning/de leuning creus en plat en met 2 streepkens ingelegt in wit en swart streepke tussen 2 witte onder en boven om dito/B/S ronde Ripkens/ronde poten/3 ripkens/(B)/(2) modellen van stoelen door Jagneau bekomen iets rond van agteren te weten[...]/Plan van den stoel B (B)/met een fraey lind omgelegt/B

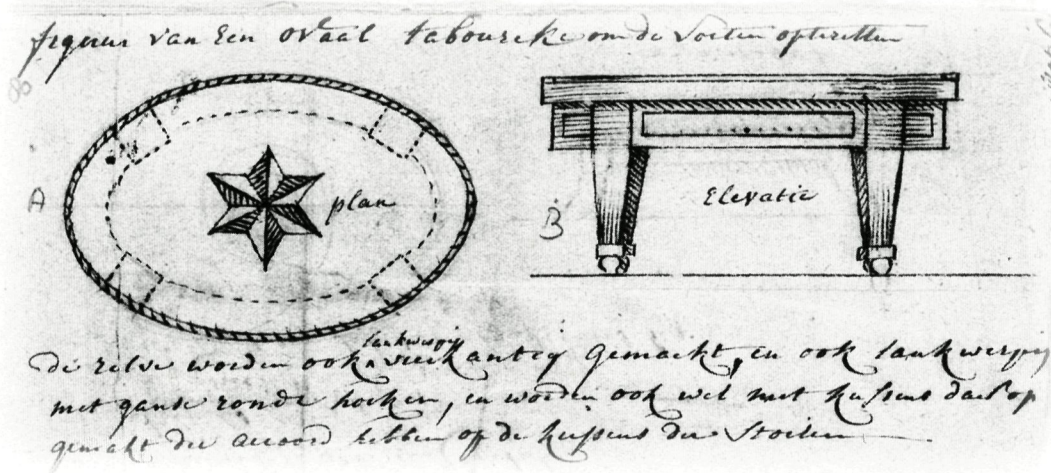

H, p. 39

gedraeyt/kan ook met copere leystgens en form de diamant verciert worden/[...]dm. ruim breedt
deese agterste stylen worden den eenen naer den anderen uytgevoert uyt een stuck iets langer om den krol eens rechts en
eens slings te hebben/in toto 29 dm. hoog
ingenagelt/planck/plan van boven staende stoel/planck/planck/Dit model is van parijs gekomen en alzoo gemaakt voor
de Heer Destrouwibles en waren maer gelymt en sonder augen en pinnen en zyn geel gemahoniseert en met was geveven
en syn seer kleyn en licht van formaat/14 1/2 duijn

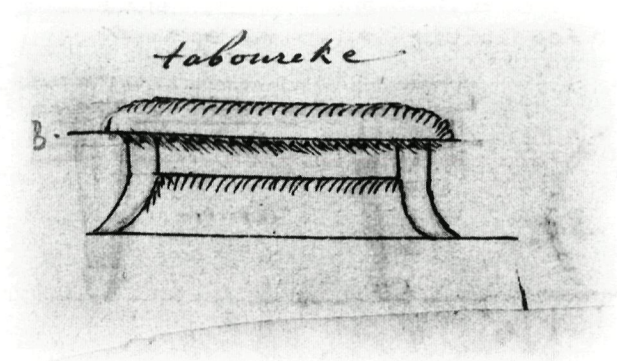
Tabouretjes

In deel II p.80 tekent Soiron een figuur van een ovaal "tabourke" om de voeten op te zetten. Dergelijke meubeltjes worden ook rechthoekig of vierkant met afgeronde hoeken gemaakt en vaak bekleed met kussens, die "accoord hebben op de kussens der stoelen" [II p. 79B]. Deze laatste opmerking van Soiron geeft een inzicht in de wijze van bekleding. "Accoord op" wil zeggen dat bij de aankleding van het vertrek zowel de gordijnen, de bekleding van de verschillende zitmeubelen, tafelkleden en bedgordijnen als vaak ook de wandbespanning wat betreft de soort en kleur stof op elkaar afgestemd waren. In de zeventiende en achttiende eeuw sprak men dan van de rode of blauwe kamer. Naast de stoel, die meubelmaker Kessels voor de baron De Rosen in 1791 gemaakt heeft, [IIp.43], is in deel II p. 76 rechtsboven nog een rugleuning van een stoel afgebeeld, die ook door Kessels gemaakt was. Joachim Kessels overleed weliswaar in 1791, maar deze liervormige rugleuningen waren in Parijs al in de jaren tachtig van de achttiende eeuw populair. En wanneer Kessels inderdaad aan het Franse hof gewerkt heeft, kan hij hier heel goed door geïnspireerd zijn. Tot ver in het eerste kwart van de negentiende eeuw bleef de liervorm in zwang.

II, p. 80

figuur van een ovaal tabourcke om de voeten op te zetten/(A)/plan/(B)/Elevatie/dezelve worden ook lankwerp^{ig} vierkant^{ig} gemaakt, en ook lankwerp^{ig} met ganz^e ronds^e hoek^en, en worden ook wel met de kussens daarop gemaakt die accoord hebben op de kussens der stoelen/(C)/plan/(D)/plan

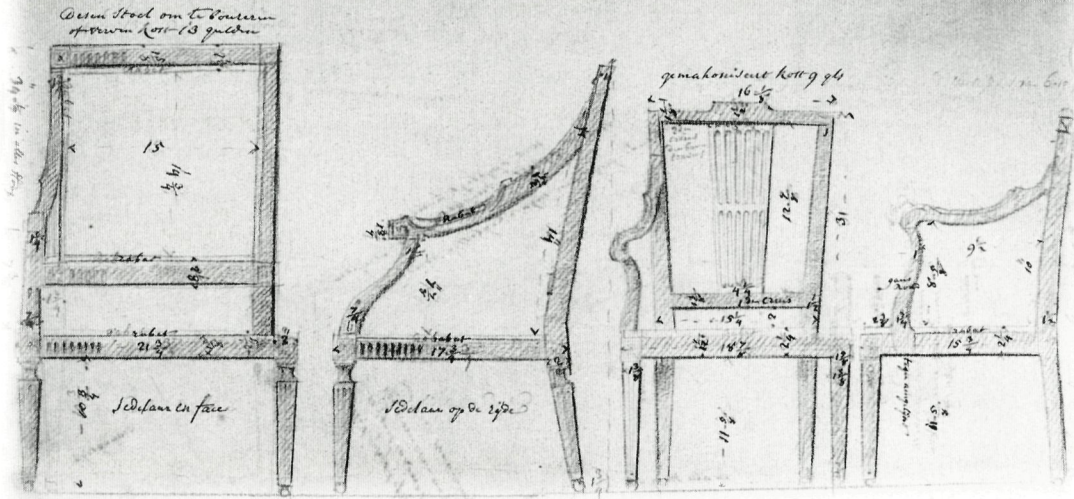
II, p. 79

taboureke

Armstoelen of sedelaars

Er wordt nog een ander type stoel, de armstoel of “zedelaar”, zoals Soiron deze noemt, in de albums afgebeeld. De benaming “zedelaar” of “sedeleer” voor een stoel met armleuningen is nog steeds in de Limburgse gebieden in gebruik. In deel II p. 74 heeft Soiron enkele fraaie exemplaren getekend. De modieuze decoratie met cannelures en de vierkante vormgeving, waarbij twee verschillende varianten van armleuningen gegeven worden, een hoekige, passend bij de stijl van de stoel en een rondere, een herinnering nog aan een vroegere stijlperiode, behoren duidelijk bij de vormgeving van het neo-classicisme. De prijs van de armstoel, die nog bekleed moet worden en eventueel geverfd, is dertien gulden [kleurenplaat XXVIII]. Gemahoniseerd kost de armstoel, afgebeeld op de rechterzijde van dezelfde bladzijde, negen gulden. De afmetingen zijn bij alle onderdelen aangegeven. Bij Fransen in de “minnebroeders”³⁵ ziet Soiron een elegante schrijfstoel met een matten zitting. De stoel is overduidelijk in een veel latere stijlperiode dan de eerder besproken armstoelen tot stand gekomen [H. p. 50].

Model van 2 Nieuwe Zedelaars

II, p. 74

Model van 2 Nieuwe Zedelaars

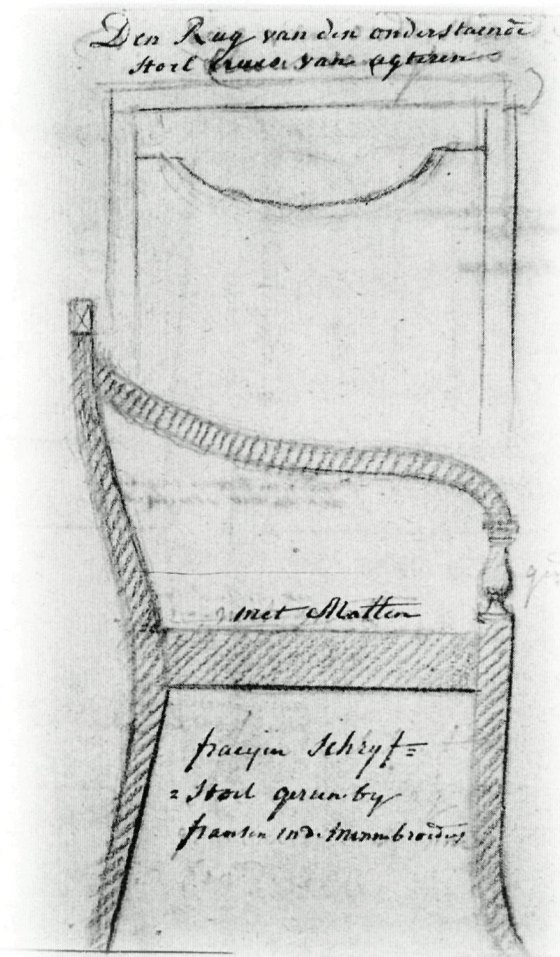
Desen stoel om te bouweren of verven kost 13 gulden/Rabat/34 1/4 in alles

Hoog/Rabat/rabat/rabat/sedelaar en face

Rabat/rabat/sedelaar op zijde

gemahoniseert kost 9 gld/2 dm creus den boven travers/1 dm creus

Rond/gans Rond/rabat/tegen aangelijmt[...] dm binnen den travers van boven

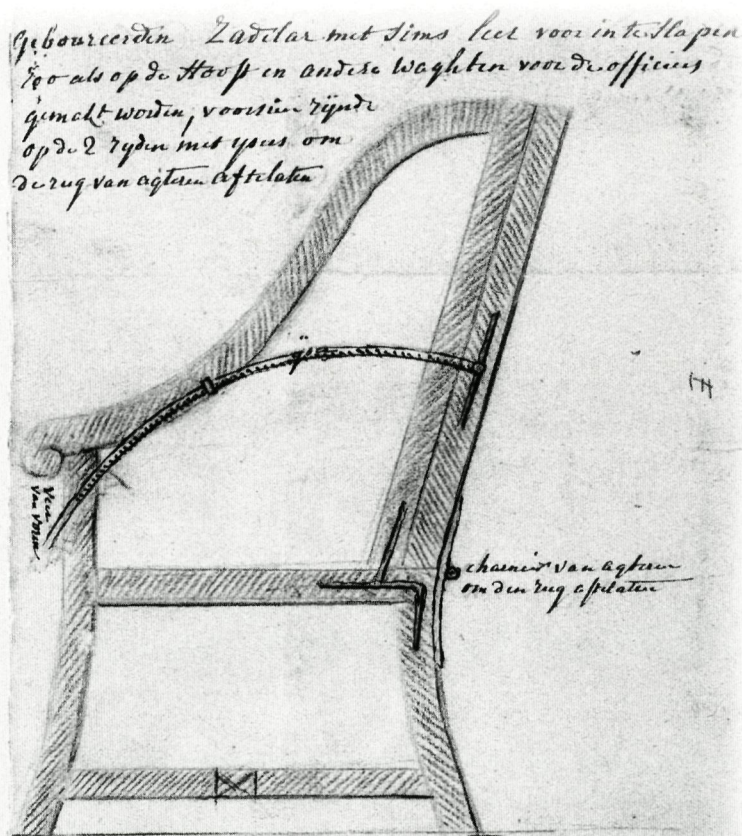

H, p. 50

Den Rug van den onderstaende stoel creus van agteren/(B)/gedraeyt/met Matten/fraeye schryf-
stoel gezien by fransen in de minnebroeders

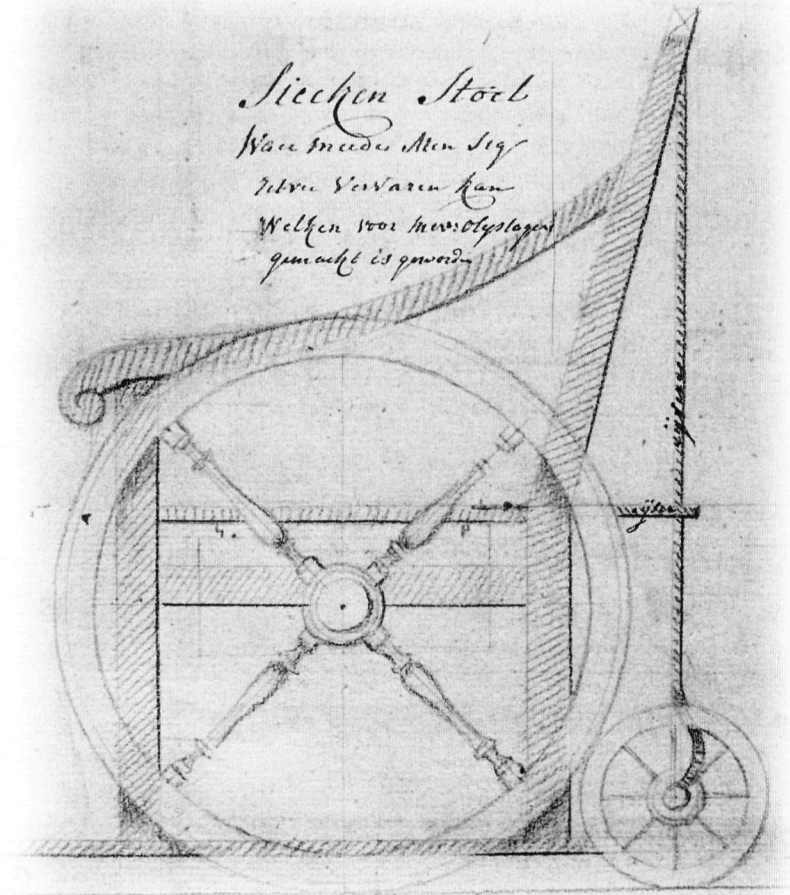
In deel H p. 36 toont Soiron een ziekenstoel, waarmee men zichzelf vervoeren kan, en die gemaakt is voor mevrouw Olislagers. Het gevaarte ziet er uit als een gewone rechttoe rechtaan leunstoel, uitgerust met een stel grote wielen, verbonden door een as die de zitting van de stoel draagt, en, direct daarachter twee veel kleinere wieltjes waarvan de as met stangen zowel aan de zitting als aan de rugleuning verbonden is en die voor stabiliteit moesten zorgen. Als deze tekening een eigen ontwerp van Soiron is geweest, openbaart zich hier wel heel speciaal zijn vaardigheid als technisch ontwerper, onverminderd het feit dat de constructie van dien aard is dat mevrouw Olislagers haar rolstoel uitsluitend binnenshuis of op zeer vlak terrein heeft kunnen gebruiken.

In deel II p. 80 tekent Soiron een met sims³⁶ leer overtrokken leunstoel, waarvan elke zijde voorzien is van een ijzeren mechanisme om de leuning van stand te doen veranderen. Dit soort in de rug verstelbare stoelen werden in Limburg en ook elders in Europa gedurende de achttiende eeuw en zelfs reeds in de eeuw daarvóór veelvuldig gebruikt.

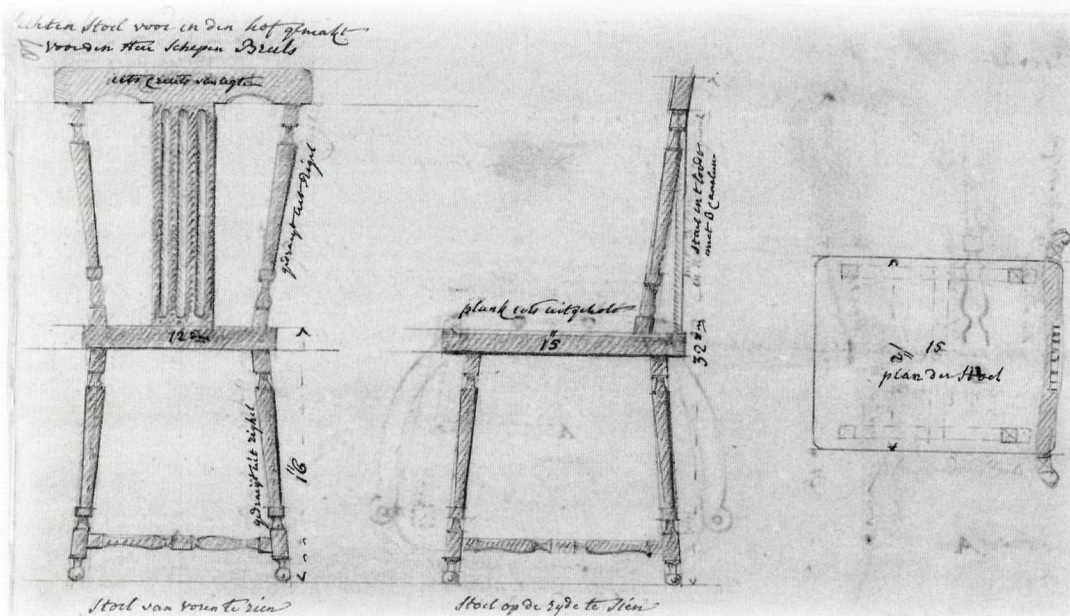
II, p. 80

Gebouwerden Zadelar met sims leer voor in te slapen zoo als op de Hooft en andere Waghten van de officiers gemakt worden, voorzien zijnde op de 2 zyden met yser om de rug van agteren af te laten/ijser/veer van voren/charnier van agteren om den rug af te laten

H, p. 36

Siecken Stoel waermeede Men sig zelve verwaren kan welken voor Mevr. Olyslagers gemaakt is geworden/eijser/eijser[...]

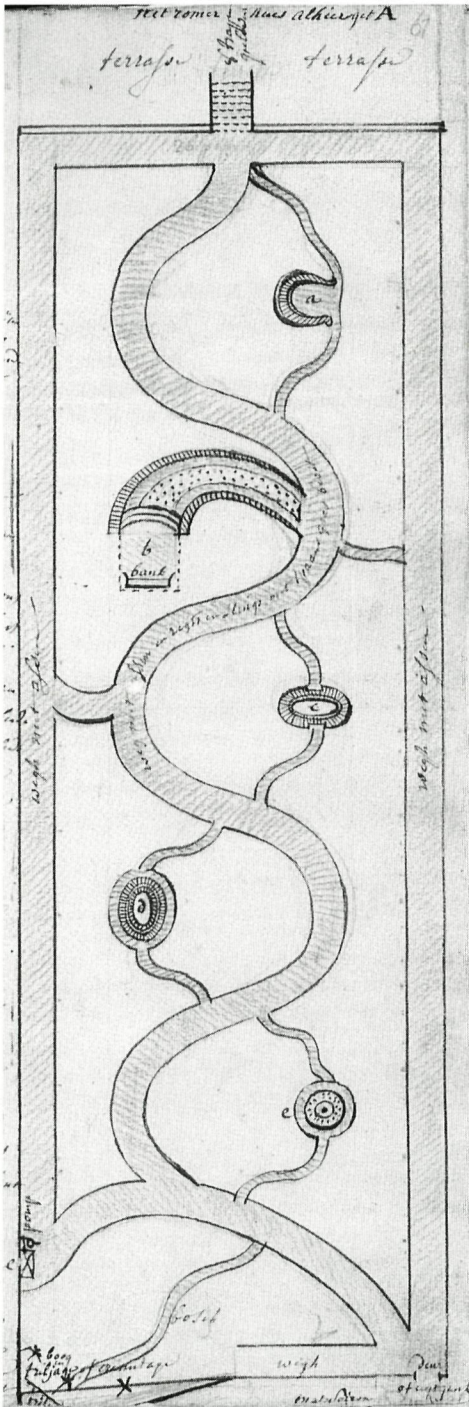

III, p. 87

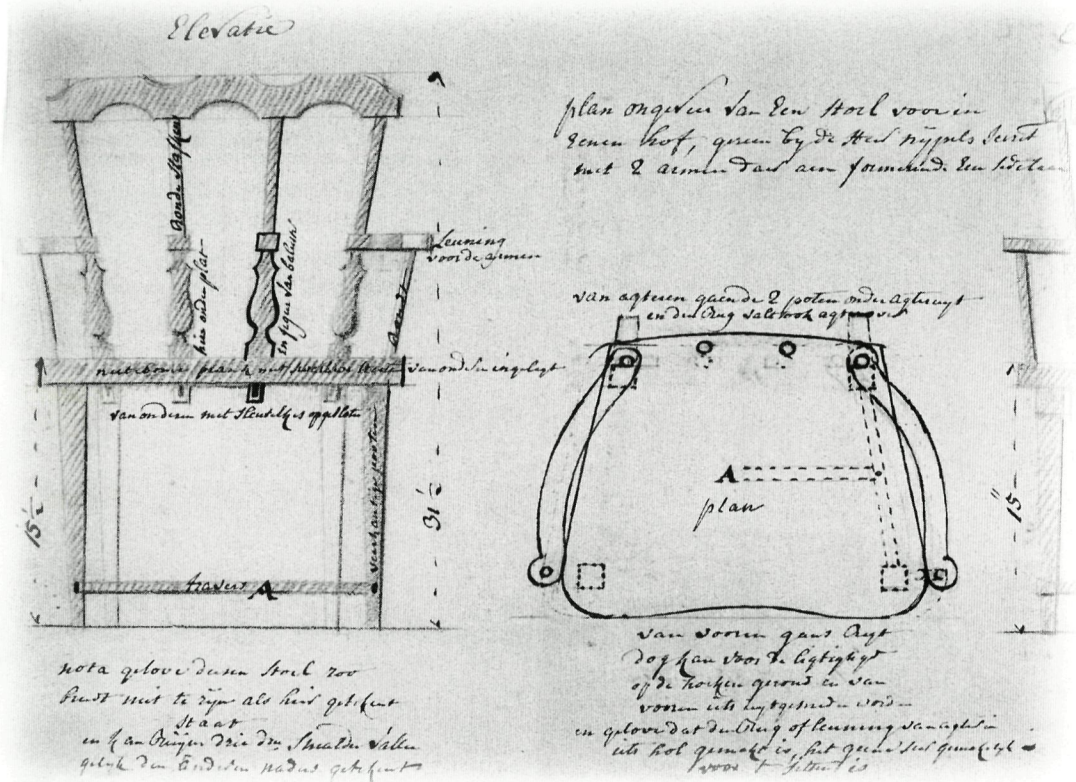
*lichte stoel voor in den hof gemaakt voor den Heer schepen Bruls/iets creuts van agteren/
gedraeyt uit Rigell/12 dm/gedraeyt uit righell/stoel van voren te zien
staet in t loodt met 3 caneluren/plank iets uitgeholt/32 dm/stoel op de zyde te sien plan der stoel*

Tuinstoelen met armleuningen, zoals bij een sedeleer, ontdekte Soiron bij de heer Nijpels. Hij merkt bij zijn tekening van deze stoel op dat hij gelooft (hij tekende de stoel kennelijk later uit zijn hoofd na) dat de rug of leuning van achteren iets hol gemaakt is “*het geene seer gemakkelijk voor t sitten is*”. De bevestiging van de rugspijlen, half balustervormig, half rond, aan de zitting, gaat met behulp van “*sleutelkes*”, een soort staafjes, door een opening in de uiteinden van de spijlen geschoven, die aan de onderzijde van de zitting uitkomen [II p. 82]. Een tekening van een plattegrond van de tuin van de heer Nypels staat in deel I op p. 61 afgebeeld. Het is een zogenaamde Engelse tuin, waarbij de symmetrie en de rechte lijnen van het traditionele Franse tuinconcept zijn verlaten om plaats te maken voor kronkelende paden en diverse, meestal iets verscholen, bijzondere en spannende plekjes. In dit geval een hoefijzervormig grasveldje, waarbij Soiron opmerkt, dat het hoefijzer niet goed geplaatst is, omdat je vandaar geen uitzicht hebt op het zomerhuis. Een tweede plekje om prettig te vertoeven is de bank of canapé bij het bemoste keldertje. Het bassin, waarin een laurierboom geplant is, het ovale heuveltje, trapsgewijs bekleed met gras en in het

Ip. 61

midden met iets, dat op huis-look lijkt en het ronde heuvel-tje lijken louter bedoeld om te verrassen en het oog te strelen. De boog en treillage of hermitage (het is niet geheel duidelijk te lezen) zal ook niet de plaats geweest zijn, waar Soiron de door hem getekende tuinstoelen gezien heeft. De voor de hand liggende plaats daarvoor is bij het terras vóór het zomerhuis.

II p. 82. Tuin en
tuinstoelen van de
Heer Nijpels.

II, p. 82

Elevatie/Ronde stafkens/leuning voor de armen/hier onder plat/in figur van baluster/Rond/
nutebomen plank met swaluwsterten van onderen ingelegt/van onderen met sleutelkes opgesloten/
vierkantige pooten/travers A/nota gelove deesen stoel zoo breed niet te zijn als hier getekent
staat en kan Ruijm drie dm. smalder vallen gelyk den anderen naders getekent plan ongeveer
van Een stoel voor in Eenen hof, gezien by de Heer Nijpels Secret. met 2 armen daer aen forme-
rende Een sedelaar/van agteren gaende 2 poten onder agteruyt en den Rug valt ook
agterover/A/plan/van voren gans regt dog kan voor de lichtigheit op de hoeken gerond en van
voren iets uytgesneden worden en gelove dat den Rug of leuning van agteren iets hol gemaakt
is, het geene seer gemakelyk voor t sitten is
Elevatie van den stoel van voren te zien/A

Tafels

De tafels, die Soiron in zijn albums afbeeldt, zijn voor wat betreft uitvoering en bestemming zeer verschillend. Er zijn wandtafels of consoles, speciale uittrekbare- of uitklapbare eettafels, speeltafeltjes, ronde tafels, een klein hoog rond tafeltje voor de dames, "*chiffonniere*" genaamd, een kopieertafel, een biljarttafel, een schrijftafel met drie laden en nachttafeltjes.

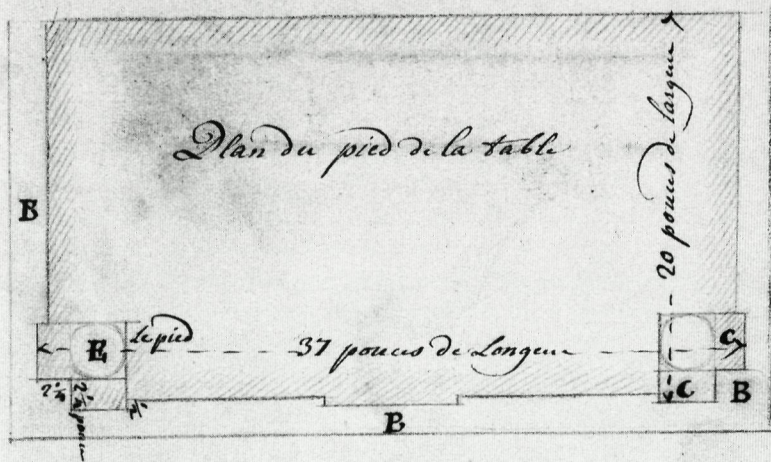
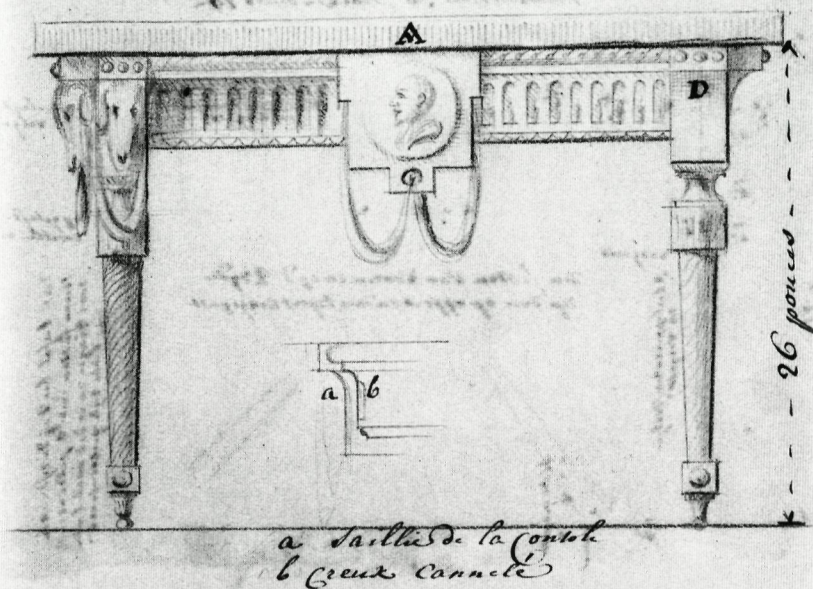
De meeste van deze tafels heeft Soiron her en der gezien en nagetekend. Slechts enkele heeft hij zelf ontworpen.

Wandtafels of consoles

Een wandtafel in de stijl van de "goût grec", de reactie op de krullige vormen van de rococo, heeft Soiron laten maken voor de eetkamer van Borgharen [II p. 91]. De tafel stond ooit tussen de ramen van de eetkamer of roze zaal van Borgharen, waar deze rijkversierde penanttafel het tegenwicht van de schouw aan de overzijde vormde. Toen de familie De Rosen in het midden van de twintigste eeuw het kasteel verkocht, heeft zij deze tafel meegenomen. Opvallend eraan zijn de ramskoppen en een groot medaillon met guirlandes. Aan de relatieve zware uitvoering van deze decoratiemotieven herkent men deze vroege uiting van het neo-classicisme. De tafel, gemaakt voor mevrouw van Wylre, is naar hetzelfde basismodel vormgegeven [II p. 92]. Geen ramskoppen, maar een verguld opgelegd bladmotief ditmaal, en geen medaillon, maar een guirlande met festoenen op de voor- en beide zij-kanten. Veel versierende motieven zijn verguld om de tafel extra mooi te maken, zoals de cannelures aan de voorzijde onder het blad, de decoratie van "*tulippen*" in de cannelure van de poot, de rozetten op de vierkante tussensstukken van de poot evenals de bladvormige decoratie boven het uiteinde van de poten. De ornamenten aan deze tafel kostten dertien gulden. De tafel heeft een marmeren blad. Alle maten zijn weer nauwkeurig opgegeven, hetgeen belangrijk is in verband met de verhouding van de verschillende onderdelen van de tafel. Soiron merkt in verband daarmee ook op, dat de poten nog massief genoeg zijn ten opzichte van de opgelegde rozetten.

Een kleine console met rond blad en op twee gebogen poten, die onderling verbonden zijn door een planchet, waarop een grote vaas geplaatst is, behoorde aan de heer Van de Waal, die in het huis van Soiron's broers, de kanunniken, woonde [II p. 90]. Ook dit wandtafeltje is rijk versierd, met rozetten, pailletten en een rand van ribben, uitgesneden langs het midden van de poten. Bij Hupkens ziet Soiron een rond hoektafeltje [H p. 55]. Het is zeer elegant door de "*perceringen aan het gallerijtje*" en de opengewerkte onder-rand. De kleurstelling is niet minder verfijnd: geel, grijs en wit. De ingelegde, horizontaal geplaatste schelpmotieven zijn wit omrand in een achthoek op de plaats, waar zich bij een lade de trekkers zouden bevinden. In het midden, op de plaats van een sleutelgat, bevindt zich een verticaal schelpmotief.

Table

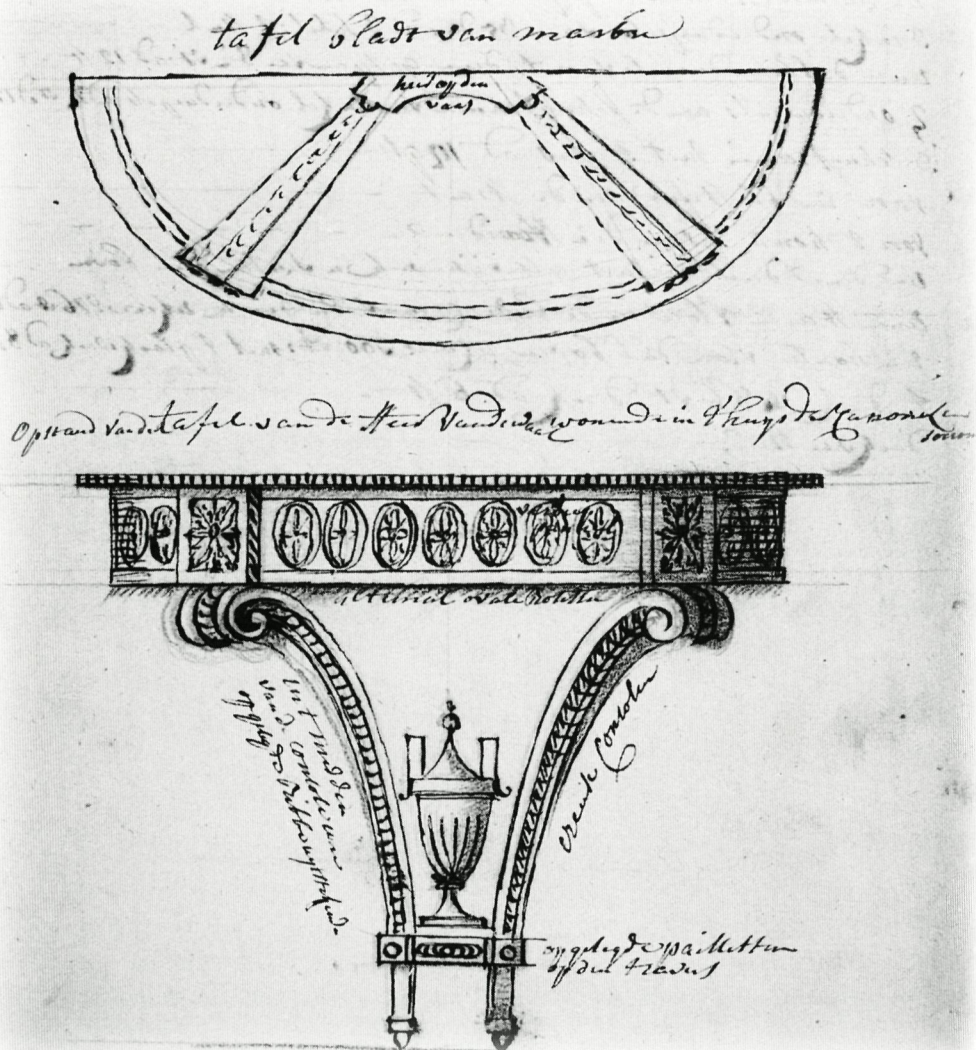
- A L'épaisseur de la table de marbre
- B Saillie de la table de marbre
- C Saillie des Consolles D
- E Emplacement des pieds de la Table

II, p. 91

Table | A | D | 26 pouces | a | b | a saillie de la console | b Creux cannelé

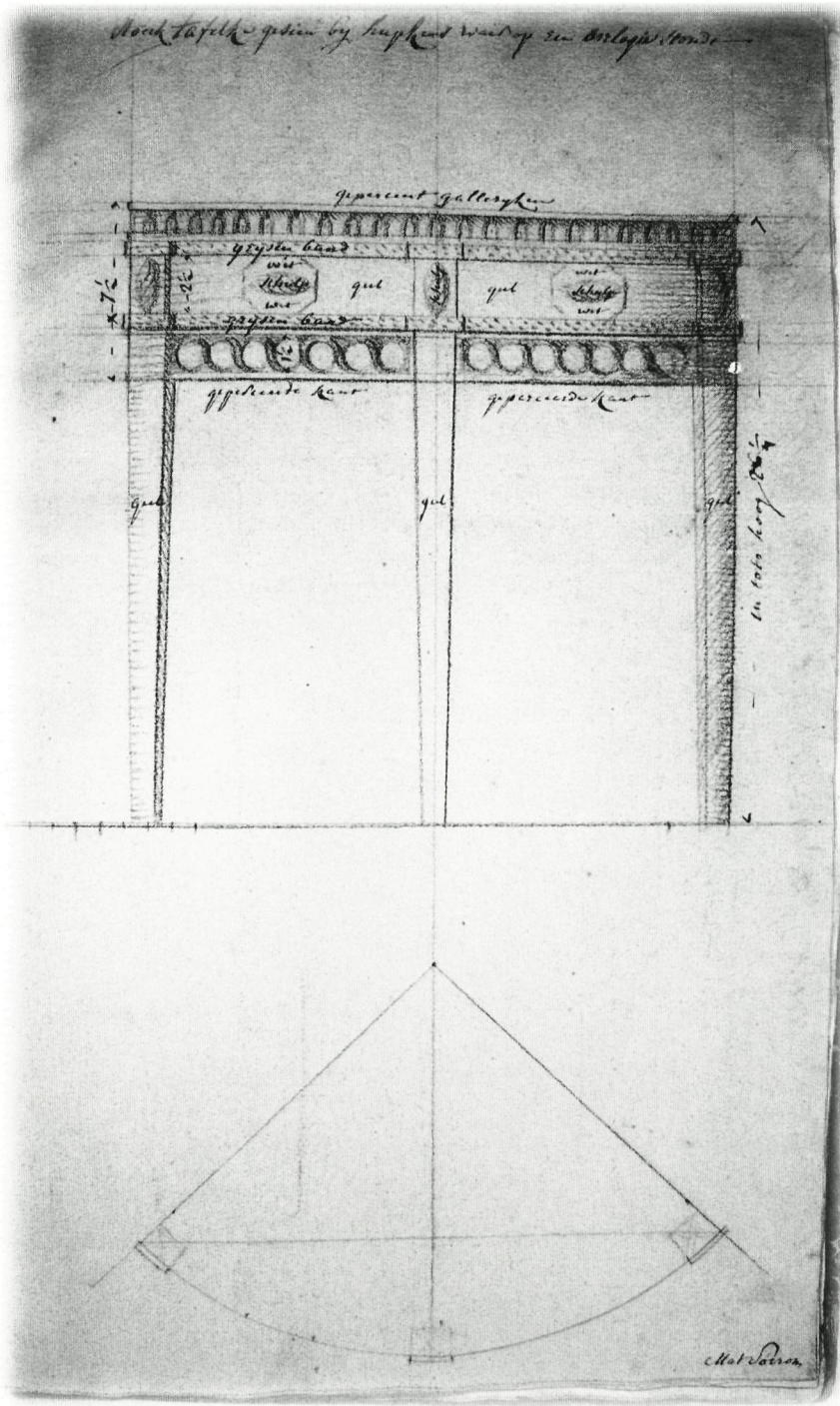
Plan du pied de la table | B | 20 pouces de largeur | Le pied | E | 37 pouces de longueur | C 2 1/4 pouce | C | B | B A L'épaisseur de la table de marbre | B saillie de la table de marbre | C saillie des Consolles D | E Emplacement des peids de la Table

Het inleggen met gekleurde houtsoorten, zoals ook het geval was bij stoelen uit deze tijd, lijkt een regionale specialiteit, in elk geval een voorkeur die men elders in Nederland veel minder aantreft.

II, p. 90

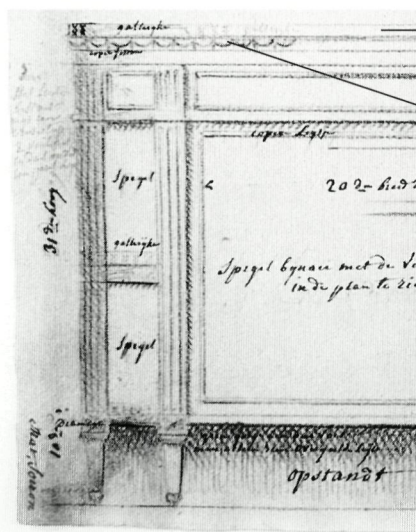
tafel blad van marbre/hier op den vaas Opstand van de tafel van de Heer Vandewaal wonende in t'huys der Canoniken soiron/verdiep [...]/altemal ovale Rosetten/in t midden van de console een opgelegde Ribbe nytstekende/creuse Consolen/opgelegde pailletten op den travers

H, p. 55

Hoectafelke gesien by hupkens waer op een Orloges stonde/geperceert gallerijken/grijsen band/wit/wit/schulp/geel/schulp/geel/schulp/wit/wit/grijsen band/geperceerde kant/geperceerde kant/geel/geel/geellin toto hoog 26 1/4

Een meubel van onvervalste Parijse origine tekent Soiron op p. 54 van deel H; “*plan van een moderne tafel in parijs gemakt wordende genaemt consol*”. Het ontwerp vertoont enige overeenkomst met het model op p. 57 van deel H, behoudens de kastruimte en de vorm der zijkanten. Aan de achterwand bevinden zich spiegels, die gevat zijn tussen banden van dezelfde breedte als het koperen galerijtje. De voetjes onder de gecanneleerde kolompoten zijn fraai gedraaid. Boven de kapitelen van de kolommen staan koperen figuurtjes. De achtergrond van de ronde koperen handvatten, waarmee de laden geopend kunnen worden, wordt gevormd door een blauw plaatje waarop, als bij een cameo, een wit figuurtje. Dit soort plaatjes werden van porcelein of emaille gemaakt. Het meubel wordt gedekt door een plaat wit marmer en het is, met uitzondering van de koperen delen, geheel uit bruin mahoniehout gemaakt. De wandconsole met marmeren blad op p. 57 van deel H, die meer lijkt op een commode dan op een tafel, heeft Soiron gekocht op “*de uitroep bij de jonge Bleron*”³⁷ voor iets meer dan driehonderd franken. Aan de zijkanten bevinden zich, tussen twee gecanneleerde pilasters, halve open kastjes, waarvan de achterwand uit spiegelglas bestaat. Een plankje, afgezet met een “*gallerijtje*”, deelt de ruimte aan de zijkanten in tweeën. Aan de voorzijde sluit een spiegeldeur het kastje af. Vooral deze spiegeldeur lijkt een weinig voorkomende variatie. Achter de deur bevinden zich bovenin drie laden en daaronder een plank.

H.p. 57 detail

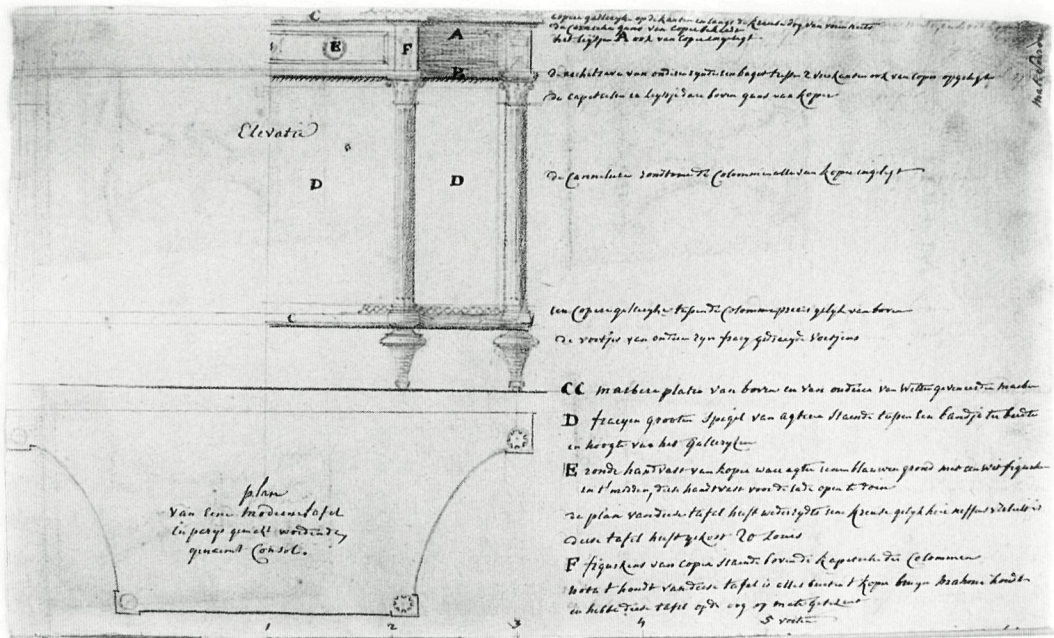
Soortgelijk meubel met een “*gallerijtje*” en een “*copere festone*”.

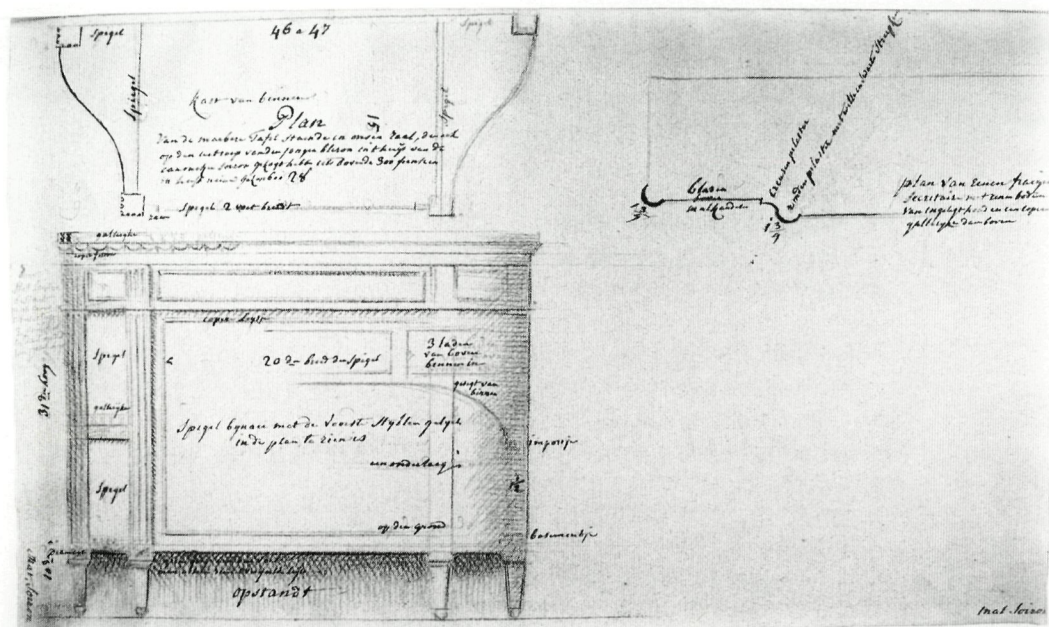
gallerijtje
copere
festone

H, p. 54

C/copere gallerijke op de kanten en langs de kreuse dog van voren niets de corniche gans van koper bekledt het leijsjen A ook van koper ingelegt/A/E/F/B/de architrave van onderen zijnde een beget tussen 2 vierkanten ook van koper opgelegt/de capiteelen en leystje daer boven agns van koper/Elevatie/(D)/D/de canneluren rondtome de colommen alle van koper ingelegt/leen copere galleryke tussen de colommen precis gelijk van boven/de voetjes van onderen zyn fraey gedraeyde voetjens/CC marbere platen van boven en van onderen van witten geveenerden marbre/D fraeyen grooten spigel van agteren staende tussen Een bandje ter breedte en hoogte van het galleryken/E ronde handvast van koper waer agter eene blauwen grond met een wit figurken in t'midden, deese handvast voor de lade open te doen/plan van eene moderne tafel in parijs gemakt wordende genaemt Consol/de plan van deese tafel heeft wederzydts eene kreuse gelyk hier neffens verbeelt is deese tafel heeft gekost 20 Louis/F figurkens van koper staende boven de kapiteelen der colommen/note t houdt van deese tafel is alles buiten t koper bruyen mahonie houdt en hebbe deese tafl op de oog op mate getekent/1 2 3 4 5 voeten

H, p. 57

spiegel/46 a 47/spiegel/spiegel/kast van binnen/spiegel/Plan Van de marbere Tafel staende in onsen zaal, die ick op den uitroep van den jongen bleron in t huys van de canoniken Soiron gekogt hebbe iets boven de 300 franken en heeft nieuw gekost 600/spiegel 2 voet breedt/raem

galleryke/copere festone/[...] Het leystje bestaet uyt eene cruse tussen 2 vierkanten en dar onder een parel leyst/copere Leysje/spiegel/20 dm breedt den spiegel/3 laden van boven binnen in/gesigt van binnen/31 dm hoog/galleryke/spiegel bynaer met de voorste stijlen gelyck in de plan te zien is/impostje/een onderlaag/spiegel/op den grond/basementje/Diamant/10 dm/[...] maer alleen overgulde leyst/opstandt

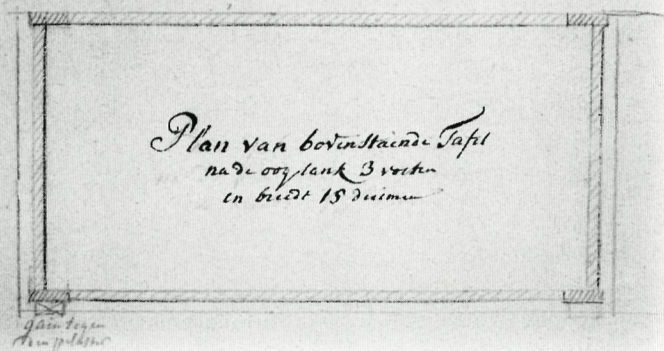
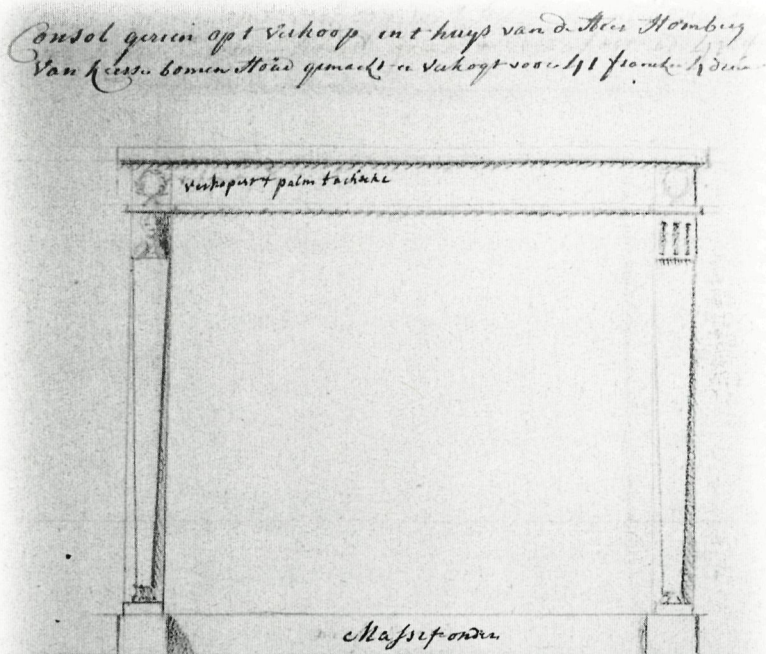
bladen boven malkander/creusen pilaster/ronden pilaster met witte en swarte streepkens/plan van eenen fraeijen secretaire met eenen bodem van ingelegt houd en een copere galleryke daer boven

Een eenvoudige wandtafel van later datum zag Soiron bij Homberg. Hij is gemaakt van kersenhout [II p. 98] en de enige versiering wordt gevormd door het beslag, dat bestaat uit een herme, waarvan de buste en de voetjes verkoperd zijn, en voorts nog een lauwerkransje. Een halfronde wandtafel met vier ronde kolommen staat tussen de ramen bij pastoor Wijnands [H p. 29].

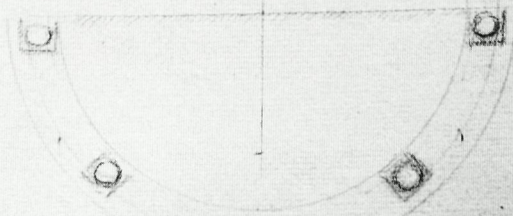
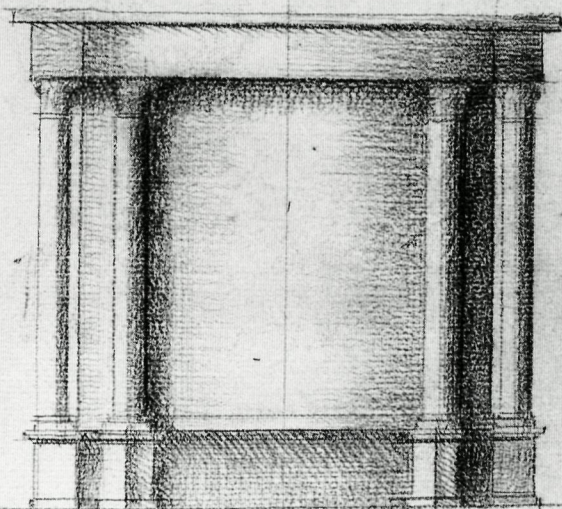
II, p. 98

Consol gezien op t verkoop in t huys van de Heer Homberg Van keerse bomen houd gemaakt en verkogt voor 41 franken 4 denier/verkopert t palm tachseke/Massif onder

Plan van bovenstaende Tafel na de oog lank 3 voeten en breedt 15 duimen/ gain tegen den pilaster

Rond Commoodje onder den Spiegel post-tafel
in 2 vensters by onsen Heer Pastoor Wijnands

H, p. 29

Rond Commoodje onder den Spiegel past tussen de 2 vensters by onsen Heer Pastoor Wijnands
zie ook Secretaires V, p. 79

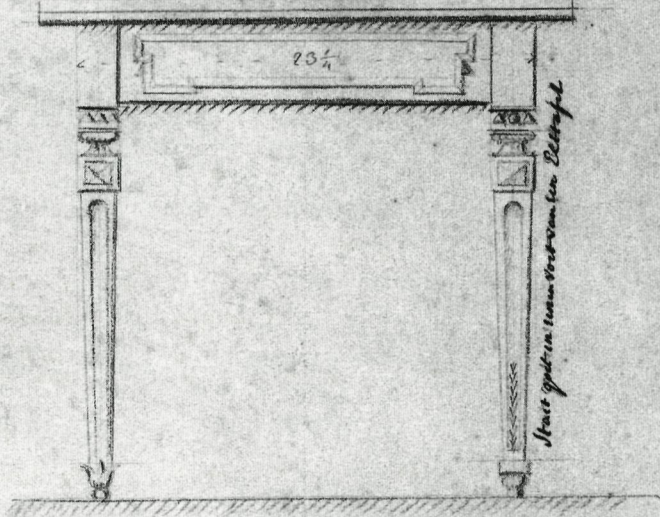
Eettafels

Vóór de achttiende eeuw was het gebruik van tafels, die uitsluitend gebruikt werden om aan te eten, beperkt. Voor een klein gezelschap werd een tafel aangedragen en voor een groter aantal gasten behielp men zich door het opstellen van schragen met planken. Zolang er geen gebrek was aan personeel, vormde dit geen probleem. In de tweede helft van de achttiende eeuw gaat men er toe over aparte vaste eettafels te maken, die dankzij een ingenieus mechaniek naar believen groter of kleiner gemaakt kunnen worden. Het worden echte tafels, maar zonder de bezwaren, doch met de voordelen van de vroegere schragen en planken. Het model voor de eetkamer van kasteel Borgharen heeft Soiron tot in detail getekend [IX p. 113]. Deze eettafel bezit drie vaste en vier losse stellen tafelbladsteunen, die telescopisch in en uit elkaar kunnen schuiven dank zij het in de steunen aangebrachte systeem van glijdende zwaluwstaarten. De bladen, die gemaakt zijn van dennenhout, met een stevig kader van eiken, kunnen in het midden van de tafel opgeborgen worden. De bladen worden aaneen gevoegd met behulp van ijzeren pinnetjes. Wanneer de tafel ineengeschoven is tot zijn kleinste afmeting kan hij dienst doen als een gewone thee- of werktafel.

Een tweede eettafel, [II p. 96] waarbij Soiron een keur aan decoratiemotieven geeft, is die van zijn broers Andreas Joseph en Wilhelmus Martinus, kanunniken van het kapittel van Sint Servaas te Maastricht. Het systeem om deze tafel te vergroten, verschilt van dat van de tafel van Borgharen. Het dubbele blad kan draaien, openklappen en in het midden van het onderstel van de tafel geschoven worden.³⁸ De veelheid aan versieringen, die Soiron voor de tafel voorstelt, zijn de veelgebruikte neo-classicistische decoratiemotieven als geteld geld, cannelures, randen à la Grèc en een brede cannelure met korenaarvulling, waarvan Soiron opmerkt, dat deze goed staat in een dikke poot van een eettafel. In deel H op p. 58 beeldt Soiron nog zo'n "*draeyende*" tafel af, die zich in zijn eigen eetkamer bevond.

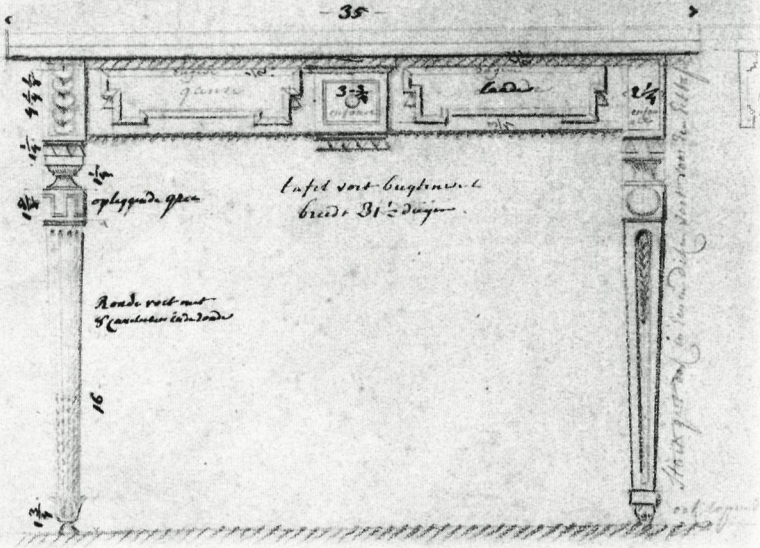
Eettafel op de korte zijde te zien

van de Canoniken
Welkers bladt sig niet uyt trekt maer op slaet en sig draeyt over den Voet
in sijn kof door my mat soiron voor onse eettafel.

Eettafel op de lange zijde te sien

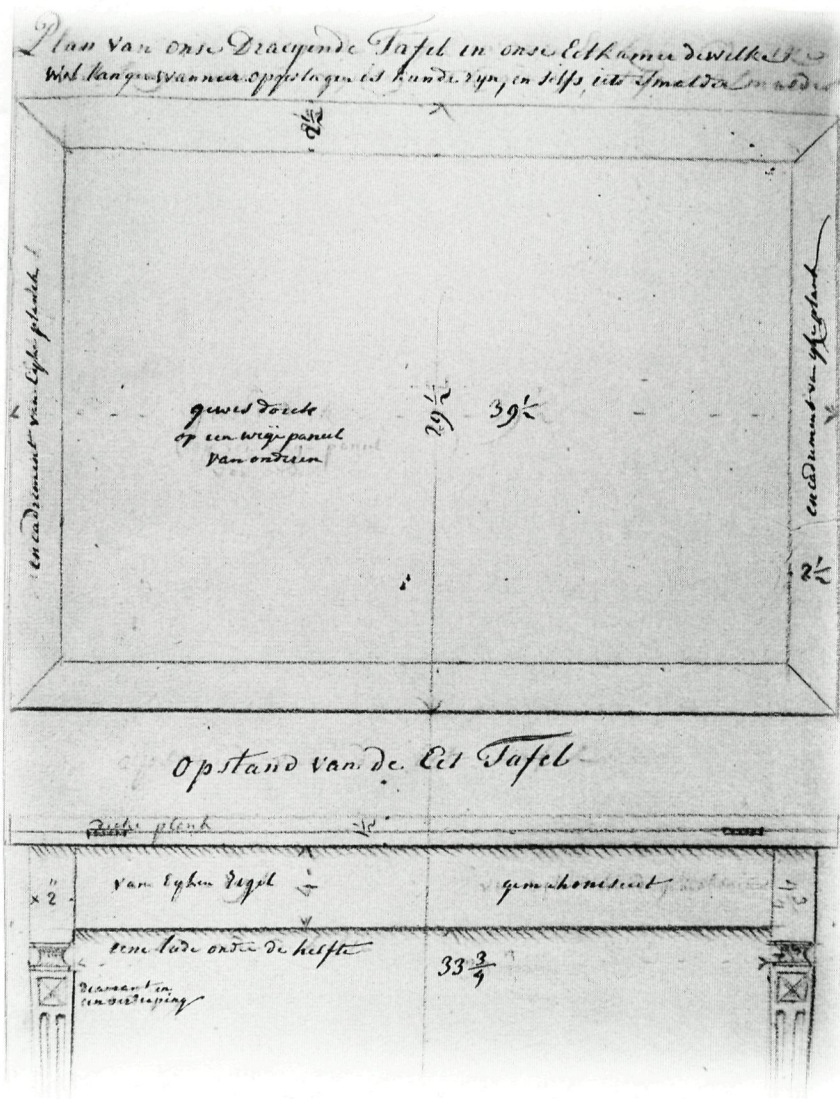
35

II, p. 96

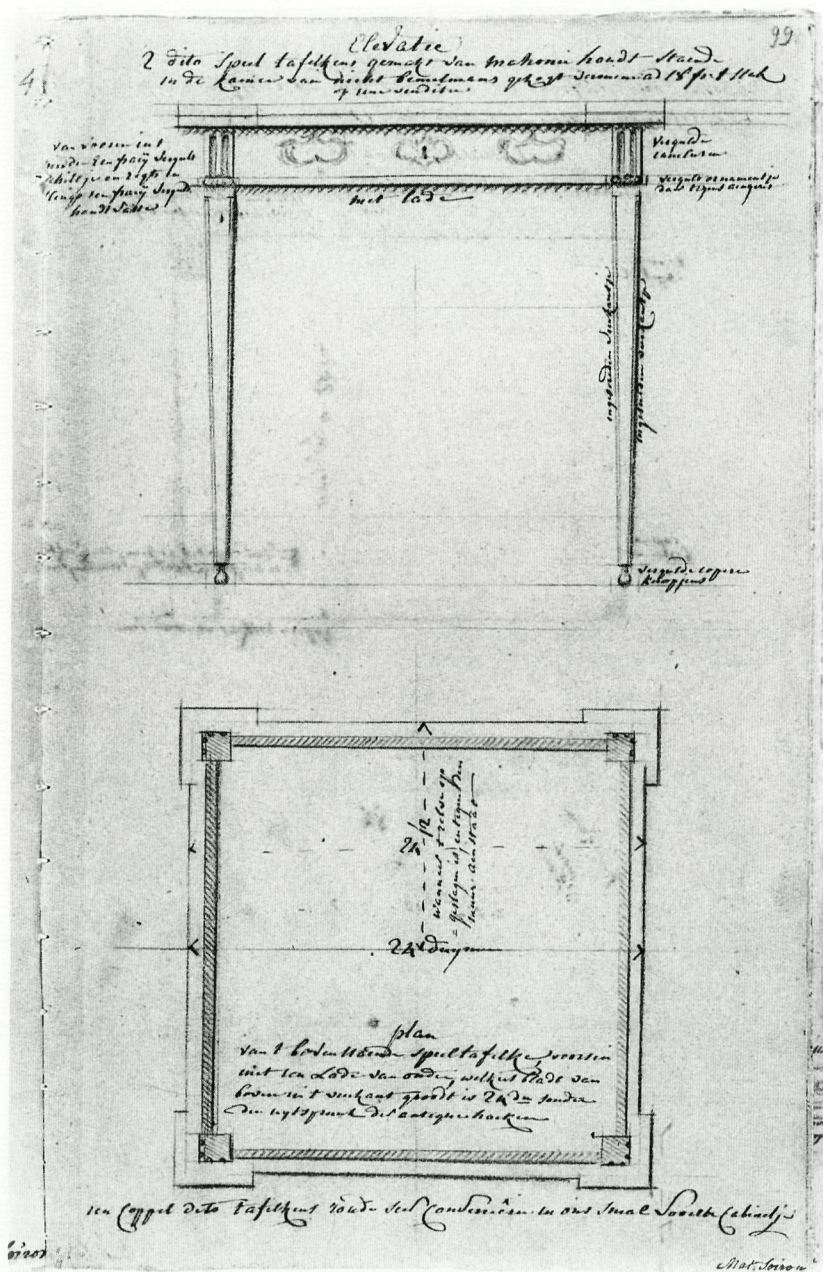
Eettafel op de korte zijde te zien van de Canoniken Welkers bladt sig niet uyt trekt maer op[s]laet en sig draeyt over den Voet ingekogt door my mat soiron voor onse eettafel staet goet in eenen voet van een eettafel

Eettafel op de lange zijde te sien/ougive/ougive/ongev profil der Laadelganse/laade/enfoncel/enfoncel/tafel voet buytenwerk breedt 31 1/2 duym/opleggende grece/Ronde voet met 8 caneluren in de ronde/taet goed ook in Eenen diken voet voor Een Eettafel/look kopere rollen

H, p. 58

Plan van onse Draeyende Tafel in onse Eetkamer dewelke wat langer wanneer opgeslagen is kunde zijn, en zelfs iets smalder/gewes [was] doeck op een wijje paneel van onderen/encadrement van Eyke plank/encadrement van yke plank
Opstand van de Eet Tafel/dicke plank/van Eyken regel/gemahoniseert/eene lade onder de helfte/diamant in een verdieping/keersen

II, p. 99

Elevatie/2 dito speeltafelkens gemakt van mahoniehoudt staende in de kamer van nicht bemelmans gekogt smane ad 18 fr t stuk op eene venditie/vaan vooren in t midden een fraij vergult schiltje en regts en links een fraij vergult handvat/vergulde caneluren/met lade/vergult ornamentje daer tegens aengeset/ingesneden Vierkantje/ingesneden vierkantje/vergulde copere knopjens

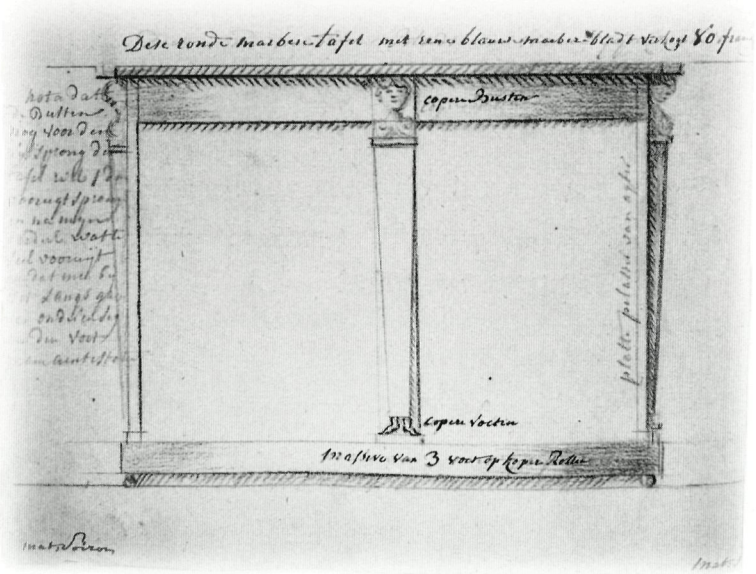
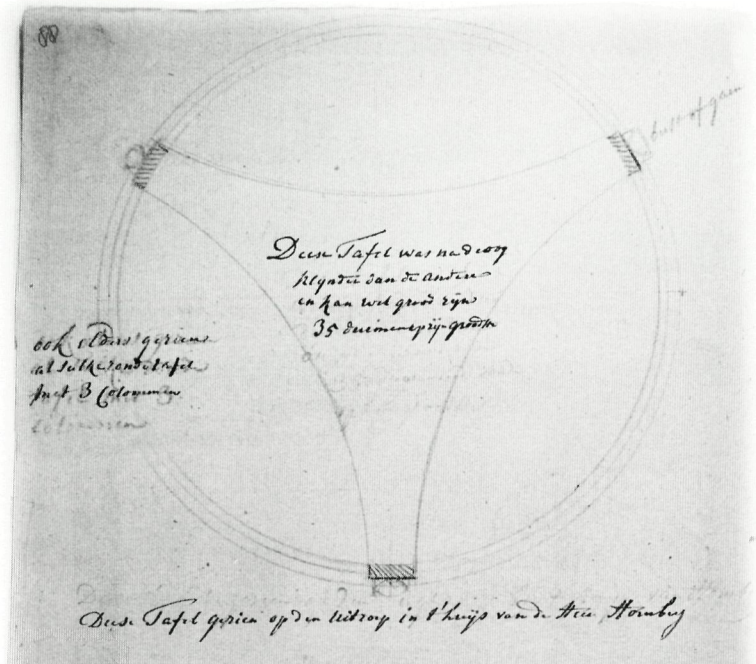
12 wanneer t zelve opgeslagen is en tegens den muur aenstaet/24 duymen/plan van t bovenstaende speeltafelke, voorsien met een lade van onder, welkers bladt van boven in t vierkant groot is 24 dm sonder den uijtsprong der antique hoeken/een Coppel dito tafelkens zoude seer convenieren in ons smal Voorste Cabinetje

Tafels zonder specifieke bestemming

Behalve de vele tafels met een eenduidige bestemming, heeft Soiron vanzelfsprekend ook tafels ontworpen en getekend die geschikt waren voor meer doeleinden. In het begin van de negentiende eeuw werd de ronde kolomentafel zeer populair, getuige alleen al de vele exemplaren die ervan zijn overgebleven. Op “*de uitroep in t’huys van de Heer Homberg*” tekent Soiron een exemplaar na [II p. 88 bovenaan], waarvan de grootste diameter 35 duim zal zijn. Hij vermeldt erbij, dat hij ook elders al zulke ronde tafels met drie kolommen heeft gezien. Een ronde tafel met een blauw marmeren blad werd voor tachtig franken verkocht [II p. 88]. Deze ronde tafel rust op vier poten, waarvan elke poot bestaat uit een platte pilaster aan de binnenzijde en een taps toelopende pilaster aan de buitenzijde, die gedecoreerd is met een koperen buste aan de bovenzijde en dito voetjes aan de onderzijde. De poten rusten op een massief onderstel, dat op koperen rollen staat. De voornaamste kritiek van Soiron op deze tafel is dat men zich bij het passeren gemakkelijk stoot aan de te ver uitstekende bustes [kleurenplaat XIII].

Wederom bij een verkoop in het huis van Homberg ziet Soiron een ronde tafel [II p. 94], waarvan het blad aan de bovenzijde bekleed is met groen laken binnen een rand van mahoniehout. Deze tafel kan dubbel geklapt tegen de wand geplaatst worden. Om de tafel weer uit te klappen moet men eerst aan de achterzijde de lade uittrekken, waaraan de poot bevestigd is, waarop de andere helft van het blad rust. Dit is een ongewone en niet zeer voor de hand liggende constructie. Doorgaans gebruikt de meubelmaker een derde in- en uitklapbare poot om de helft van het tafelblad op te laten rusten. Soiron merkt op dat hij nog drie dergelijke ronde tafels gezien heeft, waarvan één met een geheel massief blad, dat voor twintig franken méér verkocht wordt (tachtig franken) dan de tafels, waarvan het blad bekleed is met groen laken (zestig franken). Een aanmerkelijk verschil in prijs. Met zorg heeft Soiron een delicate vaas nagetekend, die was aangebracht als decoratie op de voet van een ronde tafel [IV p. 77]. In deel II op pagina 92B tekent Soiron een ronde tafel van kersenhout met “gewes doek”. Het bovenblad is in het midden met wasdoek bekleed en omgeven door een houten rand. Een fraai bewerkte rechte laat achttiende eeuwse tafel beeldt Soiron zonder enig commentaar af in deel V pagina 114A.

Bij Eymael, die een meubelzaak in de Grote Staat had, tekent hij een “moderne” tafel na met zwarte kolommen [V p. 82].

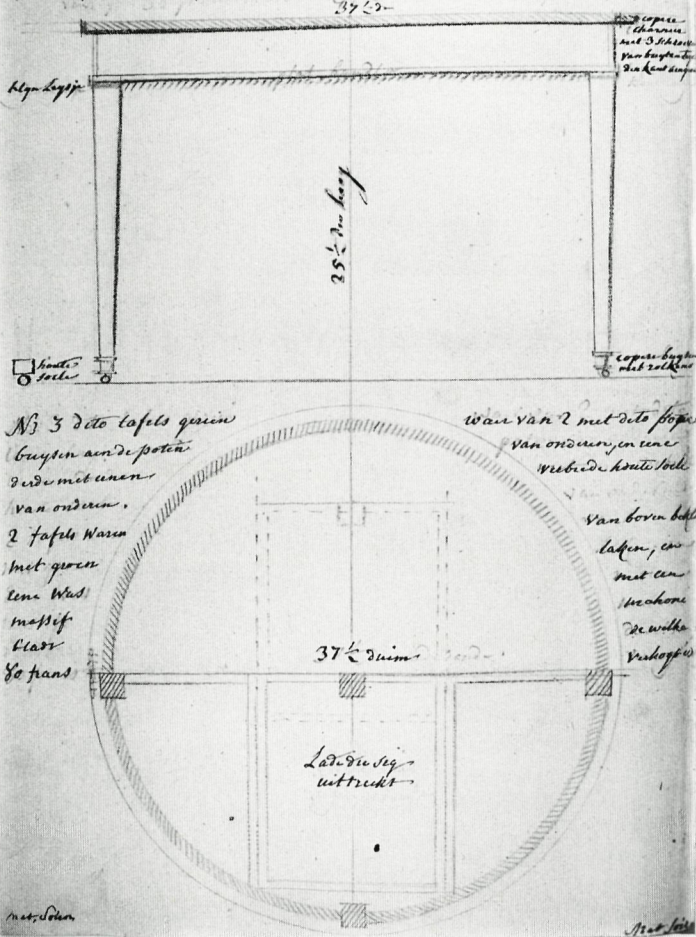

II, p. 88

bust of gaine/Deese Tafel was na de oog klijnder dan de andere en kan wel groot zijn 35 duimen op zijn grootds/ook elders gezien al sulke ronde tafel met 3 colommen/Deese Tafel gezien op de uitroep in t'huijs van de Heer Homberg

Deese ronde marbere tafel met eene blauwe marbere bladt verkogt 80 franken/Nota dat de busten nog voor den uijt-sprong der tafel wel 1 dm vooruijtsprong en na mijns oordeel wat te veel vooruijt om dat men bij het langs gaen van onderen sig aen den voet quam aentestoten/copere Busten/platte pilaster van agter/copere voeten/massive van 3 voet op kopere Rollen

Ronde Tafel gezien by t verkoop in t huys van Homberg van boven met een mahoni boordt in t midden met groen laken bekleed, dewelc sig toegeslagen zijnde plat tegens den muur aanzet, en voor de zelve gans te openen, trek men van agteren eene lade uit met eenen poot in t midden waer op het ander helft van t bladt komt op te rusten, dese tafel is van hout 60 francs, en die met massif mahoni bladt 80 francs.

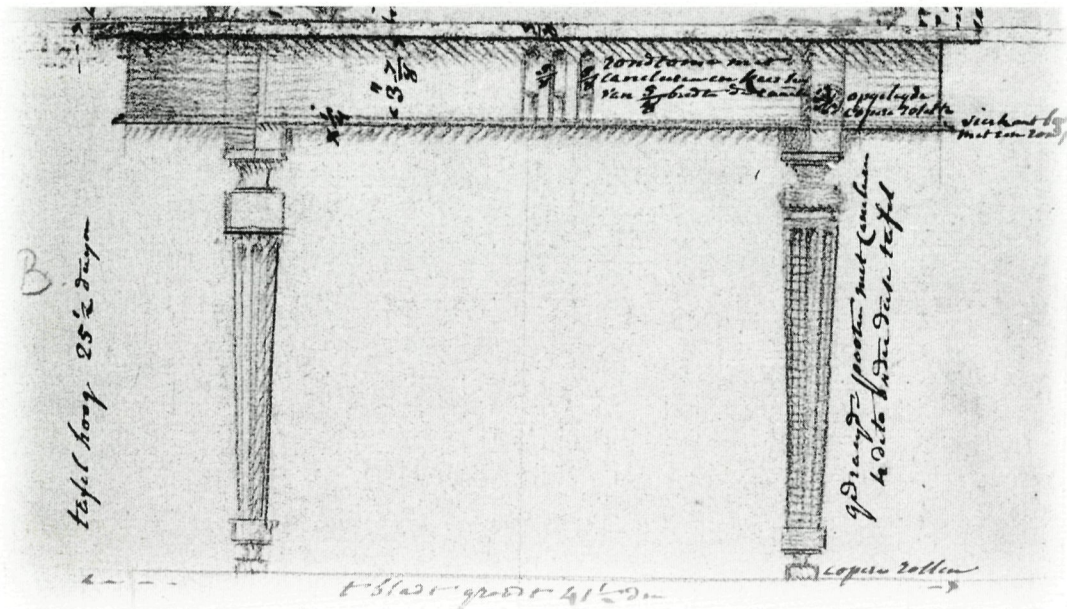

II, p. 94

Ronde Tafel gezien bij t verkoop in t huys van Homberg van boven met een mahoni boordt in t midden met groen laken bekleed dewelc sig toegeslagen zijnde plat tegens de muur aanzet, en voor de zelve gans te openen, trek men van agteren eene lade uit met eenen poot in t midden waer op het ander helft van t bladt komt op te rusten, dese tafel is verkogt 60 francs, en die met massif mahoni bladt 80 franken

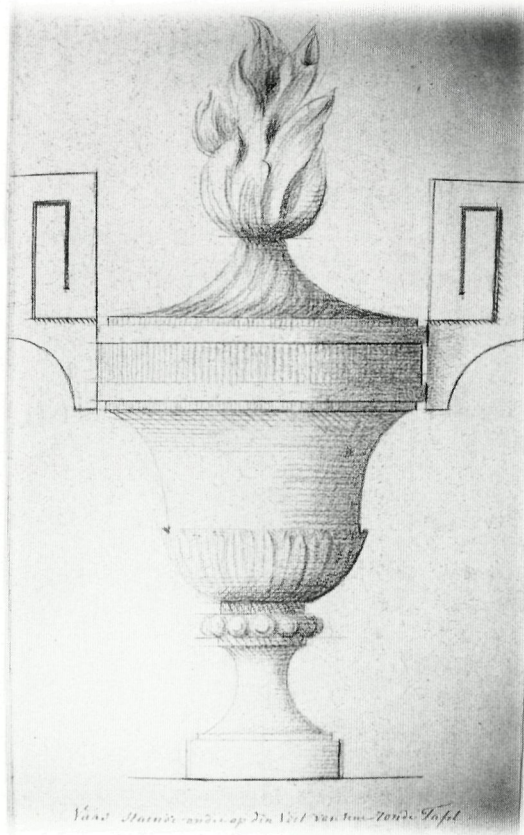
37 1/2 dm/copere charnier met 3 schroeven van buyten tegen den kant aengeset/klyn Leysje/25 1/2 dm hoog/houte socle/copere buysen met rolkens

NB 3 dito tafels gezien waer van 2 met met dito kopere buysen aen de poten van onderen en eene derde met eenen verbrede houte socle van onderen/2 tafels waren van boven bekleed met groen laken, en eene was met een massif mahoni bladt de welke 80 francs verkogt is/37 1/2 duim/Lade die sig uittrekt

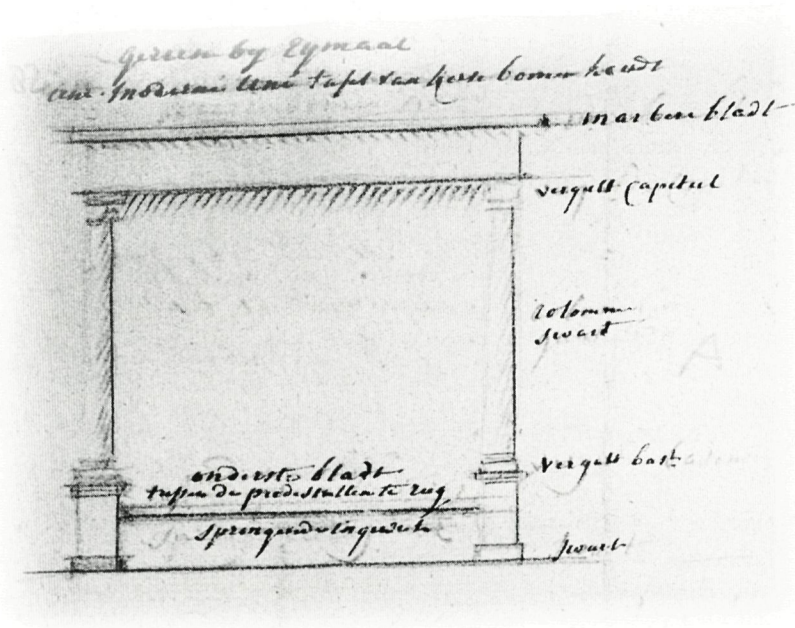
II, p. 92 B

Rondtome met caneluren en keersen van $\frac{5}{8}$ breedte der canelure | opgelegde copere rosetten | vierkant boven met een rond | (B.) | tafel hoog 25 $\frac{1}{2}$ duym | gedraeyde pooten met caneluren 4 dito onder deese tafel | copere rollen | t blad groot 41 $\frac{1}{2}$ dm | Ronde tafel van keersen boomen Houdt met gewes doek van boven, en Een boordt van houdt rontomme van 1 $\frac{3}{4}$ dm breedte | plan

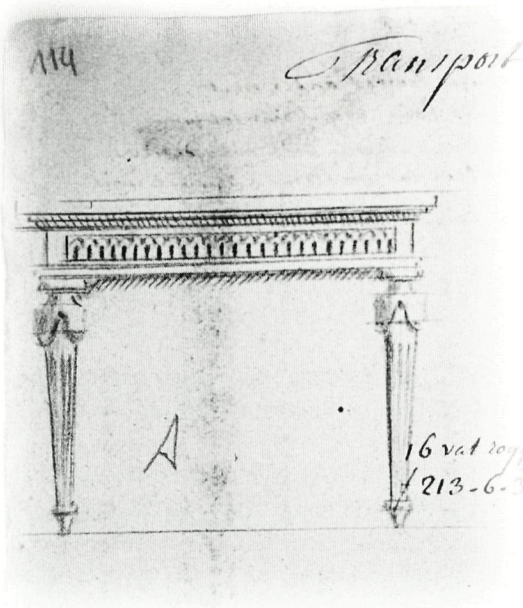
IV, p. 77

Vaas staende onder op den voet van eene ronde tafel

V, p. 82

gezien by Eymaal eene moderne uni tafel van kerse bomen houdt/marbere blad/vergult capiteel/colonne swart/vergult bast./onderste blad tussen de pedestallen te rug springende ingewerk/swart/(A)

V, p. 114A

De chiffonnière

Bij de erfgenamen Ploem ziet Soiron een rond mahoniehouten lade-tafeltje voor dames, genaamd chiffonnière [II p. 100]. De benaming chiffonnière wordt ook wel gebruikt om een hoge ladekast aan te duiden. Het marmeren blad wordt omzoomd door een houten rand. De tafel heeft een driekantige voet. De drie pootjes waarop deze rust, hebben van onderen “copere rolkens”, zodat het tafeltje gemakkelijk verrijdbaar is. De drie kolompoten zijn zwart met koperen kapitelen en basementen. In de lade bevindt zich nog een onderlade. Het tafeltje is vijfentwintig duim hoog.

De kopieertafel

In deel IX op pagina 109 tekent Soiron een kopieertafel, zoals hij hem bij de heer Houben aantrof. De vier poten zijn van eikenhout en de rest van “licht weijen houd”, populierenhout. De tafel is zo geconstrueerd, dat een te kopiëren document door openingen in het schrijfblad doorgeschoven kan worden. Op het schrijfblad bevindt zich een uittrekbare stut, waartegen een stuk dat gekopieerd moet worden, overeind gezet kan worden. Aan de rechterzijde van het schrijfblad is met opstaande latjes een smal gedeelte afgescheiden voor linealen, inkt en penselen.

De biljarttafel

Het model van de fraaie biljarttafel van de heerbroers van Soiron, de kanunniken, krijgt alle aandacht in deel IX p. 111. De bevestiging van het doek, het gebruik van houten en ijzeren pennen en alle afmetingen worden nauwkeurig aangegeven. Soiron vestigt er speciaal de aandacht op hoe stabiel het biljart staat.

De schrijftafel

Een eenvoudige mahoniehouten schrijftafel met drie laden ziet Soiron bij de heer Roman [II p. 86].

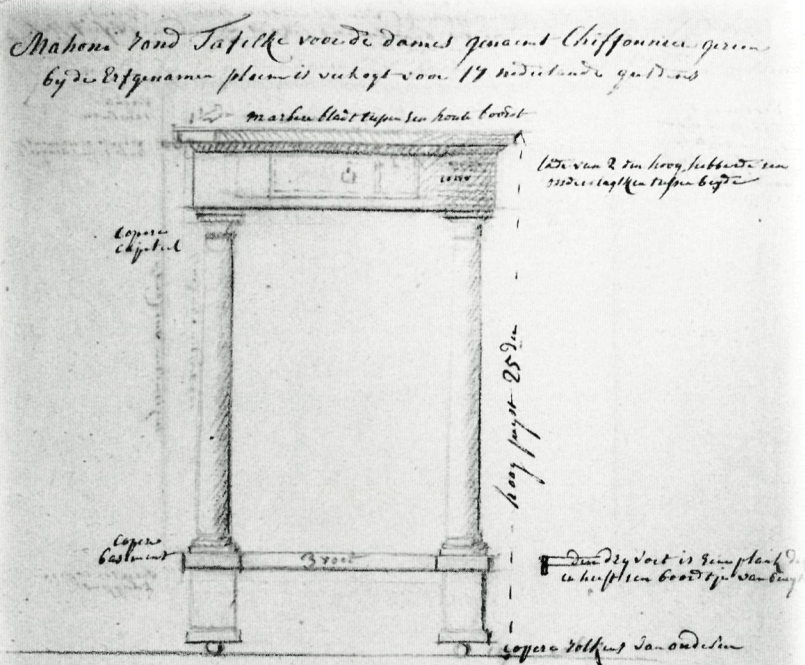
Nachttafeltjes

Bij Eijmaal ziet Soiron een rond en een vierkant nachttafeltje [V p. 82]. Het ronde tafeltje heeft zwarte kolompoten en het vierkante tafeltje taps toelopende pootjes met in het boven- gedeelte twee kolommen met kapiteel en basement. In deel V op p. 79 heeft Soiron nog een nachttafeltje getekend, dat een jalouzie-deurtje heeft, bestaande uit drieëndertig “ribbekens”. Een rond nachttafeltje van mahoniehout met een deurtje van voren en twee “onderlagen”, plankjes, is verkocht bij Homberg voor 44 franken, maar kost nieuw wel 60 franken volgens meubelmaker en verkoper Eijmael [V p. 233]. Het is

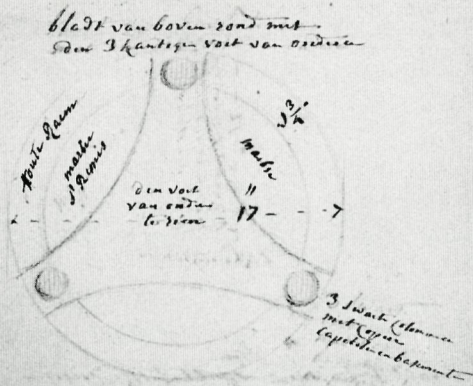
opmerkelijk dat Soiron nooit spreekt over een nachtkastje, maar over een nachttafeltje. Eénmaal spreekt hij over een “nagtstellinske”, geheel vierkant als een piedestal, waarvan het bovengedeelte kan opschuiven ten behoeve van de waterpot en waarin zich onderin een deurtje bevindt [V p. 233].

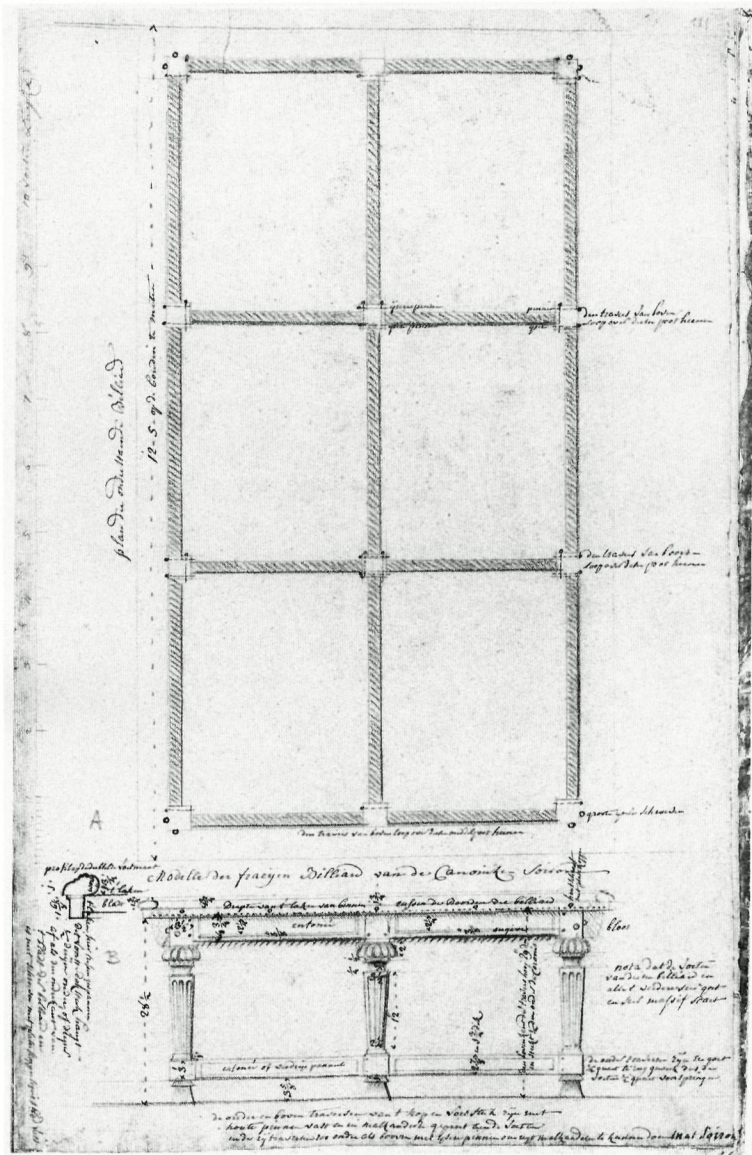
II, p. 100

Mahoni rond
Tafelke voor de
dames genaemt
Chiffonniere gezien
by de Erfgenamen
ploem is verkogt
voor 17 neder-
landse guldens/
1 1/2 dm/marbere
bladt tussen een
houte boord/lade
van 2 dm hoog
hebbende een
onderslagsken tus-
sen beyde/unil
copere capiteel/
hoog juist 25
dm/copere base-
ment/3 voet/den
dryvoet is Eene
plank dik en heeft
een boordtje van
buyte/copere rol-
kens van onderen

bladt van boven
rond met den
3kantigen voet
van onderen/houte
Raem/marbre St.
Denis/marbre/den
voet van onder te
zien/3 swarte
Colommen met
Copere capitelen
en basementen

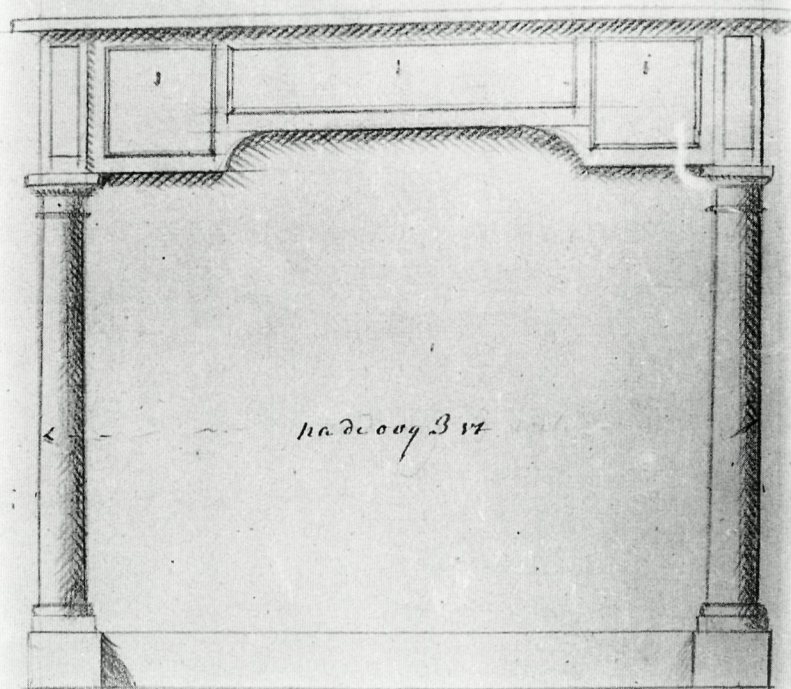

IX, p. III

Ijsere pinnen | ijsere pinnen | pinnen | ijsere | den travers van boven Loop over deesen poot heen | 12-5- op de bouidin te meten | plan der onderstaende Billiard | den travers van booven Loop over desen poot heenen | 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 voeten Luyks | (A) | groote ijsere schroeven | den travers van boven loop over deesen middelpoot heenen | profil op de dubbelde voetmaat | Modelle der fraeijen Billiard van de Canoniken Soiron | worst | t'laken | bladt | t'laken hier tussen gespannen | dit voorste do[e]kstuk hangt 1/2 duijn onder, of dieper af als den onderkant van t'bladt der billiard en is met schroeven met platte koppen tegens t'blad vast | houtschroef met plate koppen | Diepte van t'laken van binnen tussen de Boorden der billiard | enfoncé | bloos [?] | ougive | (B) | nota dat de voeten van deesen billiard en alle t' verdere seer goet en seer massief staet | enfoncé of verdiep panneel | 2 7/8 en 1 3/4 dik | den bovenkant der travers hoog 29 dm. en steekt 1/2 dm onder de coronis | de onder traversen zijn Een goet 1/2 quart te rug gewerkt dus de voeten 1/2 quart voorspringen | de onder en boven traversen van t'kop en voetstuk zijn met houte pinne vast en in malkanderen gepint aen de voeten en de zijtraversen zoo onder als booven met yserre pinne om uyt malkanderen te kunnen doen.

*C. Mahoni Schrijftafel met 3 Laden
gezien bij Roman*

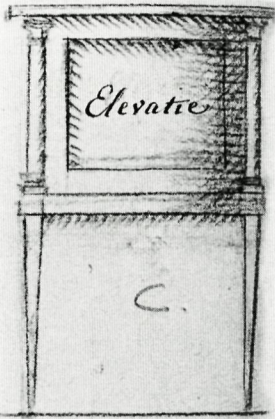
I, p. 86

Mahoni Schrijftafel met 3 Laden gezien bij Roman/na de oog 3 vt

Rondt nagt-
 tafelke met 4
 swarte kolommen
 plan

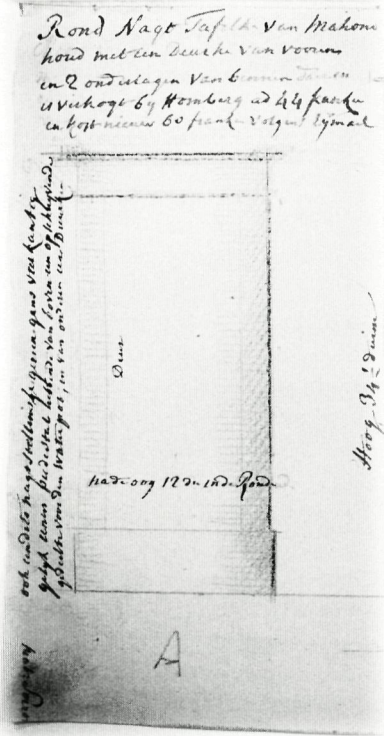
V, p. 82 C

Rondt nagt tafelke met 4 swarte kolommen/plan
 Elevatie/(C.)

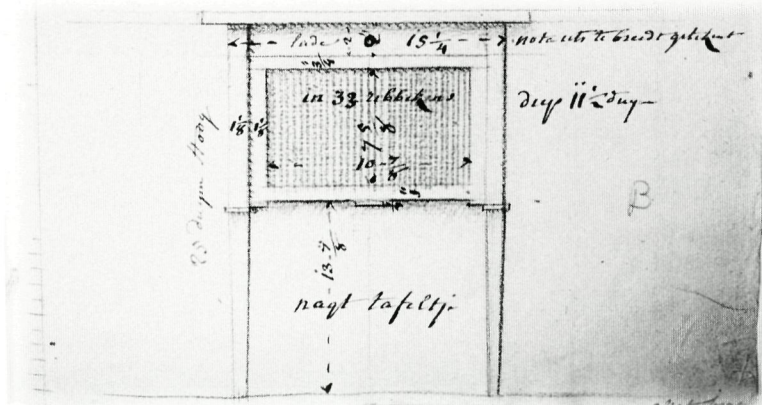
V, p. 233

Rondt nagt tafelke
 met 4 swarte
 kolommen/plan

V, p. 79B

Lade/nota iets te breedt
 getekent/in 33
 ribbekens/diep 11 1/2
 duym/25 duym
 Hoog/(B)/nagt tafeltje

Kasten

Ook kasten zijn er in allerlei vormen en voor allerlei doeleinden te vinden in de albums. De meeste zijn voorzien van een verhelderend commentaar.

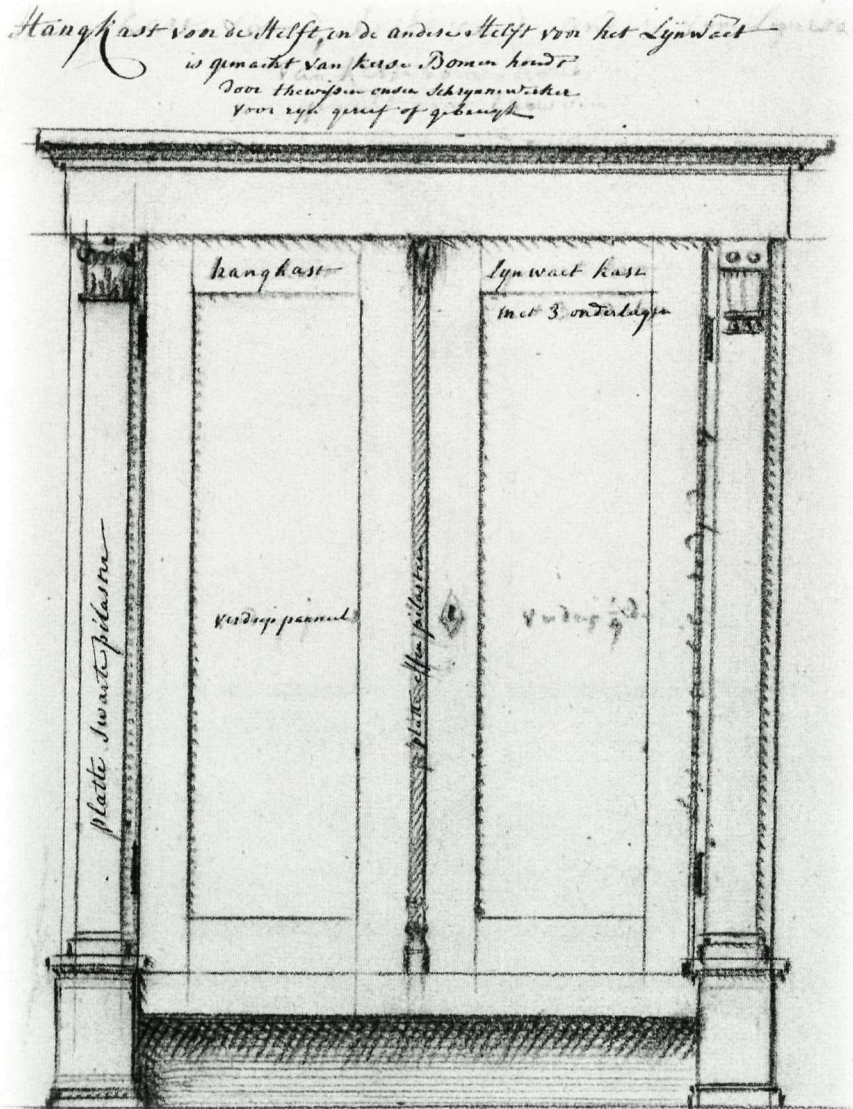
Hang- en lof legkasten

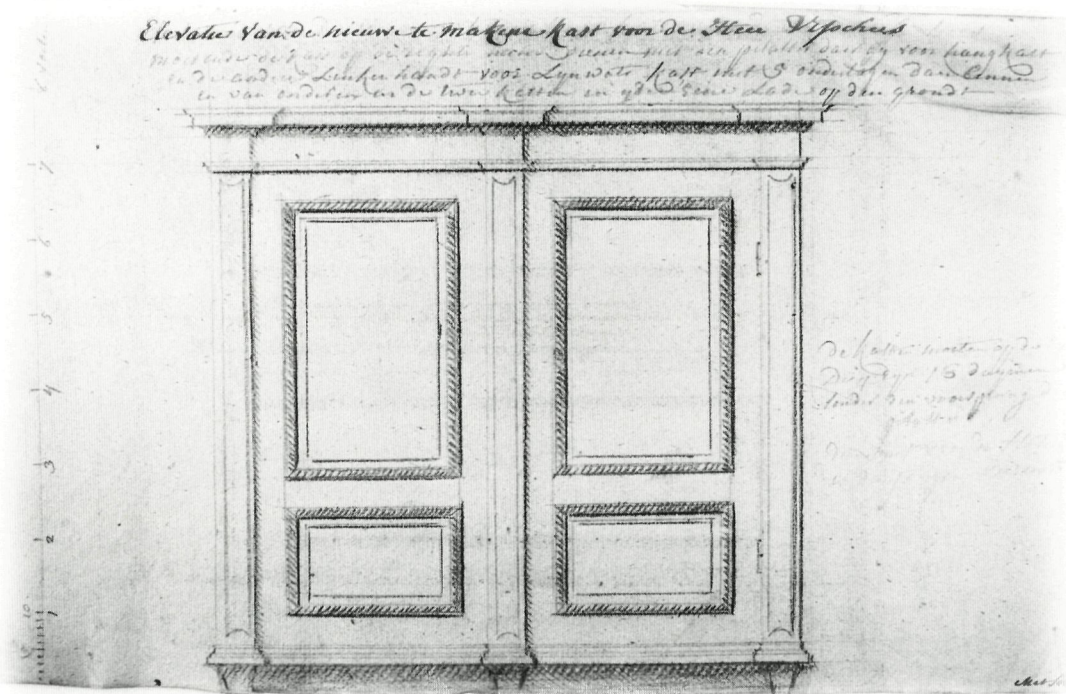
De “*moderne hangkast*”, gemaakt door meubelmaker en verkoper Eijmal, vindt Soiron niet goed van verhouding [V p. 85]. Soiron's eigen schrijnwerker Thewissen heeft voor zijn gerief of gebruik een tweedeurskast van kersenbomenhout gemaakt, voor de helft als hangkast en de andere helft bestemd voor het lijnwaad [V p. 93]. Ook op deze kast heeft Soiron kritiek. De kast heeft een diepte van maar veertien duimen en is wel drie duimen te ondiep gemaakt. De breedte is vijf voet en een duim en de hoogte omtrent zeven voet. Wanneer Soiron een tekening maakt voor de nieuw te maken hang- en legkast voor de heer Visschers, vermeldt hij erbij dat deze kast zestien duimen diep moet zijn [H.p. 7]. Bij de jonge Jamine heeft Soiron een eikenhouten tweedeurskast gezien, die honderdentwintig gulden kost. De ene helft is bestemd voor het lijnwaad en de andere kan gebruikt worden als hangkast. Beneden bevinden zich twee laden [H p. 8]. Het is een uiterst eenvoudige kast, evenals de kast die hij bij Ploem in de Bredestraat te Maastricht zag; twee deuren en een grote lade onderin [V p. 86]. De kast bij Fridel, die getrouwd is met juffrouw Hupkens, tekent Soiron tweemaal. Kennelijk ziet Soiron de kast wat beter als deze bij openbare verkoop voor drieëndertig nederlandse guldens verkocht wordt [V p. 95 en 96]. Naast de “*Fraeyen Slaepkomp*”, die in 1798 voor juffrouw Touns gemaakt is, beeldt hij een eveneens voor haar gemaakte hangkast af, die gemahoniseerd is [V p. 102]. In deel H op p. 5 tekent Soiron de kast met de decoratie met leeuwenkoppen, waarvan de opgelegde koppen “*zijn van compositie zoo als bij Eijmael verkogt worden*”. Deze in serie, fabrieksmatig vervaardigde ornamenten werden in de negentiende eeuw gemeengoed. Bij deze kast merkt Soiron op, dat in plaats van lijstwerk, slechts zwarte strepen zijn aangebracht; een goedkope methode. Tenslotte beeldt Soiron op p. 97 van deel V een tweedeurskast af, die er aan de buitenkant precies zo uit ziet als zijn hang- en of legkasten, maar waar onder geschreven staat dat het een boekenkast is. Bij juffrouw Van Geleen op het Vrijthof ziet Soiron een grote vierdeurskast. In het midden is de kast te gebruiken als hangkast, en aan de zijkanen bevinden zich, in een iets terugwijkend gedeelte, planken voor het linnen [IX p. 65].

V, p. 93

Hangkast voor de Helft en de andere Helft voor het Lijnwaet is gemaakt van kerse Bomen houdt door thewissen onsen schrymnewerker voor zijn gerief of gebruyk hangkast/lynuwaet kast met 3 onderlagen/verdiep paneel/verdiep 1/4 dm./platte swarte pilaster/platte effen pilaster/Leyst met een halve rondje daerop

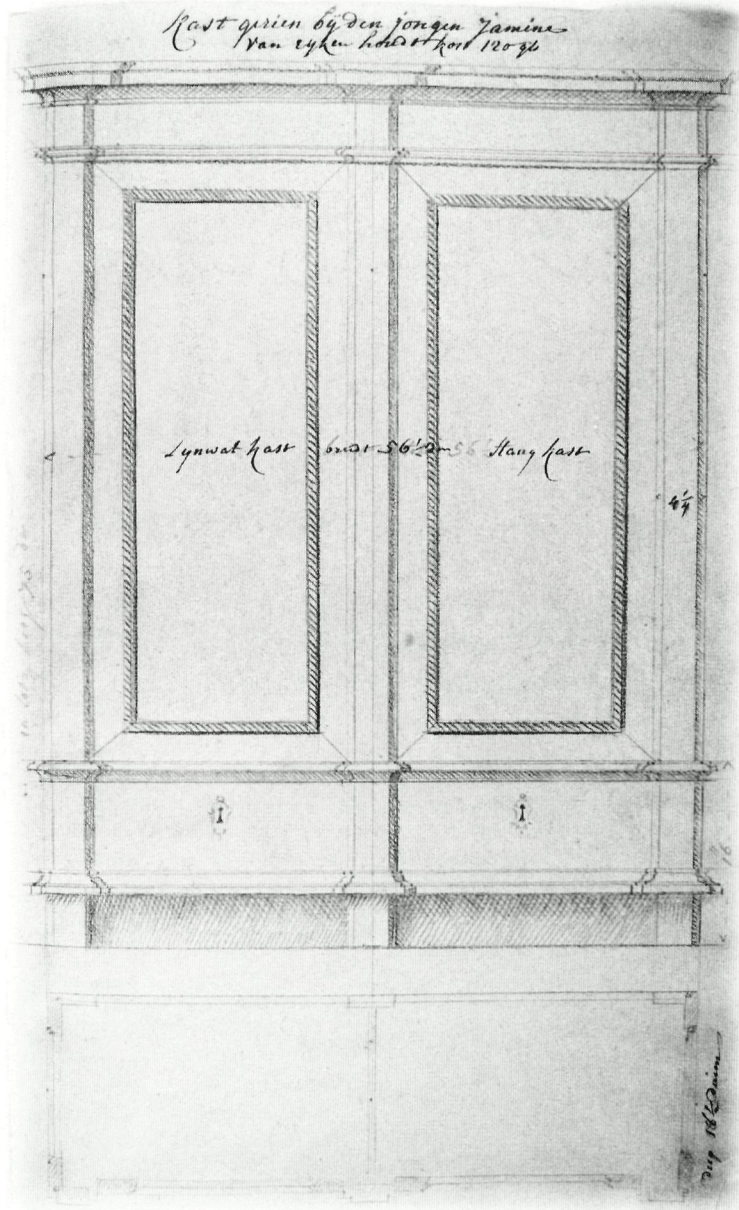
Deese kast heeft maar eene Diepte binnenwerks van 14 duimen en is wel 3 duimen te ondiep gemaakt en is breed 5 voeten 1 dm, en hoog in toto ontrend 7 voeten

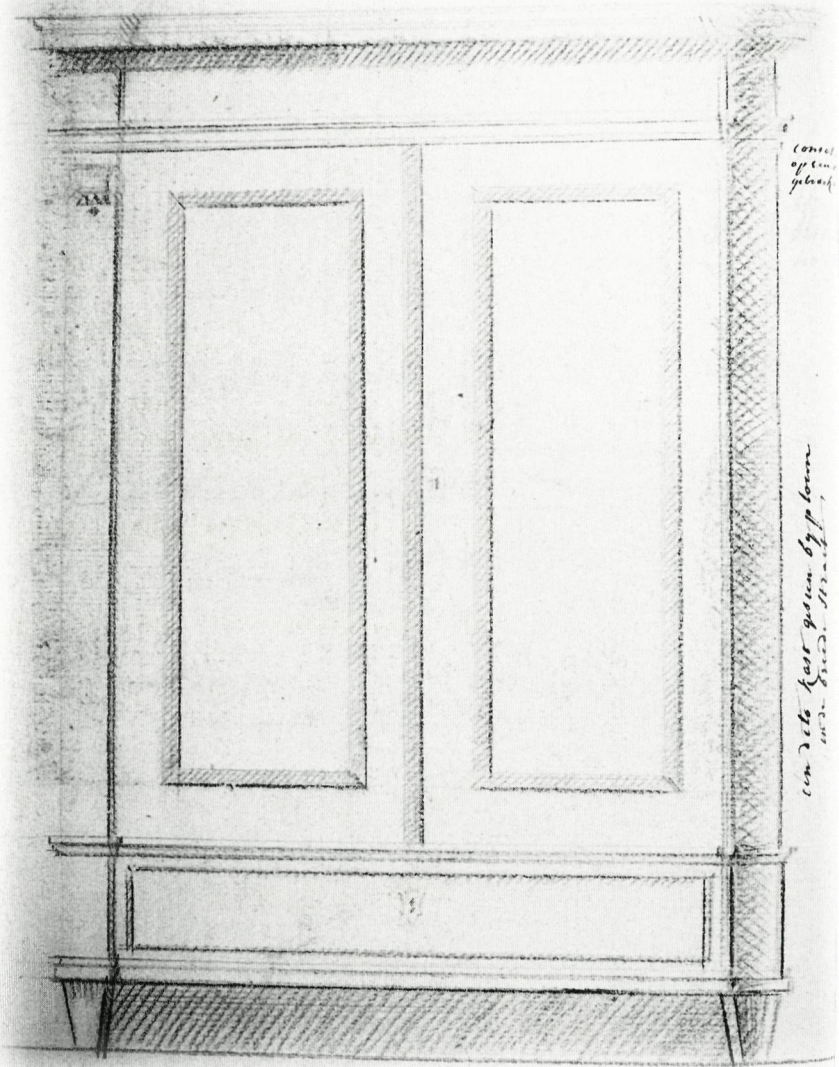
H, p. 7

Elevatie van de nieuw te makene kast voor de Heer Visschers/moetende de kast op onderstel eene dienen met een pilaster daerbij voor hangkast/en de ander linker kant voor lijnwats kast met 5 onderlagen daer binnen/en van onderen in de twee kasten in yder eene lade op den grondt/de kasten moeten op de zijde/diep zijn 16 duymen/sonder den voorspringende pilasters.

H, p. 8

Kast gezien bij den jongen Jamine van eyken houdt kost 120 gl
Lynwat kast/breedt 56 1/2 dm/Hang kast/diepte 18 1/2 duim

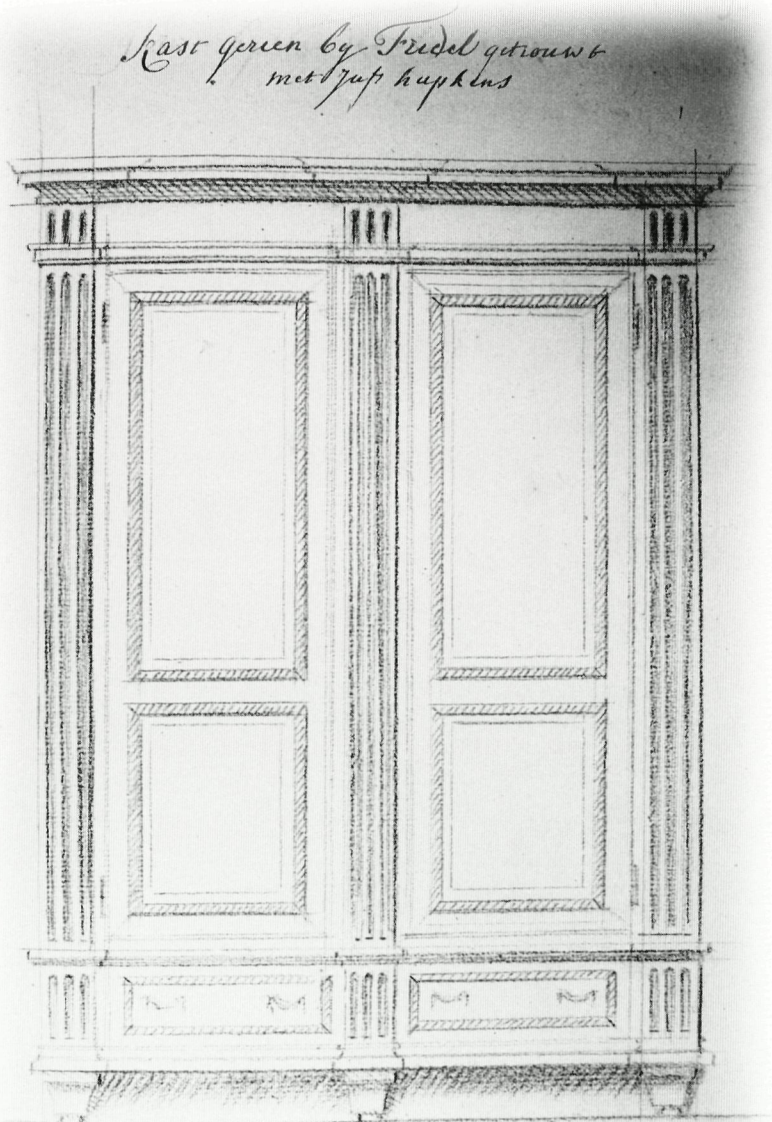

V, p. 86

*consolle op een effen gebroken hoek/een dito kast gezien by ploem in de breede straet/effen of
uni van onderen daer bovenaen de consol plint voet*

V, p. 95

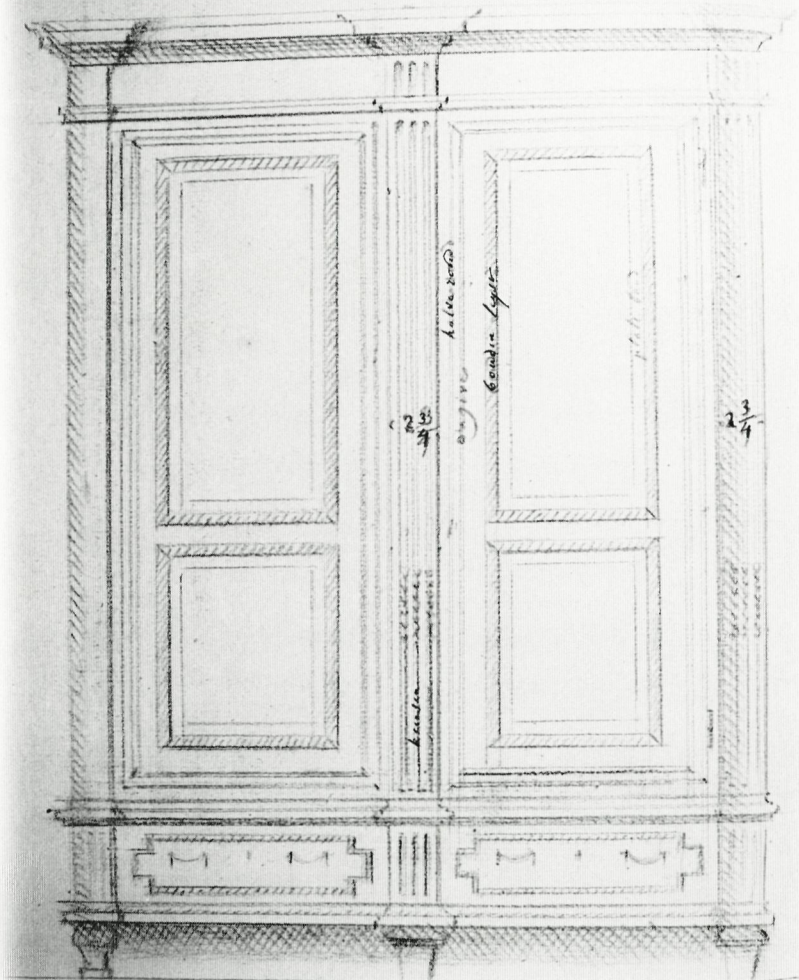
kast gezien by Fridel getrouwt met Jufr hupkens
siet agterom [zie V, p. 96]

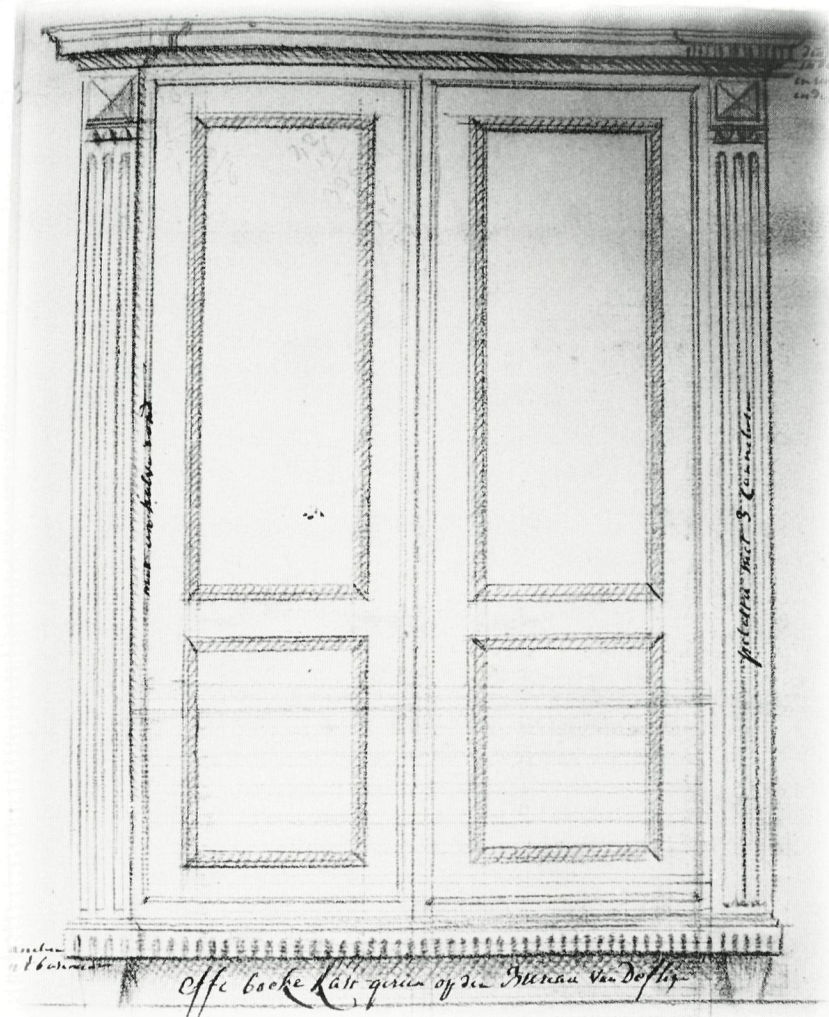

V, p. 96

Naders gezien by fridel, en bevindt sig alzo gemakt en is verkogt 33 nederl gls en is op den uitroep verkogt ad 33 nederl. guldens
keersen/halve rond/ougive/boudin[gelijk een worstje, een boudin]leyst/plate band

*Naders gezien by fridel, en bevindt sig alzo gemakt en is verkogt 33 nederl. gls
en is op den uitroep verkogt ad 33 nederl. guldens*

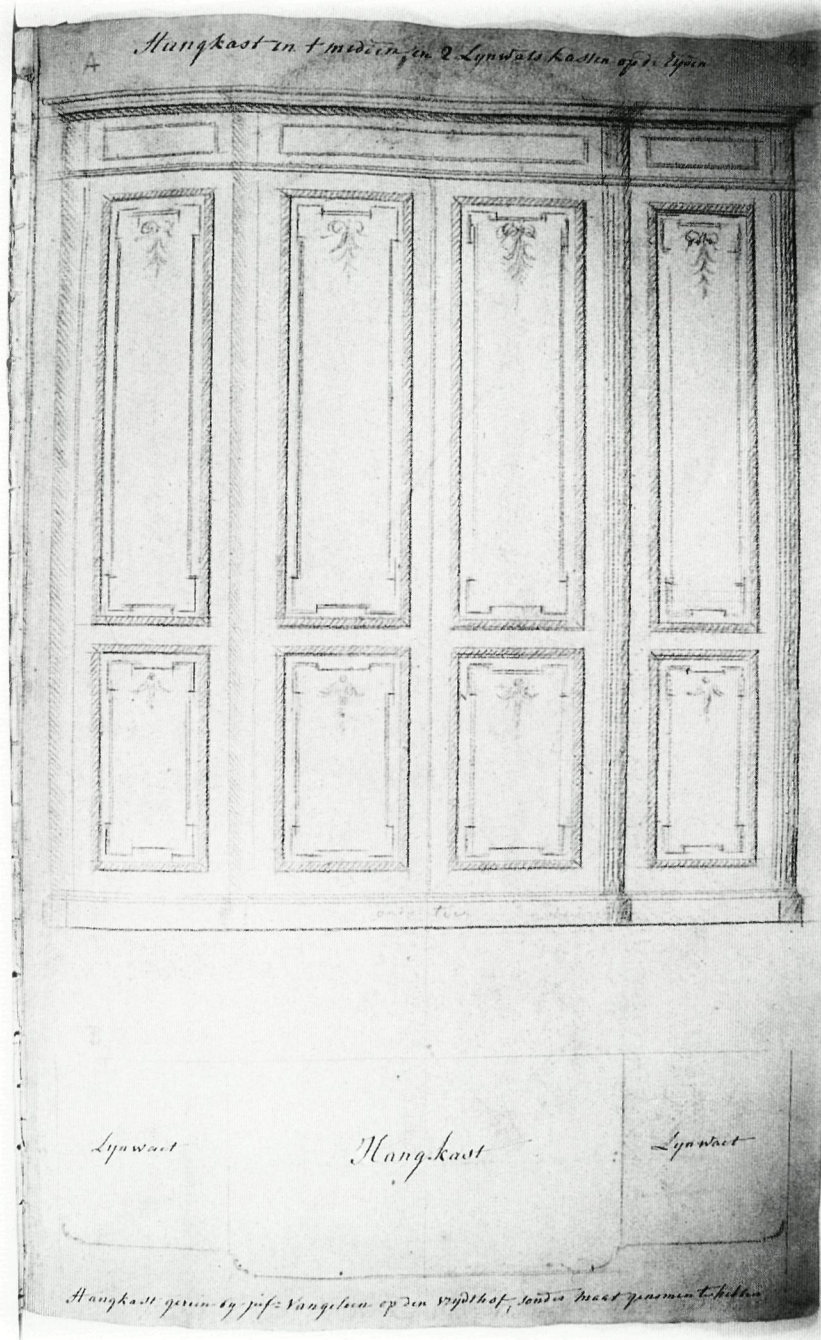

V, p. 97

denticulen in de corni[che] en eenen spr[ong] in de cornic[he]/met een halve rond/pilaster met 3
canneluren/canelur[en] in t basement

effe boeke kast gezien op den Bureau van Defliq

IX, p.65

(A)/Hangkast in t midden en 2 Lijnwaets kasten op de zijden/onder toe

Lijnwaet/Hangkast/Lijnwaet/Hangkast gezien by juf. Van geleen op den vrydthof, sonder maat genomen te hebben

Secretaires en andere schrijfmeubels

De secretaire ziet er in gesloten toestand uit als een gewone kast, maar geopend als een bureau, waarbij de klep als schrijfblad dient en zich achter de klep een ingewikkeld interieur van laden en vakken bevindt. Aan de onderzijde zijn doorgaans drie grote laden of twee deurtjes aangebracht, waarachter zich meestal een legplank bevindt en soms ook laden [kleurenplaten XXIV en XXXI].

Op de slaapkamer van zijn broer Joannes Ludovicus Soiron te Venlo tekent Soiron de secretaire na "*denwelken seer schoon bevonden hebbe*" nauwkeurig met alle maten en bijzonderheden erbij. De versiering is "*à la grec*", waarmee hij vooral doelt op het meandermotief op de laden. Aan de kroonlijst bevindt zich een tandlijst. Van de kleuring van het mahonie is veel werk gemaakt [kleurenplaat XXXI]. Men ziet een afwisseling van geel en bruin mahonie en zwarte lijstjes. In de klep waren de zwarte lijstjes nog eens tussen twee witte strepen geplaatst, hetgeen voor een zeer verfijnd effect gezorgd zal hebben. Het midden van de klep en de voorzijde van de laden zijn van bruin mahonie en de ruimten eromheen van geel mahonie. De verschillende profielen en lijstjes zijn alle apart getekend. Het profiel van de voorkant van de secretaire is afzonderlijk nog eens sterk vergroot weergegeven, met aanduiding van alle details en kleuren. Het halfronde profiel van de lijstjes tussen iedere lade is apart getekend en ook het platte lijstje tussen de lessenaar en de laden, evenals het profiel van de pilaster. De diepte van deze secretaire is elf en een kwart duim vanaf de hoekpilaster tot aan de rug [H p. 35].

In het huis van de heer Mansel wordt op 16 september 1812 voor honderdachtig franc een secretaire verkocht [V p. 69]. Ook deze secretaire heeft Soiron nauwkeurig nagetekend. De bovenkant is met een plaat marmer bedekt en ingenieus gevat in koper en bekroond met een "*gallerijte*" uit hetzelfde materiaal. De rechthoekige koperen handvatten op de lade waren zeer populair in deze tijd. Aan dit meubel is relatief veel koper toegepast: "*ougifkes*", halfronde lijstjes, en koperdraad in de plaats van houten lijstwerk in de klep en de deurtjes [kleurenplaat XXXII]. Ook de vijf cannelures op elke pilaar aan de zijkanten zijn met koper ingelegd. De strook daarboven, aan elke zijde van de grote bovenlade, is versierd met een ingelegd koperen paneeltje met een "*gewaterden fond*", dat wil zeggen gepiqueerd om een wateroppervlak na te bootsen. Aan de zijkant ziet men een doorlopend paneel, op dezelfde manier ingelegd als aan de voorzijde. Aan de muurkant bevindt zich een pilaster, vooruitspringend en versierd met drie cannelures in koper. Tussen de klep en de deuren is een horizontale koperen strook aangebracht. De gedraaide poten rusten op kleine koperen voetjes. Als bijzonderheid wordt nog vermeld, dat zich achter de deurtjes aan de onderkant van de secretaire laden bevinden. De secretaire is vijf voet hoog, eenendertigeneenhalve duim breed en dertieneneenhalve duim diep.

Een "*fraeyen mahoni secretaire*", die veel op de vorige lijkt, maar eenvoudiger is uitgevoerd en waarbij, afgezien van de vierkante handvatten en versieringen aan de poten, in het geheel geen koperen versieringen zijn aangebracht, bevindt zich in het huis van de heer Homberg [V p. 71]. Hij houdt kennelijk van eenvoud of hij was gecharmeerd door de proporties. Slechts met kleine halfronde lijstjes in hout is deze secretaire versierd en met vijf eenvoudige, onversierde cannelures in de hoekpilasters en drie in de pilasters achter aan de zijpanelen [kleurenplaat XXX]. De secretaire is 48 duimen hoog en twaalfeneenhalve duim diep. Het meubel is uit de hand verkocht, maar voor hoeveel vermeldt Soiron er deze keer niet bij.

Bij de heer Hermans ziet Soiron een door de al eerder genoemde Eijmaal vervaardigde secretaire. [V p. 73]. Het lijkt erop dat Soiron de secretaire zonder klep getekend heeft om een goede blik op het interieur te geven. We zien aan elke zijde zes kleine laden, waartussen zich een groot middenvak bevindt, afgesloten met een spiegel, en geflankeerd door pilasters. Achter de spiegel bevinden zich "*onderlagen*", planken voor registers en papieren. Onder zijn twee deuren. Het materiaalgebruik is zeer gevarieerd. De kast is van mahoniehout aan de voorkant, maar aan de zijkant is ander hout gebruikt. Op de secretaire bevindt zich een "*gallerijtje*" van koper, bevestigd in een pedestaal van hout. Pilasters van wit opgelegd marmer eindigen in gebronsseerde montures. De voet, waarop de kast rust, is van hout, maar met ingelegde lijstjes. De knoppen van de bovenste grote lade zijn van hout vervaardigd, evenals de ruitvormige sleutelgatplaatjes, die bovendien zijn ingelegd. De totale hoogte van de secretaire bedraagt vijf voet en de diepte, de dikte der pilasters niet meegerekend, dertien duimen. De secretaire heeft zestien louis gekost.

Een andere secretaire, waarin zich een fraai interieur bevindt, behoorde toe aan de heer Lenarts, was in 1818 vervaardigd door meubelmaker Heusschen, en had twaalfeneenhalve louis gekost [V p. 77]. De secretaire is van "*schoon gebloemt mahoni*" meldt Soiron. Heel praktisch is, dat de diepte van de loketten en laadjes is aangepast aan de afmetingen van een blad papier. Het grote middelste vak is bestemd voor registers. De secretaire is verlevendigd met vergulde kapitelen en basementen aan de halfronde zuilen aan de zijanten van het meubel. De onderzijde van de poot is versierd met een zwart bandje. De sleutelgaten zijn van koper. De secretaire is 52 duimen hoog en 31 duim breed. Soiron vermeldt, dat hij een bijpassende commode heeft gezien. Dezelfde kolommen en onderzijde en dezelfde breedte van de deuren. Het kastje heeft een vooruitspringende lade aan de bovenkant en hieronder twee deurtjes. Een set van een mahoniehouten secretaire en bijpassende commode werd in maart 2001 aangeboden op een veiling van het venduehuis Maastricht. Het stel vertoonde een treffende gelijkheid met de door Soiron getekende meubels. De zijpilasters werden gevormd door *gaines* (hermen), de bovenkanten waren gedekt met marmeren platen en de trek-

kers, in de vorm van leeuwenkoppen, en de klauwpoten waren identiek aan die welke Soiron heeft afgebeeld op p. 81 van deel V [kleurenplaten XXII en XXIII].

De secretaire, die bij de veiling van de heer Bleron verkocht is voor driehonderd franken, heeft achttien louis gekost "*volgens zeggen van dito heer*" [H p. 34]. Meubels zijn de negotie van Soiron; het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat hij zeer geïnteresseerd is in de prijzen van de meubels die her en der zijn belangstelling wekken.

Op de openbare verkoop in het huis van de heer Homberg wordt voor drieënnegentig franken een in goede staat verkerende secretaire verkocht, gemaakt uit mahoniehout met een marmeren blad en een binnenwerk met verschillende kleine laden. Naar schatting ongeveer drie voet breed en elf duimen diep [V p. 83]. Zonder er veel aantekeningen bij te maken, beeldt Soiron een secretaire af, geheel van kersenhout, de houtsoort, die in het tweede kwart van de negentiende eeuw populair wordt [V p. 79A].

Bij juffrouw Coenegracht, woonachtig in de Grote Staat staat een nieuw gemaakte mahonie secretaire waarvoor zij tien louis betaald heeft [V p. 81]. Zo op het oog zijn de afmetingen drie voet breed en vijf voet hoog. Het meubel is afgedekt met een marmeren plaat. Hieronder bevindt zich de grote lade, die versierd is met een ornament van brons, een beslag in krulvorm, en twee leeuwenkoppen met een ring in de bek, als trekkers. Halve kolommen in zwart, bekroond met een koperen kapiteel, en rustend op een koperen basement versieren de zijkanten. In het interieur achter de kleplessenaar, bevinden zich verscheidene laadjes. Het kastje staat op vier klauwpoten [kleurenplaat XXII].

Tenslotte tekent Soiron de secretaire van zichzelf, die bij hem thuis in de zaal staat [V p. 75]. Het is een interessant exemplaar, waarvan de bureauklep in het bovendeel geflankeerd wordt door "gaines", hermen dus. Naar hedendaagse maatstaven gebruikt Soiron veel Franse termen. Tot aan het begin van de twintigste eeuw was het Frans echter, naast het dialect, spreek- en zeker ook schrijftaal van de Maastrichtse upper ten. Luik was in vele opzichten dichtbij. Bovendien was de familie Soiron afkomstig uit het Luikse. Het benedendeel van het meubeltje is aan weerszijden getooid met kolommen met koperen montering. De twee deuren daartussen vormen tezamen een boog en de ruimte rondom deze halve cirkel is decoratief ingedeeld in vlakken. Onder het afdekblad aan de bovenzijde van het meubel is nog een sierlijk koperen lijstje aangebracht. Het is opmerkelijk dat deze secretaire, die aan Soiron zelf toebehoorde, zo weinig lijkt op de andere door hem getekende exemplaren.

Bij Franssen "*in de minnebroeders*" trekt een immens bureau of kantoorkast Soirons aandacht [V p. 235]. Hij prijst het door te zeggen dat het "gemakkelijk en goedt" is. Bovenin zijn twee grote laden en daaronder vijf kleinere. De klep daaronder wordt gesteund en achter deze klep bevinden zich

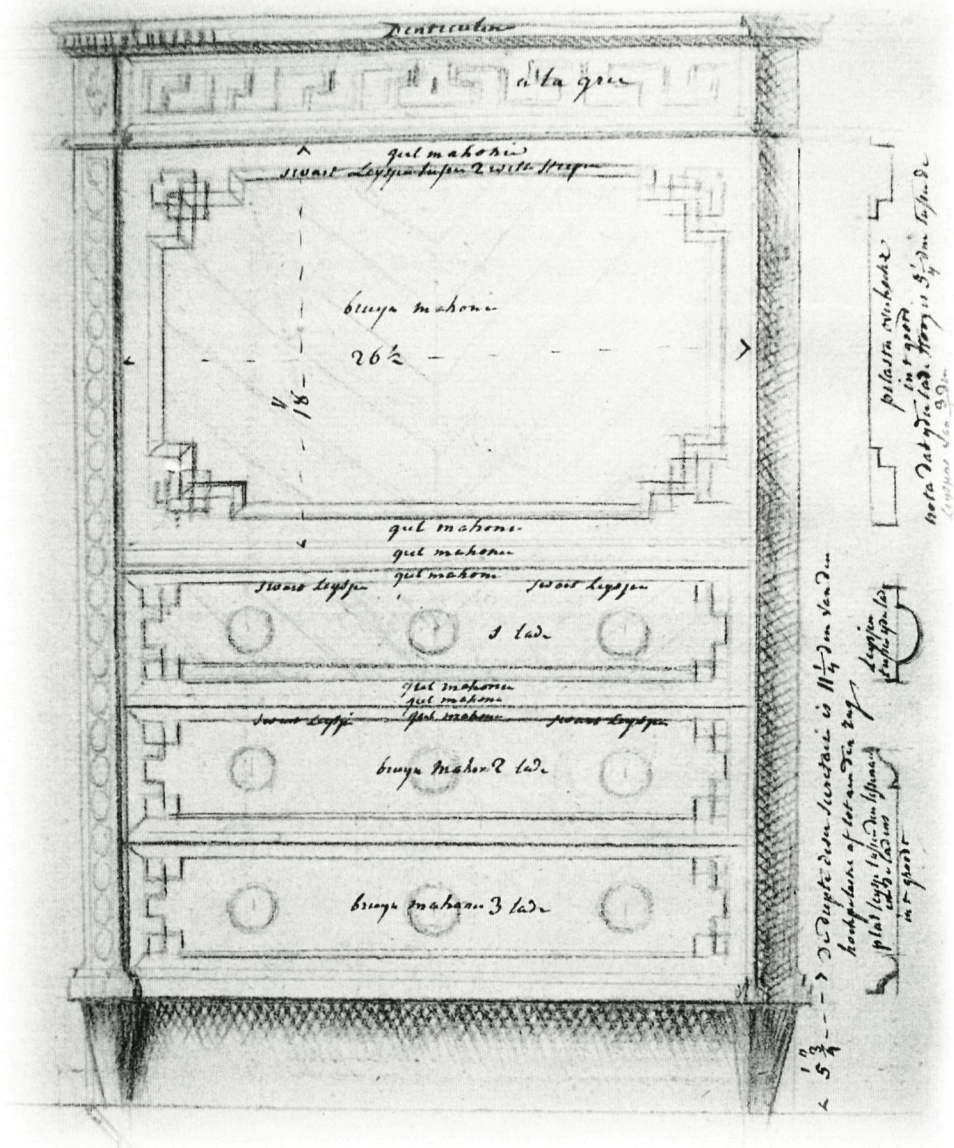
tweemaal twintig loketten, een kastje met deurtjes in het midden en daarboven nog vijf laden. Een bijpassende stoel tekende Soiron in deel H p. 16.

Ook een bijzonder type schrijfmeubel is het schrijfkabinet. Het lijkt enigszins op de secretaire, die er gesloten ook als een kast uitziet. Bij het schrijfkabinet echter verraden de schuine klep in het midden en de uiteinden van de uittrekbare steunen van het lessenaarblad de verborgen aard van het meubel. Soiron maakte bij zijn schets van het schrijfkabinet van de heer commissaris Olislagers [V p. 103] een aparte, gedetailleerde tekening van het binnen- werk achter de klep. In het midden ziet men een deurtje, aan weerszijden daarvan een open vakje, waaronder een laadje en daarnaast aan elke kant drie laadjes boven elkaar. Onder de lessenaar is de zogenaamde kelder of hel, een min of meer geheime ruimte onder het schrijfblad, toegankelijk via een open te schuiven deel van het blad. Boven de klep bevinden zich twee uitschuifbare plankjes met trekknopjes, waarop men een luchtertje kon plaatsen. De benedenhelft van het meubel wordt, onder de kelder, in beslag genomen door drie grote laden. Achter de deurtjes in het bovendeel van het kabinet bevindt zich in het midden een grote ruimte geflankeerd door telkens onder elkaar vijf open loketten om papieren in op te bergen. De voorzijden van de plankjes in de centrale bergruimte zijn half-rond geprofileerd en kunnen in- en uitschuiven. De voorzijde van het kabinet is belegd met "*een noote boomen fraeij gevlamt houd*" en op de zijkant belegd met "*mahoni*". Soiron tekent de zijkant van dit kabinet nog eens afzonderlijk [V p. 104]. Afgaande op het model, is het waarschijnlijk een Noord-Nederlands meubel, waaraan Soiron veel aandacht heeft besteed, omdat hij met het type niet bekend was.

Op de uitroep bij de verkoop van de heer Ploem in de Bredestraat te Maastricht werd een geheel ander model kast verkocht, dat eenzelfde bureaufaciliteit herbergt [H. p. 10], met dien verstande dat het bureaubinnenwerk hier bestaat uit een grote ruimte in het midden en negen laadjes. Soiron merkt op, dat de bovenste helft wat te hoog en de onderste helft te laag is uitgevallen. Achter de deuren van het bovenste gedeelte van de kast bevinden zich twee laden en daarboven nog drie planken om het lijnwaad op te stapelen. Dit meubel is geen schrijfkabinet, maar dient primair als linnenkast; het schrijfgedeelte is ondergeschikt. Veel Noord-Nederlandse kabinetten uit de achttiende eeuw zijn voorzien van een bescheiden schrijfoorziening. Het midden van de kap van de kast wordt bekroond door een "*figuurke*", dat helaas niet te zien is op de tekening in het album. Op p. 22 van deel H is wel een dergelijke bekroning te zien. De kast werd voor drieënnegentig nederlandse guldens verkocht.

Een ander schrijfmeubel beeldt Soiron af in deel H. p. 22. Het is een lessenaar met klep en opstand en beneden twee deuren. De opstand bezit enige open planken, die als boekenkast of bergplaats, bijvoorbeeld van bescheiden, dienst konden doen.

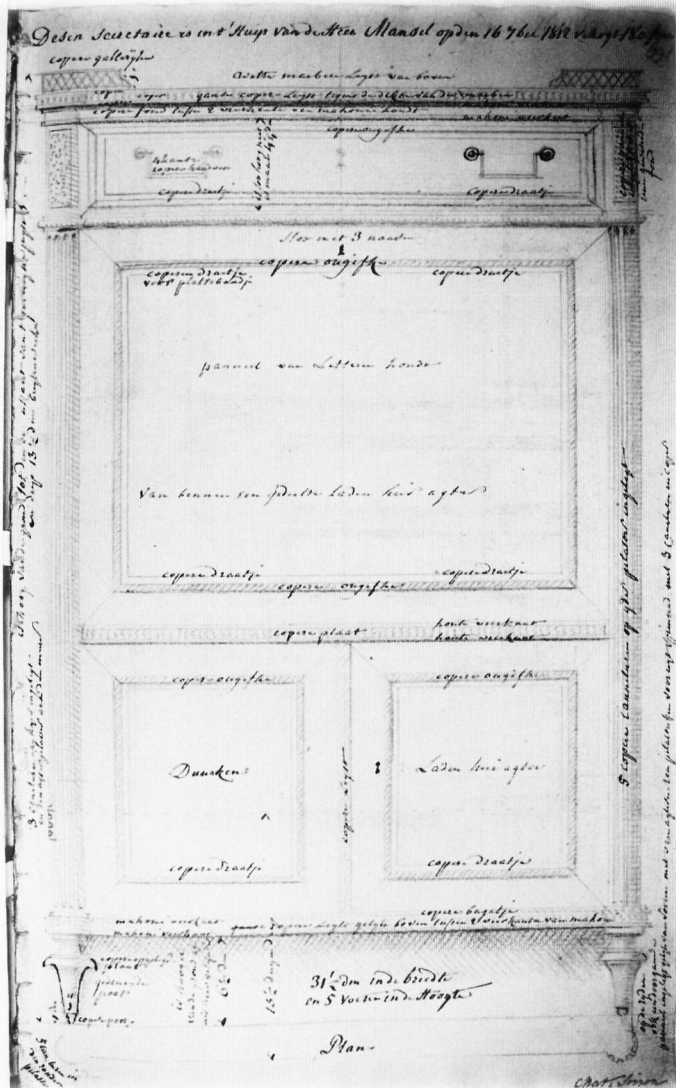
Een schrijftafel [II p. 60] is beschreven bij de tafels.

H, p. 35

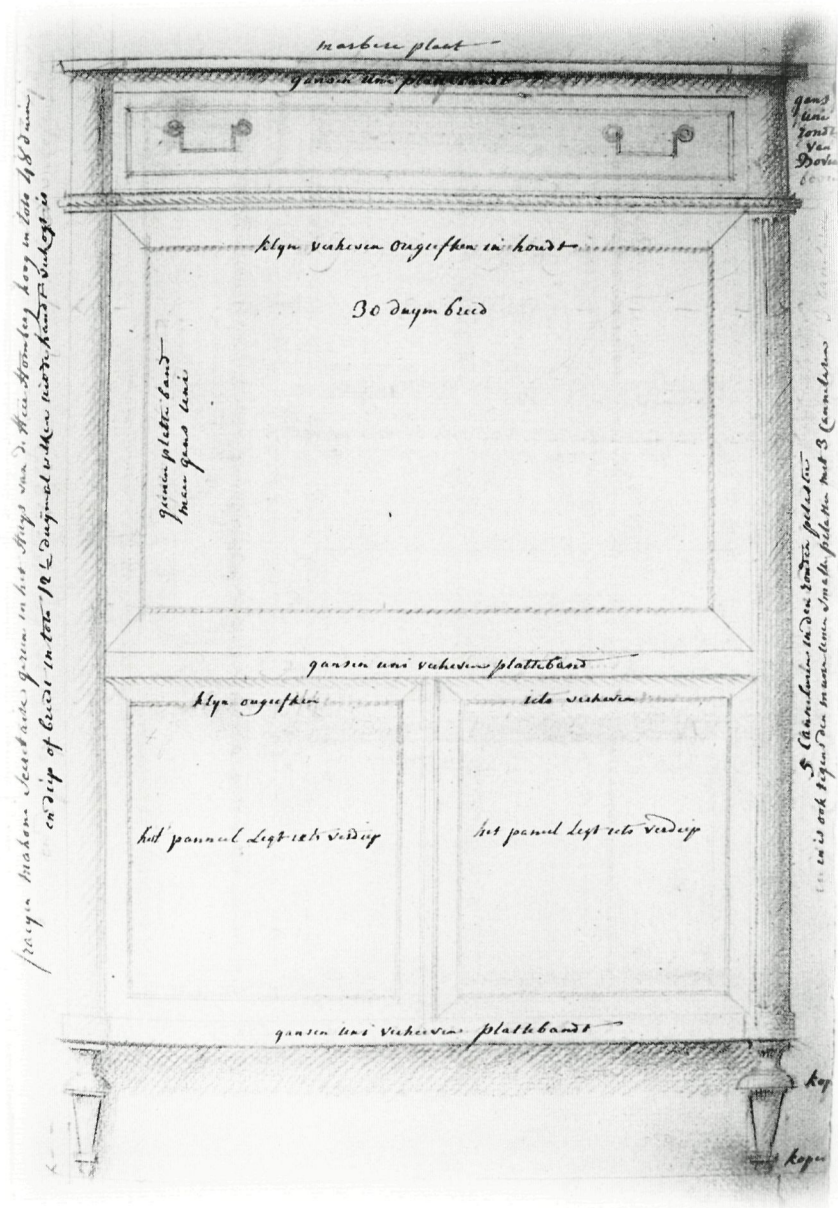
Denticulen/la grec/Denticulen/bruyn geel swart/swart geel bruyn/hoogte der frise/den welcke van boven in t groot afgetekent op de plaats/geel mahoni/swart Leysjen tussen 2 witte strepen/bruyn mahoni/geel mahoni/geel mahonie/pila-ster overboekx in t groot nota dat yder lade hoog is 5 1/4 dm tussen de Leysjens van 3/4 dm/geel mahoni/swart Leysjen/swart Leysjen/1 lade/geel mahonie/geel mahoni/geel mahoni/swart Leysjen/swart Leysjen/bruyn mahoni 2 lade/bruyn mahonie 3 lade/de diepte deser secretaire is 11 1/4 dm van den hoekpilaster af tot aen den rug/plat leysje tus-sen den lessenaer en de ladens in t groot!/Leysjen tussen yder lade

Van deesen bovenstaende secretaire hebbe ick de maten alle genomen op de slaepkamer van mij by mynen broeder J.L. Soiron tot Venlo denwelken seer schoon bevonden hebbe

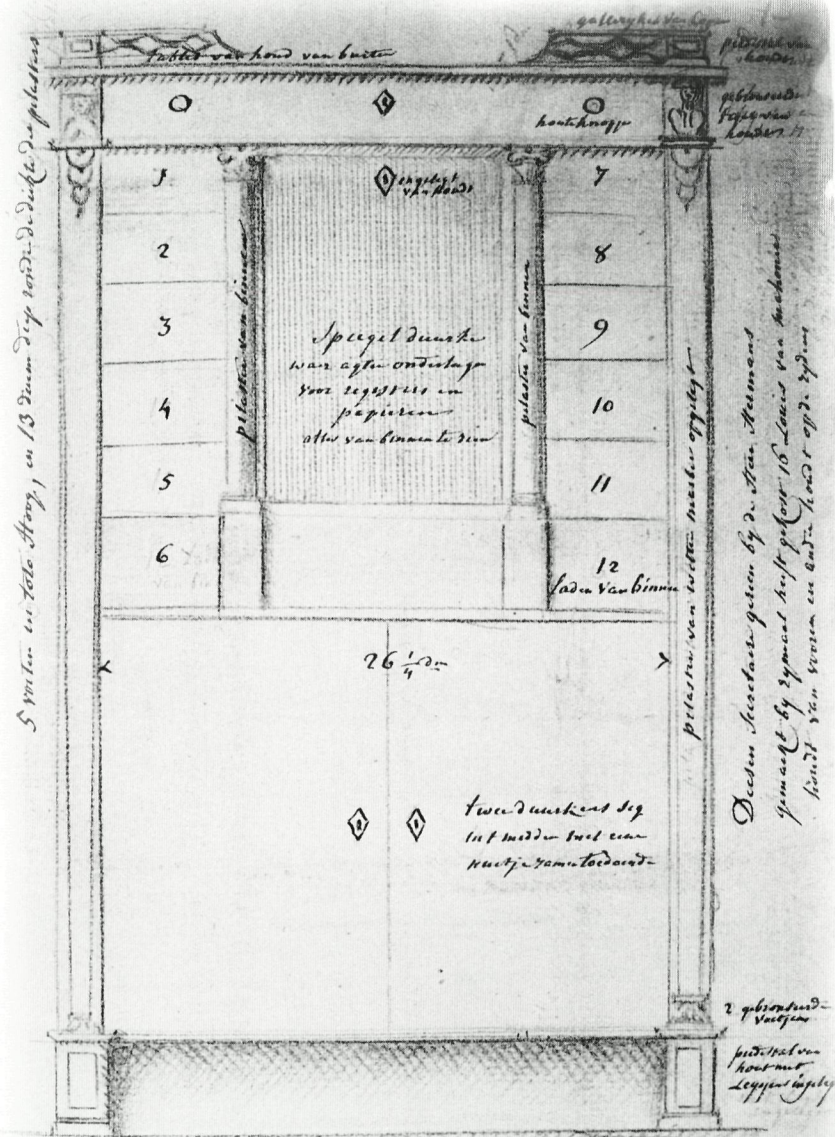
V, p. 69

Desen secretaire is in t'Huys van de Heer Mansel op den 16 7ber 1812 verkogt 180 frank
 copere gallerijke/witte marbere Leyst van boven/coper/coper/ganse copere Leyst tegens de dikte van den marber/coper/mahonie
 vierkant/copere fond tussen 2 vierkante van mahoniehoudt/mahonie vierkant/coper ougiske/4kante copere handvat/copere
 draetje/copere draetjels soo hoog niet is maar 4 1/4 dm/copere pannel ingelegt met eenen gewaterden fondslot met 3
 naasen/copere ougiske/coperen draetje voor plattebandje/copere draetje/panneel van Letteren houdt/Van binnen een gedeelte
 Laden hier agter/copere draetje/copere draetje/copere ougiske/is hoog van de grond tot den bovenkant van het galleryken juist
 5 [voet]/hout vierkant/copere plaat/houte vierkant/3 caneluren van koper ingelegt in den agterpilaster aen den muur/copere
 ougiske/copere ougiske/Duurkens/copere Leyst/Laden hier agter/5 copere Caneluren op yder pilaster ingelegt/copere
 draetje/copere draetje/copere bagetje/mahoni vierkant/copere Leyst gelyk boven tussen 2 vierkanten van mahoni/mahoni vier-
 kant/copere opgelegde plaat/gedraeyde poot/copere pootjels hooger van de grond af als hier getekend/6 1/2 dm/13 1/2 duym
 diep/31 1/2 dm in de breedte en 5 voeten in de Hoogte/op de zyden ook een doorgaande pannel ingelegt gelyk van vooren
 met van agteren een pilasterken vooruyspringend met 3 caneluren in copere/Plan/5 caneluren in den ronden pilaster

V, p. 71

marbere plaat/gansen uni plattebandt/gansen uni rondt van boven/klyn verheven ougiefken in houdt/30 duym breed/fraeyen mahoni secretaire gezien in het Huys van de Heer Homberg hoog in toto 48 duim en diep of breedt in toto 12 1/2 duim al welken uit de hand verkogt is/geenen platte band maer gansen uni/S cammeluren in den ronden pilaster en is ook tegens den muur eenen smalle pilaster met 3 cammeluren/gansen uni verheven plattebandt/klyn ougiefken/iets verheven/het panneel Legt iets verdiep/het paneel Legt iets verdiep/gansen uni verheeven plattebandt/ko[per]/koper

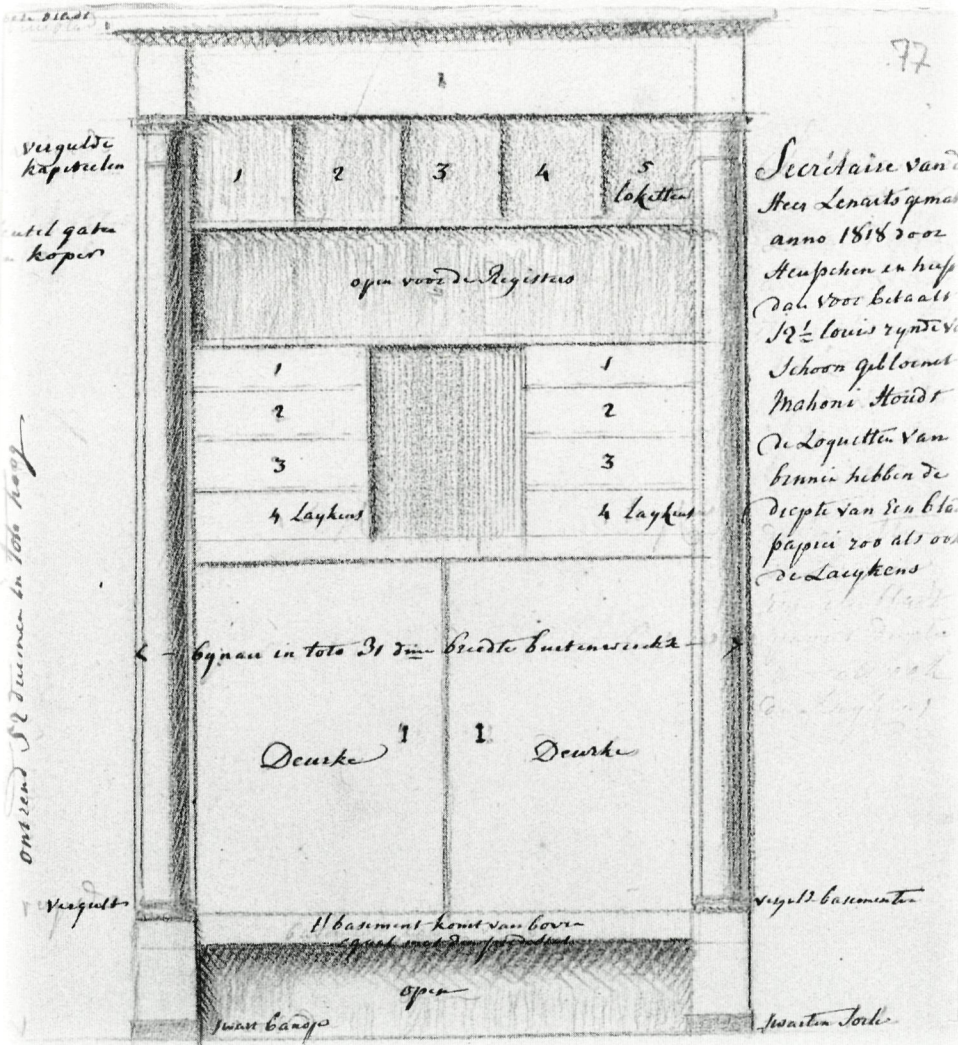

V, p. 73

gallerijken van Coper/1 dm/piedestal van houdt/tablet van houd van buiten/gebronsde figuur van houdt/houte knopjeringelegt van houdt/pilaster van binnen/spiegel duurke waer agter onderlagen voor registers en papieren alles van binnen te zien/pilaster van binnen/laden van binnen/laden van binnen/pilaster van witten marber opgelegd/Deesen secretaire gezien by de Heer Hermans gemaekt by Eymael heeft gekost 16 Louis van mahonie houdt van vooren en ander houdt op de zijden/twee duurkens sig in t midden met eene ruitje zamentoedoendel 2 gebronsde voetjes/piedestal van hout met Leysjens ingeleg

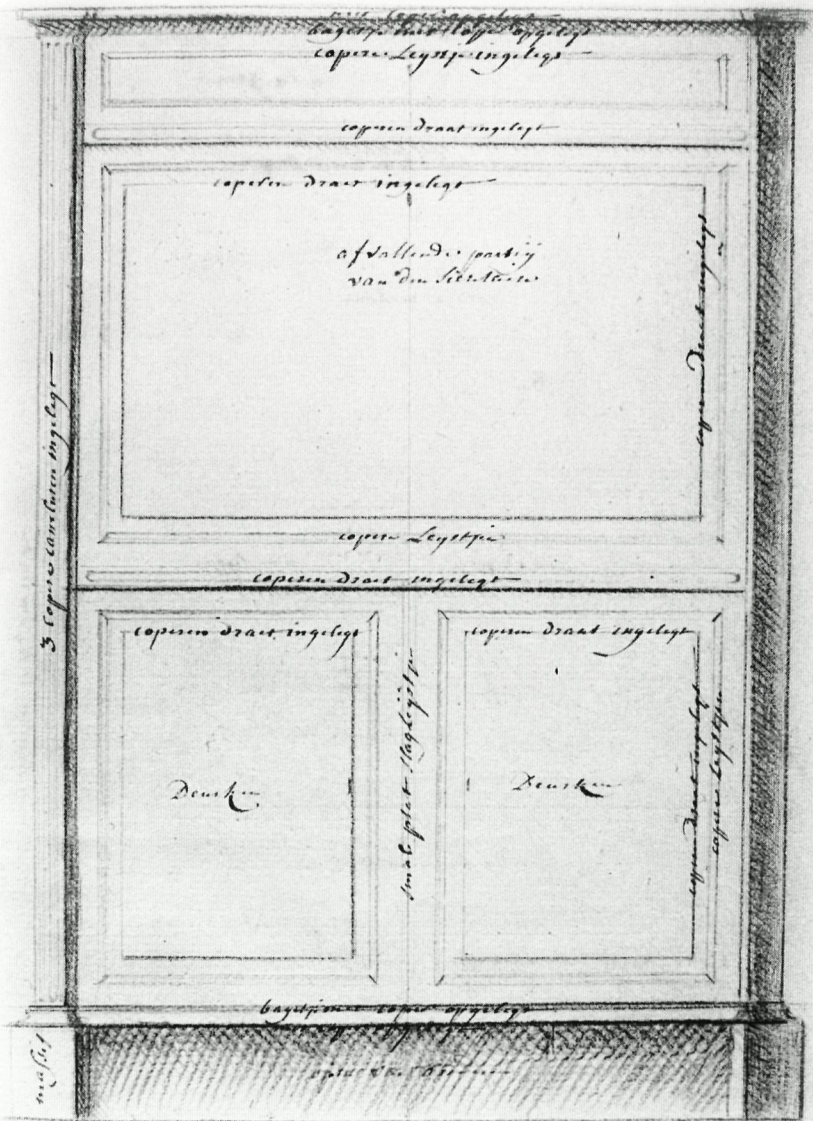
V, p. 77

Marbere blad/vergulde kapiteelen/1 2 3 4 5 loketten/Secrétaire van de Heer Lenarts gemaakt anno 1818 door Heusschen en heeft daer voor betaalt 12 1/2 louis zijnde van schoon gebloemt Mahoni Houdt de Loquetten van binnen hebben de diepte van Een blad papier zoo als ook de Laykens/sleutel gaten van koper/open voor de Registers/1 2 3 4 Laykens/1 2 3 4 Laykens/bynaer in toto 31 dm. Breedte buitenuerckx/Deurken/Deurken/omtrent 52 duimen in toto hoog/vergulde/vergulde basementen/basement komt van boven egael met den piedestal/open/swart bandje/swarten soele
 Nog gezien een Commoodt met 2 dito Colommen gelyk aen dezen Secrétaire hebbende van boven eene vooruitspringende laade en van onderen 2 duurkens naest malkanderen, hebbende de zelve breedte van deezzen Secrétaire en de Hoogte van 31 1/2 dm en van onderen voorzien met dito piedestallen

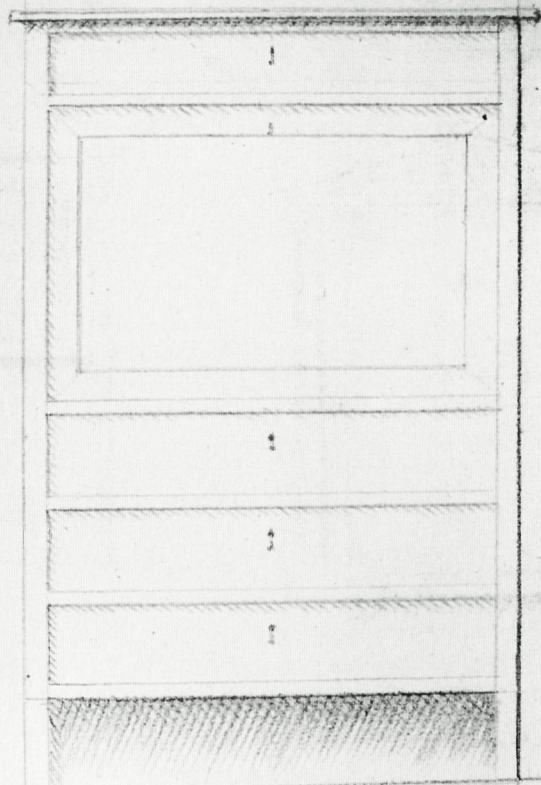

H, p. 34

Desen Secretair is verkogt bij de Heer Bleron 306 francken en heeft gekost gehad 18 Louis volgens zeggen van dito Heer/1 2 3 4 5 Luykse Vten/met koper opgelegd/bagetje met koper opgelegd/copere Leystje ingelegd/coperen draet ingelegd/coperen draet ingelegd/afvallende partij van den Secretaire/coperen draet ingelegd/copere Leystjen/coperen draet ingelegd/coperen draet ingelegd/coperen draet ingelegd/3 copere caneluren ingelegd/Deurken/Deurken/smal plat slagleijstjen/coperen draet ingelegd/copere Leystjen/bagetje met koper opgelegd/met koper opgelegd/coper van onderen/massif plan van den Mahonie Secretaire

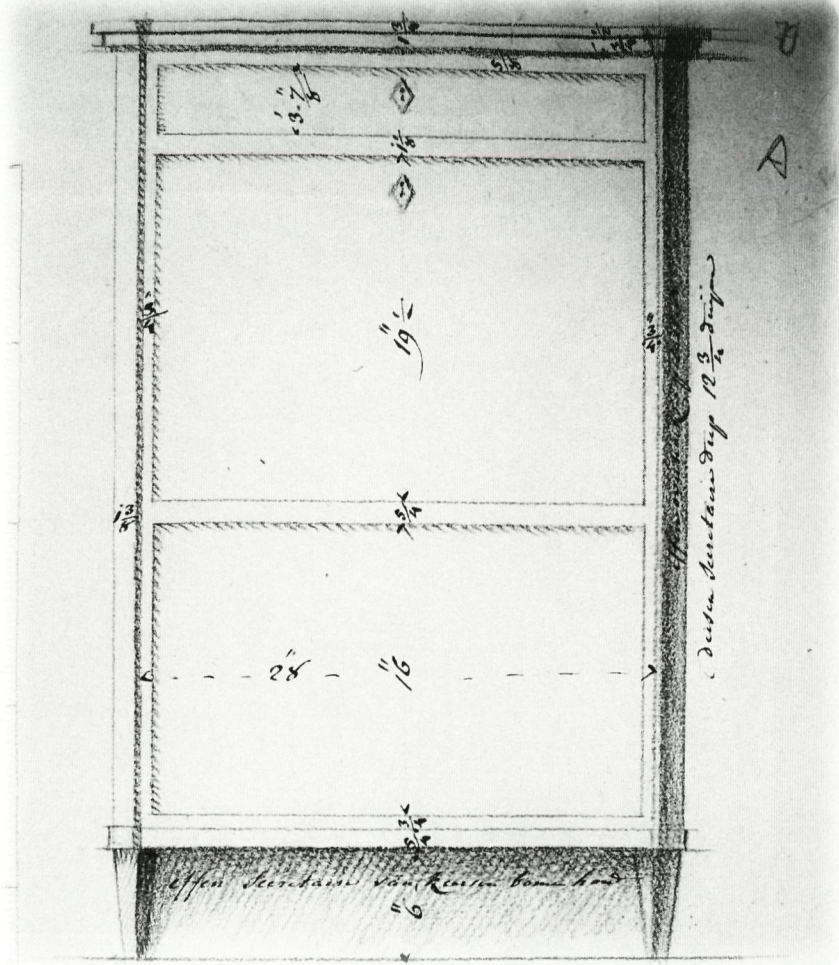
Eenen Effen Secretaire verkocht op den uitroep in t huys van de Heer
Homberg van Mahoni Houdt in nog goed geconditionneert ad
93 francken en is maer diep naer de oog 11 duymen voorzien
met een marbere bladt, en van binnen fraej mit diverse
klyne Laaden

Breedt ongeveer drie voeten

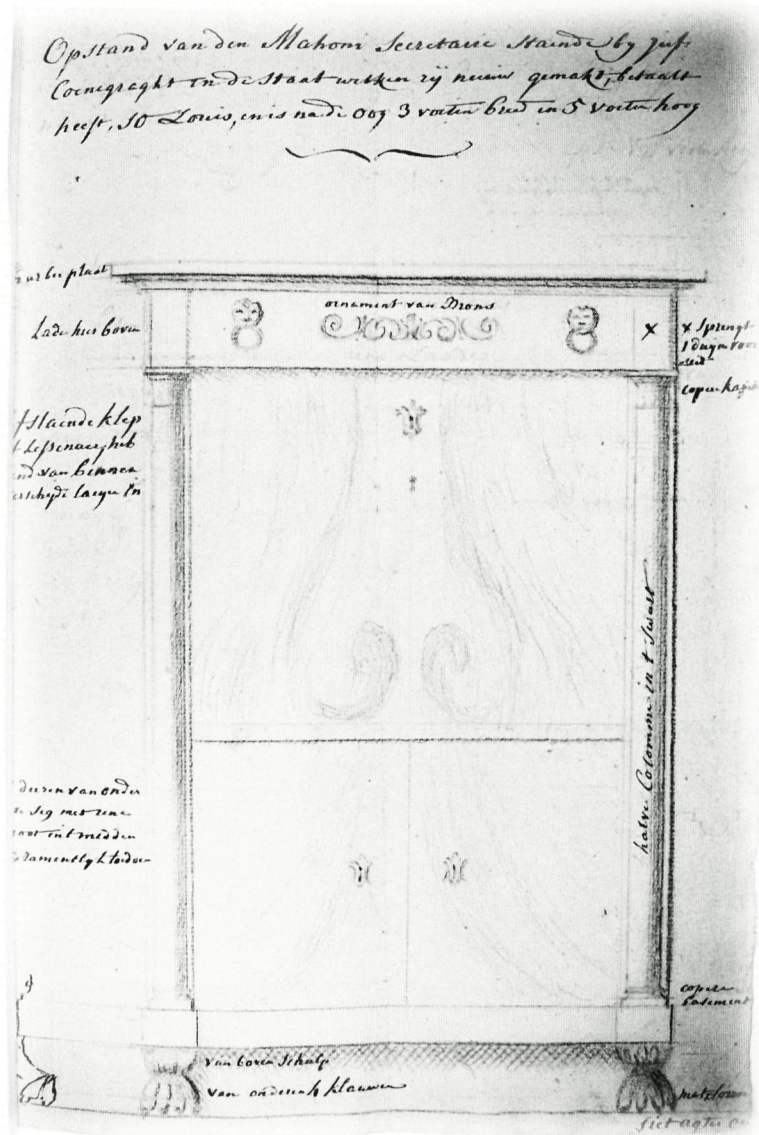
V, p. 83

Eenen Effen secretaire verkocht op den uitroep in t huys van de Heer Homberg van Mahoni
Houdt en nog goet geconditionneert ad 93 francken en is maer diep naer de oog 11 duymen
voorzien met een marbere bladt, en van binnen fraej mit diverse klyne Laaden
breedt ongeveer drie voeten

V, p. 79A

effen overhoekse pilaster | deesen secretaire diep 12 3/4 duim | effen Secretaire van keersen bomen houd | (A).

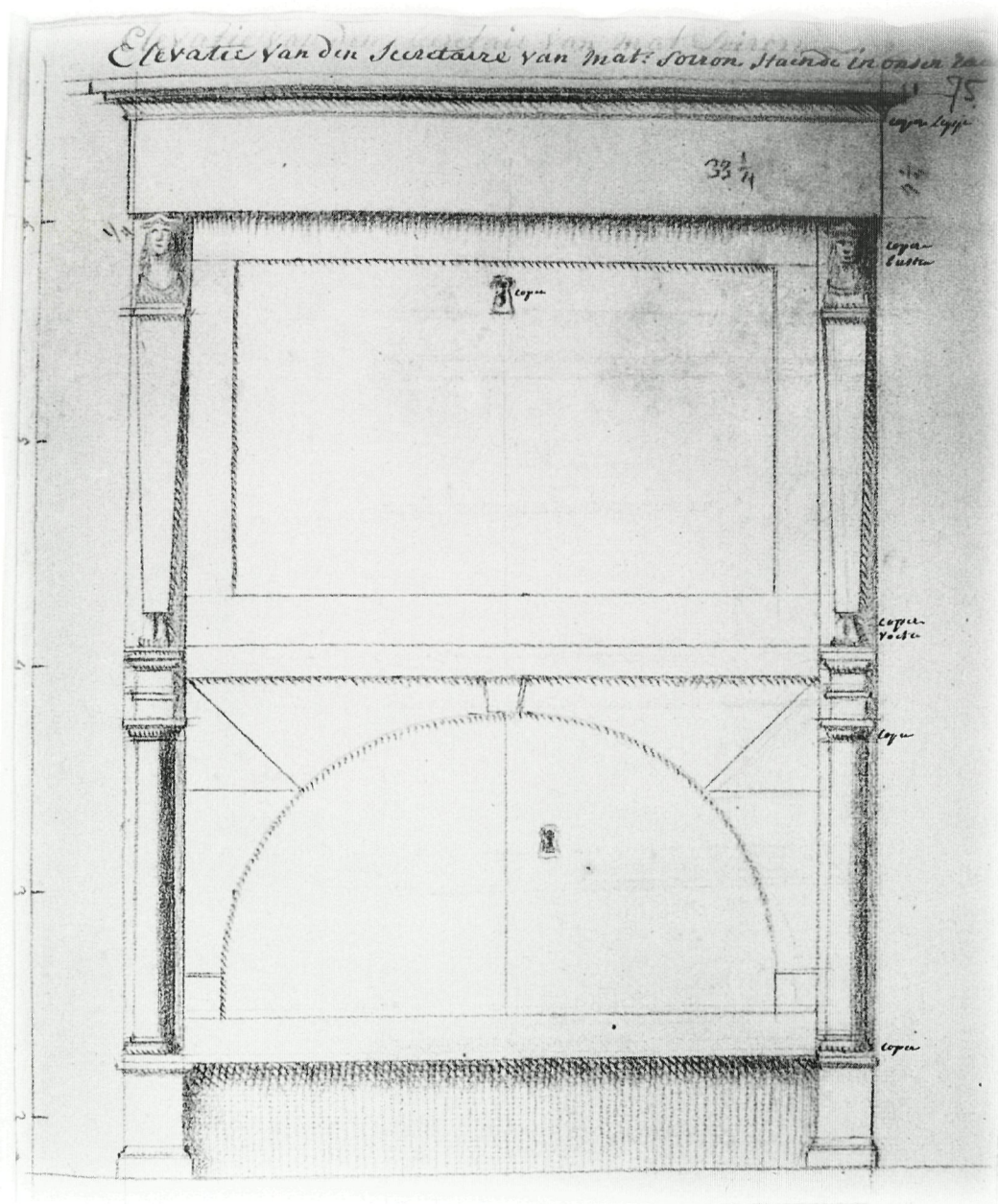
V, p. 81

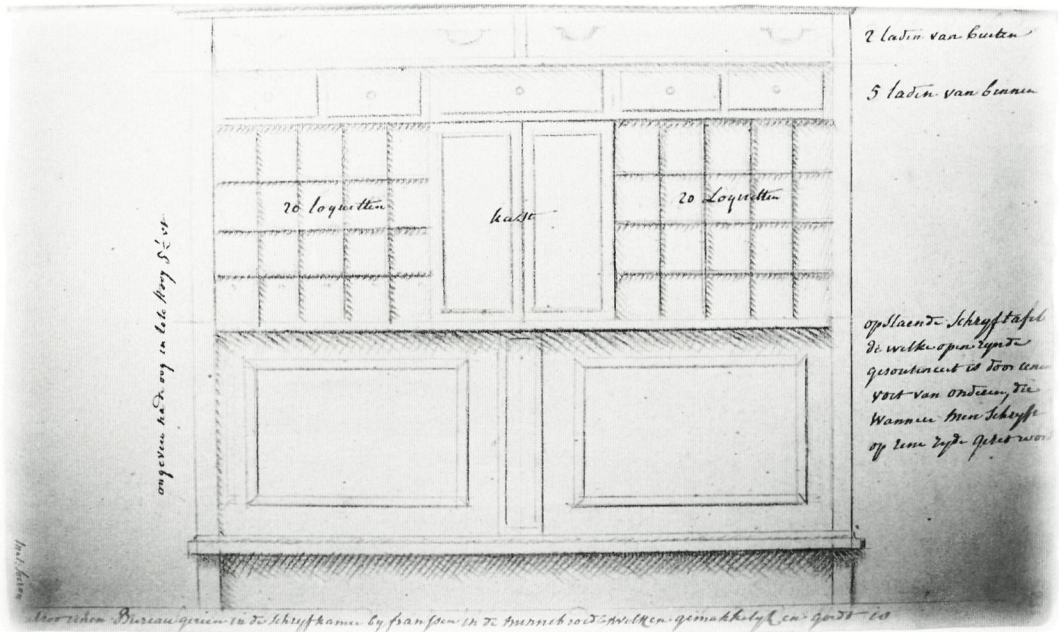
Opstand van den Mahoni Secretaire staende by Juff. Coenegracht in de staat welken zij nieuw gemaakt, betaalt heeft, 10 Louis, en is na de oog 3 voeten breed en 5 voeten hoog
marber plaat/ornament van Brons/Lade hier boven/x springt 1 duim vooruit/copere kapitell/afslaende klep of Lessenaer, hebbend van binnen verschide laeyen in/2 deuren van onder die sig met eene noot in t midden gezamentlyk toedoen/ halve Colommen in t swart/copere basement/van boven schulp/van onderen 4 klauwen

V, p. 75

Elevatie van den secretaire van mat: Soiron staende in onsen zaal/copere Leysje/copere busten/coper/copere voeten/coper/coper

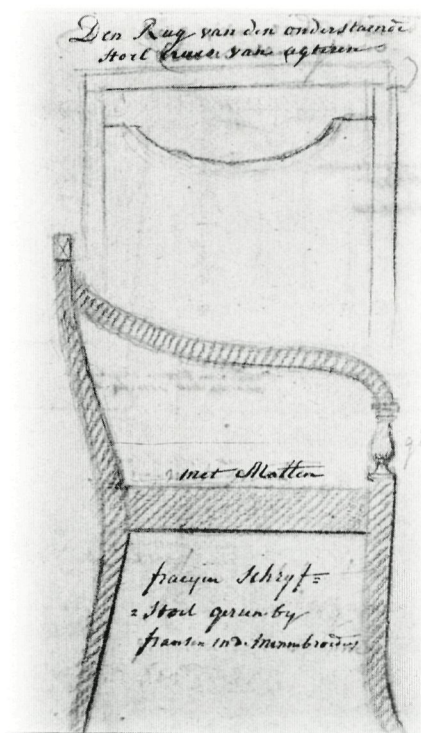
16 1/8 [...] boven 14 5/8 de lade 13 3/4/Plan

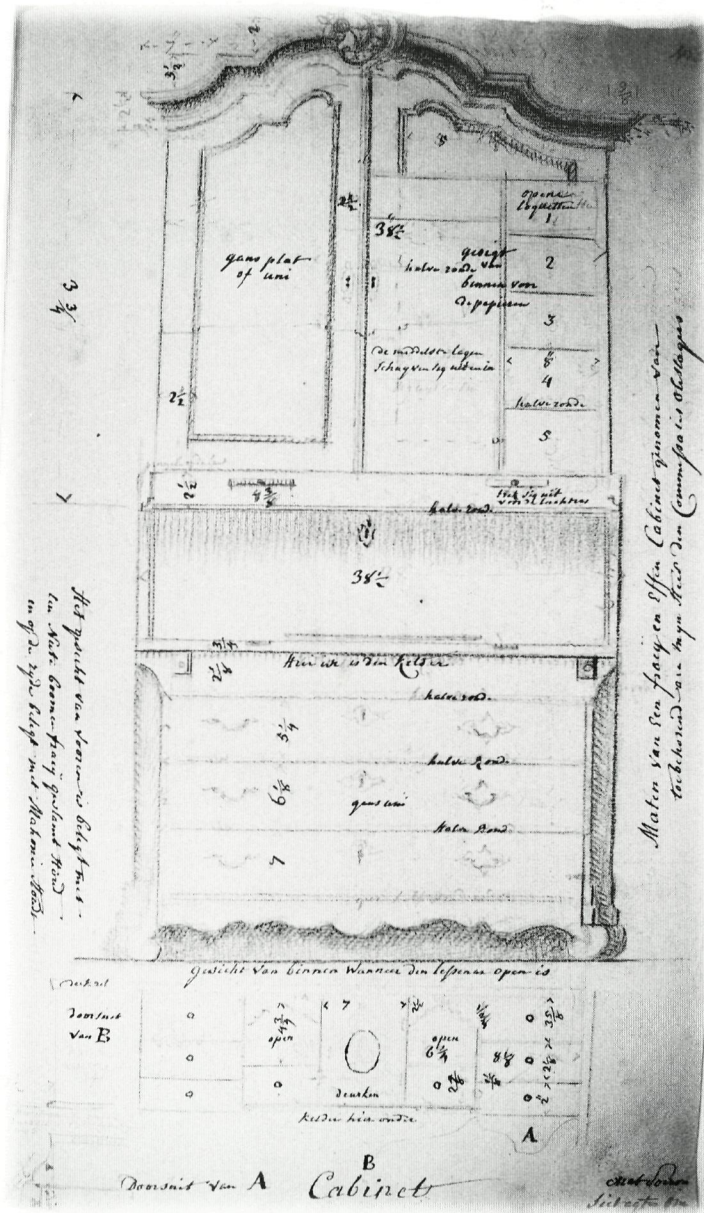
V, p. 235

Ongeveer na de oog in toto Hoog 5 1/2 vt/20 loquetten/kast/20 Loquetten/2 laden van buiten/5 laden van binnen/opstaende Schrijftafel/dewelke open zynde/gesoutmeert is door eenen/voet van onderen, die/ wanneer men schrijft/ op Eene zyde gezet word/alzoo eenen Bureau gezien in de schryfkamer by fransen in de minnebroeders welken gemakkelyk en goet is.

H, p. 50

"fraeye schrijfstoel gezien by fransen in de minnebroeders"

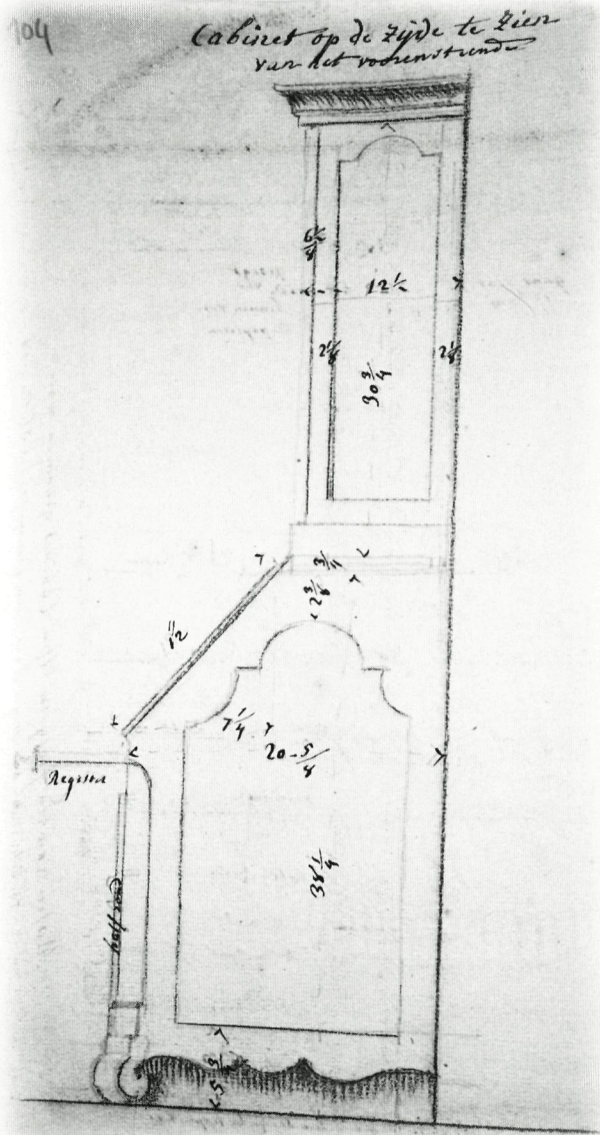

V, p. 103

pinnele/opene loquetten/gans plat of uni/halve ronde/gesigt van binnen voor de papieren/de middelste lagen schuyven sig uit en in/halve ronde/pinnele op de kant/trek sig uit voor de luchters/halve ronde/Het gesigt van vooren is belegt met een Nute boomen fraeij gevlamt Houd en op de zyde belegt met Mahonie Houdt/Hier in is den kelder/halve ronde/halve Rondel/gans uni/Halve Rond/geen half Rond onder/Maten van Een fraeij en Effen Cabinet genomen van toebehorende aen myn Heer den commissaris Olislagers/gesicht van binnen Wanneer den lessenaar open is/doorsnit van B gaende alles regt af/anderhalf achtste dik 1 1/2/8/half rondtje/half rondtje/deurken/open/schuyf gaende onder her Duerken en byde partyen daernaest/kelder hier onder/deckzel/A/B/tour van het arasiken/Doorsnit van A/Cabinet Siet agter om [zie pag. 104]

V, p. 104

Cabinet op de zijde te zien/van het voorenstaende/Register/half rond

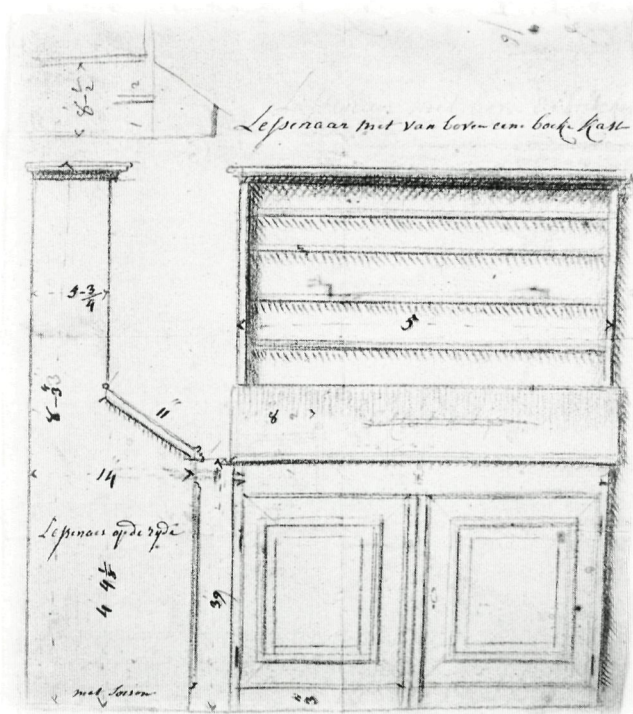

H, p. 22

Nota den kast bij ploem wezen de leysten reght [...] timpaan/regt toelde ougive van boven zierend/deese kast is verkogt 61 nederlandsche gulden/Bust/ander finitif van kast

Lessenaar mit van boven eene boeke
Kast/Lessenaar op de zyde

Commodes en Buffetten

Het model van de nieuw gemaakte kast voor de Militaire Sociëteit te Maastricht, is gedateerd 1793 [V p. 225]. Voor wat betreft de zwaarte van de uitvoering van de ornamenten, is er een overeenkomst met de ornamentiek van de hoekkast die, eveneens in 1793, gemaakt is voor de “*de Heer Wassenar*”, (jonkheer T.J. Wassenaar), proost van Sint Servaas [V p. 99].

Bij de heer Roman heeft Soiron een commode gezien, waaraan veel koperen versieringslijstjes waren aangebracht [H p. 27]. Een combinatie van koperen halfronde lijstjes, “*ougifkes*”, en lijstjes van koperdraad, ter versiering van de laden [kleurenplaat XXXII]. De cannelures van de ronde hoekpilasters aan weerszijden zijn eveneens met koper bekleed. Ook aan de poten is koper verwerkt. Er zijn twee grote laden met vierkante handvatten en daarboven een laag met drie kleinere laden. Het meubel wordt afgedekt met een witte marmeren plaat. De hoogte is eenendertig duim, de diepte twee voet en de breedte viereenkwart voet. Een soortgelijke, maar eenvoudiger uitgevoerde, commode stond in het huis van Homberg. De bovenste lade was weliswaar in drieën verdeeld, maar bestond slechts uit één grote lade [V p. 239]. Dit met koper rijk versierde mahoniehouten type commode komt veel voor. Soiron tekent bij het meubel in deel H p. 27 nog aan dat er - voor 200 franken - nog een andere commode van mahoniehout verkocht is, die in het midden voorzien was van een tinnen bak om de wijn te koelen, een dienbuffet dus.

Een zeer eenvoudige aanrecht of buffet van kersenhout is verkocht bij Roman voor 28 gulden [V p. 233B] en bij de vaker genoemde Ploem in de Bredestraat zag Soiron een commode met drie laden boven elkaar en met bijzondere ronde trekkers op een achthoekige ondergrond. Op de hoeken vlakke gecanneleerde pilasters bekroond door rozetten [H. p. 31 onderaan].

Soiron tekent zonder veel commentaar een commode met vier laden [H p. 31 bovenaan], waarbij hij verschillende mogelijke uitvoeringen offreert: Een herme, een kolom, losanges (ruiten), cannelures en handvatten in verschillende vormen, zoals een ramskop met ring, een ronde ring alléén, of een rechthoekig handvat. Dit meubeltje heeft wel iets weg van de mahoniehouten commode, die Soiron voor tweeënveertig nederlandse guldens (in franken: achtennegentig), in 1822 gekocht heeft bij Hermans op de Munt. De halve hoekkolommen zijn zwart governist en de kapitelen, de basementen, de ramskoppen en de ringen op de laden zijn alle in het vuur verguld [H p. 32]. Dit “in het vuur vergulden” zou weldra verboden worden, vanwege de giftige kwikdampen, die bij deze bewerking vrijkwamen. Het marmeren bovenblad is achtendertig en een halve duim lang en achttien duim breed. De bovenste lade springt vijfzevende duim uit ten opzichte van de onderste lade. De diepte van deze commode is op de zijde zestien en een halve duim, de halve kolommen buiten beschouwing gelaten. [kleurenplaat XXV]

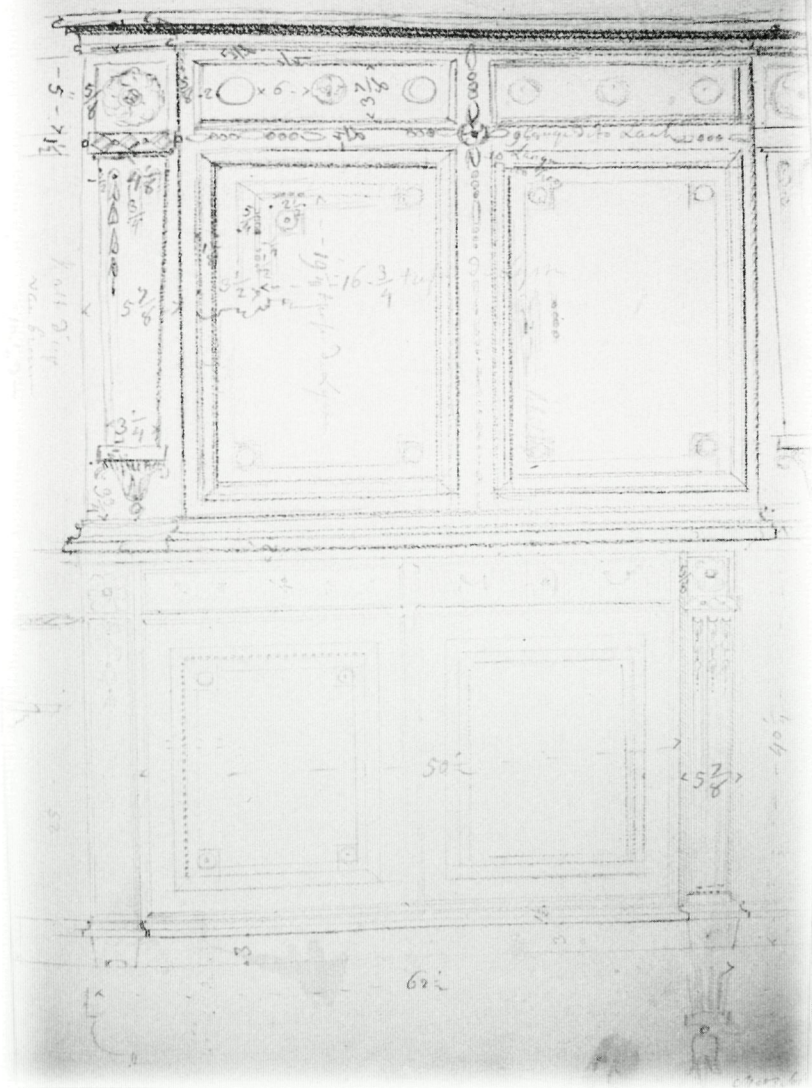
Commodes met gaines of hermen versierd worden veelvuldig gemaakt. Soiron tekent er niet minder dan drie voorbeelden van in deel V op pagina's 229, 231 en 237 onderaan. Het eerste voorbeeld kostte, nieuw gemaakt, 28 gulden en was bedoeld om onder een spiegel te plaatsen. Een ingelegd lijstje van wit hulsthout sierde de bovenlade. Het bovenblad was weliswaar van hout, maar zwart gepolijst gelijk marmer. Het derde kastje had Soiron gezien bij de jonge heer Roemers "*onder den spiegel*". Beide kastjes waren van kersenhout gemaakt. De tweede commode stond bij Bonpaquet. Een commode, die in het voorkamertje naast de eetkamer in het huis van de heer Olislagers stond, en als buffet dienst deed, was met cannelures versierd [H p. 33], evenals de commode of ladenkast in deel V op pagina 237 bovenaan. Op deze laatste commode waren koperen knopjes als trekkers, en effen koperen schildjes rond de sleutelgaten aangebracht. Het buffet van Olislagers was eertijds gemaakt door Kessels. Dit zou Joachim Kessels, die in 1791 overleed, geweest kunnen zijn. Immers, het toepassen van cannelures was reeds in zwang in het laatste kwart van de achttiende eeuw, zoals hiervoor is uiteengezet. Bij de kast van Olislagers zijn het niet slechts enkele cannelures, die de zijkanten sieren, maar er is sprake van gecanneleerde kolommen. Het geprofileerde lijstwerk aan het meubel verraadt een meer dan gemiddelde kwaliteit, die beter past bij de meubelen uit de achttiende eeuw, dan bij de eenvoudig uitgevoerde latere kasten.

Voor de familie Colpin heeft Soiron een lage brede kast, bestemd voor de vestibule onder de trap, ontworpen [H p. 26]. Het ontwerp, gedateerd 1811, liet verschillende mogelijkheden zien, waarbij opvalt, dat Soiron gecharmeerd is van een nieuwe trend in de decoratiemode, de losange, of het ruitmotief en allerlei variaties daarop. De familie Colpin geeft echter de voorkeur aan een meer traditionele vormgeving. Dat blijkt uit de tekening van Soiron uit 1812, waarop de kast voor de vestibule van Colpin is afgebeeld, zoals ze uiteindelijk is geworden [H p. 24], niet met ruitmotieven, doch met cannelures en ingezwenkte hoeken met rozetten.

V, p. 225

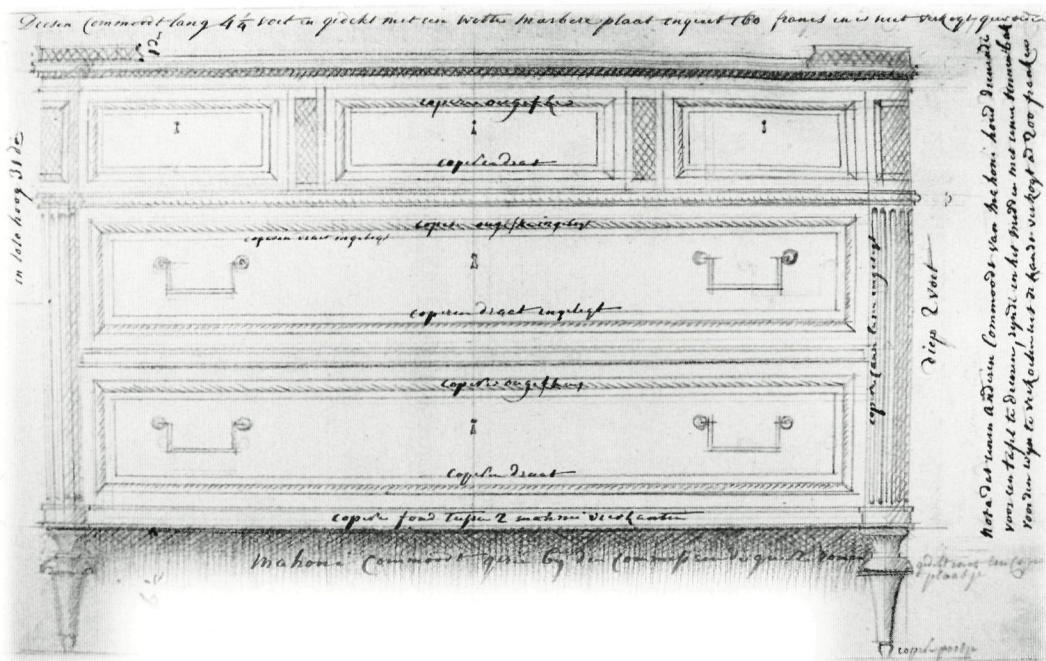
Model der Nieuw gemakde kast voor in de Militaire Societijt alhier, anno 1793/9 lange dito la[n]ck/10 Lange dito
hoog/kast diep van binnen $13 \frac{1}{2}$ duim/ $16 \frac{3}{4}$ tussen de Lysten/ $19 \frac{1}{4}$ tussen de Lysten

*Model der Nieuw gemakde kast voor in de Militaire
Societijt alhier, anno 1793.*

H, p. 27

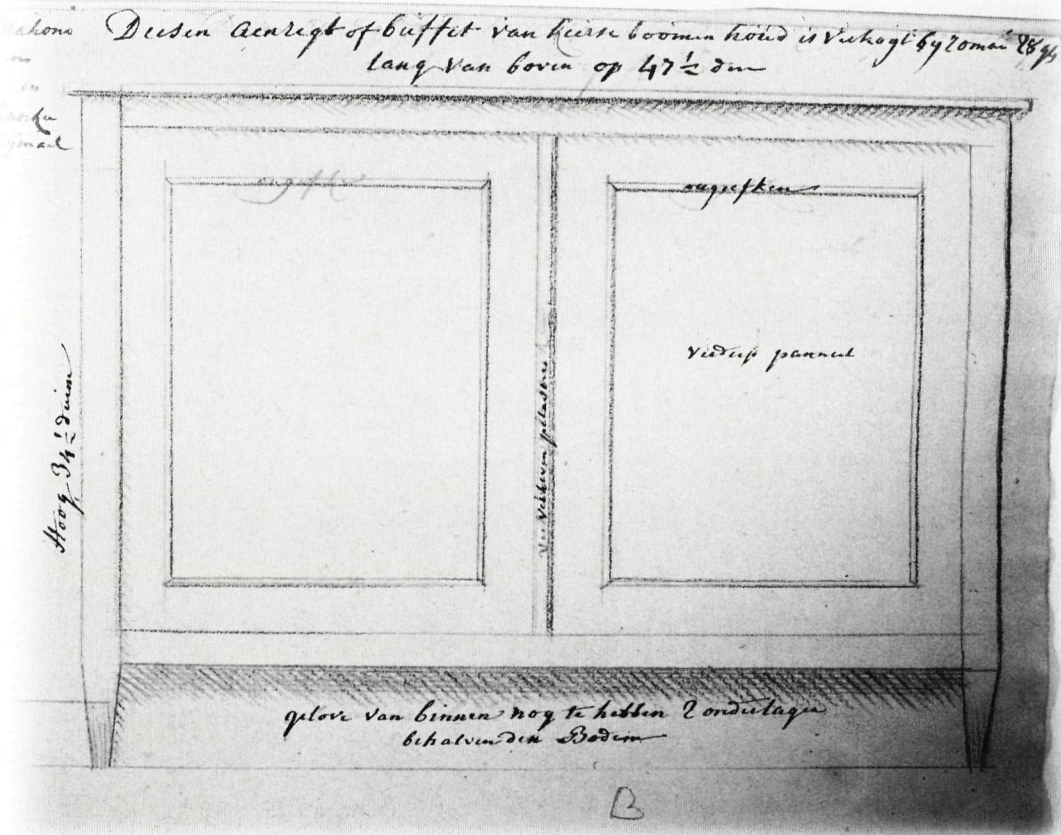
Deesen Commoodt lang 4 1/4 voet en gedekt met een witte marbere plaat [...]100 francs en is niet verkogt geworden/coperen ougifken/coperen draet/copere ougifke ingelegt/coperen draet ingelegt/coperen draet ingelegt/pilaster tegens den muur/in toto hoog 31 dm/copere Canneluren ingelegt/diep 2 voet/Nota dat Eenen anderen Commoodt van Mahoni houd dienende voor een tafel te dienen, zynde in het midden met eenen timmen bak voor den wyn te verkoelen uit de handt verkogt ad 200 franken/coperen ougifkens/coperen draat/copere fond tussen 2 mahoni vierkanten/Diep dit Commood 2 voet/Mahoni Commoodt gezien bij den Commissaire de guerre Roman/gedekt met Een copere plaatjel/copere pooten/overhoekse ronde pilaster met 5 Caneluren

V, p. 239

in dien smaak hebbe nog Eene mahoni commodt gezien in t huys van Homberg hebbende van
boven de bovenste Lade in 3en gepartageert dog maer Eene lade dog wete niet wel of daer
onder 3 laden of wel 2 laden waren en gelove maer 2 laden daer onder geweest te zijn verkogt
voor 118 fran[ken] ongeveer/marbere Dekleyst/gelove wel 4 vt lanck te zyn op 18 dm breedte of
diepte, en 3 vt hoog/coper/coper

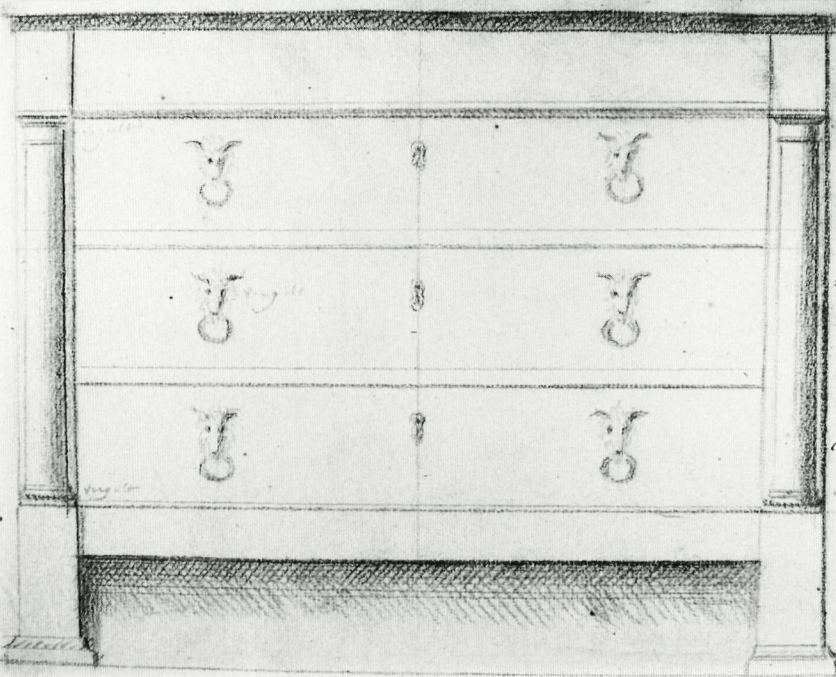

V, p. 233 B

Deesen aenrigt of buffet van keerse boomen houd is verhogt by roman 28 gls lang van boven op 47 1/2 dm/ougfel/ougfelken/verdiep paneel/verdiep paneel/Hoog 34 1/2 duim/verheven pilaster/gelove van binnen nog te hebben 2 onderlagen behalven den Bodem/(B).

Tekening van t' Mahoni Commood gekogt by Hermans
in 1822 op de munt

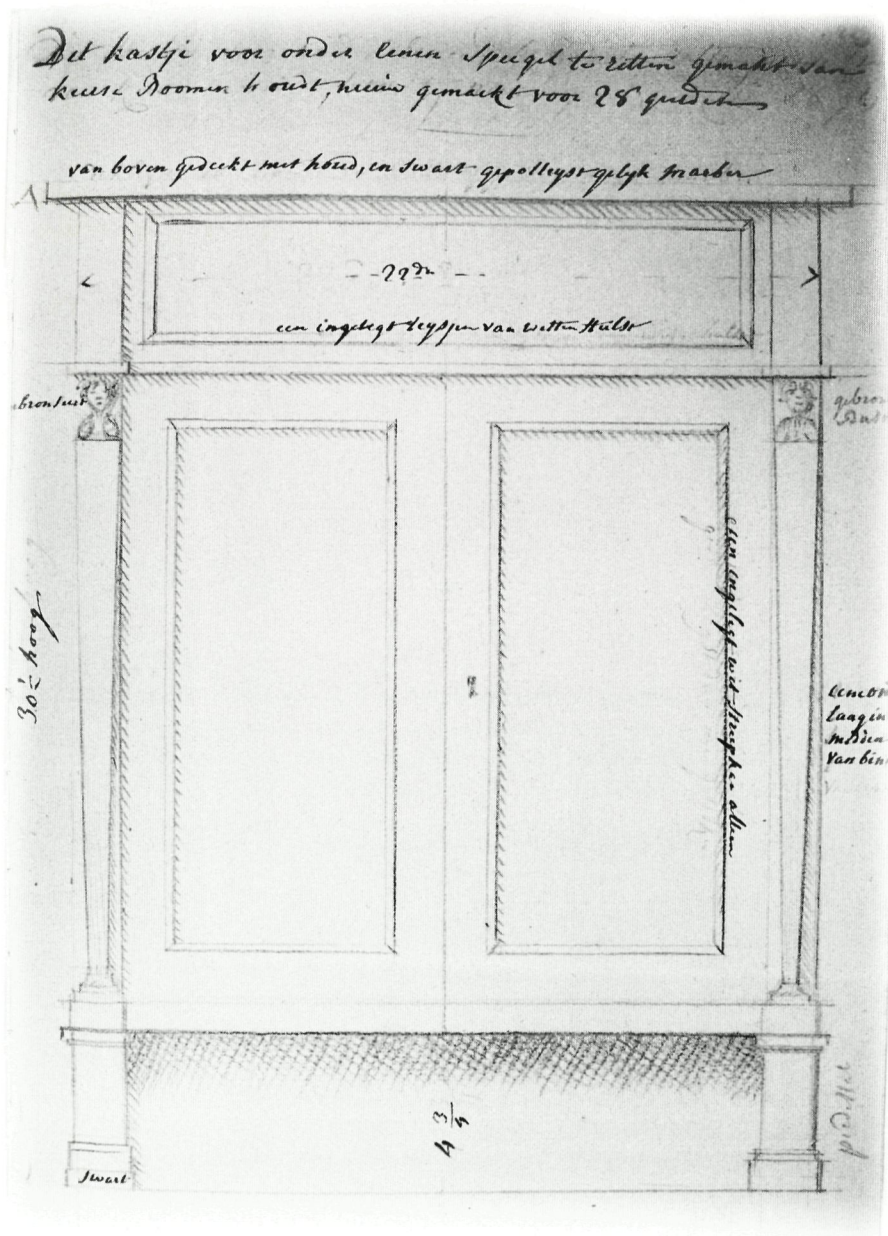
Het Marbere blad
boven op is lang 38 1/2
en breedt 18 duim
de bovenste laade heeft
5/4 duim voorsprung
voor de onderste
diepte van deesen com-
moodt is op de zyde 16 1/2
zonder de halve colomna
te rekenen
deesen commoot hebbe ik
gekogt voor 42 nederlands
in francken 98
de kolommen zijn halve
colommen, en swart ge-
verniest, de capiteelen en
basementen, Ramskoppen
op de laden en de ringen
alle in t vuur vergulde

H, p. 32

Tekening van t' Mahoni Commood gekogt by Hermans in 1822 op de munt/Het Marbere blad
boven op is lang 38 1/2 dm en breedt 18 duim/de bovenste laade heeft 5/4 duim voorsprung
voor de onderste/de diepte van deesen commoodt is op de zyde 16 1/2 dm zonder de halve
colommen te rekenen/deesen commoot hebbe ik gekogt voor 42 nederlands in francken 98/de
kolommen zijn halve colommen, en swart geverniest, de capiteelen en basementen, Ramskoppen
op de laden en de ringen alle in t vuur vergulde

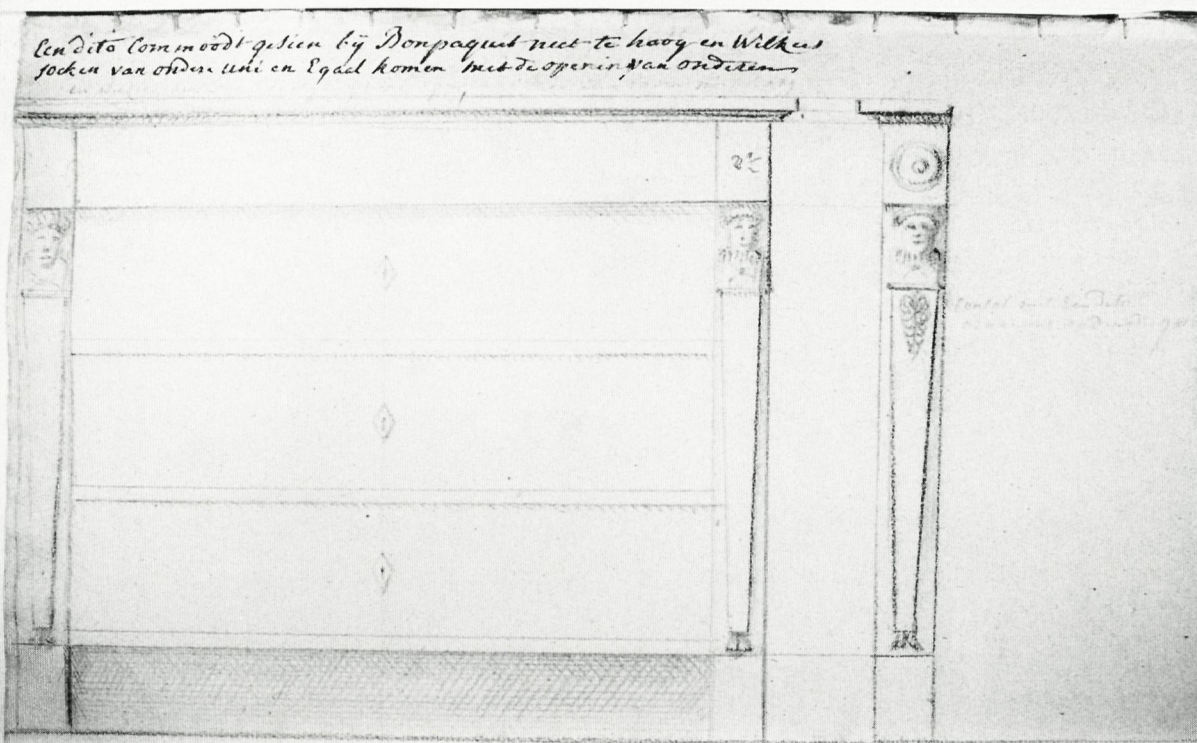
V, p. 229

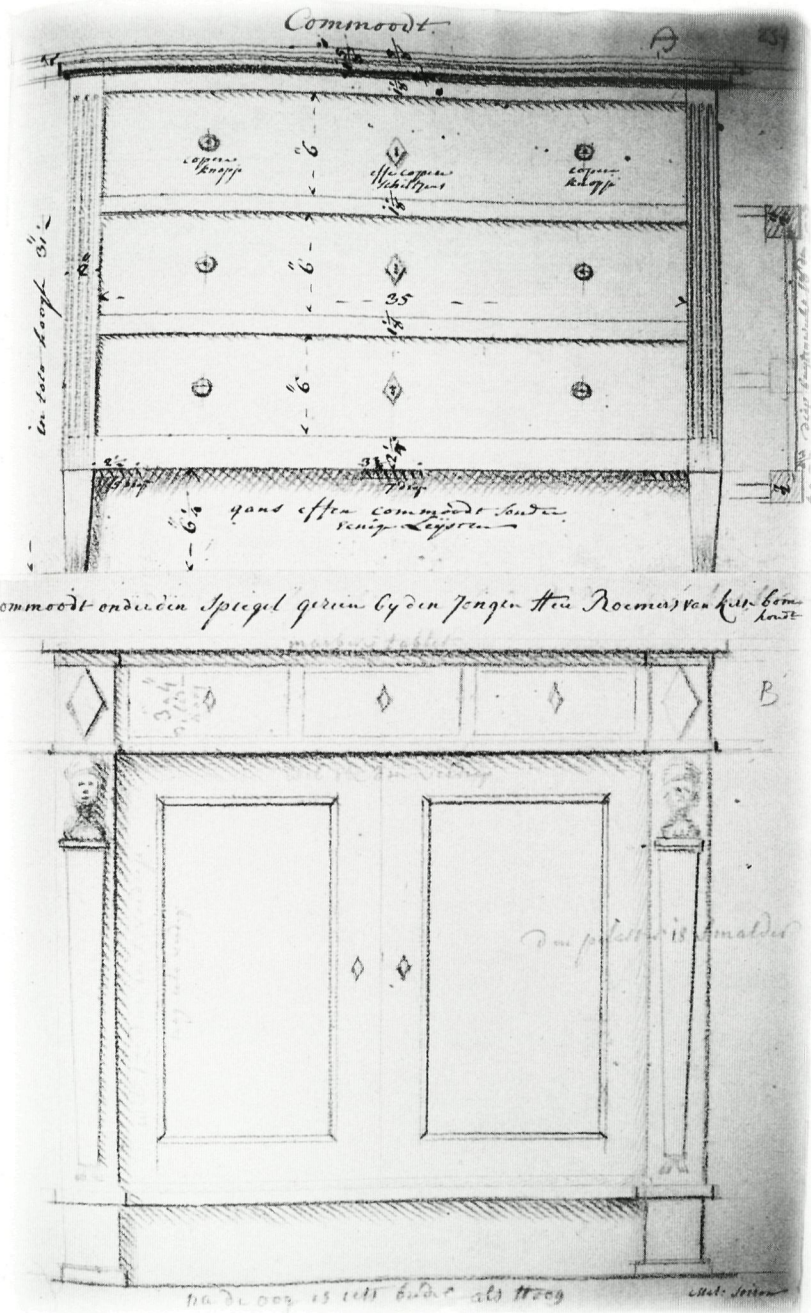
Dit kastje voor onder eenen spiegel te zetten gemaakt van keerse Boomen houdt, nieuw gemaakt voor 28 gulden/van boven gedeekt met houd, en swart gepolleyst gelyk marber/22 dm. een ingelegt leysjen van witten Hulst/gebronseert/gebron[seert] Buste/30 1/2 hoog/een ingelegt wit streepken alleen/leene ond[er]laag in t midden van binn[en]/swart/piedestal

V, 231

Een dito Commoodt gesien bij Bonpaquet niet te hoog en Welkers socken van ondere uni en Egaal komen met de opening van onderen/consol met een dito ornament onder de gaine

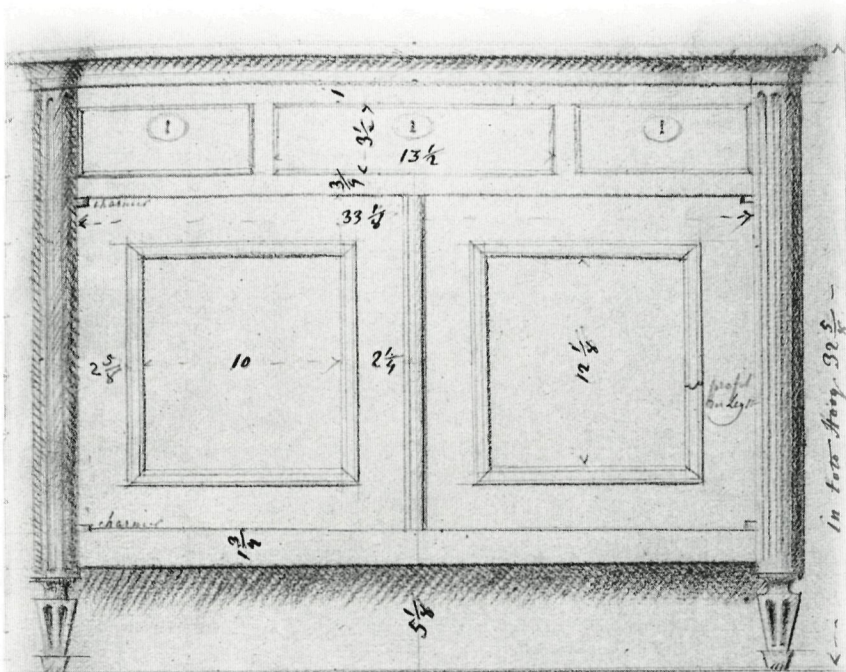

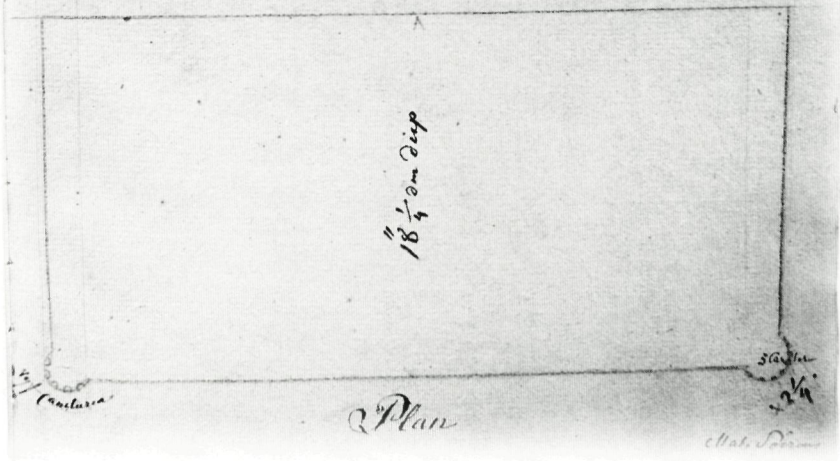
V, p. 237

Commoort/(A)/copere knopje/effe copere schiltjens/copere knopje/in toto hoogh 31 1/2/diepe buytenverx 18 dm/5 drop/7 drop/gans effen commoort sonder eenige Leijsten

Commoort onder den Spiegel gezien by den Jongen Heer Roemers van kerse bome houdt/marbere tablet/3 a 4 de la dm hoog/ (B)/wel 1 1/2 dm verdiephwel 1 1/2 dm in t verdiephnog iets verdiephden pilaster is smalder na de oog is iets breder als Hoog

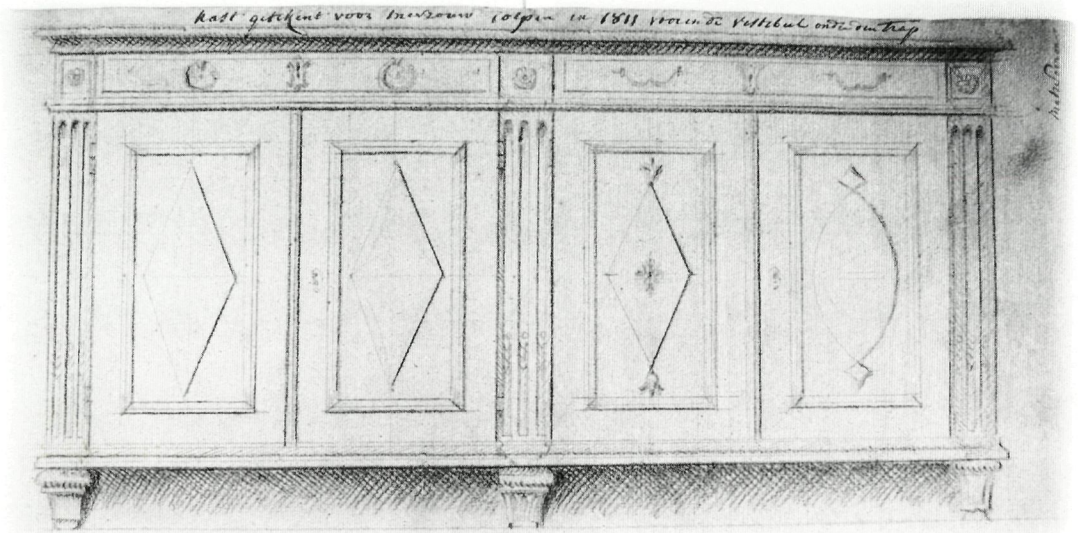
Plan En Elevatie van Een Buffet, of Commood, staende in t'voorkamerken
 Bij de Heer Olislagers dienende voor de
 Eetkamer daer naast, Eertydt gemak door Kessels/18 1/4 diep/uyf caneluren

H, p. 33

scharnier/profiel der Leyst/scharnier/in toto Hoog 32 5/8

Plan En Elevatie van Een Buffet, of Commood, staende in t'voorkamerken Bij de Heer Olislagers dienende voor de Eetkamer daer naast, Eertydt gemak door Kessels/18 1/4 diep/uyf caneluren/Plan/5 Caneluren

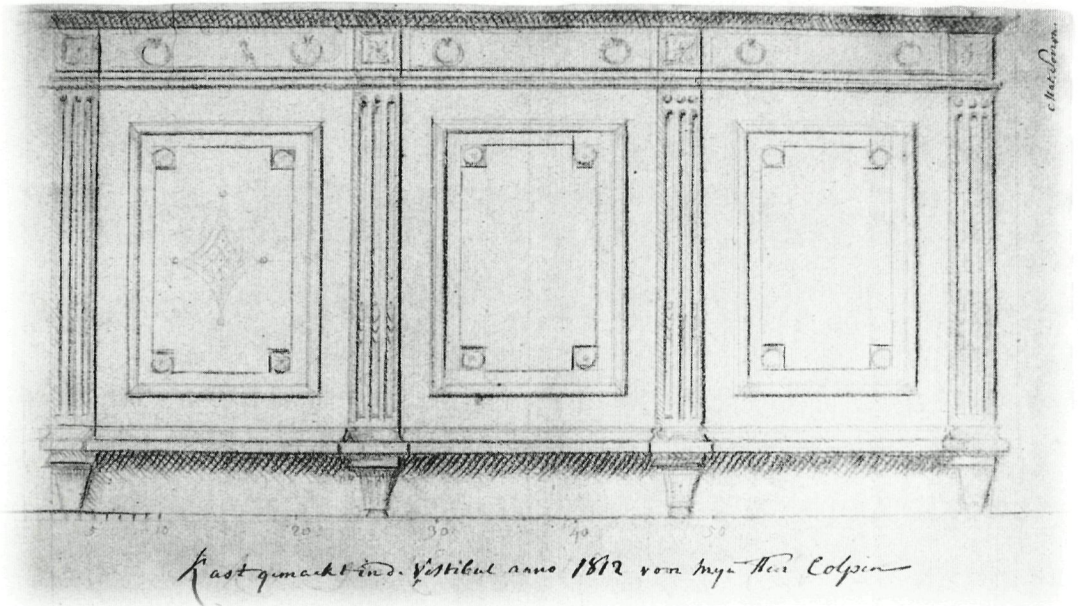

H, p. 26

Kast getekent voor mevrouw Colpin in 1811 voor in de vestibul onder den trap

H, p. 24

Kast gemaakt in de Vestibul anno 1812 voor myn Heer Colpin

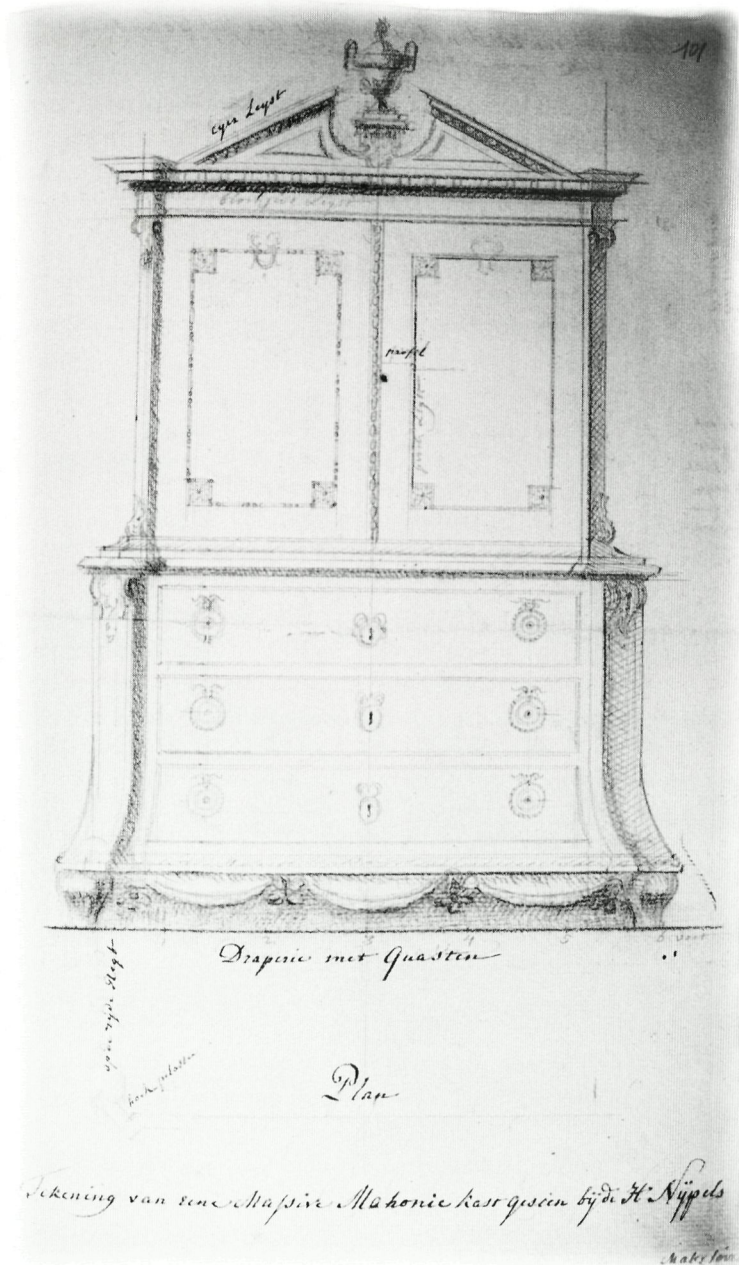
Kabinetten met deuren en laden

Dergelijke kabinetten heeft Soiron meermalen afgebeeld. In deel V p.101 tekent hij een massief mahoniehouten exemplaar, dat hij gezien heeft bij de heer Nijpels. Het is waarschijnlijk een Noord-Nederlands meubel. Het benedendeel, waarin zich drie laden bevinden, is groter dan het bovendeel. De zijkanten buigen breeduit naar de basis, en de voet van de kast is over de volle breedte versierd met een draperie met kwasten, hetgeen een zwerige indruk maakt. De bovenhelft van de kast bestaat uit een opbouw met twee deuren en een gebroken fronton met een dekselvaas als bekroning. De deuren zijn verlevendigd met lijstwerk in de vorm van een staande rechthoek met rozetten in de hoeken. Het beslag bestaat uit trekkers op ronde plaatjes, bekroond met een ramskopje, een populaire vormgeving in deze tijd. Bij de heer Van de Waals heeft Soiron, zoals hij prijzend zegt, een fraai mahoniehouten kabinet gezien [H p. 12]. De benedenhelft wordt ingenomen door een drietal laden, die een kwart duim dieper inschuiven dan de vergaring, het frame van de kast. De laden zijn versierd met mooie grote in het vuur vergulde rozetten. De bovenhelft bestaat uit twee deuren, waarop, ter versiering, lijsten met uitgekraagde hoeken waarin rozetten, zijn aangebracht, en wordt bekroond door een galerij en een verhoogd trapezoidaal middenstuk. Er zijn gecanneleerde hoeklijsten over de volle hoogte van de kast.

Bij de heer Vrijdthof op de Tongersestraat te Maastricht heeft Soiron een bijna identiek kabinet gezien; eveneens een rechte opbouw en verdeling van drie laden onderin en twee deuren erboven, ditmaal echter vervaardigd van eikenhout [V p. 107]. Ook bij dit meubel wordt de bovenkant gesierd met een galerij, waarvan Soiron nog enkele variaties tekent, die hij op andere meubels ooit gezien heeft. In het midden van de galerij is een verhoogde vaas met deksel, als bekroning aangebracht, zoals in het midden van de gebroken timpaan op het kabinet van de heer Nijpels. Op de hoeken van het kabinet kan hetzij een overhoekse pilaster met cannelures, hetzij een kolom met zwart basement en verguld koperen kapiteel aangebracht worden. De deuren zijn met hoekig lijstwerk versierd [V p. 107]. Een mahoniehouten kabinet, in grondvorm gelijk aan de beide hiervoor besproken modellen, doch verder veel eenvoudiger uitgevoerd, is het "*kabinet van Dumassen*", (Demassen³⁹) [V p. 109]. Het is vijfenzeventig duim hoog en ongeveer vijf voet breed. De deuren draaien in koperen oogjes op de zijde. De panelen in de deurtjes en de laden zijn verdiept. Soiron tekent uit zijn hoofd de moderne kast, die meubelmaker Bronkarts bezig was te maken [H p. 13]. Het robuuste model, het gebruik van "*blader Leysten*", de decoratie van de twee grote deuren met zwaar opgelegde stukken in boogvorm, en het acanthusblad of de uit de kluiten gewassen cannelures op de bases van de hoekkolommen, het geopende boogfronton, de combinatie van al deze elementen is typerend voor het negentiende eeuwse concept, waarin decoratieve vormen uit vroeger perioden worden samengevoegd.

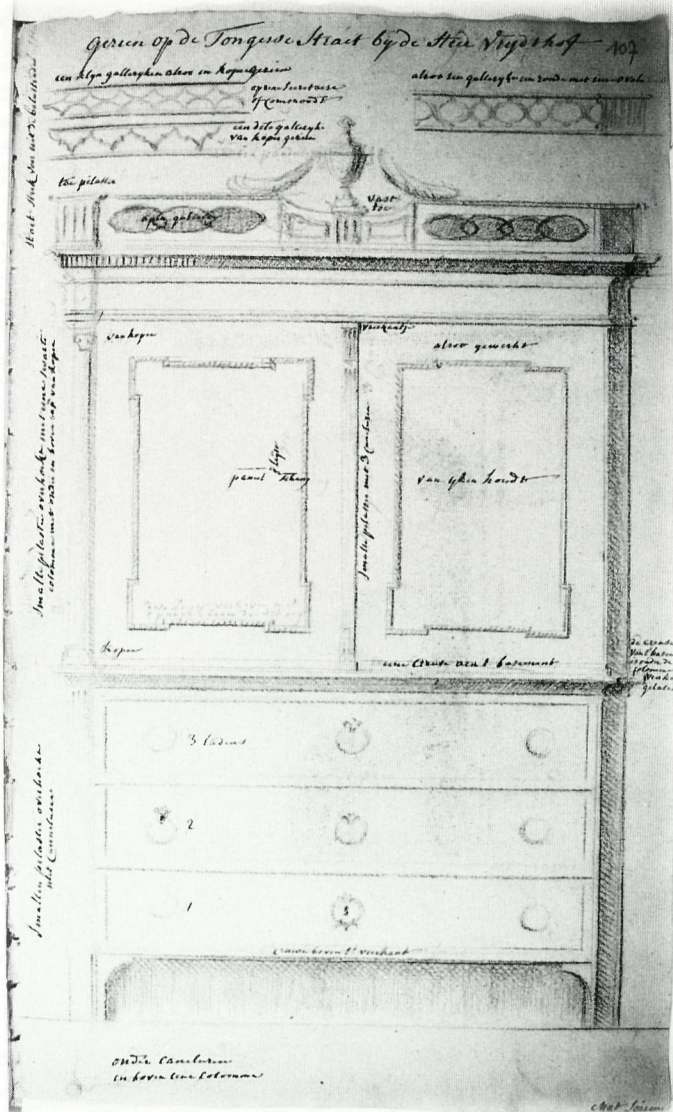
V, p. 101

eyer Leyst/blockjens Leyst/profill/perel Leyst/1 2 3 4 5 6 voet/Draperie met Quasten/lop de zyde
Regt/hoek pilaster/Plan Tekening van eene Massive Mahonie kast gesien bij de Hr. Nijpels

V, p. 107

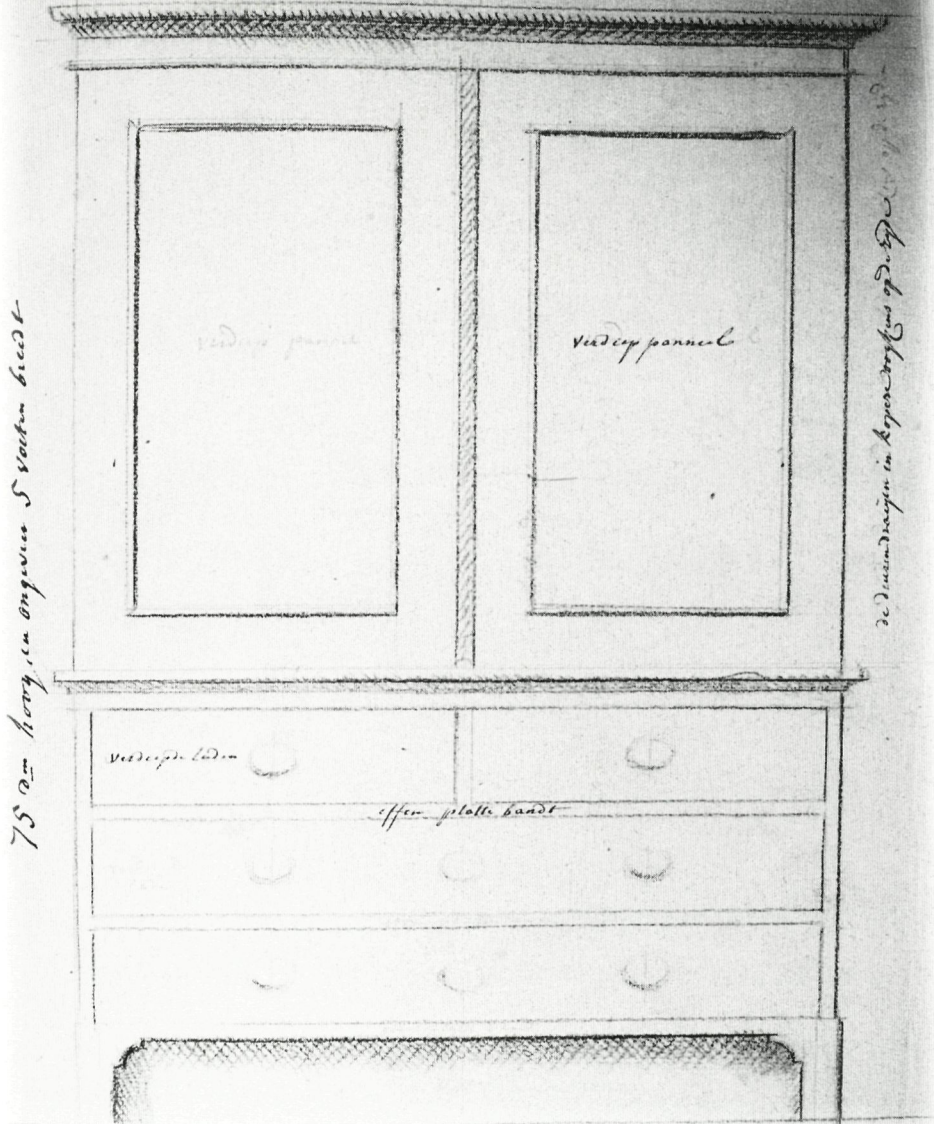
gezien op de Tongerse Straet by de Heer Vrydthof/een klyn galleryken alzoo in koper gezien/op eene Secretaire of Commoodyt/alzoo een galleryken een ronde met een ovale/een dito galleryke van koper gezien aan een pandule/toe pilaster/vast toe/open gallerie/staet stuk voor uit de balustrade/vierkantje/van koper/alzoo gewerkt/smalle pilaster overhoekx met eene swarte colomme met onder en boven cap. van koper/paneel/Leijst/schang/smalle pilaster met 3 caneluren/van yken houdt/dese Leyst verheven met t pannel boven den chang/koper/lune creuse aen t basement/de creuse van t basem[ent] is onder de colomme vierka[nt] gelaten/smalen pilaster overhoekx met caneluren/3 ladens/2 lade/1 lade/ creuse boven t vierkant/onder caneluren en boven eene colomme

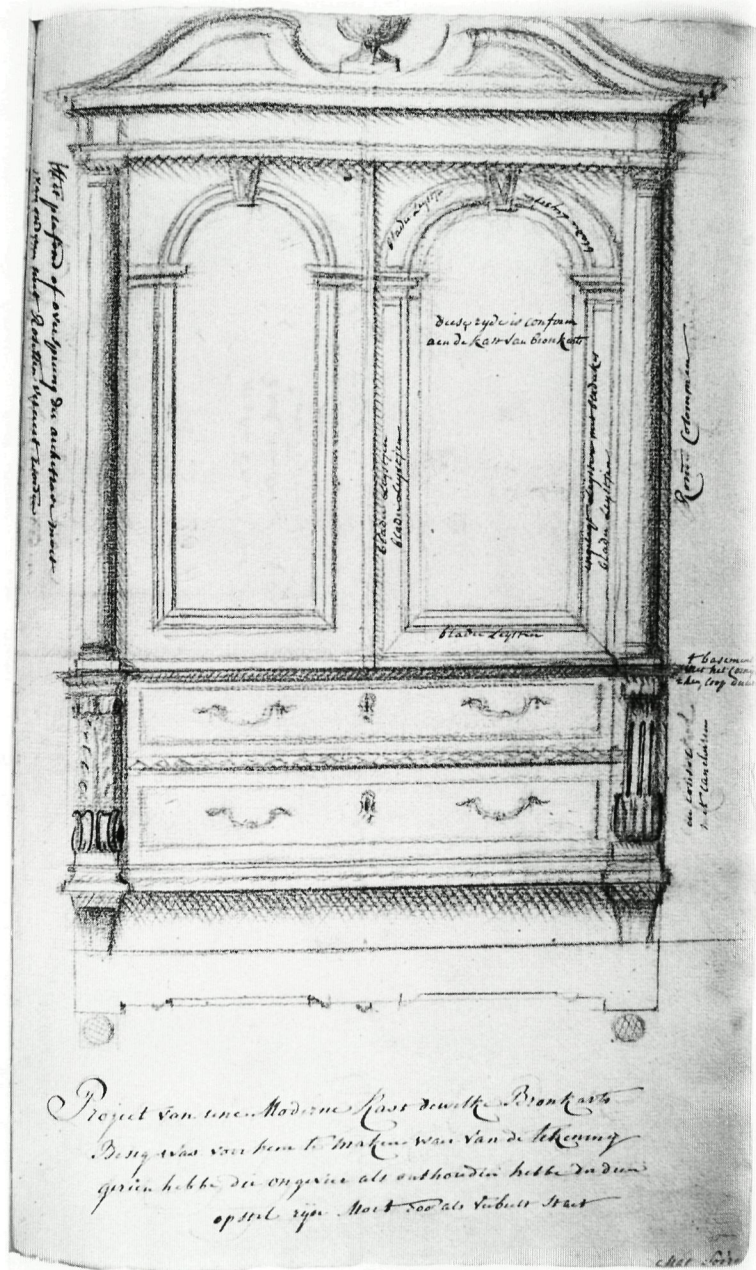

V, p. 109

Effen Mahonie Cabinet uit den Bosch gekomen van Demassen/verdiep pannel/half rondt/verdiep pannel/de deuren dra-
eijen in kopere oogkens op de zyde/75 dm. hoog, en ongeveer 5 voeten breedt/verdiepde laden/effen platte bandt/ver-
diepde lade/effen plattenbandt/verdiepde lade/effen platte band/open

Effen Mahonie Cabinet uit den Bosch gekomen van Demassen

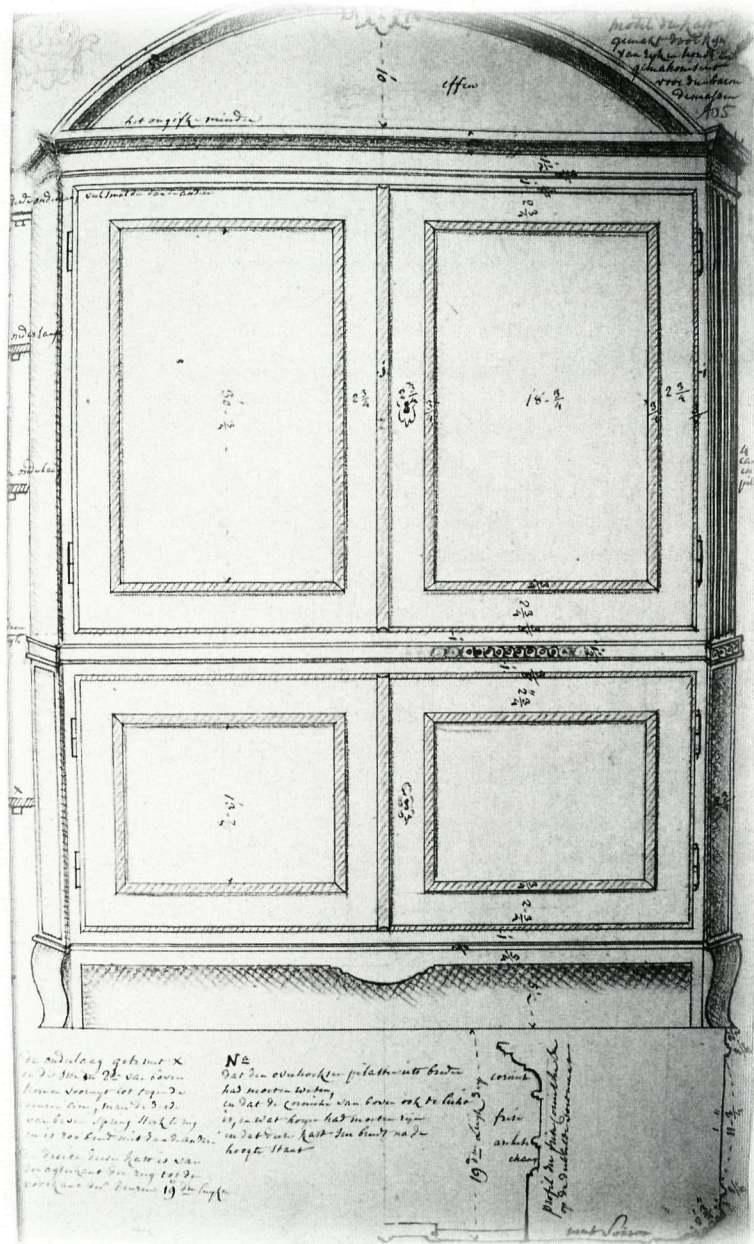
H, p. 13

Het plafond of oversprong der architrave moet van onderen met Rosetten verciert worden/blader Leystjen/blader Leystjen/deese zyde is conform aen de kast van Bronkarts/blader Leystjen/blader Leystjen/ingelegt Leysten met bladerkes/blader Leystjen/Ronde Colommen/blader Leysten/ basement met het cornijchen loop duur/een consol met caneluren/Project van eene Moderne Kast dewelke Bronkarts Besig was voor hem te maken waer van de tekening gezien hebbe die ongeveer als onthouden hebbe in dien opstel zijn Moet zoo als Verbeelt staet

Kabinetten met vier deuren

In plaats van laden, kon de benedenhelft van een kabinet ook worden voorzien van deuren als de opdrachtgever daaraan de voorkeur gaf. Soiron heeft ook van dit type ettelijke modellen getekend. Meubelmaker Kesse(l) maakte zo'n vierdeurskabinet, van gemahoniseerd eikenhout, voor de baron Demassen [V p. 105]. In het begin van de negentiende eeuw groeide de liefde voor de kleur en de glans van het mahoniehouten meubelair. Het modebewuste publiek verving als het zich kon veroorloven, zijn meubels of liet ze op zijn minst aanpassen aan de nieuwe smaak. Uit de notities van Soiron kan echter niet worden opgemaakt of het kabinet van Demassen geactualiseerd is of dat het van meet af aan vervaardigd was van op eikenhout gefineerd mahonie.

In het huis van de heer Goudriaen op de Boschstraat treft Soiron twee kabinetten aan, die erg op elkaar lijken. Het zijn vierdeurskasten, de benedenhelft op de hoeken voorzien van pilasters en boven van ronde, vrijstaande kolommen. Bij de ene kast bevindt zich tussen de bovendeuren en de onderdeuren een lade en bij de andere niet. [H. p. 11 en V p. 113]

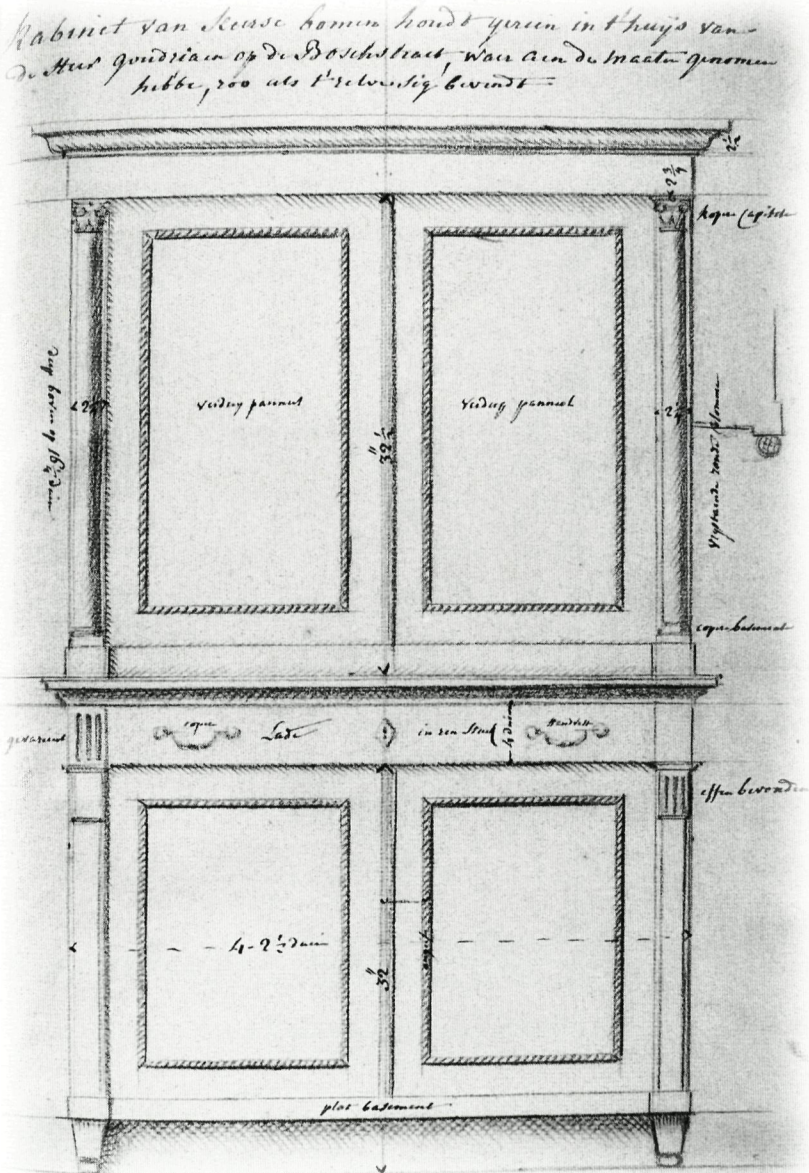

V, p. 105

Model der kast gemaakt door Kesse[1] van Eykenhoudt en gemahoniseert voor den baron demassen/effen/het ougifke minder/derde onderlaag veel smalden dan de andere/2 onderlaag/[1]ste onderlaag/4 can[neluren] in pila[ster]/bodem gelyk/de onderlaag get. met x en de 1ste en 2de van boven komen vooruyt tot tegen de deuren aen, maer de derde van boven spring sterk te rug en is zo breed niet dan de andere/de diepte van deesen kast is van den agterkant der rug tot den voorkant der deuren 19 dm. luykx/Na. dat den overhoeken pilaster iets breder had moeten wesen, en dat de cornice van boven ook te licht is, en wat hoger had moeten zijn en dat deese kast seer breedt na de hoogte staat/19 dm. Luyk diep/corniche/frise/architr[ave]/chanq/profil der frise corniche &c op de dubbelde voetmaat

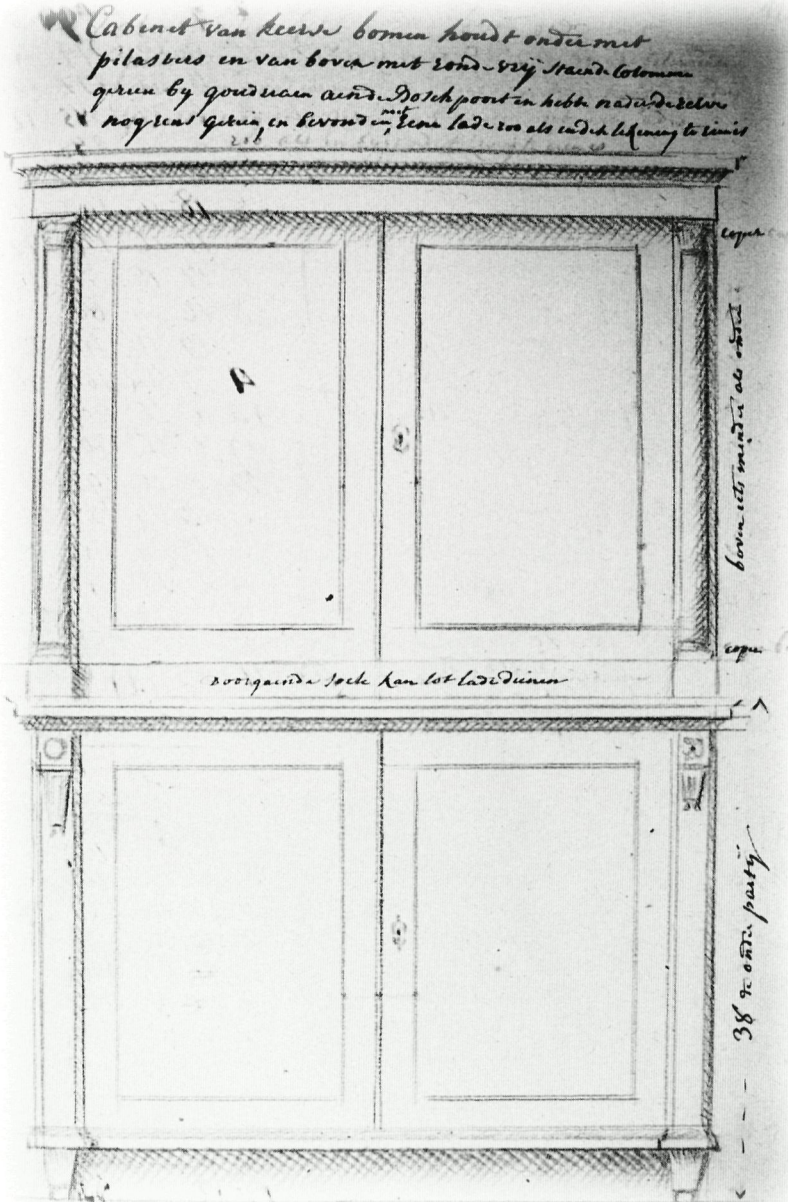
H, p. 11

Kabinet van Kerse bomen houdt gezien in t'huys van de Heer Goudriaen op de Boschstraat, waer aen de maaten genomen hebbe, zoo als t'zelve sig bevindt/kopere capitele/diep boven op 16 1/4 duim/verdiep panneel/verdiep panneel/vrystaende ronde Colommen/copere basementen/gevarieert/copere/Lade in een Stuck/handvast/4 duimen/effen bevonden/42 1/2 duim/ougieff/ plat basement

V, p. 113

Cabinet van keerse bomen houdt onder met pilasters en van boven met ronde vrijstaende colomme gezien by goudriaen aen den Boschpoort en hebbe naders dezelve nog eens gezien, en bevonden met Eene lade zoo als in dese tekening te zien is/coper capitelen/boven iets minder als onder/coper basem[ent]/doorgaende socle kan tot lade dienen/38 de onder partij

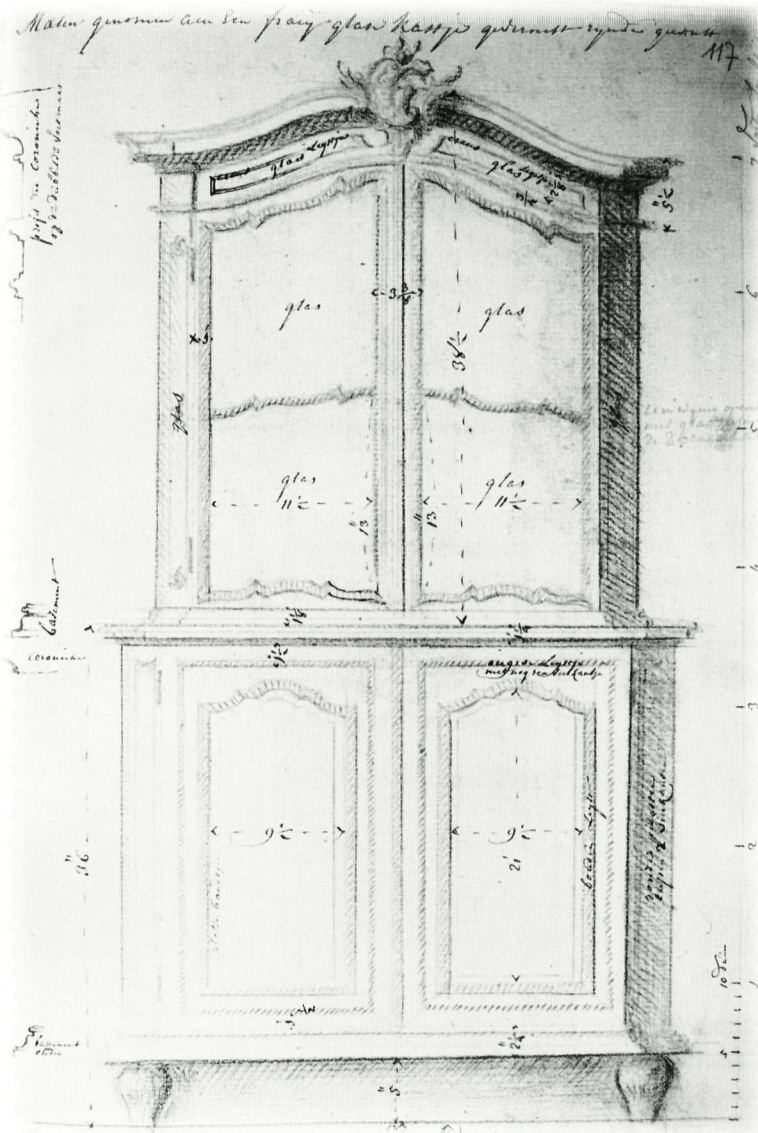

Vitrines

Het kasttype, dat door zijn aard en bestemming aan de meubelontwerpers en kabinetmakers optimaal de mogelijkheid bood hun kunst en kunde te tonen. Het is ook daarom dat de vitrines afzonderlijk, bij de behandeling van de achttiende eeuwse meubelen uit de driehoek Luik, Maastricht en Aken, ter sprake zijn gebracht.

V, p. 117

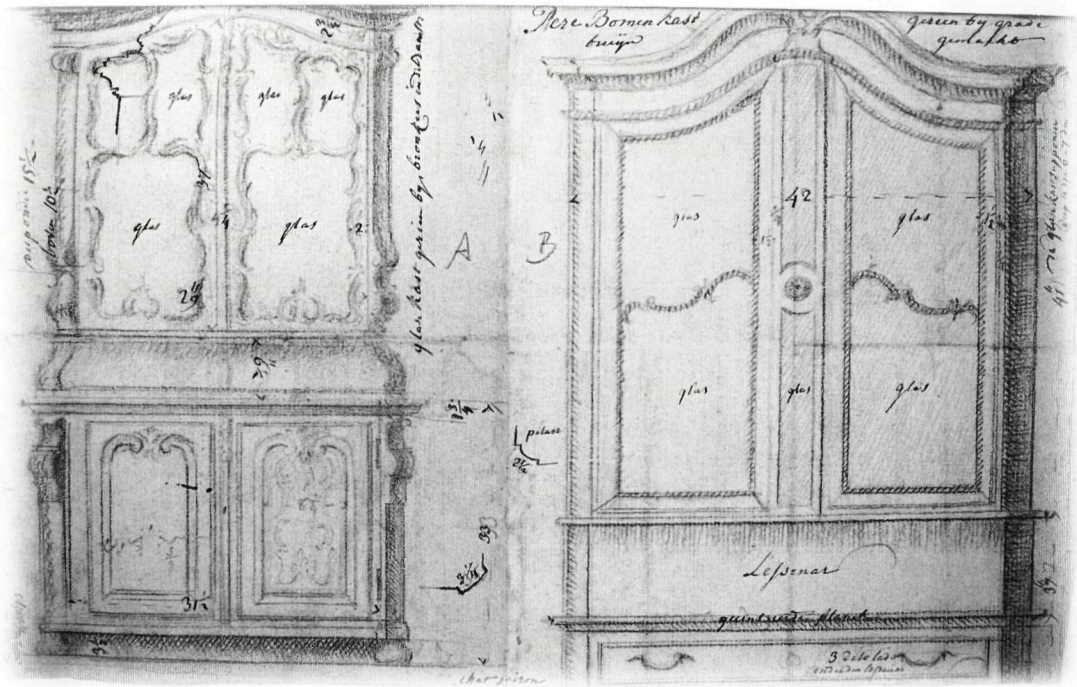
Maten genomen aen Een fraeij glase Kastje gevermt zynde gevult/projet der coroniche op de dubbele voetmaat/creus/glas/Leystje/creus/glas/Leystje/glas/glas/glas/glas/een wryng opening met glas tussen de 2 ornamenten/glas/glas/basement/coroniche/ougive Leystje met nog een vierkantje/platten bandtje/boudin Leyst/ronde pilaster tussen 2 vierkanten/basement onder/5 10 duim/1 2 3 4 5 6 7 voeten Luykx/onder breedte 39 duim/onderkast diep 10 1/2 dm/boven glase kast diep 8 1/4 duim/ronden houk/panneel

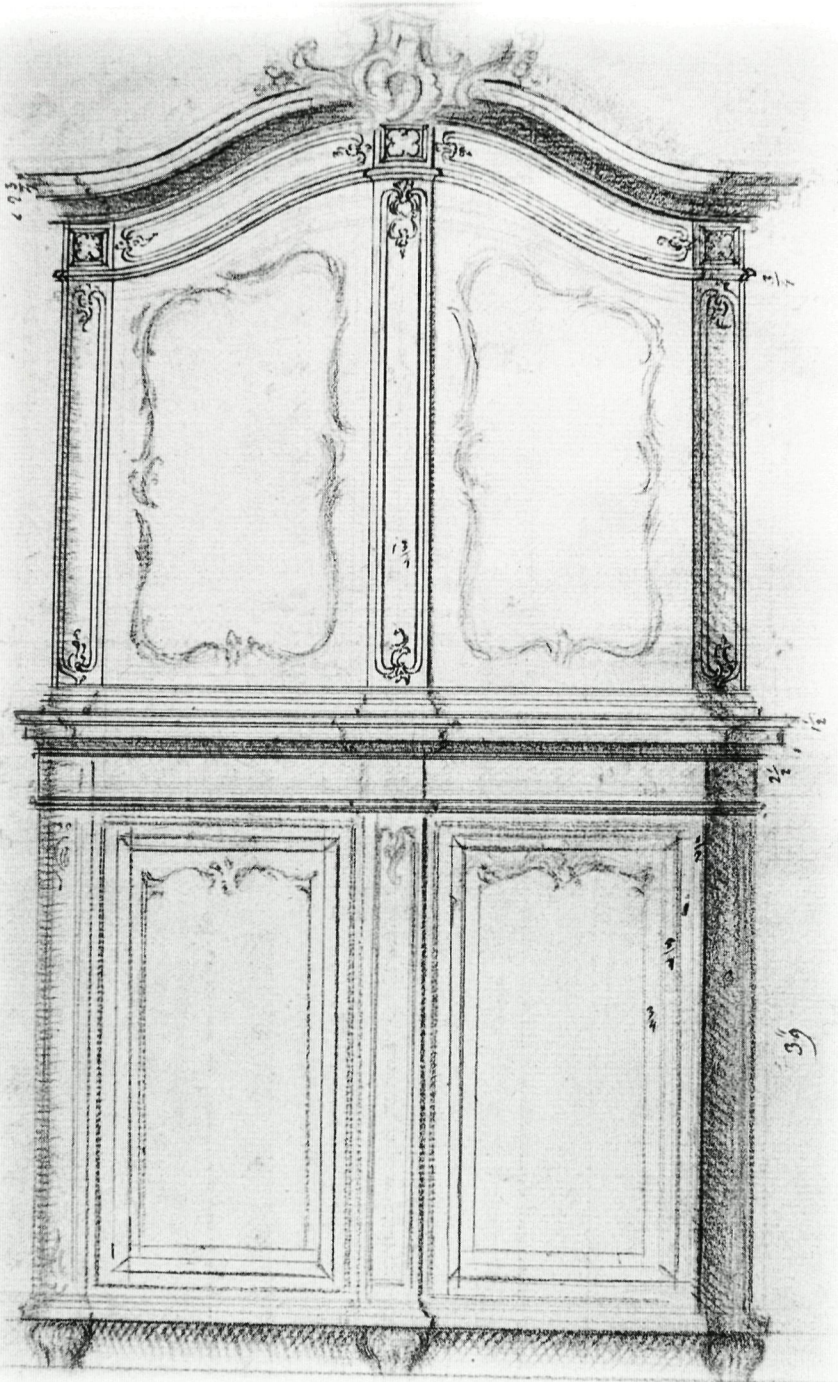
V, p. 125

glas/glas/glas/diep onder 15 1/2 boven 10 1/2/glas/glas/glasekast gezien by bronkers in de Ramstr/(A)

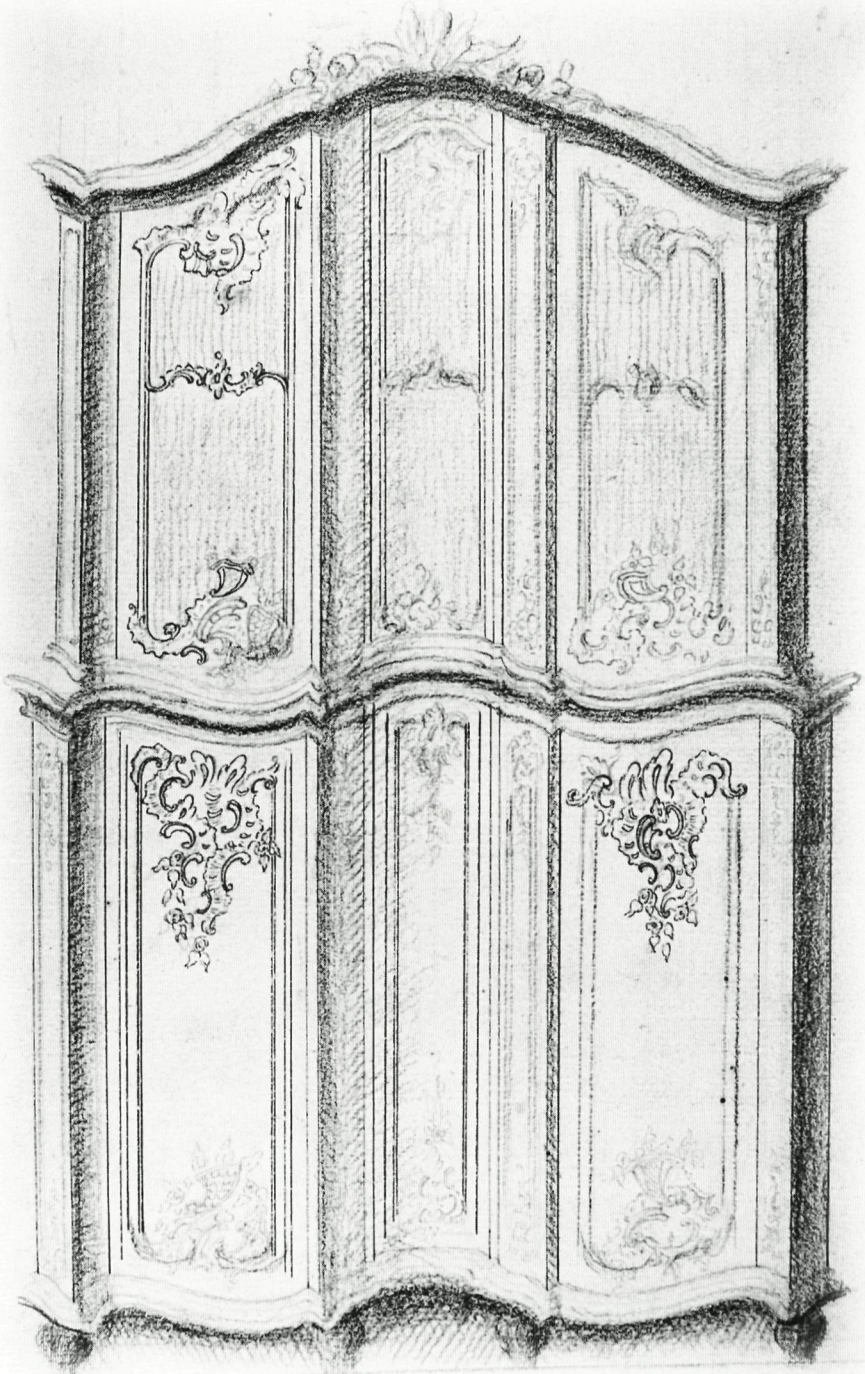
Pere Bomen kast/gezien by grade/brijn/gemackt/(B)/glas/glas/de glase kast supposeer diep te zyn 6 a 7 dm/pilast[er]/glas/glas/glas/Lessenar/gecentreerde planck/3 dito laden onder den lessenar

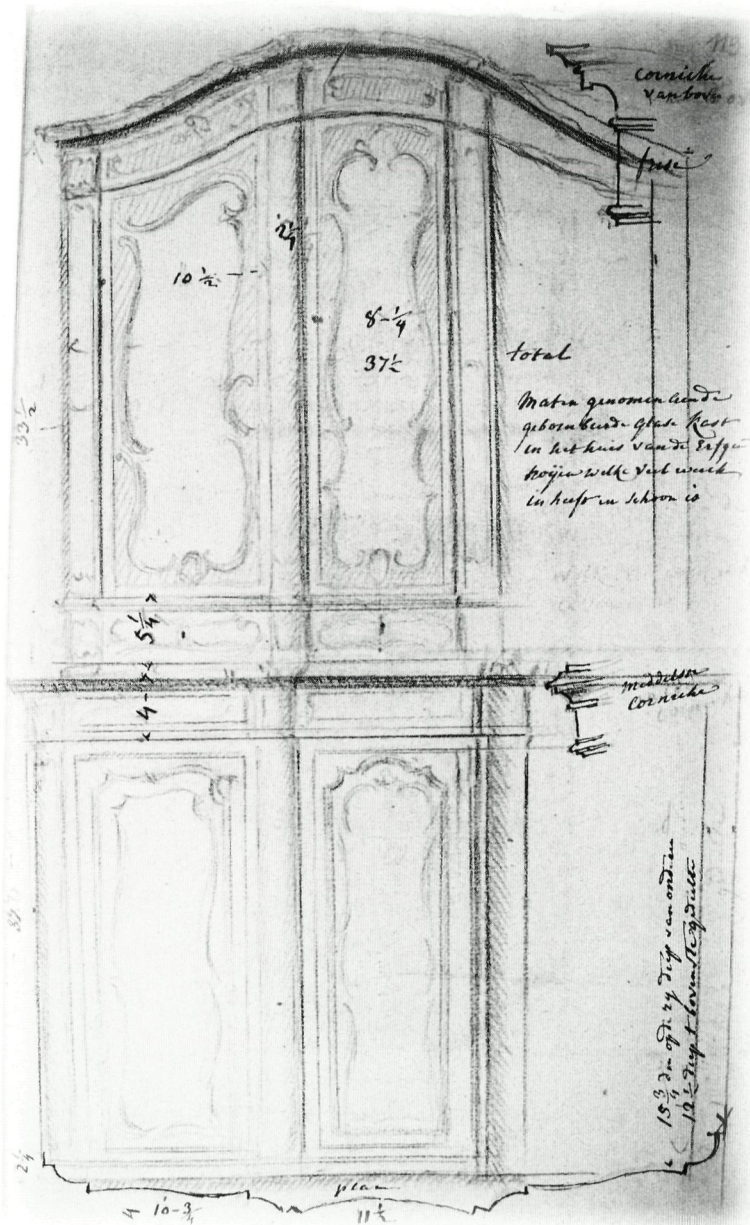

H, p. 16

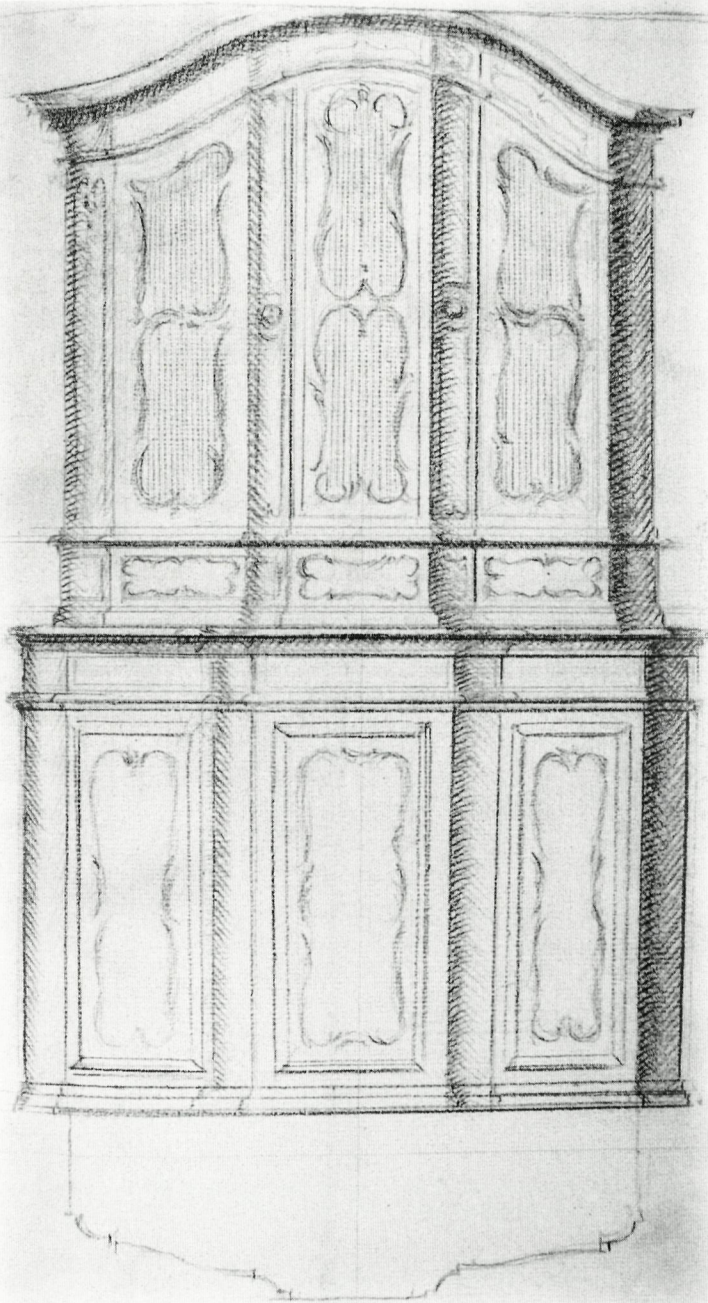
H, p. 21

V, p. 119

corniche van boven/friseltotal/maten genomen aen de gebombeeerde glase kast in het huis van de Erfgen. hoijen welke veel werck in heeft en schoon is/middelste corniche/15 3/4 dm op de zy diep van onderen 12 1/2 diep t bovenste gedeelte/plan

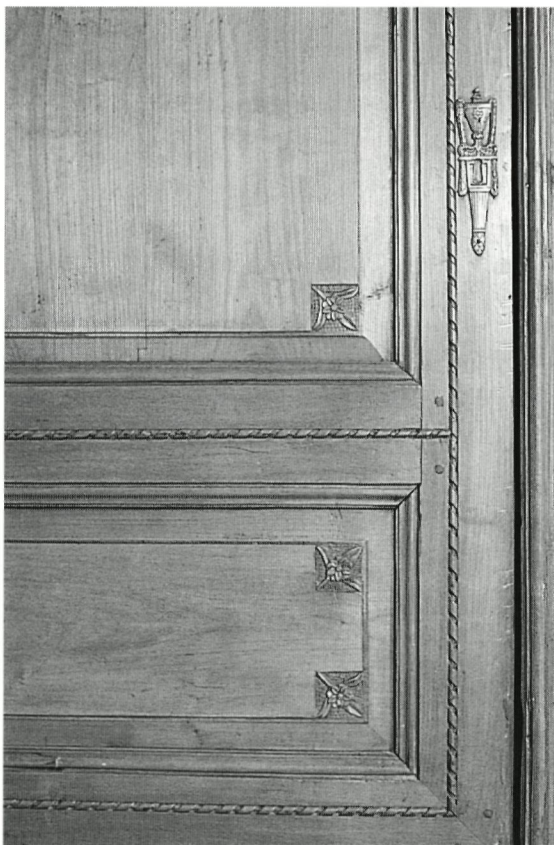
H, p.15

Hoekkasten

Bij de heer scholaster Cruts, ziet Soiron een fraai gebombeerde, dat wil zeggen een bolvormig gewelfde, hoekkast gemaakt van olmenhout [V p. 243]. De prijs van deze kast is vijfenveertig Luikse guldens. Het meubel maakt een uitgesproken barokke indruk, niet in het minst ook doordat vanuit de opening van de gebroken boog van de kap een forse rococo-versiering opbloeit.

In opdracht van “*de Heer Wassenar*”, (jonkheer T.J. van Wassenaer), wordt in 1793 een ééndeurs hoekkast gemaakt [V p. 99], waarbij een keur aan neo-classicistische decoratiemotieven wordt toegepast.

Een mahoniehouten hoekkast, die Soiron, zoals hij uitdrukkelijk vermeldt, zéér fraai vindt, treft hij aan bij de heer Silverijser [V p. 245]. Ook deze kast vertoont alle kenmerken van de Lodewijk XVI-stijl, zoals de classicistische indeling van het front van de kast, de toepassing van een gebroken fronton met amfoor, tandlijsten, en de gepaneelde deurtjes met sierlijsten en rozetten in de uitgespaarde hoeken. Soiron tekent afzonderlijk een doorsnede van de kast met panelen en lijstwerk.

*Voorbeeld van bloempjes
of rozetten in uitgespaarde
hoeken aan een kast in
Maastricht*

Meubelmaker Dumoulin heeft voor de heer Neeven in 1797 een stel hoekkasten gemaakt en gemahoniseerd [V p. 247]. Deze lijken veel op de hoekkast, die Soiron zo bewonderde bij de heer Silverijser. Het belangrijkste verschil vormt de bekroning van de kasten. Geen gebroken fronton met vaas ditmaal, maar een opstaand galerijtje. Soiron tekent voor wat hij de balustrade van het galerijtje noemt, verschillende modellen, om zijn klanten een keuzemogelijkheid te bieden.

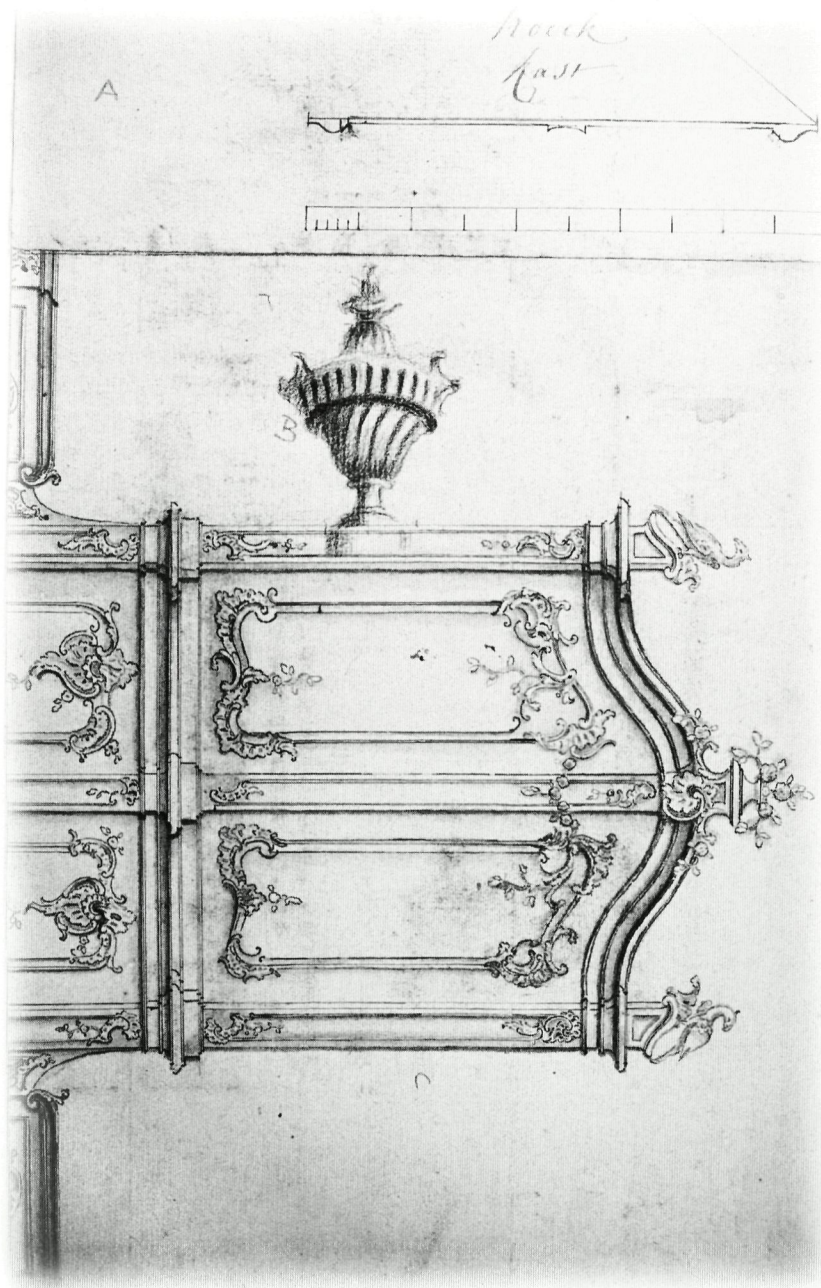
Een tweedeurs hoekkastje met een zeer opvallend galerijtje wordt verkocht tijdens de openbare verkoop bij de heer Ploem voor ongeveer twintig Luikse guldens [V p. 241]. Hoeken middenstijl zijn voorzien van telkens drie cannelures. Er is een kroonlijst met tandwerk en het lijstwerk op de deuren heeft uitgekraagde hoeken. Soiron vermeldt boven zijn tekening: "*seer fraeij Galleryke*".

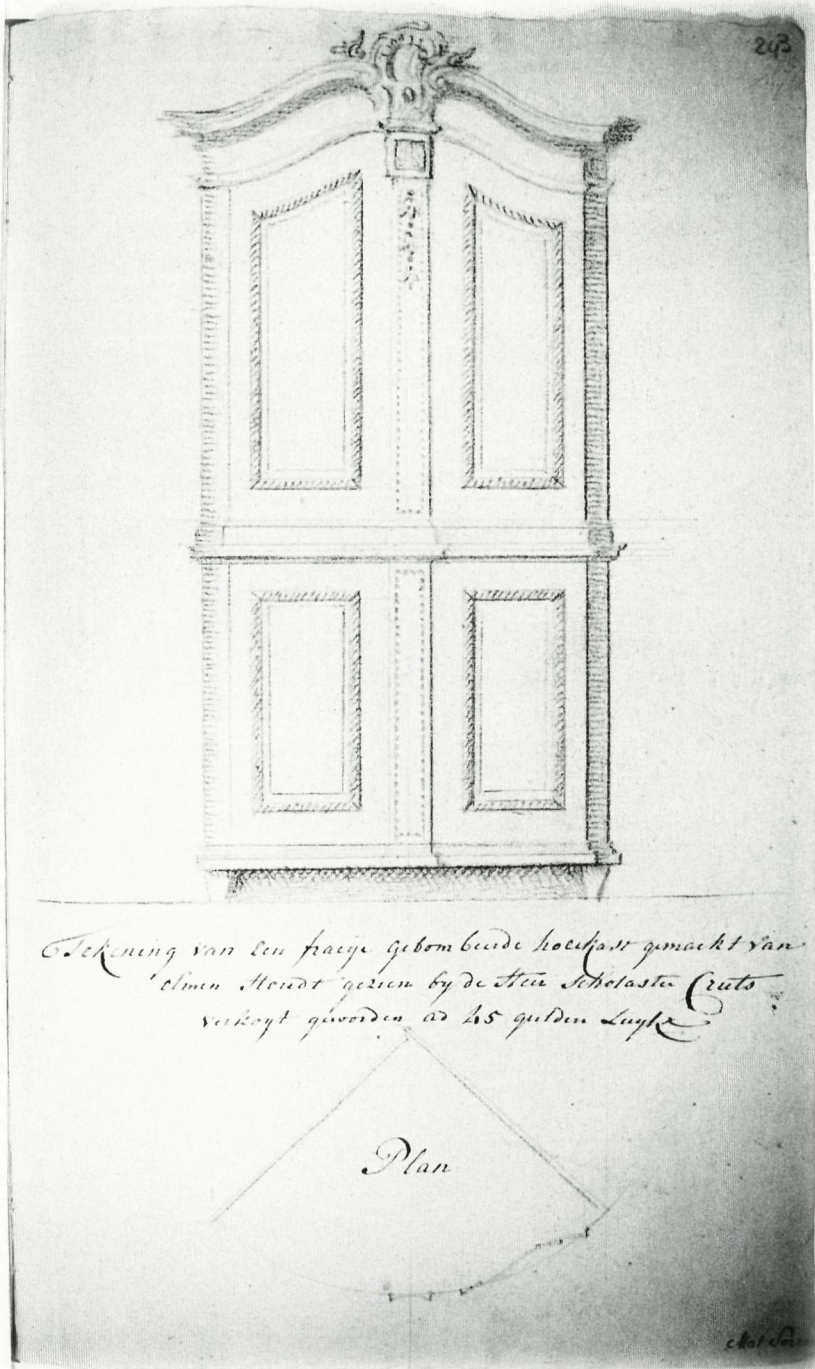
Een bijzonder hoekkabinetje staat bij de heer kapitein Van Dijk op de Tongersestraat [V p. 111]. Het is bruin gevernist, alsof het mahonie is zonder enige nuance in kleur, "*en is seer uni gemaakt*". Boven en onder heeft het twee deuren, gedecoreerd met een in het hout uitgesneden decoratie van in ringen hangende dwales. Onder de smalle sluitlat van de deuren in de bovenhelft van de kast, bevindt zich een uitschuifbare steun voor het dienblad dat vanuit het geopende bovenste deel neergeklapt kan worden en waarmee de kast omgetoverd kan worden tot dienbuffet. Een ander hoekkastje, dat eveneens als dienbuffet kan dienen, bevindt zich in de eetkamer van de heer Bonhomme [V p. 249]. Het is gemaakt van kersenhout en heeft een versiering van gebronsed beslag, zoals een palmet, een kapiteel, een sokkeltje en het hoofdje en de voetjes van hermen. De lijsten van de (verdiepte) panelen van de deuren zijn verlevendigd met een wit ingelegd streepje. Tussen de onder- en bovenkast bevinden zich drie laden, waarvan de middelste het grootst is. Boven deze laden bevindt zich een uitschuifbare dienplank.

Een laag hoekkastje ziet Soiron bij de heer Hupkens [H p. 30]. Het kastje is van eikenhout, maar in de ruitvormige gedeelten van de deuren is het geel gevernist en de contouren van de ruiten worden gevormd door een zwart lijstje en onder en boven een zwart rondje. Deze ruiten zijn gevat in rechthoekige contouren, die ook gevormd worden door zwart lijstwerk, evenals de losanges, de kleine ruiten, die ter versiering aan de boven- en onderzijde zijn aangebracht.

V, p. 20

hoeck kast/(A.)/(B)/(C.) [zie tevens deel II p.121].

Tekening van een fraeije gebombeerde hoekast gemaakt van
'olmen Houdt gezien by de Heer Scholaster Cruts
verkoegt geworden ad 45 gulden Luyck

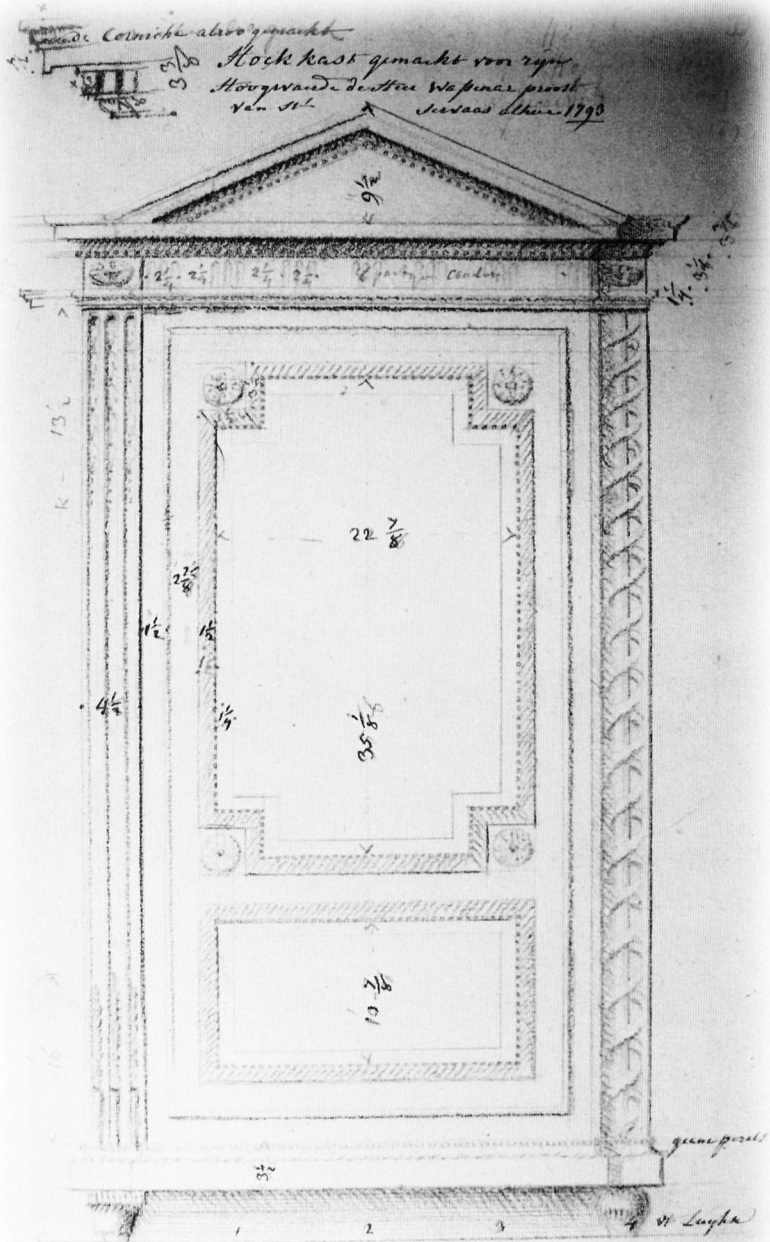
Plan

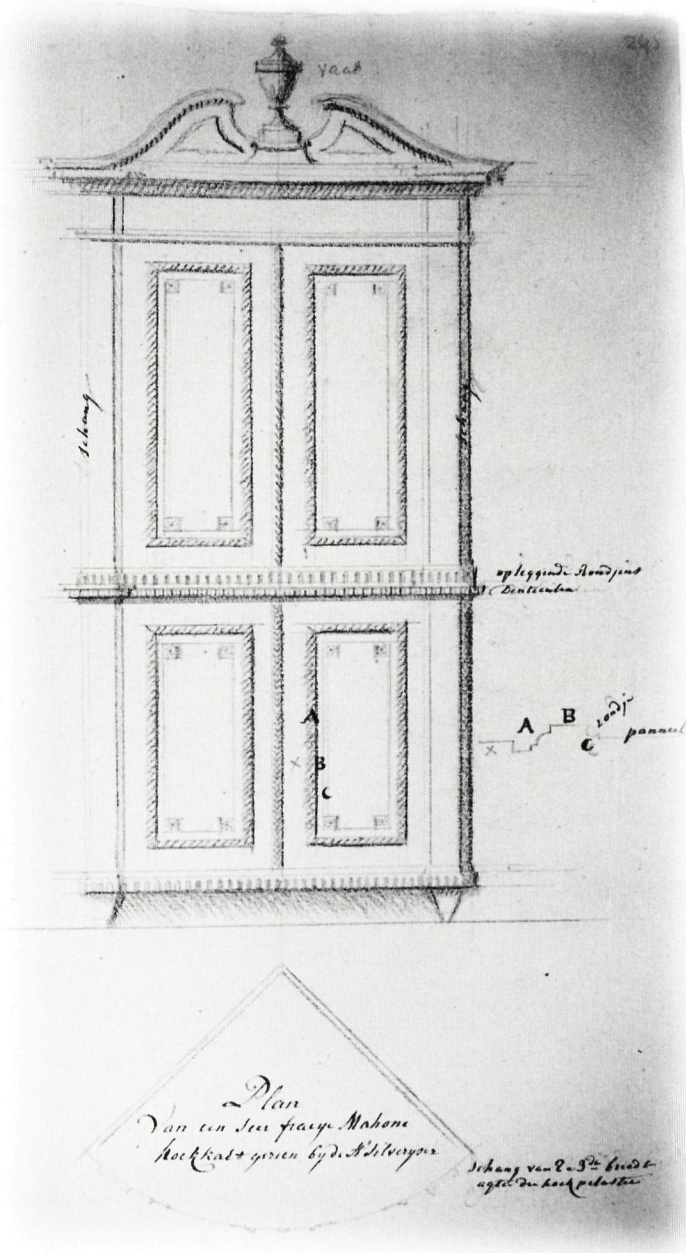
V, p. 243

Tekening van een fraeije gebombeerde hoekast gemaakt van olmen Houdt gezien by de Heer Scholaster Cruts verkoegt geworden ad 45 gulden Luyck/Plan

V, p. 99

de corniche alzoo gemaakt/Hoek kast gemaakt voor zijn Hoogwaerde de Heer Wassenaar proost van St Servaas alhier 1793/partyen caneluren/geene parels/1 2 3 4 vt Luykx

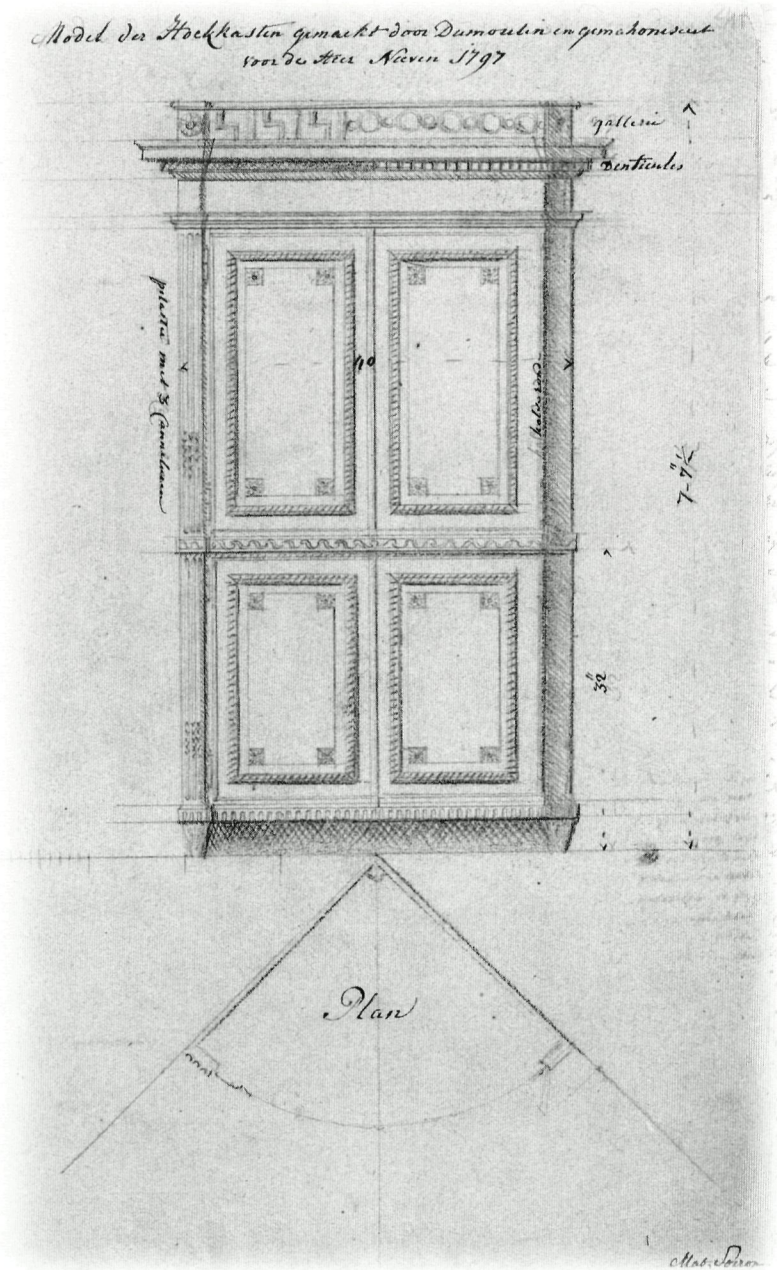

V, p. 245

vaas/schang/schang/opleggende Rondjens/Denticulen/A/B/C/A/B/C/rondje/panneel Plan Van een seer fraeye Mahoni hoekkast gezien by de Hr. Silveryser/schang van 2 a 3 dm. breedte agter den hoekpilaster

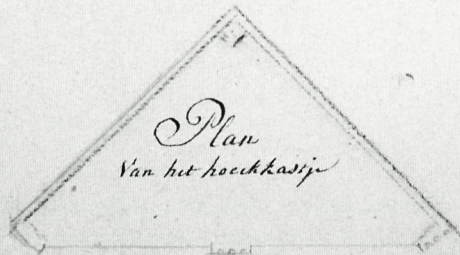
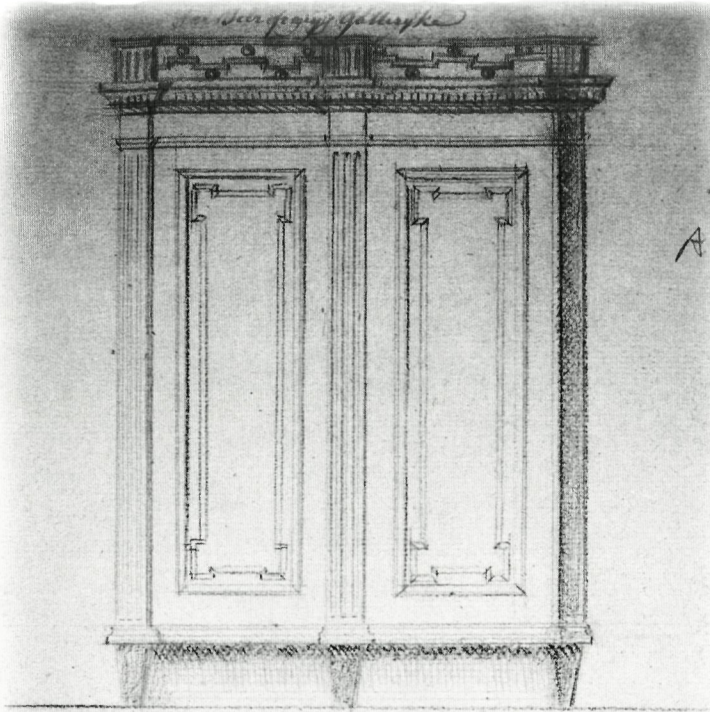
V, p. 247

Model der Hoekkasten gemaakt door Dumoulin en gemahoniseert voor de Heer Neeven
1797/gallerie/Denticules/pilastr met 3 Canneluren/halve ronde/Plan

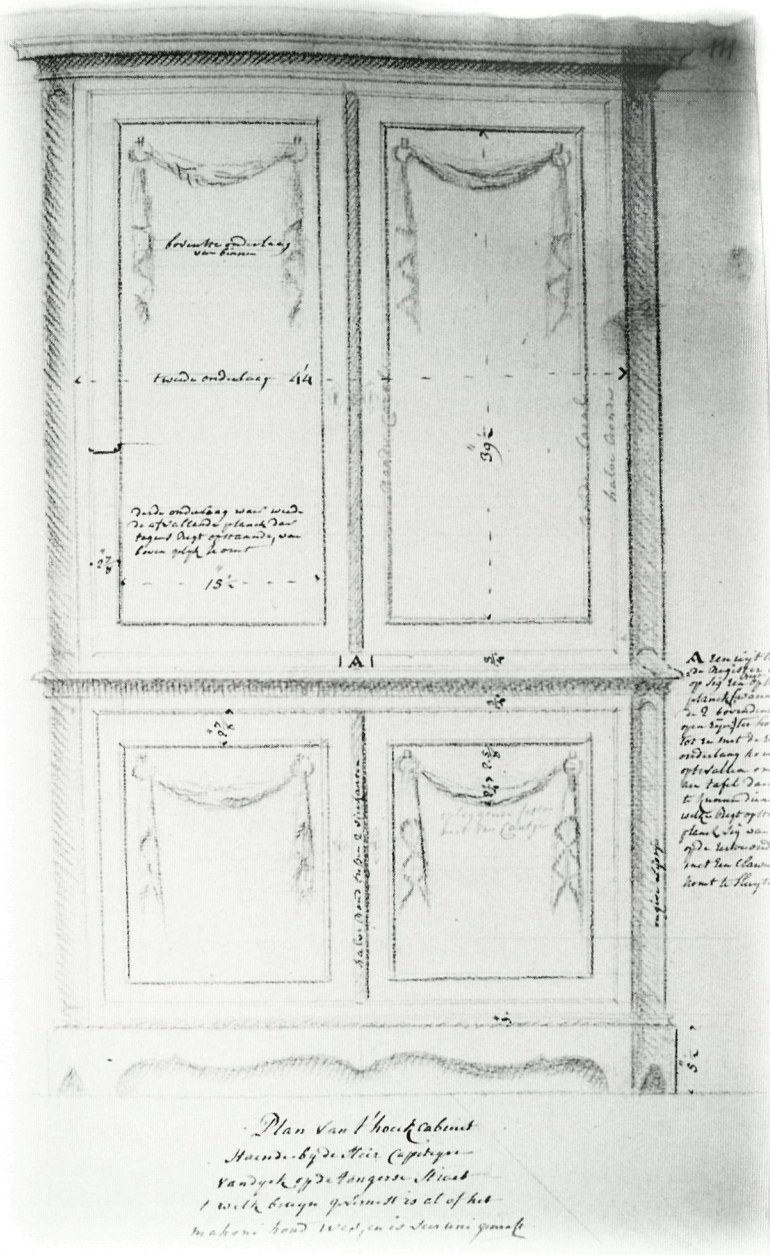

V, p. 241

seer fraeij Galleryke/(A) (B)/Plan van het hoeckkastje/hoeck kastje verkogt by de Hr. Ploem
omtrent de 20 gls luyx

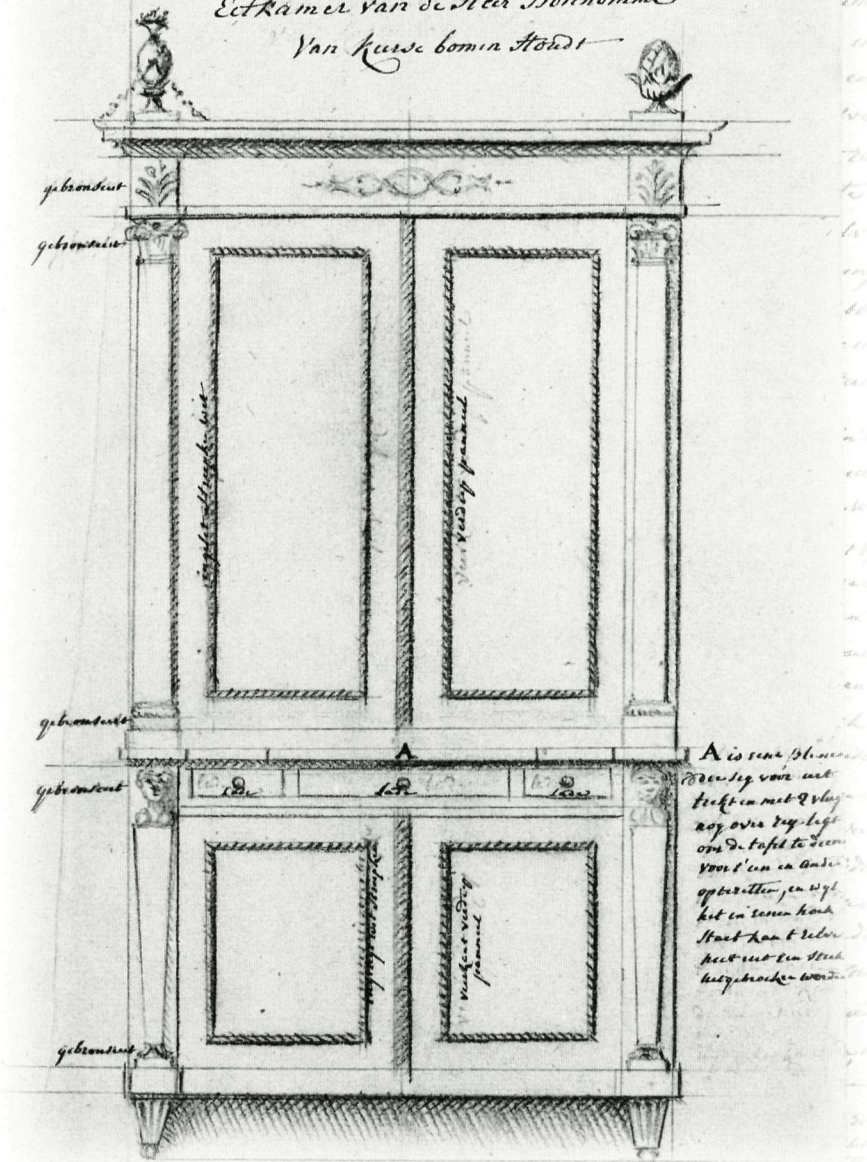
hoeck kastje verkogt by d. Hr. Ploem omtrent de 20 gls luyx

V, p. III

bovenste onderlaag van binnen/tweede onderlaag/Ronde Coral/Ronde Coral/halve Ronde/derde onderlaag waer meede
 de afvallende planck daer tegens Regt opstaende, van boven gelyk komt/A/A Een uijt[ekken]de Register [...] op sig een
 Regt opst[aende] planck (:wann[eer] de 2 bovendeu[ren] open zijn:) ter hoo[ig]te tot en met de Eer[ste] onderlaag kom[t]
 op te vallen om aen tafel daer[...] te kunnen dienen welke Regt opsta[ende] planck sig van [...] op de Eerste onde[r]laag
 met Een Claweel komt te sluyten/halve Rond tussen 2 vierkanten/opleggende feston met Een Cantjen/ougive Lijstje
 Plan van t'hoeckcabinet staende by de Heer Capiteyn Vandyck op de tongerse Straet t welk bruyn gevernist is al of het
 mahoni houd was, en is zeer uni gemakt

*Hoek Buffet Staende in de
Eetkamer van de Heer Bonhomme
Van keerse bomen Houdt*

V, p. 249

Hoek Buffet Staende in de Eetkamer van de Heer Bonhomme van keerse bomen Houdt/gebronsert/gebronsert/ingelet streepen wit/verdiep pannel/gebronsert/A/gebronsert/Lade/Lade/Lade/A is eene planck die sig voor uit trekt en met 2 vlug[els] nog over zey [zig????] legt om te tafel te dien[en] voor t'een en ander optezetten, en wyl het in eenen hoek staet kan t zelve niet in een stuk uitgetrocken worden/ingelegt wit streepen/vierkant verdiep pannel/gebronsert

Overige Kasten

In deel H op p. 9 tekent Soiron een kabinet met vier deuren in het centrale deel, en "2 *zijd duerkens*" aan weerszijden.

Het "*alderschoonste Buffet dat ik oijt gezien hebbe staende in de Eetkamer Tot Meerssenhoven als zijnde een meesterstuck*" [IX p. 64]. Helaas is deze kast niet meer ter plekke aanwezig. De tekening van Soiron is zo nauwkeurig, dat het mogelijk zou zijn de kast opnieuw te reconstrueren. Op pagina 63 van deel IX besteedt hij aandacht aan het binnenwerk. De "*houte campagne*", een versieringsrand aan de onderkant van de plank is gedetailleerd uitgewerkt en treft men slechts aan bij de allerfraaiste meubelen uit het midden van de achttiende eeuw.

Voor de heer Visscher, bankier, ontwerpt Soiron twee zeer grote kasten met vier deuren en een tympaan boven het centrale deel [V p.89 en 91]. Hij tekent bij deze modellen weer een grote variatie aan decoratiemotieven.

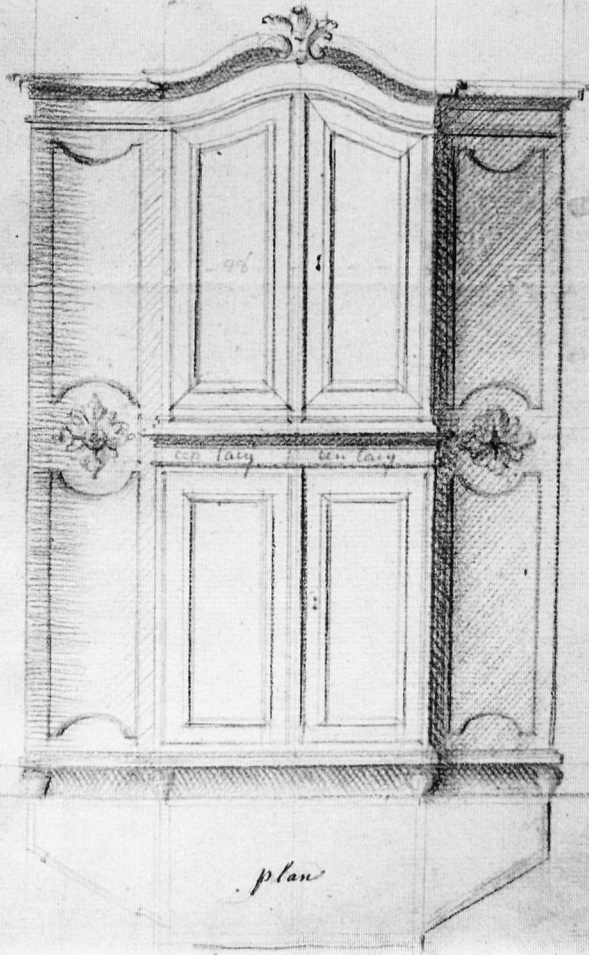
Bij notaris Van der Houven ziet Soiron in de keuken een grote kast, die hij in deel H. p. 20 weergeeft. Het middengedeelte van de kast is voor de bovenste helft als glazenkast gemaakt en kan, hoewel de deuren lijken door te lopen, onafhankelijk van de dichte onderste helft geopend en gesloten worden. In Wyck ontdekt Soiron een uitzonderlijk grote vitrinekast, "*alwaer de mineralen in bewaert wierden van Jacobs te ruremonde gestor(ven)*". Deze verzamelkast was van kersenhout gemaakt. De vitrine-deuren kunnen vrij achter de met hermen versierde pilasters, die de traveeën van de kast scheiden, doorschuiven [V p. 121].

Een kast met een galerij langs de bovenkant, waaruit een klok oprijst, staat bij de heer Van Gulpen in zijn huis op de Boschstraat [H p. 28].

H, p. 9

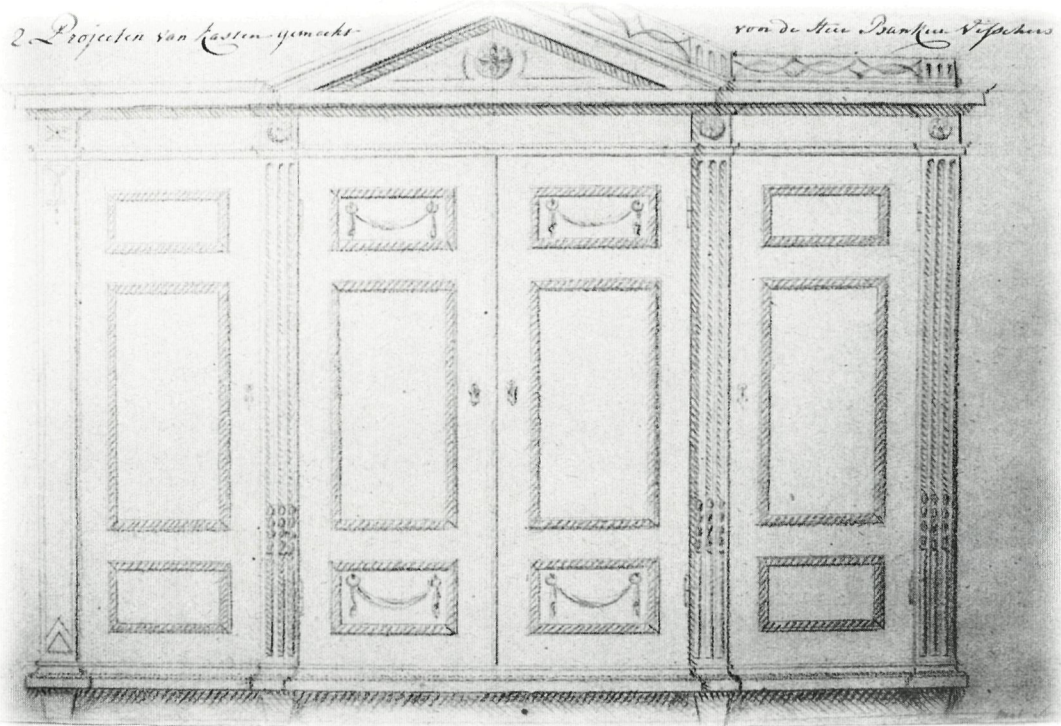
Kast met 2 Zijd Duerkens/een laey/een laey/plan

Kast met 2 Zyd Duerkens

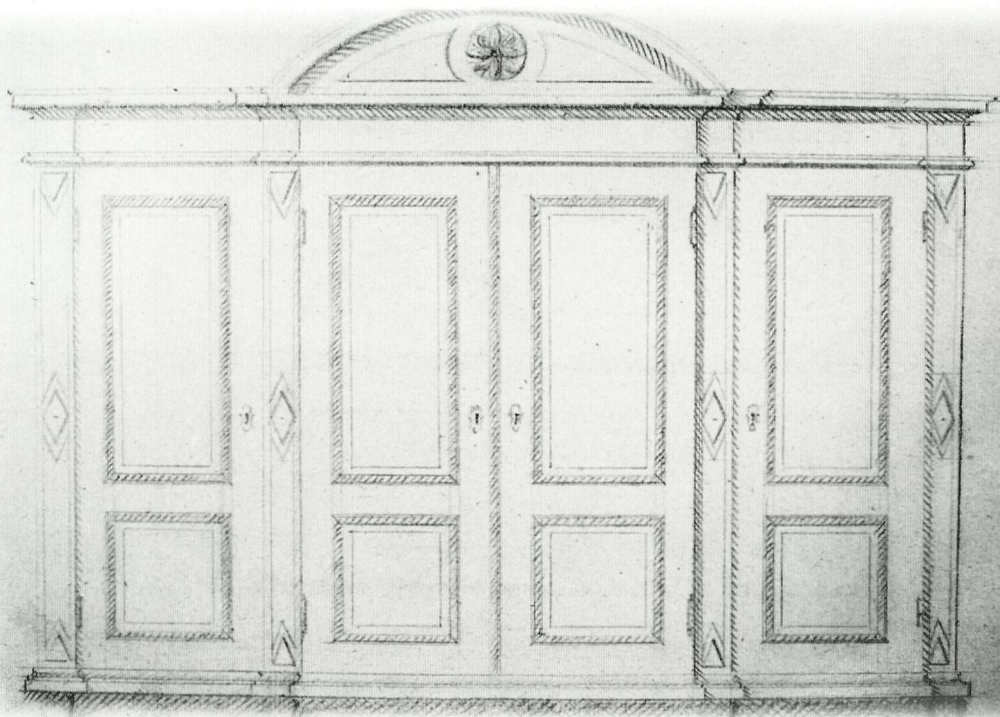

V, p. 89

2 Projecten van kasten gemaakt voor de Heer Bankier Visscher

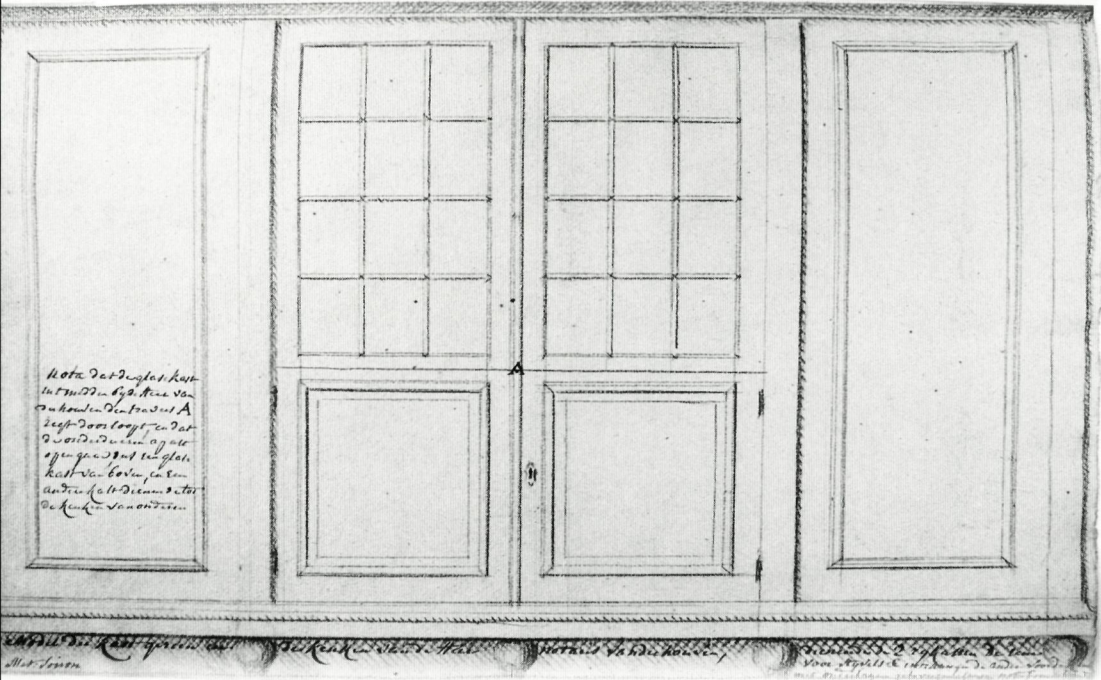

V, p. 91

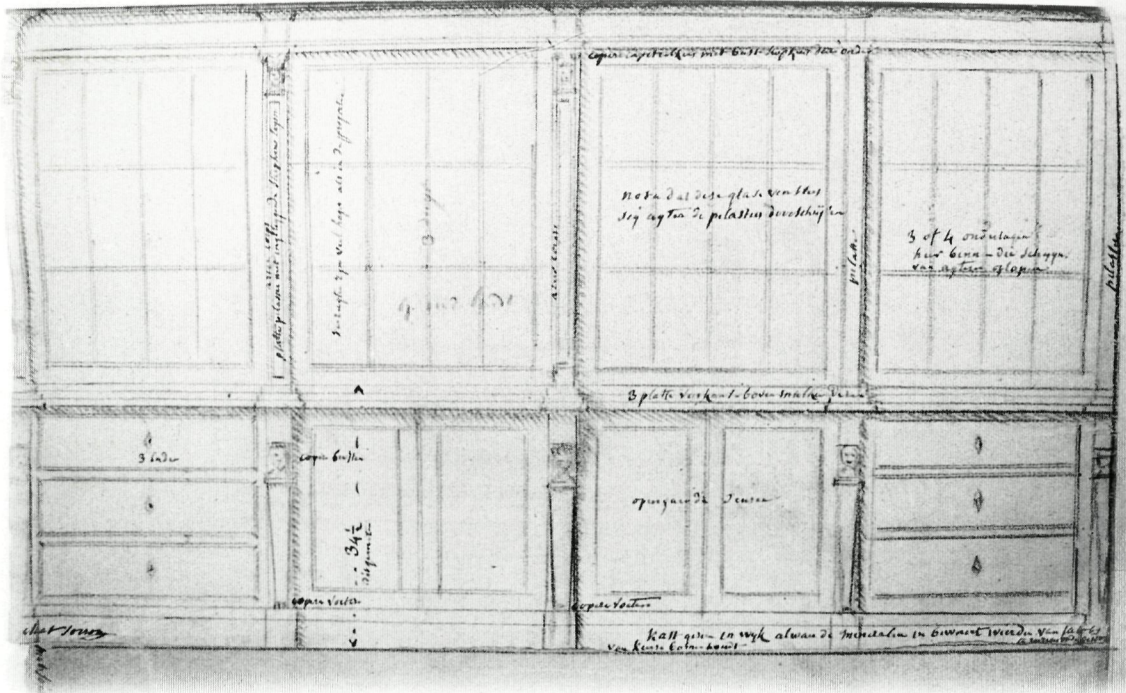
H, p. 20

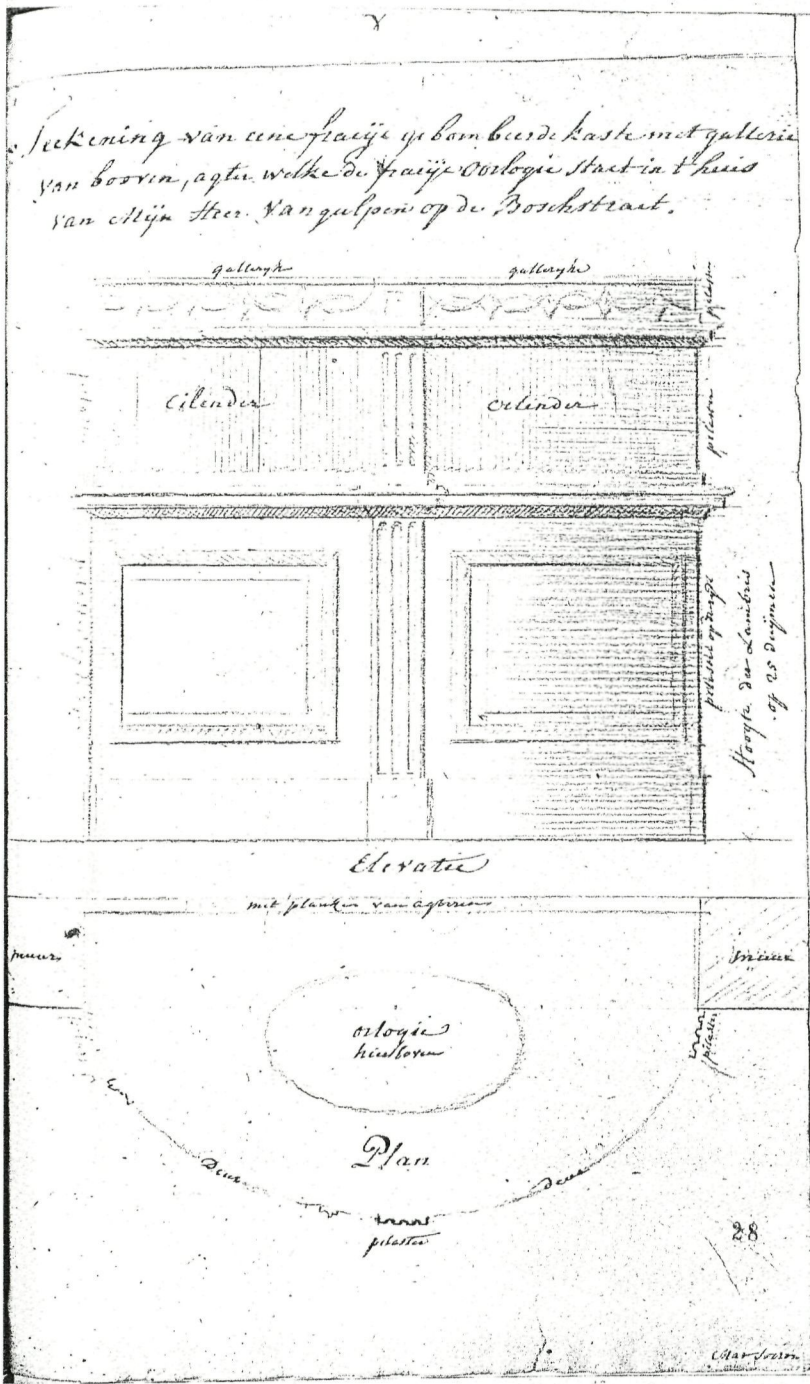
Nota dat de glasekast in t midden by de Heer van der Houwen en den travers A regt doorloopt, en dat de onderdueren apart opengaan dus een glasekast van boven, en Een andere kast dienende tot de keuken van onderen/A/Model der kast gezien in de keuken van de Heer notaris van der houwen, dienende de 2 zykasten de eene voor styvels[laarzen] & in te hangen de ander voor de keu[ken] met onderlagen gelove gemakt van notebomenhoudt

V, p. 121

copere capiteelkens met buste kopkens daer onder/ariet corps/platte pilaster met ingeleggende stripkens leyste/den ruyten zyn veel hoger als in de proportie/3 ruyt/4 inde breedt/ariet corps/note [??] at dese glase vensters sig agter de pilasters doorschuijven/pilaster/3 of 4 onderlagen hier binnen die schuyn van agteren oplopen/3 platte vierkanten boven malkanderen/3 laden/copere busten/opengaende deuren/3 1/2 dit gemeten/copere voeten/copere voeten/kast gezien in wyk alwaer de mineralen in bewaert wierden van Jacobs te ruremonde gestor|ven|/van keerse bomenhoudt

H, p. 28

Teekening van eene fraaije gebombeerde kaste met gallerie van boven, agter welke de fraaije Oorlogie staet in t huis van Mijn Heer Van gulpen op de Boschstraet/lambris op 25 duijmen/met planken van agteren/muur/muur/orlogie hierboven/Plan/pilaster/deur/pilaster/deur/pilaster

Klokkekasten

Meubelmaker Minjolet maakte in 1775 gemaakt voor de heer Habets een klokkekast, in de "Luikse stijl" [II p. 56]. Soiron wilde er bij aantekenen hoeveel dagen Minjolet eraan gewerkt had, maar hij heeft het aantal uiteindelijk toch niet ingevuld. Soiron heeft enige kritiek op het meubel; naar zijn smaak zou de bovenste corniche van de kop van de kast iets zwaarder uitgevoerd moeten zijn en het middelste gedeelte, het "lijf", iets smaller. Om te voorkomen dat bij het afnemen van de kop het uurwerk wordt geraakt, is tussen kast en kop een voorziening, een "rabatje", of opstaand randje rondom, aangebracht. Meubelmaker Dumoulin maakt, bijna tien jaar later, in 1784, een klokkekast voor heer Muller, eveneens naar Luikse trant, maar reeds met toepassing van neo-classicistische motieven [II p. 55].

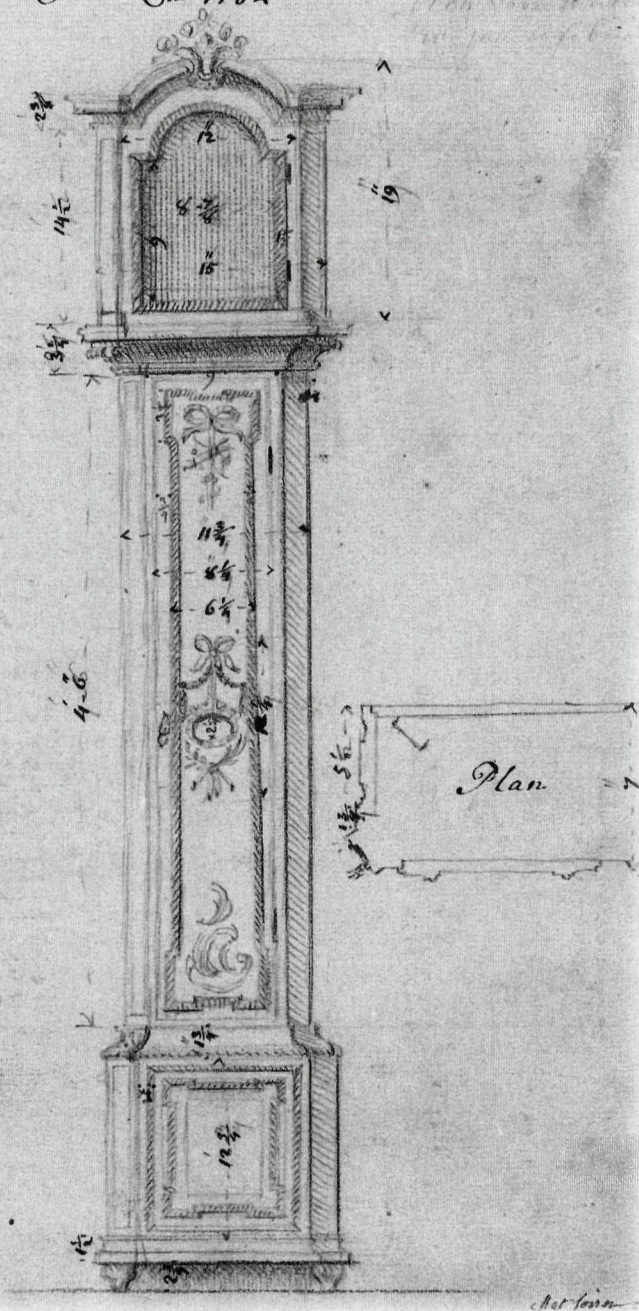
Bij Bertran aan de O.L.Vrouwe poort ziet Soiron een te Luik gemaakte kast, met een uurwerk waarvan de gewichten die het mechaniek aandrijven, in een jaar niet opgetrokken hoeven te worden [II p. 58]. Ook deze kast vindt Soiron niet goed van verhouding; hij noteert dat "*den kop van deese oorlogie wat Licht staet ten opsigte van het Lyf van onderen, en den Voet*". Het "lijf" is aan de voorzijde verdeeld in drie van glas voorziene panelen.

In Aken vindt Soiron een klokkekast, waarvan de kop bekroond is met twee duifjes [II p. 59]. Een duidelijk later gemaakte klok tekent Soiron op p. 60 van deel II. Het was zo ongeveer het model van de klok, die hij gezien had bij Eymaal in de Grote Staat. De kast is gemaakt van kersenhout. Het "lijf" bestaat uit een ronde kolom, omringd door vier zwarte ronde zuilen. De kop is vierkant en versierd met eenvoudig beslag. De voet is ook vierkant en met lijstwerk versierd.

II, p. 56

Oerlogiekast gemaekt voor Sr. Habets anno 1775 in meert door minjolet waer gewerk heeft [blank] dagen profil van den kop/een groef op den kop of tand/NB: alle deese maeten van neffensstaende kast zijn exact genomen naer dat de selve compleet geacheveert was edog staet te noteren dat de Bovenste cornice van den kop iets swaerder zoude hebben moeten weesen en dat het middel lijf: iets smaelder soude behooren te zijn, om meer gedegageert te zijn waet aengaet de rest staet alles redeelyk goedt en gedegageert/NB: dat den kop van deese kast sig afneemt sonder de oorlogie te tauchèren den kop set sig rontomme in een Rabatje van onder gelyck de profil aenwijst en van boven heeft het ruckstuk eenen tand gaende in eene groeve gestoken in den bovenste travers van agteren het stoelje van planck alwaer de oorlogie moet komen optestaan staet vast op het onderste lyf en laet sig de oorlogie tussen de rabatten naer voren en naer agteren schuijven gelyk genoegsaem te sien is/de onderste hoek pilasters van het basement sijn iets breder dan de bovenste uyt oorsaek dat den voet iets breder dan het lyf is vervolgens den agtkant ook breder wort sij sijn met een swalberstert of in eene verdieping ingeschoven, en de bovenste en daerop vastgenagelt 1 2 3 4 5 luyker voeten/profil van t lijf/bov:/onderste

Oorlogre Kasto gemaakt voor H^r Muller door Dumoulin
in 1784

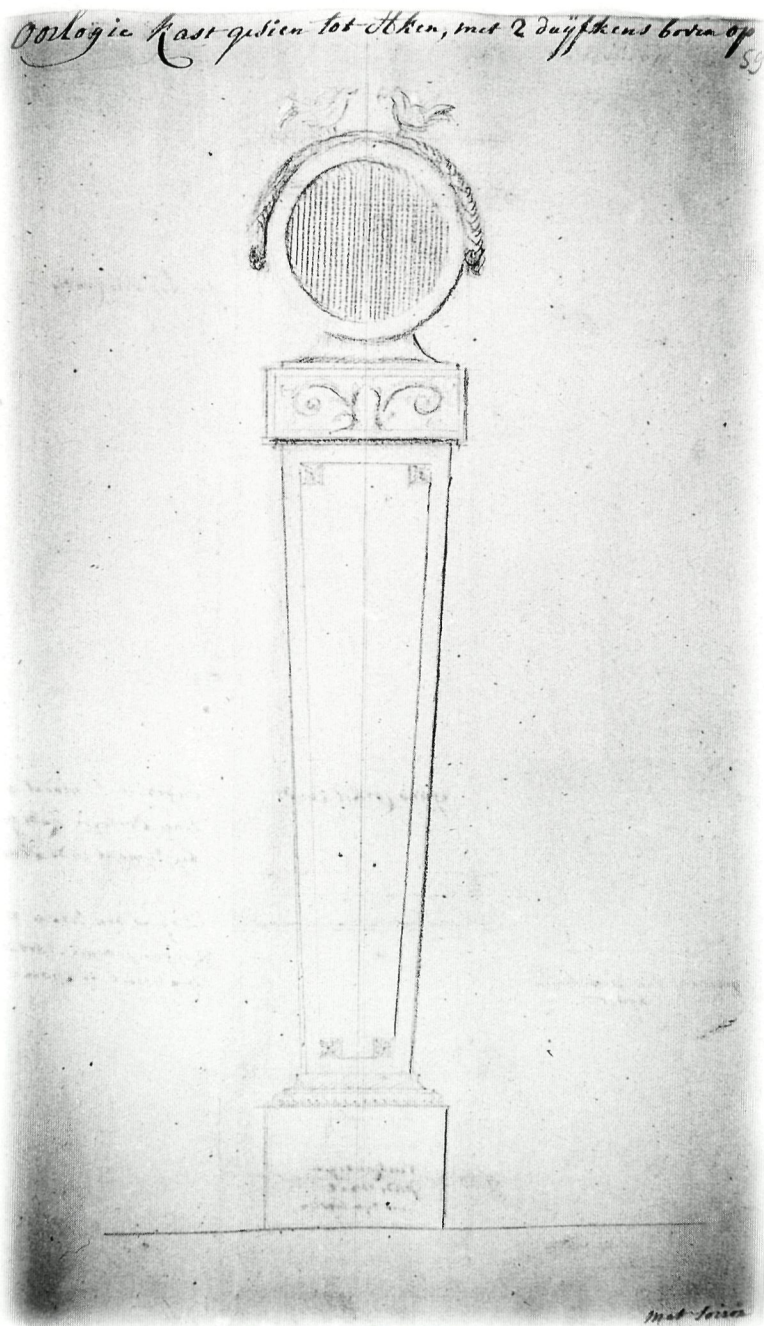

II, p. 55

Oorlogre kast gemaakt voor Hr Muller door Dumoulin in 1784
Plan

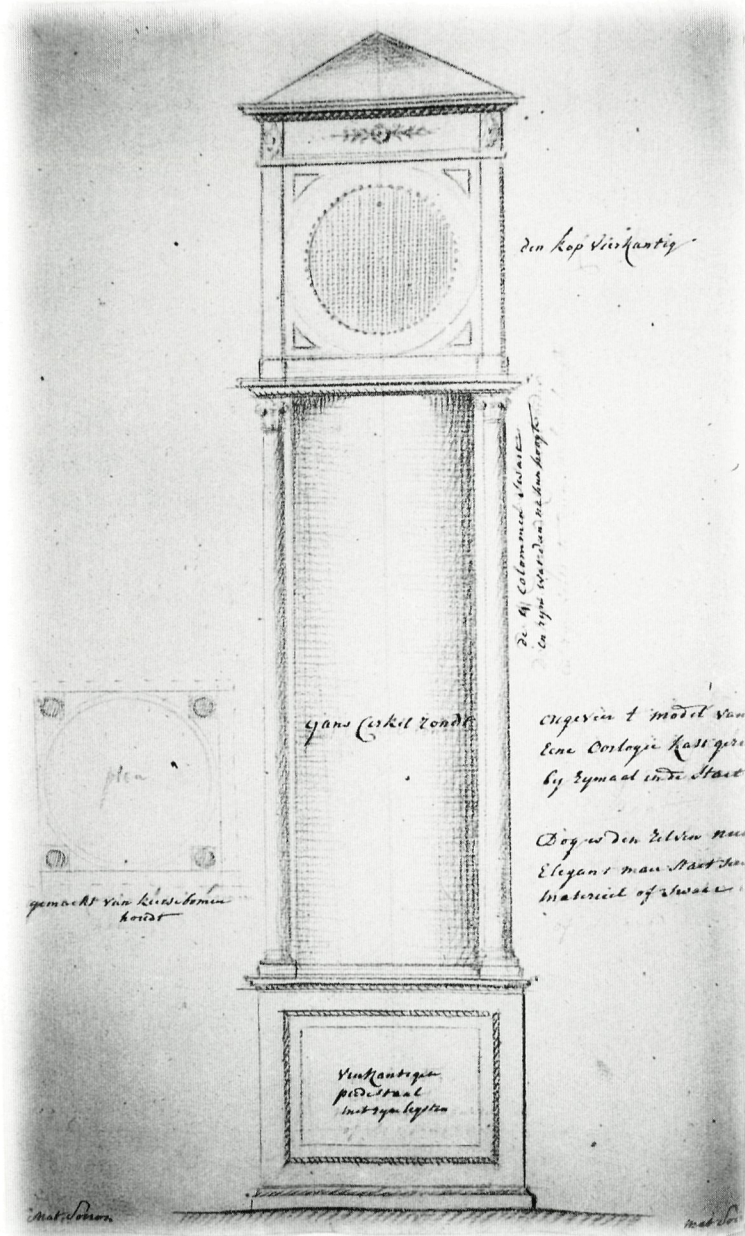
II, p. 59

Orologie kast gezien tot Aken, met 2 duiffkens boven op

II, p. 60

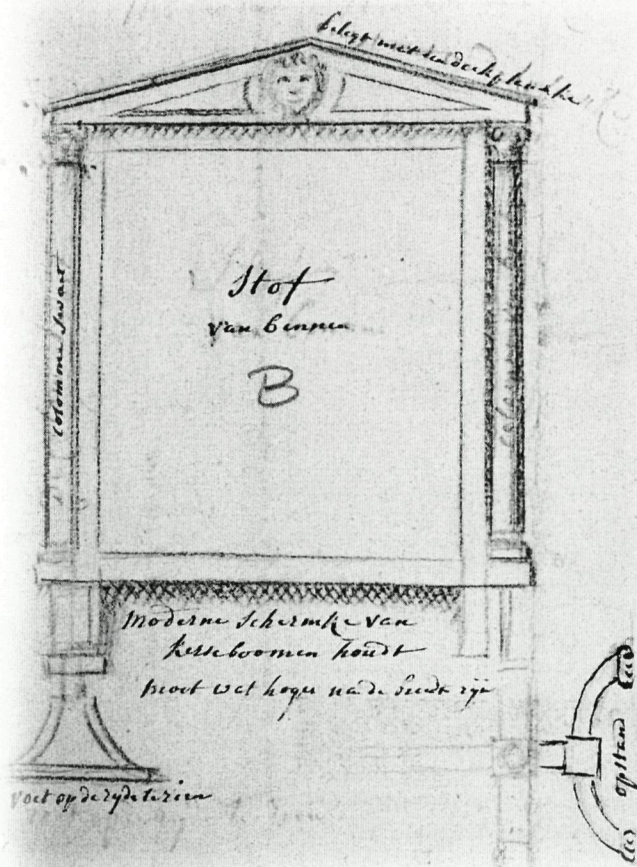
den kop vierkantig/de 4 colommen swart en zyn wat dun na hun hoogte/gans cirkel rondt/ongeveer t model van Eene Oorlogie kast gezien by Eymaal in de staet/plan/Dog is den zelven niet Elegant maer staet seer materieel of swaar/ gemaekt van keersebomen houdt/vierkantigen piedestaal met zyne leysten

Haardscherm

V, p. 82B

belget met een deckplanxke | colomme swart | stof van binnen (B) colommen van hout |
moderne schermke van kerseboomen houdt moet wat hoger na de breedte zijn | voet op de zyde
te zien | opstand

- Noten
- 1 Eerder gepubliceerde gegevens over Soiron zijn te vinden in: Furniture History, Vol. XXXVI(2000), p.138-251. The Furniture Drawings of Matthias Soiron by Reinier Baarsen and Willy Keijser-Schuurman; De Woonstede door de eeuwen heen, 126. 2 (2000), p.28-33. Het "kleine Arcadië", De engelse hoven en tuinen van Matthias Soiron. H. Tromp; Achter de Minderbroeders (Maastricht; Rijksarchief in Limburg, 1996), p. 267-290. De tekenalbums van Matthias Soiron, een unieke collectie. W.E.S.L. Keijser-Schuurman; De pastorie van Zutendaal (1783). Een exemplificatorisch onderzoek naar het onbekend oeuvre van Matthias Soiron (1748-1834). Leuven 1989. Patricia Blockx; Alfabetische en systematische indices op de tekeningen bewaard in de collectie Matthias Soiron. Maastricht. Rijksarchief in Limburg 1979. G. Jägers; Nationaal Biografisch Woordenboek V pp.812-818. Koninklijke Academiën van België. Brussel 1972. C.J.A. Genders; De Limburgse Leeuw 11 (1963), pp. 73-86. De architectenfamilie Soiron. J. Verzijl en De Limburgse Leeuw, 12 (1964), p. 93-99. De Soirons, aannemers van fortificeringswerkzaamheden te Maastricht in de 18e eeuw. L.J. Morreau; Het Huis Oud & Nieuw. Maandelijksch Prentenboek gewijd aan huisinrichting bouw en sierkunst. Twaalfde jaargang 1914. Amsterdam. Het wachthuisje ten Z. van 'tchoor der O.L.Vrouwekerk te Maastricht en zijn bouwmeester Mathias Soiron. p.121-123. A.J.A. Flament.
 - 2 Uit de verslagen omtrent s'Rijks Oude Archieven (VROA) blijkt dat de albums tussen 1904 en 1930 zowel door aankoop als schenking in het Rijksarchief in Limburg terecht zijn gekomen. Eén album (album H genoemd) is in de jaren tachtig van de vorige eeuw gekopieerd naar het originele exemplaar, dat zich nog in familiebezit bevindt.
 - 3 Zie bijvoorbeeld deel III p. 37 [zie noot 6], waarop de decoratie van de slaapkamers van de baron en barones De Rosen te Borgharen nauwelijks herkenbaar is neergekrabbeld.
 - 4 De voet van Maastricht of van Onze Lieve Vrouwe is gelijk aan 27, 988 centimeter en de Luikse voet, als voet van Saint Lambert, 29, 1796 centimeter en als voet van Saint Hubert 29, 4698 centimeter. Elke voet wordt verdeeld in 10 duimen. (zie: M.W. Suijkerbuijk. Vergelijkend overzicht van de oude maten van het departement Neder-Maas met de nieuwe. p. 9. Maastricht 1999).
 - 5 Joseph Philippe maakt in zijn boek over het Luikse Meubel (zie noot 17) onderscheid tussen wel en niet gesigioneerde tekeningen. De gesigioneerde tekeningen van kasten en vitrines uit het midden van de achttiende eeuw beschouwt hij als ontwerpen van Soiron, waarbij deze zich geheel bij de "Luikse" meubelstijl aangepast zou hebben.
 - 6 De albums van Soiron zijn door het Rijksarchief te Maastricht voorzien van registratienummers in Romeinse cijfers. In deze publicatie zal, bij verwijzing naar de verschillende delen, deze nummering worden gevolgd.
 - 7 Zie het hoofdstuk: De meubeltekeningen van Soiron in de bloeitijd van het "Luikse meubel" en de beïnvloeding vanuit Aken.
 - 8 18de-Eeuwse Architectuur in België. Laatbarok-rococo-neo-lassicisme. Luc Dhondt. Jean-Christophe Hubert. Christophe Vachandez. Jean F. Van Cleven. Dirk Van De Vijver. Lannoo. Tielt. 1998.
 - 9 De schilder Johannes Bijlevelt maakte in 1771 rouwborden voor de herdenkingsdienst van de prins-bisschop Charles d'Oultremont in de Onze Lieve Vrouwe kerk te Maastricht. Zie: Maasgouw 38e jaargang 1918 p. 94 en 95.

- 10 Dirk Van de Vijver. Architectuur in de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik ca. 1760-1794 in opus citatus onder noot 8.
- 11 Zie afbeelding op p.142 van opus citatus onder noot 8.
- 12 Zie afbeelding op p. 104 en105 van opus citatus onder noot 8.
- 13 Dr.M.G.Spiertz. Maastricht in het vierde kwart van de achttiende eeuw. Van Gorcum Assen MCMLXIV.
- 14 J.J.M. Timmers. De laatste bouwfase van Kasteel Borgharen in P.S.H.A.L. (1949)
- 15 Zie opus citatus onder noot 13.
- 16 M.C.M.Wishaupt. Inventaris van de archieven van de Maastrichtse Ambachten en Ambachtsbeurzen.Maastricht 1976.
- 17 Joseph Philippe, dr. H.A.A. Meubles, Styles et Decors entre Meuse et Rhin. Eugene Wahle. Liege.1977; J. Philippe. Le meuble liégeois à son age d'or (le XVIIIe siècle). Editions du Perron. Liège 1990; P. Schoenen. Aachener und Lütticher Möbel des 18. Jahrhunderts.Berlin: Deutscher Verein für Kunstwissenschaft. 1942.
- 18 M.G. Terme. Album de l'art ancien au pays de Liège: mobilier et sculpture Liège. 1905. pl. 50.
- 19 Zie: opus citatus onder noot 8.
- 20 In de archieven van Borgharen zijn o.a.rekeningen van de vader van Soiron en diens broers Francois en Joannes Ludovicus bewaard gebleven (R.A.L. Archief Borgharen, bruikleen Keijser-Schuurman, 16.0512, doos) V.
- 21 De Lovinfosse had de schilderijen op doek gesigneerd. De schilderijen bevinden zich sedert 1985 niet meer in kasteel Borgharen.
- 22 Deze meubelen worden bij de afzonderlijke beschrijvingen van de meubelen behandeld.
- 23 R.A.L. Archief Borgharen, bruikleen Keijser-Schuurman, 16.0512, doos V.
- 24 P. Albers. De Maastrichtse Beeldhouwer Mathieu Kessels. P.S.H.A.L. 62 (1926) en W. Bergé. Heimwee naar de klassieken, De beelden van Mathieu Kessels en zijn tijdgenoten, 1814-1840, tentoonstellingscatalogus, Noord-Brabants Museum te 's Hertogenbosch. Waanders Zwolle 1994.
- 25 Zie opus citatus onder noot 8.
- 26 Zie afbeelding op p.184 van opus citatus onder noot 8.
- 27 La maison du XVIIIe siecle en France, Societé, Décoration, Mobilier par Pierre Verlet, Baschet et Cie, Paris.
- 28 Quirinus Reijniken was van 1754-1778 thesaurier van de stad Maastricht. Hij wordt opgevolgd door J. Tielens.
- 29 Zie noot 27.
- 30 "menonk" is o.m. Maastrichts voor "oom", vergelijk het Franse "mon oncle".
- 31 Met de heer Roemers kan zeer goed Charles Clement Roemers bedoeld zijn, die tijdens het Ancien Regime Luiks schepen was en later lid van de Raad van Vijfhonderd te Parijs werd.
- 32 De heer Roman was "commisaire de guerre", de functionaris, die zich met garnizoensaan- gelegenheden bezighield in de tijd dat Maastricht garnizoensstad was.
- 33 H.M. de Vlieckx was jarenlang schepen en van 1780-1782 burgemeester van Luikse zijde.
- 34 Met de heer Destrouvilles kan zeer goed de heer Ch. Destrouvilles, die in 1799 advocaat was te Maastricht bedoeld zijn.

- 35 Met "in de minnebroeders" wordt waarschijnlijk de Minderbroedersberg bedoeld.
36 met "sims leer" wordt waarschijnlijk zeemleer (chamois) bedoeld.
37 Walter Bleron was een bekende figuur in Maastricht. Hij trad in zijn functie van
Ontvanger van de Domeinen zeer hardvochtig op en was dan ook niet populair bij de
bevolking van Maastricht. De jonge Bleron is zijn zoon.
38 Een dergelijke tafel, uit dezelfde periode, werd enkele jaren geleden nog aangeboden op
een antiekbeurs in de regio.
39 Tot 1803 bewoonde Christina de Bounam de Rijckholt het kasteel van Wylre. Haar
opvolger was de uit Amsterdam afkomstige baron Demassen, die de heerlijkheid had
gekocht. Diens vrouw was afkomstig uit Den Bosch. Zie: R. Delahaye. "Een heer? Geen
heer! Wijlre op het breukvlak van de Franse Revolutie" in: Historische en Heemkundige
Studies in en rond het Geuldal. Jaarboek 1992 (Valkenburg 1992), p. 104-115.